

Hallituksen esitys Eduskunnalle eläkelainsäädännön muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan yksityisten alojen työeläkejärjestelmään lainmuutoksia, joiden tarkoituksena on turvata työntekijöille ja yrittäjille riittävä ansiosidonnainen eläketurva myös tulevaisuudessa. Samalla kun vahvistetaan työeläkejärjestelmän kestävyyttä vastaamaan työelämän muutoksia ja väestön ikääntymisestä aiheutuvia uusia olosuhteita, pyritään myös selkeyttämään työeläkejärjestelmää ja tekemään siitä eläketurvan määrätymisen suhteen nykyistä oikeudenmukaisempi.

Esityksen mukaan työeläke lasketaan kunkin vuoden palkan ja karttumaprosentin perusteella. Siten työeläkkeen määrään vaikuttavat koko työhistorian ansiot. Vanhuuseläkeikä muuttuu joustavaksi siten, että eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen parantaa eläketurvaa. Työntekijä ja yrittäjä voi jäädä pois töistä 63-vuotiaana, ja eläke laskettaisiin siihen mennessä ansaituista palkoista tai työansioista. Jos hän jatkaa työssä, vanhuuseläkettä karttuu vuodessa 4,5 prosenttia ansioista 68 ikävuoteen saakka. Eläkkeen kartuminen alkaisi 18 ikävuodesta 1,5 prosentin suuruisena. Karttumaprosentti nousisi 53 ikävuodesta 1,9 prosenttiin. Tämän ikäryhmän työntekijät ja yrittäjät osallistuvat parantuvan eläketurvansa kustantamiseen nykyistä suuremmalla työeläkemaksulla.

Kansaneläkkeen vanhuuseläkkeen saisi edelleen 65 vuotiaana. Kansaneläkkeen määrää ei kuitenkaan vähentäisi se työeläkekarttuma, jota ansaitaan 63 ikävuodesta lähtien. Sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa voisi saada 68 ikävuoteen saakka.

Työkyvyttömyyseläke muuttuisi 63 vuoden iässä vanhuuseläkkeeksi. Osa-aikaeläkettä saisi 68 vuoden ikään. Tulevan ajan eläkepalkan laskenta-aika muuttuu. Pitkään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien eläketason varmistamiseksi työkyvyttömyyseläkkeitä

korotetaan iästä riippuvalla kertoimella, kun viisi vuotta on kulunut eläkkeen alkamisesta. Uudella palkkakertoimella, jossa palkkojen osuus on 80 prosenttia ja hintojen 20 prosenttia, varmistetaan kaikkina tyouravuosina kertyneen eläketurvan säilyminen. Myös palkattomilta jaksoilta kertyvän eläketurvan määräytyminen muuttuu siten, että kertyvä eläke lasketaan muiden ansiosidonnaisten etuuksien perusteena olevista ansioista. Valtion varoista karttuu etuutta opiskeluajalta sekä alle kolmivuotiaita lapsia hoitaville vanhemmille 500 euron kuukausiansion mukaan.

Eläkejärjestelmässä varaudutaan eliniän pitenemiseen. Vuodesta 2009 käyttöön otettavalla elinaikakertoimella eläketurva sopeutetaan eliniän kasvuun.

Kaikkia maksussa olevia työeläkkeitä tarkistetaan indeksillä, jossa palkkojen osuus on 20 prosenttia ja hintojen osuus 80 prosenttia.

Esitys perustuu työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 12 marraskuuta 2001 ja sitä täydentävään 5 päivänä syyskuuta 2002 tehtyyn sopimukseen yksityisalojen työeläkkeiden kehittämisestä.

Hallitus on todennut kannanotossaan 13 päivänä marraskuuta 2001, että työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edellä mainittu periaatesopimus vastaa hallituksen tavoitteita työeläkkeiden kehittämiseksi työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan sekä varhaiseläkejärjestelmässä työeläkelainsäädännön mukaisen ansiosidonnaisuusperiaatteen kehittämiseksi. Hallitus on 10 päivänä syyskuuta 2002 hyväksynyt myös täydentävän sopimuksen yksityisalojen työeläkejärjestelmän kehittämistä koskevan lainsäädännön pohjaksi ja sitoutunut antamaan esityksen eläkkeen karttumisesta alle kolme vuotiaan lapsen hoitoajalta sekä opiskeluajalta ja työeläkeratkaisua vastaavista kansaneläkemutoksista.

Tarkoituksena on, että ehdotetut yksityisten alojen työeläkelakien muutokset ja kansaneläkejärjestelmää koskevat lainmuutokset tulisivat voimaan vuoden 2005 alusta. Suojasäännös turvaa tietyin edellytyksin lain voimaan tullessa jatkuvasta työsuhteesta karttuvan eläkkeen vähintään nykyisten säännösten mukaisena vuoteen 2012 saakka.

Yksityisalojen lainmuutosten vaikutus työeläkemenoon on arviolta -1,5 prosenttiyksikköä palkoista vuoteen 2020 mennessä sekä noin -4,3 prosenttiyksikköä vuoteen 2050 mennessä.

Säästövaikutus perustuu ensisijaisesti arviointiin keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän noususta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT	6
1. Johdanto	6
2. Nykytila.....	8
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	8
Vakuuttamisvelvollisuus	8
Vuoden sääntö	8
Etuudet	8
Tuleva aika.....	9
Eläkepalkka	9
Yhteensovitus	9
Työntekijäin eläkemaksu	9
Indeksisidonnaisuus	10
Lisäeläkkeet	10
2.2. Nykytilan arviointi.....	10
Korotettu eläkkeen karttumisprosentti.....	10
Varhennettuna alkaneet vanhuuseläkkeet	11
Palkattomat ajat	11
Tuleva aika.....	11
Eläkepalkka	12
Indeksi	12
Lisäeläke	12
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	12
Varhaiseläkkeitä ja vanhuuseläkettä koskevat muutokset.....	13
Eläketurvan ansainta-ajan laajentaminen	13
Työkyvyttömyyseläkettä koskevat muutokset	14
Indeksiä koskevat muutokset.....	16
Eläkkeen laskusääntöä koskevat muutokset.....	16
Yhteensovitus	17
Työntekijäin eläkemaksu	17
Varautuminen elinajan odotteen kasvuun	17
Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta	17
Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta	18
Vastuunjako	18
Lisäeläkkeitä koskevat muutokset	19
Muutokset LEL:iin ja TaEL:iin	20
Muutosten ulottaminen yrittäjäeläkejärjestelmiin	21
Merimieseläkelaki.....	22
Kansaneläke ja sairauspäiväraha	22
4. Näkökohtia voimaantulosta	22

	<i>Eläketurvan järjestämisvelvollisuutta koskevat muutokset</i>	22
5.	Esityksen vaikutukset	24
5.1.	Taloudelliset vaikutukset	24
	<i>Eläkesopimuksen taloudelliset vaikutukset työeläkkeisiin, kansaneläkkeisiin, YEL:iin ja MYEL:iin</i>	24
5.2.	Sukupuolivaikutusten arviointi	26
6.	Asian valmistelu	29
7.	Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	29
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT		31
1.	Lakiehdotusten perustelut	31
1.1.	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	31
	<i>Voimaantulosäännös</i>	40
1.2.	Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	45
1.3.	Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	48
1.4.	Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	49
1.5.	Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	53
1.6.	Laki kansaneläkelain muuttamisesta	57
1.7.	Laki perhe-eläkelain muuttamisesta	58
1.8.	Laki eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta	59
1.9.	Laki kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta	59
1.10.	Laki sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta	59
2.	Tarkemmat säännökset ja määräykset	60
3.	Voimaantulo	60
4.	Säätämisjärjestys	60
LAKIEHDOTUKSET		62
	työntekijäin eläkelain muuttamisesta	62
	lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	77
	taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	81
	maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	83
	yrittäjien eläkelain muuttamisesta	88
	kansaneläkelain muuttamisesta	92
	perhe-eläkelain muuttamisesta	94
	eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta	96
	kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta	96
	sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta	97
	valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta	98
LIITE		100
RINNAKKAISTEKSTIT		100

työntekijäin eläkelain muuttamisesta	100
lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta.....	142
taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	162
maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	167
yrittäjien eläkelain muuttamisesta.....	179
kansaneläkelain muuttamisesta.....	190
perhe-eläkelain muuttamisesta.....	197
eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta	199
kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta.....	200
sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta.....	201

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Eläkejärjestelmien tehtävänä on turvata ihmisten toimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Työeläkejärjestelmän tehtävänä on turvata riittävä ansiosidonnainen työeläketurva, kun taas kansaneläkejärjestelmällä varmistetaan myös riittävä vähimmäisturva. Ansiosidonnainen työeläketurva on säädetty työnantajien ja etuudensaajien rahoitettavaksi. Ansiosidonnaista työeläketurvaa täydentävä vähimmäisturva on yleensä verorahoitteinen.

Yleinen eläkeikä on Suomessa 65 vuotta. Eläkkeelle jäädään kuitenkin keskimäärin noin 59 vuotiaana.

Suomen kansantalouden pitkän aikavälin työvoimatarpeen ja eläkemenojen kohtuullisena pitämisen kannalta on välttämätöntä edistää työssäkäynnin jatkamista ja nostaa siten keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi työeläkeläkeihin onkin tehty vuosien 1994, 1996 ja 2000 alusta useita muutoksia. Varhaiseläkkeiden ikärajoja on korotettu ja kannustettu työssä jatkamista siten, että jatkaminen parantaa eläketurvan tasoa.

Keskimääräisellä eläkkeellesiirtymisiällä on työeläkkeiden rahoituksen kestävyuden kannalta keskeinen merkitys, kun suuret ikäluokat saavuttavat varhaiseläkkeisiin oikeuttavat alaikäraajat. Hallitusohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työttömyysturvajärjestelmässä toteutetaan muutoksia, jotka kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistävät ikääntyvien työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Tavoitteena on lisätä työssä olevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä

työmarkkinoilta poistumisikää kahdella-kolmella vuodella lähemmäs nykyistä 65 vuoden vanhuuseläkeikää ja siten vähentää eläkemaksujen nousupainetta. Myös kansallisella ikäohjelmalla ja työelämän kehittämishjelmalla on pyritty edistämään ikääntyvien työntekijöiden pysymistä työelämässä.

Hallitusohjelman mukaan selvitetään työeläkelainsäädännön selkeyttämismahdollisuuksia, alle 23-vuotiaiden työeläkekarttumaa, vanhempain- ja hoitorahakauden laskemista eläkekarttumaan, indeksijärjestelmän kehittämistarpeita sekä keskimääräisen eliniän kasvuun varautumista.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat 12 päivänä marraskuuta 2001 sopineet yksityisalojen työeläkkeiden kehittämisen periaatteista. Sopimuksen tavoitteena on tehdä työeläkejärjestelmään tarpeelliset muutokset, joilla myöhennetään keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää kahdella-kolmella vuodella. Työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat täydentäneet ja täsmentäneet periaatesopimuksen avoimiksi jääneitä kohtia 5 päivänä syyskuuta 2002 tehdyllä sopimuksella. Sopimusten tavoitteena on luoda edellytykset yksityisten alojen työeläkelakien yhdistämiselle. Koko ansainta-ajan huomioon ottava eläkkeen laskutapa tekee eläkejärjestelmästä nykyistä oikeudenmukaisemman ja tarjoaa mahdollisuuden työeläkejärjestelmän selkeyttämiseen. Tavoitteeseen pyritään uudistamalla eläkkeen laskentasääntöä siten, että eläke lasketaan koko työuran ansioiden perusteella. Lisäksi varaudutaan eliniän odotteen kasvuun ottamalla käyttöön mekanismi, jotta myös eläkejärjestelmä sopeutuisi eliniän nousuun.

Hallitus on todennut kannanotossaan 13 päivänä marraskuuta 2001, että työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edellä mainittu periaatesopimus vastaa hallituksen tavoittei-

ta työeläkkeiden kehittämiseksi työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan sekä varhaiseläkejärjestelmässä työeläkelainsäädännön mukaisen ansiodonnaisuusperiaatteen kehittämiseksi. Hallitus on 10 päivänä syyskuuta 2002 hyväksynyt myös täydentävän sopimuksen yksityisalojen kehittämistä koskevan lainsäädännön pohjaksi ja sitoutunut antamaan esityksen eläkkeen karttumisesta alle kolme vuottaan lapsen hoitoajalta sekä opiskeluajalta ja työeläkeratkaisua vastaavista kansaneläkemuutoksista.

Keväällä 2002 eduskunnalle annettiin ensimmäinen osa työmarkkinoiden keskusjärjestöjen sopimista muutoksista (HE laeiksi osa-aikaeläkettä ja yksilöllistä varhaiseläkettä koskevien säännösten muuttamisesta 45/2002 vp). Se koski osa-aikaeläkkeen ikärajan muuttamista 58 vuoteen sekä yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamista. Esitykseen sisältyi myös eräiden työttömyyseläkkeen väliinpuotoajaryhmien asemaa parantava muutos. Eduskunta on hyväksynyt nämä lainmuutokset (lait 630—633/2002).

Työssä jatkamiseen vaikuttavat myös työpaikan olosuhteet sekä mahdollisuudet saada tukea silloin, kun työssä jatkaminen alentuneen terveydentilan vuoksi on heikentynyt. Siksi tavoitteena on entistä varhaisempi työkyvyn menetyksen uhkan havaitseminen sekä kuntoutustoimenpiteiden varhainen käynnistäminen. Eduskunnalle on annettu esitys kuntoutusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi siten, että ammatillisen kuntoutuksen ensisijaisuutta työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden painotetaan ja edistetään ammatillisen kuntoutuksen aloittamista niin varhaisessa vaiheessa, että sillä voidaan estää työkyvyttömyys tai ainakin myöhentää sen alkamista (HE 116/2002 vp). Nämä lainmuutokset, jotka myös perustuvat 12 päivänä marraskuuta 2001 tehtyyn periaatesopimukseen, on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2004 alusta.

Vaikka työmarkkinoiden keskusjärjestöjen periaatesopimus ja sitä täydentävä sopimus koskee ainoastaan työsuhde-eläkelakien kehittämistä, samat periaatteet on edellä selotetuista eläkepoliittisista syistä ulotettava myös yrittäjäläkejärjestelmiin. Myös työeläkejärjestelmän toimeenpanon kannalta on

välttämätöntä, että säännökset koko eläkejärjestelmässä ovat riittävän yhdenmukaiset. Tässä esityksessä ehdotetaan myös kansaneläkelain (347/1956; KEL) ja eräiden siihen liittyvien lakien sekä sairausvakuutuslain (364/1963) ja kuntoutusrahalain (611/1991) muuttamista työeläkelainsäädäntöön ehdotettavien muutosten johdosta.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen täydentämissopimuksessa todetaan, että tavoitteena on yksityisalojen työeläkelakien yhdistäminen niin pian kuin mahdollista. Siihen liittyy myös työntekijäin eläkelain (395/1961; TEL), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962; LEL) ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985; TaEL) välisten erojen poistaminen vakuuttamistekniikassa sekä näiden lakien mukaisten etuuksien yhtenäistäminen. Yhdistäminen ja selkeyttäminen toteutetaan siten, että yksityisalojen palkansaajien eläkelait yhdistetään merimieseläkelakia (72/1956; MEL) lukuun ottamatta yhdeksi kokonaisuudeksi siten, että työnantaja voi hoitaa kaikkien työntekijöittensä eläkevakuutuksen yhden vakuutuksen avulla. Tällöin myös tilapäinen työnantaja voi valita työeläkelaitoksen, johon vakuutusmaksut tilitetään. Yhdistämisen jälkeen vakuuttamisvelvollisuuden alaraja ja eläkkeen karttuminen vakuutetusta työstä on yhdenmukaista kaikilla aloilla ja kaikissa ammateissa. Tällöin myös palkansaajan eläke määräytyy samojen perusteiden mukaan riippumatta siitä, millä alalla tai missä ammatissa hän työskentelee.

Tavoitteena on, että edellä mainitun sopimuksen mukaisesti uusi yhtenäinen työeläkelaki annetaan eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2003 aikana ja että uusi laki tulisi voimaan vuoden 2005 alusta, jos se on teknisesti mahdollista. Tässä hallituksen esityksessä pyritään kuitenkin jo toteuttamaan kaikki ne muutokset, jotka tässä vaiheessa ovat mahdollisia työeläkejärjestelmän selkeyttämiseksi ja vakuuttamisen sekä eläke-etujen yhdenmukaistamiseksi.

Ehdotettavat lainmuutokset vaikuttavat laajasti eläkeoikeuksiin ja eläkkeen määräytymiseen. Siksi niiden toimeenpanoon on varattava riittävästi aikaa. Lainmuutosten sisältö vaikuttaa niiden toimeen-

panon edellyttämiin atk-tekniisiin järjestelmämuutoksiin. Sen vuoksi nyt valmistellut ehdotukset lainmuutoksiksi, jotka perustuvat periaatesopimukseen ja sitä täydentävään sopimukseen sekä hallituksen kannanottoon ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Vakuuttamisvelvollisuus

TEL:n 1 §:n 1 momentin mukaan työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälle, jonka työsuhde on sen vuoden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 13 vuotta, jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta, joka on alkanut työntekijän täytettyä 65 vuotta eikä työsuhdetta, jossa työansio alittaa 15,14 euroa (90 markkaa), kuukaudessa. Ansioraja on ilmaistu vuoden 1966 indeksitasossa. TEL:n 6 §:n 1 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan 23 ja 65 vuoden iän välisenä aikana ollut työsuhdeaika kustakin työsuhteesta erikseen.

LEL:n mukaan vakuuttamisvelvollisuuden alaikäraja on sama kuin TEL:ssa, mutta LEL-maksut on maksettava myös 65 vuotta täyttäneestä työntekijästä, vaikka työntekijälle ei kerry eläketurvaa 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Sama koskee TaEL:n piiriin kuuluvia työntekijöitä. Yrittäjien eläkelain (468/1969; YEL) ja maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969; MYEL) piiriin kuuluvien yrittäjien vakuuttamisvelvollisuus alkaa 18 vuoden iän täyttämisestä ja päättyy 65 vuoden iän täyttämiseen.

Vuoden sääntö

TEL:n 2 §:n 2 momenttia on muutettu 1 päivästä maaliskuuta 2002 alkaen (147/2002) siten, että jos työsuhteen jatkuessa työnteko ja palkanmaksu ovat yhdenjaksoisesti keskeytyneinä enintään vuoden ajan, TEL-työsuhteen katsotaan jatkuneen yhdenjaksoisena (niin sanottu vuoden sääntö).

Vuoden säännön mukaan eläkettä karttuu myös lyhyiden, korkeintaan vuoden kestävien palkattomien jaksojen ajalta niiden syystä riippumatta samoin kuin työssä oltaessa. Säännöstä ei sovelleta LEL:n eikä TAEL:n eikä yrittäjäeläkelakien mukaisiin eläkkeisiin.

Etuudet

Nykyisin työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkettä 65 vuotta täytettyään edellyttäen, että hän ei ole enää TEL:n alaisessa työsuhteessa. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna aikaisintaan 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Tällöin eläke myönnetään siten vähennettynä kuin TEL:n 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennusvähennys on 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua. Lykkäyskorotus on 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jonka eläkkeen maksaminen lykkääntyy 65 vuoden täyttämisen jälkeen. Nämä samat säännökset koskevat myös LEL:n ja TaEL:n piiriin kuuluvia työntekijöitä, samoin yrittäjäeläkelakien piiriin kuuluvia kuitenkin siten, että vanhuuseläkkeen tai varhennettun vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä ei ole yrittäjätoiminnan lopettaminen.

Nykyisin työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläke muuttuvat vanhuuseläkkeeksi eläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan 65 vuoden iän.

Eläkettä karttuu nykyisin vuodessa 1,5 prosenttia eli 1/8 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusajan kuukautta kohti. Eläkkeen karttumisprosenttia on kuitenkin korotettu sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 2,5 prosenttiin vuodessa eli 5/24 prosenttiin kuukaudessa. Eläkekarttuma on porrastettu tulevalta ajalta sekä ajalta, jolta työntekijä on saanut tulevaa aikaa sisältävää työkyvyttömyyseläkettä. Karttumisprosentti on 50 vuoden iän täyttämiseen asti 1/8 prosenttia kuukaudessa (eli 1,5 prosenttia vuodessa), 50 vuoden iän täyttämisestä 60 vuoden iän täyttämiseen saakka 1/10 prosenttia kuukaudessa (eli 1,2 prosenttia vuodessa) ja 60 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta 1/15

prosenttia kuukaudessa (eli 0,8 prosenttia vuodessa).

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on laissa säädetyin edellytyksin työntekijällä ja yrittäjällä, joka ei ole täyttänyt 65 vuoden vanhuuseläkeikää. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävästä työstä eläkettä karttuu samojen prosenttien mukaan kuin muustakin työstä. Lisäksi eläkettä karttuu kokoaikaisesta työstä osa-aikatyöhön siirryttäessä olleesta ansion alenemasta 1,5 prosenttia vuodessa eli 1/8 prosenttia kuukaudessa. Vuoden 2003 alusta voimaan tulevan muutoksen mukaan vanhuuseläkettä karttuu kuitenkin puolet edellisestä eli 0,75 prosenttia vuodessa ansion alenemasta (1/16 prosenttia kuukaudessa; laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta 630/2002). Työkyvyttömyyseläkettä karttuu edelleen pääsäännön mukaan 1,5 prosenttia ansion alenemasta vuodessa.

Tuleva aika

TEL:n 6 a §:ssä säädetään oikeudesta niin sanotun tulevan ajan sisältävään eläkkeeseen. Sen mukaan eläkkeeseen oikeuttavana palvelusaikana otetaan huomioon aika eläketapah- tumasta eläkeiän täyttämiseen, jos eläketapahtuma sattuu työsuhteen jatkuessa tai vuoden kuluessa sen päättymisestä. Tätä vuoden aikaa jatkavat opiskelu ja kuntoutus-, sairaus- ja työttömyysetuudet sekä lastenhoitoaika, jokainen eri tavalla. Säännöksestä on useiden muutosten seurauksena tullut vaikeaselkoinen ja sattumanvarainen.

Eläkepalkka

Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 1996 alusta siten, että eläkepalkka lasketaan lähtökohtaisesti kunkin työsuhteen päättymisvuotta edeltäneen kymmenen viimeisen vuoden indeksikorjattujen työansioden perusteella. Eläkepalkasta säädetään TEL:n 7 ja 7a—7 e §:ssä. Kymmentä vuotta lyhyemmissä työsuhteissa eläkepalkka on koko työsuhteen ansioiden keskiarvo. Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään pois ne vuodet, joiden ansio on alle puolet lasketusta keskiansiosta. Poisjätettäviä vuosia voi olla kuitenkin enintään kolme. Kymmenen viimeisen vuoden työansioi-

den käyttämiseen eläkepalkan laskennassa siirrytään kuitenkin asteittain siten, että muutoksen voimaantuloavuoden jälkeen eläkepalkassa huomioon otettavia vuosia lisätään yksi kerrallaan. Näin ollen eläkepalkka lasketaan nykyisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla täydeltä kymmeneltä vuodelta vuoden 2006 alusta. Yrittäjäeläkelakien mukaan eläkkeen perusteena oleva työtulo määräytyy yrittäjätoiminnan keskimääräisen työtulon perusteella.

Erityisäitiys-, äitiys ja vanhempainvapaan sekä hoitovapaan vaikutuksesta eläkepalkkaan säädetään TEL:n 7 c §:ssä. Jotta nämä palkattomat jaksot eivät pienennä eläkettä, eläkepalkassa otetaan huomioon vain sellaisia vuosia, joihin ei sisälly tällaista palkatonta aikaa. TEL:n 7 d §:ssä säädetään eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta, jos eläkepalkka jostakin poikkeuksellisesta syystä ei vastaa vakiintunutta ansiotasoa.

Yhteensovitus

TEL:n 8 §:n mukaan eläke yhteensovite- taan muiden peruseläkkeiden ja jatkuvien korvausten kanssa siten, että eläkkeet yhteensä eivät ylitä yhteensovitusrajaa, joka on 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusperuste on korkein peruseläkkeen perusteena oleva palkka sellaisesta työ- tai virkasuhteesta tai yrittäjätoiminnasta, joka on kestänyt vähintään vuoden. Jos eläkkeet ylittävät 60 prosentin yhteensovitusrajan, eläketä vähennetään ylimenevältä osalta.

Ensisijaisia työeläkkeeseen nähden ovat tapaturma- ja liikennevakuutuslain säännöksiin perustuvat eläkkeet, jatkuvat korvaukset ja elinkorot. Työeläkettä maksetaan vain, jos sen määrä on suurempi kuin ensisijainen etuus.

Työntekijäin eläkemaksu

TEL 12 b §:n mukaan työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla TEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Vastaava säännös on myös LEL:n 10 c §:ssä sekä TaEL:n 7 a §:ssä.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän ennakkoperintälain 4 §:ssä tarkoitettusta palkasta, tuloverolain (1535/1992) 77 §:n mukaisesta palkkatulosta, rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettusta palkasta sekä palvelurahoista. Lisäksi työntekijäin eläkemaksu pidätetään työnantajan yhteydessä toimivan sairauskassan maksamasta täydennyspäivärahasta siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle TEL:n mukaista eläketurvaa. Työnantaja vastaa eläkelaitokselle ja eläkekassalle vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustannuksista myös työntekijäin eläkemaksun osalta.

Vuonna 2002 työntekijäin eläkemaksu on 4,4 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Työnantajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksu maksetaan niiden palkkojen perusteella, jotka luetaan eläkepalkkaan.

Indeksisidonnaisuus

Eläketurvan sitomisesta maan palkka- ja hintatason muutoksiin säädetään TEL:n 9 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana työntekijä täyttää tai edunjättäjä täyttäisi 65 vuotta, eläketurva sidotaan indeksiin, jossa palkkataso muutoksen paino on 0,5 ja hintatason muutoksen paino 0,5. Tämän jälkeiseltä ajalta käytetään indeksiä, jossa palkkataso muutoksen paino on 0,2 ja hintatason muutoksen paino 0,8 (jäljempänä eläkeindeksi).

Lisäeläkkeet

Työnantaja voi järjestää työntekijälle vähimmäisehtoja paremman eläketurvan tai sisällyttää eläketurvaan sellaisen edun suorittamisen, jota ei edellytetä vähimmäisehdoissa (vapaaehtoinen lisäeläkevakuutus). Ennen vuotta 2001 työnantajalla oli TEL:n 11 §:n mukaan oikeus saattaa tällainen eläkejärjestelmä TEL:n alaiseksi rekisteröimällä se eläketurvakeskuksessa (rekisteröity lisäeläkejärjestely), minkä jälkeen lisäeläkevakuutukseen noudatetaan soveltuvin osin TEL:n säännöksiä. Ennen vuotta 2001 myös YEL:n

ja MYEL:n piiriin kuuluvat yrittäjät voivat järjestää itselleen vähimmäisehtoja paremman eläketurvan ja rekisteröidä sen eläketurvakeskuksessa.

Rekisteröity lisäeläkejärjestely voi sisältää pelkästään peruseläkkeen alennetun eläkeiän tai perhe-eläkkeen ehtojen laajennuksen tai nämä molemmat yhdessä (vähimmäisetujen saamisen ehtoja koskevat parannukset). Vanhuuseläkeiäksi voitiin valita 65 vuotta alempi ikä, joka ei voi kuitenkaan olla 55 ikävuotta alhaisempi. Lapseneläkkeen pääteikä voi olla 21 tai 24 vuotta.

Rekisteröity lisäeläkejärjestely sisältää usein myös määrällistä lisäeläkettä, jolloin kokonaiseläkkeen tavoitetaso on enintään 66 prosenttia eläkepalkasta.

Vuoden 2001 alusta voimaan tulleella TEL:n 11 §:n muutoksella (654/2000) rekisteröidyt lisäeläkejärjestelyt suljettiin. Mainitun ajankohdan jälkeen lisäeläkejärjestelyä ei enää voi saattaa TEL:n alaiseksi rekisteröimällä se eläketurvakeskuksessa muissa kuin eräissä erityistilanteissa. Voimassa olevat lisäeläkejärjestelyt kuitenkin edelleen jatkuivat, mutta niihin ei enää voi sisällyttää uusia henkilöitä. Sulkeminen koski myös MYEL:n ja YEL:n mukaisia rekisteröityjä lisäeläkejärjestelyjä.

Vaihtoehtona rekisteröidylle lisäeläkevakuutukselle lisäeläketurva voidaan järjestää vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella henkivakuutusyhtiössä tai eläkesäätiössä tai -kassassa. Lisäturvan ehdot määrittää henkivakuutusyhtiössä vakuutussopimuksessa ja eläkesäätiöissä ja -kassoissa säännöissä. Eläkejärjestelyn siirtyessä julkisten alojen eläkelaista TEL:n piiriin ei työnantaja voi enää korvata julkisten alojen lisäturvaa rekisteröidyllä lisäeläkevakuutuksella, vaan lisäturva järjestetään vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella henkivakuutusyhtiössä, eläkesäätiössä tai -kassassa.

2.2. Nykytilan arviointi

Korotettu eläkkeen karttumisprosentti

Ikääntyvien henkilöiden työssäkäynnin jatkamista on pyritty kannustamaan muun muassa korkeammalla eläkkeen karttumisprosentilla vuoden 1994 alusta lukien. Tuolloin

karttumisprosentti muutettiin 2,5 prosenttiin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä tai yrittäjä täyttää 60 vuotta. Tämä korotettu karttumisprosentti ei kuitenkaan ole houkuttellut riittävästi työssä jatkamiseen. Sen korottava vaikutus eläkkeeseen jää usein myös vähäiseksi, kun otetaan huomioon työeläkkeiden yhteensovitus, kansaneläkkeen eläkevähenteisyys ja verotus.

Varhennettuna alkaneet vanhuuseläkkeet

Yksityisiltä aloilta maksettiin toukokuussa 2002 yhteensä 46 844 varhennettuna alkannutta vanhuuseläkettä, kun samaan aikaan maksettiin 57 273 työttömyyseläkettä. Varhennettuna alkaneiden vanhuuseläkkeiden määrä on lisääntynyt vuoden 2001 kesäkuusta vuoden 2002 kesäkuuhun mennessä 8,9 prosenttia. Vuonna 2001 yksityisalojen työeläkejärjestelmässä alkoi 4 540 varhennettua vanhuuseläkettä ja alle 65-vuotiaille maksettavia varhennettuja vanhuuseläkkeitä oli 12 553. Myös varhennettua vanhuuseläkettä on siis käytetty varhaisena työstä poistumisen reittinä varsin runsaasti. Varhennettua vanhuuseläkkeen alaikäraja 60 vuotta onkin pidettävä työssä jatkamisen tavoitteeseen nähden liian alhaisena.

Palkattomat ajat

Vuoden säännön mukaan TEL-työsuhteesta karttuu eläkettä normaalisti lyhyiden, korkeintaan vuoden kestävien palkattomien jaksojen ajalta. Sen sijaan LEL:ssä ja TaEL:ssä lyhyitäkin palkattomia jaksoja ei rinnasteta työssäoloon. Eräät palkattomat ajat, kuten lomautus sekä koulutus- ja kuntoutusajat, kartuttavat työeläkelisän muodossa myös LEL- ja TaEL-eläkkeitä. Sen sijaan esimerkiksi lapsenhoitovapaiden, opintovapaan ja vuorotteluvapaan osalta vakuutetut ovat eriarvoisessa asemassa siitä riippuen, minkä eläkelain piiriin he kuuluvat. Myös TEL-vakuutetuilla palkaton jakso eläkepalkan laskentavuosiin osuessaan saattaa pienentää eläkepalkkaa, ellei palkaton jakso ole riittävän pitkä ja osu yhden kalenterivuoden sisään. Jos palkaton jakso on vähintään kahdeksan kuukauden mittainen ja sijoittuu yhden kalenterivuoden sisään, kyseisen vuoden

ansiot ovat yleensä alle puolet ansioiden keskimäärästä ja voidaan jättää pois eläkepalkan laskentavuosista. Jos palkattomuuden syynä on lapsenhoito, palkattoman ajan pienentävä vaikutus eläkepalkkaan on estetty laissa olevalla erityissäännöksellä.

Tuleva aika

Eläketapahtumasta eläkeikään jäljellä olevaan aikaan eli tulevaan aikaan perustuvan eläkeosuuden liittäminen eläkkeeseen riippuu nykylainsäädännön mukaan siitä, kuinka pitkä aika työsuhteen päättymisestä on kulunut eläketapahtuman sattuessa. Alkuaan tämä niin sanottu jälkikarenssiaika oli vuoden pituinen. Tähän pääsääntöön on kuitenkin tehty lukuisia poikkeuksia siten, että eräiden sosiaalivakuutusetuksien saaminen pidentää jälkikarenssiaikaa.

Jälkikarenssiaika pitenee eri tavalla eri etuuksien saamisen perusteella. Käytännössä henkilö voi esimerkiksi saada ensin ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa, sitten sairauspäivärahaa ja jälleen työttömyyspäivärahaa. Seurauksena voi olla, että oikeutta tulevaan aikaan ei olekaan enää eläketapahtumahetkellä, vaikka se olisi ollut, jos sairauspäiväraajaksoa ei olisi lainkaan ollut. Tätä sairauspäivärahan vaikutusta henkilö itse ei ole voinut lainkaan ennakoida.

Nykysääntöjen mukaisen tulevan ajan oikeuden sattumanvaraisuus korostuu nuorten kohdalla. Nuorina työkyvyttömäksi tulleilla työstä karttunut eläkkeenosa on vähäinen. Työeläkkeen määrä riippuu siten ratkaisevasti tulevan ajan eläkkeen määrästä. Toisaalta kansaneläke turvaa niiden nuorten työkyvyttömyisten toimeentulon, jotka eivät ole lainkaan ehtineet työelämään tai ovat työskennelleet vain hyvin lyhyen aikaa. Täysi kansaneläke vastaa nykysäännöillä noin 840 euron kuukausipalkasta laskettua täyttä työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkettä.

Toisaalta nuoria työkyvyttömyyseläkkeensaajia on vähän. Otokseen perustuvan selviytyksen mukaan yksityisaloilla vuosina 1999-2000 työkyvyttömyyseläkkeensaajista alle 26-vuotiaita oli 1,3 prosenttia, 26—30-vuotiaita 2,4 prosenttia ja 31—35-vuotiaita 4,9 prosenttia. Vuonna 1999

20—24-vuotiaista työkyvyttömyyseläkkeensaajista sai eläkettä Kansaneläkelaitoksesta 3 532, mutta työeläkepuolelta vain 103 henkilöä. Vastaavat luvut 25—29-vuotiaiden ikäryhmässä olivat 4 540 ja 828.

Tulevaa aikaa koskevat säännökset ovat myös hyvin monimutkaiset ja vaikeaselkoiset.

Eläkepalkka

TEL:n eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 1996 alusta siten, että eläkepalkka pääsäännön mukaan määrätään viimeisen kymmenen kalenterivuoden työansioista. Tätä lyhyemmistä työsuhteissa TEL-eläkepalkka on koko työsuhteen ansioiden keskiarvo. Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin tuolloin, että loppupalkan periaatteen mukainen eläkepalkan laskutapa on peräisin vanhoista virkamiesten ja toimihenkilöiden eläkejärjestelmistä. Muutosta perusteltiin työelämän muutoksella ja sillä, että TEL:n mukainen eläkepalkan aikaisempi laskutapa (neljän viimeisen vuoden ansioiden perusteella) korosti epäsuhtaa työnantajaa vaihtavien ja samassa työsuhteessa olevien välillä. Hallituksen esityksen (HE 118/1995 vp) perusteluissa todetaan, että ansiotoiminnan parhaat vuodet sijoittuvat usein 40—50 vuoden ikävälille eikä virkamiesten ja toimihenkilöiden aloillakaan ansiokehitys enää välttämättä ole nouseva. Tämä johtopäätös saa tukea tuoreesta eläketurvakeskuksen tekemästä laajasta eläkepalkkatutkimuksesta.

Indeksi

Vuoden 1996 alusta työeläkkeiden tarkistuksissa otettiin käyttöön kaksi indeksiä. Eriyisesti kahden indeksin järjestelmää eri ikäisten eläkkeensaajien eläkkeiden korottamiseksi on pidetty yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisena.

Lisäeläke

Rekisteröityjen lisäeläkevakuutusten rakenteellisesta jäykkyydestä ja muun muassa siitä aiheutuvasta kalleudesta johtuen työnantajat ovat siirtäneet runsaasti vakuutuksia henki-

vakuutusyhtiöiden vapaamuotoisiin ryhmäeläkevakuutuksiin. Oletettavaa on, että tämä kehityssuunta jatkuu myös tulevaisuudessa.

Vuonna 2000 rekisteröidyn määrällisen lisäeläketurvan maksutulo oli noin 260 miljoonaa mk (43,7 miljoonaa €). Vajaalla 5 000 henkilöllä TEL:n mukainen vanhuuseläkeikä oli alle 63 vuotta. Näistä liki 1 000 ehtii täyttää eläkeiän vuoteen 2005 mennessä. Noin 10 000 vakuutetulla on perusturvan puolella vakuutettu lisätua perhe-eläkkeessä.

YEL:n mukaisia rekisteröityjä lisäeläkevakuutuksia on noin 300 kappaletta. MYEL:n mukaisia lisäeläkevakuutuksia ei enää ole voimassa lainkaan.

Vapaamuotoisten ryhmäeläkevakuutusten alle 63 vuoden eläkeiän piirissä on noin 2 400 vakuutettua. Eläkesäätiöissä alle 63 vuoden eläkeiän piirissä on noin 22 000 vakuutettua ja eläkekassoissa noin 3 000 vakuutettua.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on työeläkejärjestelmän kehittäminen työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan sekä hallitusohjelman mukaisesti keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän myöhentäminen kahdella kolmella vuodella. Tavoitteena on myös laajentaa eläketurvan ansainta-aikaa ja vahvistaa vakuutusmaksun ja saatavan edun vastaavuutta. Samalla vahvistuu eläkejärjestelmän taloudellinen kestävyys ja myös nuorempien sukupolvien luottamus sen pysyvyyteen.

Esityksessä eläkkeen laskusääntöä uudistamalla pyritään siihen, että se antaa nykyistä oikeudenmukaisemman eläketurvan erilaisilla työurilla. Tavoitteena on, että eläkettä karttuu kaikesta ansiotyöstä ja vakuutusmaksut on maksettava kaikesta siitä ansiotyöstä, josta karttuu eläkettä. Eläkkeelle siirtymisiän myöhentämisen lisäksi pyritään eläkejärjestelmä sopeuttamaan keskimääräisen eliniän jatkuvaan kasvuun siten, että osa kasvusta ohjautuu työssäoloajan pidentymiseen.

Esityksen tavoitteena on myös luoda edellytykset yksityisalojen työeläkelakien yhdistämiseksi ja selkeyttämiseksi. Ta-

voitteeseen pyritään yhtenäistämällä eläkkeen laskusääntö siten, että myös TEL:n mukainen eläke lasketaan kunkin vuoden palkan ja karttumaprocentin perusteella. Yhdistämistä pyritään helpottamaan myös yhtenäistämällä eri eläkelakien säännökset jo tässä vaiheessa niin pitkälle kuin mahdollista. Tavoitteena on, että edellä mainitun sopimuksen mukaisesti uusi yhtenäinen työeläkelaki annetaan eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2003 aikana ja että uusi laki tulisi voimaan vuoden 2005 alusta, jos se on teknisesti mahdollista.

Varhaiseläkkeitä ja vanhuuseläkettä koskevat muutokset

Asteittainen eri varhaiseläkkeistä luopuminen tapahtuu siten, että osa näistä muutoksista ajoittuu aikaan ennen vuotta 2005 ja osa sen jälkeen.

Ikääntyneitä henkilöitä koskeva pitkäaikainen työttömyysturva ehdotetaan siirrettäväksi eläkejärjestelmästä työttömyysturvajärjestelmään. Tällä muutoksella pyritään myös eläkejärjestelmän selkiyttämiseen. Siten työttömyyseläke ehdotetaan lakkautettavaksi vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiltä henkilöiltä. Työttömyyseläke korvataan oikeudella työttömyyspäivärahaan 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Näiden työttömyyspäivärahan lisäpäivien saamisen edellytyksenä on viiden vuoden työssäolovaatimus 15 viimeisen vuoden aikana samaan tapaan kuin nykyisessä työttömyyseläkkeessä. Lisäksi eläkejärjestelmän nykyistä suurtyönantajan omavastuuta vastaava järjestely otetaan käyttöön työttömyyspäivärahan lisäpäivissä. Työttömyyseläkkeen lakkaamista korvataan eläkejärjestelmässä siten, että edellä mainittuihin lisäpäiviin oikeutetuilla on mahdollisuus jäädä 62 vuoden iästä alkaen alentamattomalle vanhuuseläkkeelle. Tällaisella henkilöllä on mahdollisuus tällöin valita joko vanhuuseläke tai työttömyysturvajärjestelmässä pysyminen.

Työnteon jatkamista pyritään kannustamaan myös tekemällä vanhuuseläkkeelle siirtyminen joustavaksi ja kannustamalla työssä jatkamista 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen merkittävästi paremmalla eläkekarttumalla.

Ansaitun eläkkeen suuruinen vanhuuseläke myönnettäisiin hakemuksesta 63 vuoden iässä. Muutos myös korvaa osaltaan varhaiseläkkeiden asteittaista lakkauttamista.

Samalla ehdotetaan varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja korotettavaksi nykyisestä 60 vuodesta 62 vuoteen ja varhennuskerroimen määrää muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan vanhuuseläkkeen voisi ottaa varhennettuna 62 vuoden iästä alkaen, jolloin eläkkeeseen tehdään 0,6 prosentin varhennusvähennys kuukautta kohden 63 vuoden ikää edeltäviltä varhennuskuukausilta. Nykyisin varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kultaakin 65 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta.

Työeläkettä karttuisi kaikista työssä saaduista ansioista, ja karttumaprocentti kohoaisi iän noustessa. Ikävälillä 53—62 eläkettä karttuisi perusprosentin 1,5 sijasta 1,9 prosenttia vuosiansioista. Jos työntekijä jatkaa työssä 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläkettä karttuisi 4,5 prosenttia vuodessa 68 vuoden ikään asti. Korkeampi karttuma kustannettaisiin osittain korottamalla 53 vuoden iästä lähtien työntekijäin eläkemaksua 19/15-kertaiseksi. Nykyisen työntekijäin eläkemaksuprocentin perusteella laskettuna korotus olisi noin 1,2 prosenttiyksikköä eli korotettu työntekijäin eläkemaksu olisi noin 5,6 prosenttia.

Eläkkeeseen maksettaisiin 0,4 prosentin lykkäyskorotus kultakin lykkäyskuukaudelta 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Yksi työeläkeuudistuksen päätavoitteista on myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Tämän takia joustava eläkeikä esitetään toteutettavaksi siten, että työntekijä voisi valita eläkkeelle siirtymisensä 62 ja 68 vuoden väliltä ja että työnteon jatkaminen parantaa eläketurvaa. Työelämän käytäntöjä ja säädöksiä on tarpeen muuttaa siten, että työntekijällä on mahdollisuudet valita eläkeikänsä joustavan eläkeiän puitteissa. Työn jatkaminen 68 vuoden iän jälkeen edellyttäisi työntekijän ja työnantajan välistä sopimusta. Työsopimuslakia on tarpeen tarkentaa työeläkeuudistuksen tarkoituksen mukaisesti.

Eläketurvan ansainta-ajan laajentaminen

Eläketurvan ansainta-ajan laajentamiseen ja

vakuutusmaksun ja saatavan edun vastavuuden vahvistamiseen pyritään ensiksikin laajentamalla hallitusohjelman ja työmarkkinasopimuksen mukaisesti vanhuuseläkkeen karttumisen alkamisikä nykyisestä 23 vuodesta 18 vuoteen ja muuttamalla vakuuttamisvelvollisuuden alaikäraja samaksi kuin eläkkeen karttumisen alaikäraja. Vakuuttamisvelvollisuuden ja eläkkeen karttumisen yläikäraja korotettaisiin 65 vuodesta 68 vuoteen. Lisäksi vanhuuseläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttuisi eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa.

Uuden tulevan ajan laskentasäännön mukaan tulevan ajan oikeus on kaikilla, mutta tulevan ajan eläkkeen määrä vaihtelee viiden viimeisen vuoden ansioista riippuen nolasta ylöspäin. Tulevan ajan laskentamallin seurauksena laista ehdotetaan poistettavaksi täysitehoisen eläkkeen käsite.

Koska eläkettä karttuisi kaikesta työstä ja siitä on maksettava myös vakuutusmaksut, ehdotetaan, että myös tulevaa aikaa sisältävällä työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdystä työstä karttuisi uutta eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa ja tästä työstä perittäisiin myös vakuutusmaksut. Osatyökyvyttömyyseläkkeen aikaisesta työstä eläkettä karttuisi kuten muustakin työstä eli 1,5 prosenttia 53 vuoden iän täyttämiseen asti ja siitä 63 vuoden ikään 1,9 prosenttia. Ansioityön vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen jatkumiseen säilyisi kuitenkin nykyisellään. Jos ansioita on 40—60 prosenttia eläketapahtumaan mennessä saatujen ansioiden keskimäärästä, eläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, ja jos ansioita on enemmän, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään. Valvonta tapahtuisi työsuhderekisterin pohjalta.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen täydennys sopimuksessa todetaan, että työeläkevakuutus koskee tilannetta, jossa sama työnantaja on maksanut työntekijälle palkkaa kalenterikuukauden aikana vähintään 40 euroa. TEL:n ja TaEL:n välinen rajanveto perustuu nykyisin työsuhteen kuukauden keston ja TEL:n 1 §:n 1 momentissa mainittuun vähimmäisansioon. Jos työsuhde kestää alle kuukauden, se kuuluu TaEL:n piiriin. TaEL:n piiriin kuuluu myös yli kuukauden jatkunut työsuhde, jossa ansio ei yllä TEL:n

vähimmäisrajamäärään, joka vuoden 2002 indeksitasossa on 219,00 euroa kuukaudessa.

LEL:n piiriin kuuluvat aina eräiden erityisalojen työntekijät työsuhteen kestosta riippumatta ja TaEL:n piiriin eräiden erityisammattien työntekijät, jos työsuhde on tarkoitettu jatkumaan alle vuoden. Kummankin lain mukaan vakuutetaan kaikki ansiot määrästä riippumatta, mutta eläkettä karttuu vain, jos rajamäärä ylittyy. Vuoden 2002 indeksitasossa alempi rajamäärä on 690,97 euroa vuodessa.

Täydennys sopimuksessa mainittu vakuuttamisen alarajaa koskeva 40 euron vähimmäisrajamäärä liittyy vakuuttamistekniikkaan, joka TEL:ssä, LEL:ssä ja TaEL:ssä on erilainen. Koska lakien välistä rajanvetoa ei vielä tässä vaiheessa voida sen vaatimien laajojen teknisten muutosten vuoksi muuttaa, ei 40 euron rajamäärää voida soveltaa ennen lakien yhdistämistä. Kun työeläkelait yhdistetään vuonna 2003 annettavalla hallituksen esityksellä, poistetaan TEL:n, LEL:n ja TaEL:n väliset erot myös vakuuttamistekniikassa ja 40 euron rajamäärä säädetään vakuuttamisen alarajaksi.

Työkyvyttömyyseläkettä koskevat muutokset

Työkyvyttömyyseläkettä koskevien muutosten tavoitteena on nykyisten säännösten selkiyttäminen ja eläkkeen määrään liittyvän sattumanvaraisuuden poistaminen. Uudistuksella ei pyritä muuttamaan työkyvyttömyyseläkekustannusten jakautumista eikä yli 50 henkilöä työllistävien työnantajien nykyistä omavastuuta työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden rahoittamisessa.

Ehdotuksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeen määräytymistä muutetaan siten, että lähtökohtaisesti kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin liittyy oikeus saada eläketapahtumasta 63 vuoden iän täyttämiseen jäljellä olevalta ajalta eli tulevalta ajalta laskettava eläkeosuus. Tulevan ajan eläkkeen karttuma on 50 vuoden ikään asti 1,5 prosenttia ja 50 vuoden iästä lukien 1,3 prosenttia vuodessa työansioista, joka edustaa työkyvyttömyyttä edeltänyttä vakiintunutta palkkatasoa. Tämä vakiintunut palkkataso määriteltäisiin viiden eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden vuosityöansioiden perusteella.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä vuosi-työansioihin rinnastettaisiin myös ne palkatomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot, joiden perusteella karttuu vanhuuseläkettä. Lisäksi vuosi-työansioihin rinnastettaisiin aika, jolta on maksettu työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukilain mukaista työmarkkinatukea. Tulevan ajan ansiosta näiden etuuksien ansioperusteena on 100 euroa kuukaudessa eli 12 000 euroa vuodessa. Rahamäärät ovat vuoden 2002 indeksissä.

Jos työntekijä palaa työhön työkyvyttömyyseläkkeeltä, työhön paluuta edeltävältä eläkkeellä oloajalta karttuu eläkettä 50 vuoden ikään asti 1,5 prosenttia vuodessa ja tämän jälkeen 63 vuoden ikään asti 1,3 prosenttia vuodessa tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Koska tuleva aika liittyy kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin, ei sitä enää voida käyttää ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä. Tulevan ajan vaatimus korvataan vaatimuksella, että tulevan ajan työansiot viiden vuoden tarkasteluaikana ovat yhteensä vähintään 24 000 euroa vuoden 2002 indeksitasossa.

Hyvin nuorten kohdalla tulevan ajan eläkkeen laskeminen viiden viimeisen vuoden työansioiden perusteella saattaisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Siksi ehdotetaan, että alle 23-vuotiailla käytettäisiin viiden vuoden sijasta sitä aikaa, jonka nuori olisi ehtinyt ennen työkyvyttömyyttä olla työeläkejärjestelmän piirissä.

Nuorina työkyvyttömäksi tulevien eläketaso on tarpeen varmistaa, koska heillä eläkkeellä olo voi jatkua usean vuosikymmenen ajan ja palkka on voinut jäädä matalaksi samalla kun perheeseen liittyvät kustannukset voivat olla suuria. Näin ollen työkyvyttömyyseläkkeen määrään ehdotetaan lisättäväksi iästä riippuva kertakorotus, kun eläke on jatkunut viisi vuotta. Tällöin eläkkeen voidaan olettaa muodostuvan pitkäaikaiseksi. Näin voitaisiin varmistaa nuorten eläketaso.

Koska kertakorotuksen tarkoitus on varmistaa nuorina työkyvyttömiksi tulevien eläketaso, ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa sitä perhe-eläkkeisiin. Tilastojen mukaan noin kaksi kolmasosaa leskeneläkkeistä alkaa vasta vanhuuseläkeiässä, joten nuoria leskiä,

joille korotus tulisi kyseeseen, on hyvin vähän. Leskeneläkkeeseen tehdään myös eläkesovitus, joko eläkkeen alkuvaiheessa tai nuorimman lapsen täyttäessä 18 vuotta, mikä monissa tapauksissa vähentää edelleen leskeneläkkeen merkitystä. Jos nuori leski on tai tulee työkyvyttömäksi, hän saa alkumäärän korotuksen työkyvyttömyyseläkkeen kautta. Lapseneläkkeistä taas noin 70 prosenttia alkaa yli kymmenen vuoden iässä ja runsas kolmannes alkaa yli 15 vuoden iässä. Lapseneläkkeensaajat ovat eläkkeellä korkeintaan 18 vuotta, yleensä paljon vähemmän, joten heidän kohdallaan eläkeindeksimuutos nykyisestä ei juurikaan ehdi vaikuttaa.

Lapsenhoidon vuoksi työelämästä poissaolteiden eläketason varmistamiseksi ehdotetaan, että tarkasteluajan ansiota voitaisiin harkinnanvaraisesti tarkistaa, jos ansiot tarkasteluaikana ovat vakiintunutta ansiotasoa pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoidon vuoksi. Tarkistaminen tehtäisiin työntekijän hakemuksesta ja se edellyttäisi merkittävää vaikutusta hänen eläketurvaansa. Säännös korvaisi nykyisen lapsenhoitoajan eläkepalkan laskusäännön sekä säännöksen siitä, että oikeus tulevan ajan eläkkeeseen säilyy alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi, kuitenkin enintään yhdeksän vuoden ajan.

Tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentti on nykyisin 50 vuoden iän täyttämisen jälkeen 1,2 prosenttia ja 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen 0,8 prosenttia. Jotta myös iäkäämpiä työntekijöiden työkyvyttömyyseläkkeen taso säilyisi kohtuullisena, tulevan ajan eläkkeen karttumisprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 50 vuoden iän täyttämisen jälkeen 1,3 prosenttiin. Muutos myös selkiinnyttäisi tulevan ajan eläkkeen määräytymistä, kun käytössä ollut yksi karttumaprocentin muutos (0,8 prosenttiin) jäisi pois.

Uusi työkyvyttömyyseläkkeen määräytymistapa koskee ehdotuksen mukaan ainoastaan yksityisten alojen työeläkejärjestelmää. Jos lain uusi määräytymistapa ulotetaan myös julkisten alojen työeläkelakeihin, olisi tässä laissa ehdotettuja tulevan ajan säännöksiä tarkistettava. Niitä voitaisiin tällöin merkittävästi selkiyttää ja myös niiden toimeenpano olisi huomattavasti yksinkertaisempaa.

Indeksiä koskevat muutokset

Eläkkeensaajien yhdenvertaisuutta ehdotetaan lisättäväksi siten, että kaikenikäisten työeläkkeensaajien maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan samalla indeksillä. Kaikkien työeläkkeiden indeksitarkistuksissa ehdotetaan vuoden 2005 alusta siirryttäväksi nykyiseen eläkeindeksiin, jossa kuluttajahintaindeksin paino on 80 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 20 prosenttia (eläkeindeksi).

Eläkettä laskettaessa ansiot korotetaan laskentahetken tasoon kertoimella, jossa ansiotasoindeksin paino on 80 prosenttia ja kuluttajahintaindeksi paino 20 prosenttia (palkka-kerroin).

Nykyistä indeksiä, jossa sekä ansiotasoindeksin että kuluttajahintaindeksin paino on 0,5 sovellettaisiin sellaisten eläkkeiden laskentaan, jotka vuoden 2005 jälkeenkin lasketaan nykyisten säännösten mukaan. Tällaisia eläkkeitä ovat muun muassa vuoden 1996 ja 2000 työttömyyseläkemuutosten suojasäännösten piiriin kuuluvat, samoin ennen vuotta 1947 syntyneet osa-aikaeläkkeen saajat sekä ne ennen vuotta 2005 alkaneet, eläketapahtumaan saakka jatkuvat työsuhteet, joissa eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012. Ennen vuotta 2005 muodostetut vapaakirjat korotetaan nykyisellä TEL 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla indeksillä vuoden 2004 tasoon ja siitä laskentahetken tasoon palkkakertoimella.

Eläkkeen laskusääntöä koskevat muutokset

Erilaisten varhaiseläkkeiden karsiminen toteuttaa osaltaan työeläkelakien selkiyttämistavoitetta. Uudistuksen toteuduttua myönnetään ainoastaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja osa-aikaeläkkeitä sekä perhe-eläkkeitä. Selkiyttämistä merkitsee myös edellä ehdotettu uusi tapa määrittellä tulevan ajan eläke. Työeläkelakien selkiyttäminen ja yhdistäminen edellyttää myös kaikille työeläkelaeille yhteistä eläkkeen perusteena olevan palkan määräytymissääntöä. Tarkoituksena on, että tästä säädetään uuden työntekijäin eläkelain yhteydessä.

Ehdotettu uusi eläkkeen määräytymissääntö lisää työntekijöiden yhdenvertaisuutta, koska eläke lasketaan samalla tavalla riip-

pumatta työntekijän ammatista tai työalasta. Sen mukaan myös TEL:ssä eläke lasketaan kunkin vuoden palkan ja karttumaprocentin perusteella. Eläkkeen määräytyminen ei siten ole riippuvainen siitä, millä tavoin työura on osittunut erillisiin työsuhteisiin. Uusi määräytymistapa antaa nykyistä oikeudenmukaisemman eläketurvan erilaisilla työhistorioilla. Uuteen eläkkeen laskusääntöön siirrytään siten, että ennen vuotta 2005 alkaneet työsuhteet päätetään teknisesti vuoden 2004 loppuun ja työsuhteista vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläkeoikeus lasketaan nykyisten säännösten mukaisesti (tekninen vapaakirja). Vuodesta 2005 alkaen eläke lasketaan uuden laskusäännön mukaan.

Eläke lasketaan kuitenkin sekä uusien että nykyisten sääntöjen mukaan sellaisesta työsuhteesta, joka on voimassa lain voimaantullessa ja jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka (suojattu työsuhte). Edellytyksenä on, että eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012. Säännös koskee ainoastaan TEL-tösuhteita. Määrällisiä lisäeläkkeitä ei otettaisi laskennassa huomioon.

Kun suojatusta työsuhteesta lasketaan eläke nykyisten säännösten mukaan, käytetään nykyisiä karttumisprosentteja sekä varhennus- ja lykkäykertoimia. Työsuhdetta käsitellään yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka. Laskettaessa nykyisten säännösten mukaista eläkettä noudatetaan vuoden sääntöä, jolloin enintään vuoden jatkuvat palkattomat keskeytykset niiden syystä riippumatta kartuttavat eläkettä. Lastenhoitoaikaa koskevan 7 c §:n erityissäännöksen mukaan estetään tällaisen palkattoman jakson heikentävä vaikutus eläkepalkkaan. Muun muassa sairaudesta tai työttömyydestä johtuviin palkattomiin keskeytyksiin voidaan soveltaa nykyistä eläkepalkan harkintaa koskevaa säännöstä. Työsuhteesta karttunutta eläkettä ei kuitenkaan yhteensovitettaisi, koska yhteensovitus kohdistuu koko eläkkeeseen kun taas eläkkeiden vertailu tehdään työsuhteittäisesti.

Laskettaessa suojatusta työsuhteesta karttunut eläke uusien säännösten mukaan, huomioon otetaan myös palkattomilta ajoilta karttunut eläke laskettuna uusilla säännöksillä. Suojatusta työsuhteesta nykyisin säännöin laskettua eläkettä verrataan uusien sääntöjen mukaan laskettuun eläkkeeseen ja jos ny-

kysäynnöin laskettu eläke on suurempi, muodostetaan eläkkeiden erotuksesta suojaosuus. Jos työntekijällä on rinnakkain useampia suojattuja TEL-työsuhteita, ne kaikki otetaan mukaan laskentaan ja niille lasketaan yhteinen suojaosuus. Tämä suojaosuus lisätään uusin säännöksin laskettuun eläkkeeseen. Tällöin pitkässä työsuhteessa ollut työntekijä saa eläketurvan aina vähintään nykyisen järjestelmän mukaisena.

Yhteensovitus

Vuonna 2005 tai sen jälkeen alkavien työeläkkeiden yhteensovituksesta luovutaan lukuun ottamatta yhteensovitusta liikenne- ja tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten kanssa. Siten korkeammat karttumaprosentit 53 vuoden iästä eteenpäin eivät työeläkkeiden yhteensovituksessa leikkautuisi pois ja niiden työnteon jatkamista kannustava vaikutus säilyisi. Eläkkeen karttumista ei rajoitetaisi 60 prosenttiin yhteensovitusperusteesta.

Työntekijäin eläkemaksu

Eläkettä karttuisi 1,9 prosenttia vuosipalkasta ikävälillä 53—62 ja 4,5 prosenttia vuosipalkasta ikävälillä 63—68. Korkeamman karttuman osittaiseksi rahoittamiseksi ehdotetaan työntekijän eläkemaksuprosentin korottamista 53 vuoden iästä lähtien 19/15-kertaiseksi. Nykyisen työntekijän eläkemaksuprosentin perusteella laskettuna korotus olisi noin 1,2 prosenttiyksikköä eli korotettu työntekijäin eläkemaksu olisi noin 5,6 prosenttia. Tasapainovaiheessa korotus kattaisi noin kolmanneksen korkeammasta karttumasta aiheutuvista kustannuksista.

Varautuminen elinajan odotteen kasvuun

Tavoitteena on, että tulevaisuudessa eläkkeelle siirtymisen ikärajojen nostamisen tarvetta hallitaan tekniikalla, jossa osa elinajan odotteen kasvusta ohjautuu aktiivivuosiin. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan, että alkavan eläkkeen määrä riippuu elinajan odotteen kehityksestä. Sopeutumismekanismien perustana on elinaikakerroin, jonka laskenta on esitetty Eläketurvakeskuksen työryhmärapor-

tissa ”Elin aika pitenee - miten käy eläkeiän” (ETK:n raportteja 1999:18).

Esityksen mukaan ensimmäisen kerran elinaikakerrointa sovelletaan vuonna 2009, jolloin kerroin on 1. Satunnaisten vaihtelujen tasoittamiseksi kunakin vuonna sovellettava elinaikakerroin lasketaan Tilastokeskuksen viiden vuoden kuolevuustilastotietojen perusteella käyttäen tuoreinta mahdollista tilastointijaksoa ja kahden prosentin korkokantaa. Vuonna 2009 elinaikakerroin on siis 1 ja se vastaa vuosien 2003—2007 kuolevuustilastotietojen elinaikakerroin vaikuttaa ensimmäisen kerran vuonna 2010 myönnettäviin eläkkeisiin ja se perustuu vuosien 2004—2008 kuolevuustilastoihin ja elinajan odotteen muuttumiseen vuosista 2003—2007.

Vanhuseläke kerrotaan eläkkeellesiirtymisestä riippumatta sillä kertoimella, joka määriteltiin eläkkeensaajan 62 vuoden iän täyttämisenä vuonna. Tätä alemmassa eläkeiässä kertoimena käytetään eläkkeen alkamisvuotta edeltävänä vuonna vahvistettua kerrointa.

Yksilöllisiin varhaiseläkkeisiin ja työttömyyseläkkeisiin elinaikakerrointa ei sovelleta, ei myöskään lapseneläkkeisiin. Leskeneläkkeisiin sovelletaan elinaikakerrointa siinä vaiheessa, jolloin eläkkeeseen tehdään eläkesovitus. Elin aikakerrointa sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi ei kuitenkaan, jos työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on ennen vuotta 2006. Elin aikakerrointa sovelletaan myös niihin suojasäännöksen piiriin kuuluihin eläkkeisiin, jotka vuoden 2005 jälkeenkin lasketaan nykyäänöin. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet elinaikakerrointen soveltamisesta.

Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta

Hallitusohjelman mukaan vanhempain- ja hoitorahakauden laskemista eläkekarttumaan selvitetään. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 12 päivänä marraskuuta 2001 tekemässä periaatesopimuksessa ehdotetaan, että hallitus laatisi esityksen palkattomien aikojen eläkekarttuman uudistamiseksi vuoden 2005 alusta lukien siten, että sairauspäiväraha- ja vanhempainrahakausilta sekä ajalta, jolta saadaan kotihoidon tukea, karttuu eläkettä saadun päivärahan tai muun etuuden mukai-

sesti niissä tapauksissa, joissa etuusajalta ei jo muutenkin kartu eläkettä.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 5 päivänä syyskuuta 2002 tekemässä täydennys-sopimuksessa on täsmennetty palkattomilta ajoilta kertyvää eläketurvaa koskevia kohtia. Sopimuksen mukaan nykyinen niin sanottu vuoden sääntö ja työeläkelisä poistuvat vuoden 2005 alusta lukien. Vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneet työeläkelisät laskeaan valmiiksi ja rekisteröidään Eläketurvakeskukseen. Vuoden 2005 alusta eläkettä karttuu ansiosidonnaisten päivärahojen ajalta siten, että vuosityöansioihin rinnastetaan niiden palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat ansiot, jotka nykyisin kartuttavat eläkettä työeläkelisän muodossa. Lisäksi eläkettä karttuisi sairauspäivärahan, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan sekä vuorotteluvapaakorvauksen perusteella.

Vanhuuseläkettä karttuu perusteesta, joka äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahakausien osalta on 100 prosenttia etuuden perusteena olevasta työtulosta. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ja vuorotteluvapaakorvauksen osalta vanhuuseläkettä karttuu 75 prosentista etuuden perusteena olevasta ansiosta. Muiden ansiosidonnaisten päivärahojen, kuten sairauspäivärahan, tapaturmavakuutusjärjestelmän mukaisten päivärahojen sekä koulutus- ja kuntoutusetuuksien osalta vanhuuseläkettä karttuu 65 prosentista etuuden perusteena olevasta ansiosta. Tulevan ajan eläkkeen osalta vastaava prosenttiluku kaikkien näiden etuuksien osalta on 100. Näiden etuuksien perusteella vanhuuseläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa vaakuutetun iästä riippumatta.

Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahakauden päätyttyä karttuma jatkuu siten, että karttuma-aika yhdessä edellä mainitun päiväraha-ajalta karttuvan ajan kanssa on yhteensä vähintään 12 kuukautta (jatkokarttuma).

Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta

Lisäksi hallitus esittää, että lapsenhoito- ja opiskeluaikojen eläketurvaa parannetaan ve-

rorahoitteisesti. Etuutta karttuu 1,5 prosenttia alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ajalta perusteesta, joka on 500 euroa kuukaudessa vuoden 2002 indeksitasossa. Oikeus etuuteen on vanhemmalla, joka hoitaa alle kolmevuotiaista lastaan.

Opiskeluajalta etuutta karttuu saman perusteen mukaan enintään viiden vuoden ajalta henkilölle, joka suorittaa loppututkinnon tai valmistuu ammattiin.

Etuuden saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on ansioita yhteensä 12 000 euroa työeläkejärjestelmässä ennen työeläkkeen myöntämistä. Etuudet ovat työeläkkeestä erillinen osa. Ne kuitenkin maksetaan työeläkkeen yhteydessä. Nämä etuudet niistä aiheutuvin hallintokustannuksineen kustantaa valtio siinä vaiheessa kun etuus tulee työeläkkeen yhteydessä maksuun. Erikseen on tarkoitus selvittää, voidaanko näihin etuuksiin varautua rahastoinnilla. Valtion maksuliikenne hoidettaisiin Eläketurvakeskuksen kautta työeläkelaitoksille. Myös Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada korvausta hoitamastaan tiedonvälityksestä etuuden määrittämistä varten.

Vaikka yksityisten alojen työmarkkinasopimuksen perusteella nyt annettavassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vain näitä aloja koskevia lakeja, ehdotetaan, että verovaroista kustannettava etuus koskisi myös TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua julkisen sektorin eläketurvaa.

Vastuunjako

Koska yleisestä vanhuuseläkeiästä luovutaan ja työntekijän on mahdollista siirtyä vanhuuseläkkeelle joustavasti 63—68 vuoden iässä, on tarpeen määrittellä se laskennallinen eläkeikä, jota vastaavana karttunut eläke rahastoidaan. Tämä laskennallinen eläkeikä olisi edelleen 65 vuotta. Eläkeikää 65 vastaavana rahastoitu eläkkeen osa muunnetaan vastaamaan työntekijän ikää eläkkeen alkaessa. Vanhuuseläkettä rahastoidaan ikävälillä 18—54 puoli prosenttia palkoista.

Nykylain mukaan vastuu tulevan ajan eläkkeestä on yksinään viimeisellä eläkelaitoksella. Tässä esityksessä ehdotetaan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä jaettavaksi eri eläkelaitoksille kahden eläketapahtumaa edeltävän

kalenterivuoden työansioiden suhteessa. Lisäksi ehdotetaan, että työkyvyttömyyseläke on eläkelaitosten yhteisellä vastuulla, jos ansioita on vähän. Muutokset johtuvat tulevan ajan eläkkeen laskutapaan esitetystä muutoksesta.

Nykyisin täysitehoisesta työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeestä rahastoidaan 80 prosenttia. Esityksen mukaan näistä eläkkeistä rahastoitaisiin pääsääntöisesti koko eläkkeen alkumäärä. Rahastoiva määrä kuitenkin säilyy keskimäärin nykyisellä tasolla, koska ehdotetun muutoksen lisäksi työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet muuttuvat vanhuuseläkkeeksi aiemman 65 iän sijasta jo 63 vuoden iässä. Muutoin työttömyyseläkkeiden vastuunjako säilyy nykyisin mukaisena.

Lisäeläkkeitä koskevat muutokset

Rekisteröity lisäeläkejärjestelmä on perinteisesti seurannut perusturvan muutoksia. Lisäeläkevakuutukset on aiemmin pystytty mukauttamaan sellaisiksi, että kokonaiseläketaso on ollut ennustettavissa ja siten myös vakuutusmaksut on voitu mitoittaa oikean suuruiseksi jo työsuhteaikana. Nyt ehdotettavien muutosten suhteen tilanne on kuitenkin toinen. Tällaisia muutoksia ovat muun muassa joustava vanhuuseläkkeelle siirtyminen 63-68 vuoden iässä, eläkkeen karttumisprosentin kohoaminen 1,9 prosenttiin 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja 4,5 prosenttiin 63 ikävuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sekä viiden vuoden keskipalkan mukainen tulevan ajan eläkkeen laskenta. Mahdollisuus siirtyä vanhuuseläkkeelle 63 vuoden iässä tekee eläkekien 63 ja 64 vakuuttamisen jopa tarpeettomaksi. Lisäksi eläkkeelle siirtymisen myöhentämisen tavoitteen mukaista on, ettei lakisääteisessä eläkejärjestelmässä suosita siirtymistä eläkkeelle normaalia alemmassa eläkeiässä myöskään lisäeläkejärjestelyn avulla. Rekisteröidyn lisäeläkejärjestelmän mukauttaminen nyt ehdotettuihin peruseläketurvan muutoksiin olisi siis erittäin vaikeaa ja kohtuuttoman kallista suhteessa lisäetujen maksutuloon ja vakuutuskannan kokoon.

Koska perusturvassa myös perhe-eläkkeissä tuleva aika tullaan myöntämään viiden vuoden keskipalkkamallin mukaan, ei

perhe-eläkettä myönnettäessä määritellä sitä työsuhdetta ja niitä työsuhteen ehtoja, jonka perusteella tuleva aika myönnetään. Muun muassa tästä syystä ei perusturvassa voida jatkaa nykyisellä tavalla määriteltyjä perhe-eläkkeen saamisen ehtojen parannuksia, lievempiä lesken eläkkeen saamisen ehtoja eikä lapsen eläkkeen korotettua pääteikää.

Edellä mainituista syistä ehdotetaan, että alennettujen eläkekien sekä perhe-eläkkeen saamista koskevien ehtojen parannusten vakuuttaminen perusturvassa lopetetaan 1 tammikuuta 2005 alkaen. Vuoden 2004 loppuun mennessä karttuva peruseläke muunnetaan eläkeikää 65 vastaavaksi siten, että etuus vastaa perittyjä vakuutusmaksuja. Tällöin vakuutetulla säilyy tuohon ajankohtaan mennessä ansaittu ja kustannettu etuus. Perhe-eläkkeen saamista koskevien ehtojen parannukset on niiden voimassa ollessa kustannettu riskimaksulla, eikä niistä siten vapaakirja-eläkkeessä muodostu ansaittua etuutta.

Työnantajilla saattaa kuitenkin olla vaikeuksia pitää antamansa työsuhteeseen liittyvät, muun muassa alemmaa eläkeikää koskevat eläkelupauksensa äkillisesti kohoavien kustannusten vuoksi. Toisaalta ikääntyneillä työntekijöillä ei ole enää riittävästi työssäoloaikaa korvaavien etuuksien järjestämiseksi. Siksi työntekijällä on oikeus saada peruseläke vuoden 2004 jälkeenkin lisäeläkejärjestelyyn liittyvästä alennetusta eläkeiästä alle 62-vuotiaana, jos hänen tätä hallituksen esitystä annettaessa jatkuvaan työsuhteeseensa liittyy rekisteröity lisäeläkejärjestely, rekisteröidystä lisäeläkevakuutuksesta ryhmäeläkevakuutukseksi muunnettu järjestely tai eläkesäätiössä tai -kassassa järjestetty lisäeläketurva, joka rakentuu sen varaan, että peruseläkkeessä on alennettu eläkeikä vakuutettu tai peruseläke varhennetaan alle 62 vuoden ikään. Poikkeussäännös koskee myös sellaisia vapaamuotoisia ryhmäeläkevakuutuksia, joilla on korvattu TEL:n 8 §:n 4 momentin 3-9 kohdassa mainittujen julkisten alojen eläkelakien mukainen vähimmäisturva parempi eläketurva tai eläkesäätiön tai -kassan eläkejärjestely.

Kaikissa edellä mainituissa tilanteissa edellytyksenä on lisäksi, että hallituksen esityksen antamispäivänä voimassa oleva työsuhte, johon lisäeläkejärjestely liittyy, jatkuu

yhdenjaksoisesti alennettuun eläkeikään saakka. Myös edellä mainitun eläkejärjestelyn tulee olla voimassa eläketapahtumahetkellä.

Poikkeussäännös koski myös tilanteita, joissa työntekijän hallituksen esitystä annettaessa voimassa olleeseen työsuhteeseen liittyvä TEL:n 11 §:n mukaisesti rekisteröity lisäeläkevakuutus tai valtion eläkelain (280/1966; VEL) tai kunnallisen eläkelain (/2002;) vähimmäisturvaa paremmat etuudet korvataan vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella tai eläkesäätiön tai -kassan lisäeläkejärjestelyllä tämän lain voimaantulon jälkeen. Myös tilanteet, joissa työntekijän hallituksen esitystä annettaessa voimassa olleeseen työsuhteeseen liittyvä eläkesäätiössä tai -kassassa järjestetty lisäeläketurva on korvattu vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella tämän lain voimaantulon jälkeen, kuuluisivat poikkeussäännön piiriin.

Poikkeussäännös koski myös vakuutettuja, jotka ovat edellä tarkoitettujen eläkejärjestelyn piiriin kuuluvasta työsuhteesta eläkkeellä tämän lain voimaan tullessa sekä tällaisen henkilön jälkeen myönnettävään perheläkkeeseen liittyviä parannettuja etuja. Sen sijaan poikkeussäännös ei koske sellaisia vapaamuotoisia ryhmäeläkevakuutuksia, joiden taustalla ei ole rekisteröityä lisäeläketurvaa, eläkesäätiön tai -kassan lisäeläketurvaa tai julkisten alojen eläkelakien mukaista lisäeläketurvaa. Näissä tilanteissa eläketurva voidaan kuitenkin säilyttää entisen tasoisena kun vapaamuotoisten ryhmäeläkevakuutusten rakenne muutetaan ottaen huomioon, että lakisääteinen peruseläke saadaan varhennettuna iästä 62 alkaen.

Lisäksi ehdotetaan, että myös YEL:n mukaisen rekisteröidyn lisäeläkevakuutuksen otaneella yrittäjällä on oikeus perusturvan mukaiseen eläkkeeseen 60 tai 61 vuoden iässä, jos vakuutusopimuksen mukaan lisäturva on rakennettu tällä tavalla. Jos lisäturvan eläkeikä on 60 vuotta alempi, yrittäjällä on oikeus saada aiemmat vapaakirjat alemmassa eläkeikässä, kuten nykyisinkin.

Varhennusvähennys ikävälillä 60—62 olisi 0,6 prosenttia kuukautta kohden. Tarkemmat määräykset eläkkeen vähentämisestä myönnettäessä eläke 62 vuotta alemmassa eläke-

iässä annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehtoissa ja perusteissa.

Jos rekisteröityyn lisäeläkejärjestelyyn sisältyy määrällistä lisäeläkettä, lisäeläkevakuutusta jatketaan siten, että lisäeläkkeen tavoitemäärä kiinnitetään laskettuna 31 joulukuuta 2004 tasoon tuona ajankohtana voimassa olevien säännösten ja työsuhdetietojen mukaisesti. Vuoden 2004 jälkeinen palkkahkehitys ei vaikuta lisäeläkkeen määrään, sen sijaan tavoitemäärää korotetaan vuosittain palkkakertoimella. Tarkemmat määräykset tästä annettaisiin eläketurvakeskuksen hallituksen vahvistamassa rekisteröityjen lisäetujen kartassa sekä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa TEL:n 11 §:ssä tarkoitettujen vapaaehtoisten lisäetujen rekisteröimisehdoissa (745/1966).

Jos työnantaja ennen tämän lain voimaantumista on järjestänyt työntekijöilleen eläketurvan, jossa eläkkeen määrä on suurempi kuin työntekijän eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, ei sanottu eläketurva korotu sen johdosta, että vähimmäisehtojen mukainen eläke alenee TEL:n säännösten perusteella. Sanotun eläketurvan ehtoja tai eläkekassan tai eläkesäätiön sääntöjä muuttamalla voidaan kuitenkin suorittaa aikaisempaa eläketurvaa TEL:n mukaisia eläkkeen korotuksia vastaava vähennys edellyttäen, ettei eläketurvan voida katsoa raha-arvoltaan alentuneen. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske työntekijän eläkelain 11 §:n mukaista rekisteröityä lisäeläkejärjestelyä.

Muutokset LEL:iin ja TaEL:iin

LEL:iin ehdotetaan tehtäväksi soveltuvien osin vastaavat muutokset kuin TEL:iin. Näin ollen työnantajan velvollisuus tilittää LEL-maksu koski 18 vuotta täyttäneitä työntekijää ja tämän iän täyttämisen jälkeen alkaisi myös LEL-eläkkeen karttumisen. Vakuuttamisvelvollisuus ulotettaisiin 68 vuoden ikään, mutta tämän jälkeen työnantajalla ei olisi velvollisuutta maksaa LEL-vakuutusmaksua eikä periä palkansaajan eläkemaksua työntekijältä. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen aikaisesta työstä karttuisi uutta eläketurvaa ja myös tällaisesta työstä

olisi jatkossakin maksettava LEL-maksut.

Varhennetun vanhuuseläkkeen 62 vuoden alaikäraja ja 0,6 prosentin varhennusvähennystä sekä 63 vuoden vanhuuseläkeikää ja 4,5 prosentin kannustinkarttumaa koskevat muutokset ulotettaisiin myös LEL:iin. Myös palkkakerrointa, työeläkeindeksiä ja palkattomia jaksoja koskevat muutokset tehtäisiin LEL:iin. Niin ikään elinaikakerroin sekä työntekijäin eläkemaksun korotus 53 vuoden iän täyttäneille samoin kuin työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen tulevan ajan ansion määräytyminen viiden viimeisen vuoden työansioden perusteella koskisi myös LEL:a.

Edellä mainitut LEL:n muutokset koskisivat myös TaEL:a.

Muutosten ulottaminen yrittäjäläkejärjestelmiin

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen periaatesopimus on pääpiirteiltään sovitettavissa myös yrittäjien eläketurvaan. Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkaamista ja osa-aikaeläkkeen ikäraja sekä osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän eläkkeen määräytymistä koskevia muutoksia sovelletaan myös yrittäjien eläkejärjestelmiin. Sama koskee oikeutta ammatilliseen kuntoutukseen.

Yrittäjätoiminnasta karttuisi eläkettä uusien säännösten mukaan samoin kuin TEL:ssä. Siten myös YEL:n ja MYEL:n mukaiset eläkkeet kertyisivät 18—68 vuoden iän väliseltä ajalta samoin kuin TEL:ssä. Vakuuttamisen alkamisaika yrittäjäläkeläeissa muuttuisi nykyisestä 18 vuoden iästä 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun ja päättyisi 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun. Myös yrittäjäläkejärjestelmissä työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitettu yrittäjätoiminta kuuluisi vakuuttamisvelvollisuuden piiriin ja siitä karttuisi eläkettä. Myös YEL:n ja MYEL:n piiriin kuuluvia yrittäjiä koskisi ehdotus, jonka mukaan ne itse osallistuisivat korotetulla vakuutusmaksulla parantuvan eläketurvansa rahoittamiseen.

Nykyisin yrittäjä voi 65 vuoden iän täytettyään jäädä vanhuuseläkkeelle ja jatkaa yrittäjätoimintaa, eikä siitä tarvitse maksaa vakuutusmaksuja. Myös varhennetulle vanhuuseläkkeelle jääminen päättää nykyisin

YEL- ja MYEL-eläkkeen karttumisen. Yrittäjätoiminnan lopettaminen vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä sopii huonosti yrittäjätoimintaan ja lopettamisen valvonta on vaikeaa.

Edellä mainituista syistä YEL- ja MYEL-järjestelmissä lähtökohtana edelleenkin on, että vanhuuseläkkeelle jääminen ei edellytä yrittäjätoiminnan lopettamista. Jos yrittäjä hakee vanhuuseläkkeen 63 vuoden iässä, YEL:n ja MYEL:n mukainen vakuuttamisvelvollisuus päättyy eikä eläkettä enää kartu. Jos taas yrittäjä haluaa siirtää vanhuuseläkkeelle jäämistään myöhemmäksi, vakuuttamisvelvollisuus jatkuu ja eläkettä kertyy 4,5 prosentin karttuman mukaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta vanhuuseläkkeen alkamiseen asti, kuitenkin enintään 68 vuoden iän täyttämiskauden loppuun.

Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen aikana yrittäjä ei siis ole vakuuttamisvelvollinen, ei myöskään silloin, kun yrittäjällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle rekisteröidyn lisäturvan alennetussa eläkeiässä. Tällaiselle yrittäjälle säädettäisiin mahdollisuus ottaa vapaaehtoinen vakuutus. Tällöin eläkettä kertyisi 1,5 prosenttia ja se laskettaisiin vapaaehtoisen vakuutuksen perusteeksi vahvistetun työtulon perusteella. Vapaaehtoisen vakuutuksen työtulo määriteltäisiin normaalisti lain ja eläketurvakeskuksen ohjeiden mukaan. Vanhuuseläkkeen aikana vapaaehtoisesti vakuutetusta yrittäjätoiminnasta vanhuuseläkkeen saisi aikaisintaan 68 vuoden iässä.

Myös yrittäjillä tulevan ajan eläke määräytyisi eläketapahtumaa edeltävän viiden vuoden työansioden perusteella. Samoin osa-aikaeläkkeen vakiintunut ansiotulo määräytyisi viiden eläketapahtumaa edeltävän vuoden ansioiden perusteella. Nuorina työkyvyttömäksi tulevien yrittäjien eläkettä korotettaisiin yhdenmukaisesti TEL:n kanssa, samoin palkkakerroin ja elinaikakerroin ulotettaisiin myös yrittäjäjärjestelmiin. Lisäksi vakuuttamatta jättämistä koskevat säännökset kumottaisiin.

Erikseen selvitetään esityksestä mahdollisesti aiheutuvat muutostarpeet maatalousyrittäjien luopumistuesta annettuun lakiin (1293/1999) ja maatalousyrittäjien sosiaali-

vakuutusturvaa koskevaan muuhun lainsäädäntöön.

Merimieseläkelaki

Merimieseläkelakiin tulevat muutokset selvitetään joulukuuhun 2002 mennessä ja niistä annetaan erillinen hallituksen esitys.

Kansaneläke ja sairauspäiväraha

Kansaneläkkeessä vanhuuseläkeikä säilyisi edelleen 65 vuotena.

Työttömyyseläkejärjestelmässä vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneellä työttömyys- turvalain mukaisilla lisäpäivillä olevalla henkilöllä olisi oikeus saada kansaneläke vähentämättömänä eli ilman varhennusvähennystä 62 vuoden iästä alkaen. Ennen vuotta 1950 syntyneillä henkilöillä olisi oikeus työttömyyseläkkeeseen edelleen 60—64-vuotiaana. Varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja korotettaisiin 62 vuoteen ja varhennusvähennys olisi edelleen 0,4 prosenttia jokaiselta ennen 65 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta.

Kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke alkaa, kun henkilön oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan on päättynyt. Oikeus päivärahaan päättyy, kun työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke muuttuu 63 vuoden iässä vanhuuseläkkeeksi. Kansaneläkkeen työkyvyttömyyseläke tulisi myöntää samasta 63 vuoden iästä, vaikka muutoin eläkkeen saamisen edellytyksenä oleva sairauspäivärahan laskennallinen aika ei olisi vielä päättynyt. Tällä turvataisiin työkyvyttömälle vähentämätön kansaneläke 63—65 vuoden välisenä aikana.

Kansaneläkettä määrättäessä ei työeläkelakien mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen iän perusteella tehtävää korotusta eikä valtion varoista suoritettavaa lapsen hoito- ja opiskeluajalta maksettavaa etuutta otettaisi huomioon. Eläkekattumaa, joka ansaitaan 63 ikävuoden jälkeen, ei myöskään otettaisi huomioon.

Työelämässä olevan yli 65-vuotiaan sairauden ja kuntoutuksen aikainen toimeentulo turvataisiin korottamalla sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan saamisen ikäraja 65 vuodesta 68 vuoteen.

4. Näkökohtia voimaantulosta

Tarkoituksena on, että nyt ehdotettavat lait tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Pääsääntöisesti niitä sovellettaisiin eläketapahtumiin, jotka sattuvat lain voimaantulon jälkeen.

Vuoden 2004 lopussa kaikki jatkuvana olevat TEL-työsuhteet päätetään ja työsuhteista lasketaan 31 päivään joulukuuta 2004 mennessä karttunut eläke nykyisten säännösten mukaan (tekninen vapaakirja). Tämä tekninen vapaakirja talletetaan eläketurvakeskuksen rekisteriin ja tarkistetaan eläkkeen laskentahetkeä vastaavaksi TEL 7 b §:ssä säädetyllä palkkakertoimella. Eläkettä myönnettäessä ennen vuotta 2005 päättyneet työsuhteet tarkistetaan 31 päivän joulukuuta 2004 tasoon nykyisen TEL:n 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaisella työikäisten indeksillä ja siitä eläkkeen laskentahetkeä vastaavaksi ehdotettavassa TEL:n 7 b §:ssä määritellyllä palkkakertoimella.

Eläketurvan järjestämisvelvollisuutta koskevat muutokset

Ehdotettua 18 vuoden alaikäraja työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden ja eläketurvan karttumisen alaikärajana sovellettaisiin niihin työntekijöihin, jotka eivät ole vielä lain voimaantullessa täyttäneet 23 vuoden ikää. Vastaavasti työnantajan vakuuttamisvelvollisuus päättyisi lain voimaan tullessa alle 18-vuotiaista työntekijöistä lain voimaantulopäivään.

Uutta eläketurvaa alkaisi karttua lain voimaantulopäivästä alkaen niille 65 vuotta täyttäneille työntekijöille, jotka aloittavat uuden työsuhteen 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Jos sen sijaan työntekijä on jo täyttänyt vanhuuseläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkaa työtään edelleen samassa työsuhteessa lain voimaantulon jälkeenkin, tähän työsuhteeseen sovellettaisiin tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Varhennetun vanhuuseläkkeen suoja säännös

Ehdotuksen mukaan ennen vuotta 1945 syntyneillä työntekijöillä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen edelleenkin ai-

kaisintaan 60 vuoden iässä. Näin vähennetään sellaista varhennetulle vanhuuseläkkeelle hakeutumista, joka voisi seurata ikärajan korottamisesta. Ennen 62 vuoden iän täyttämistä varhennettu vanhuuseläke määrätään kuten nykyisin eli varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kultakin 65 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta. Täytettyään 62 vuotta työntekijällä on oikeus ehdotetun lain mukaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jossa varhennusvähennys on 0,6 prosenttia kultakin 63 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta, ja vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Eläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Ehdotettuja säännöksiä, jotka koskevat työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aika-eläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi, sovelletaan niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantulon jälkeen.

Työttömyyseläkettä koskevat muutokset

Tulevan ajan eläkkeen määräytymistä koskevat muutosehdotukset heijastuvat myös työttömyyseläkkeeseen. Kun työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä on aikaisemmin muutettu, voimaantulosäännöksissä on säädetty tiettyihin ikäluokkiin kuuluville, lainmuutosten voimaantuloaikaan työttöminä olleille aikaisempien säännösten mukaiset edut.

Vuoden 1996 alusta tulevan ajan karttumisprosentti porrastettiin siten, että tuleva aika lasketaan 1,5 prosentin karttumalla 50 vuoden iän täyttämiseen saakka, 1,2 prosentin karttumalla 50—59 vuoden iässä ja 0,8 prosentin karttumalla 60 vuoden iän täyttämistä lukien (laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta 1482/1995). Lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1943 syntyneihin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 1996 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen, sovelletaan edelleen TEL:n 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa eli 1,5 prosentin tulevan ajan karttumaa vuodessa. Vuonna 1942 syntyneet työntekijät ovat nuorin ikäluokka, joka vielä kuu-

luu tämän voimaantulosäännöksen piiriin. He täyttävät 65 vuoden iän vuonna 2007.

Työttömyyseläkkeen laskentaa muutettiin vuoden 2000 alusta siten, että työttömyyseläkkeeseen ei enää liitetty tulevan ajan eläkeosuutta. Tulevan ajan eläkeosuus lasketaan kuitenkin työttömyyseläkkeen jälkeiseen vanhuus- ja perhe-eläkkeeseen. Lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1945 syntyneisiin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 2000 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen taikka joille vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan TEL:n 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa (laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta 1263/1999). Tämän säännöksen seurauksena näiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen liitetään edelleen tuleva aika joko edellä selostetun voimaantulosäännöksen mukaisella 1,5 prosentin vuosikarttumalla tai edellä tarkoitetuilla porrastetuilla karttumisprosentteilla laskettuna. Tämän voimaantulosäännöksen piiriin kuuluva nuorin ikäluokka, vuonna 1944 syntyneet, täyttää 65 vuotta vuonna 2009. Näitä henkilöitä, jotka eivät vielä ole eläkkeellä, on vuoden 2004 lopussa arviolta 5 000.

Muiden kuin edellä selostettujen voimaantulosäännösten piiriin kuuluvien, vuosina 1945—1949 syntyneiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen ei enää liity tulevaa aikaa, mutta sen jälkeen myönnettävään vanhuus- tai perhe-eläkkeeseen lisätään tuleva aika.

Nykyisin työttömyyseläkkeellä ollessa saa ansaita enintään kaksi kertaa TEL:n rajamäärän ilman, että eläke keskeytetään tai lakkautetaan. Tämä ansiorajamäärä muutetaan 6 000 euroksi vuodessa. Rahamäärä on vuoden 2002 indeksissä.

Yksilöllinen varhaiseläke

Vuoden 1943 jälkeen syntyneillä ei enää ole oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Vuoden 2000 alusta voimaan tulleiden muutosten yhteydessä ennen vuotta 1944 syntyneet henkilöt säilyttivät oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Nämä samat ikäluokat säilyttäisivät oikeuden yksilölliseen varhaiseläkkeeseen jatkossakin, mutta sitä koskevat säännökset siirretään voimaantulosäännökseen.

Osa-aikaeläke

Jos ennen vuotta 1947 syntynyt työntekijä jää osa-aikaeläkkeelle, osa-aikaeläkkeeseen ja sen rinnalla tehtävään työhön sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2002 voimassa olleita säännöksiä. Näin ollen heille karttuu osa-aikatyöstä eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 60 vuoden iän täyttämivuoteen asti ja sen jälkeen 2,5 prosenttia vuodessa. Osa-aikaeläkkeellä oloajalta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuodessa ansion alenemasta. Osa-aikaeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä. Jos osa-aikatyö jatkuu sen jälkeen, eläkkeeseen liittyy lykkäyskorotus.

Ehdotetun lain voimaantulon jälkeen mutta ennen osa-aikaeläkkeen alkamista olleesta kokopäivätyöstä eläkettä karttuu ehdotettujen uusien karttumisprosenttien mukaan myös ennen vuotta 1947 syntyneille työntekijöille. Näin ollen 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen ennen osa-aikaeläkkeelle siirtymistä eläkkeen karttumisprosentti on 4,5.

Lapsikorotus. Ennen vuotta 1939 syntyneillä työntekijöillä on edelleen oikeus lapsikorotukseen tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Tulevan ajan palkan voimaantulo

Uuteen tulevan ajan eläkkeen määräytymiseen siirryttäisiin asteittain siten, että ensimmäisen kerran vuonna 2006 tulevan ajan eläke määräytyisi osittain ennen vuotta 2005 olleiden työansioiden ja vuoden 2005 työansioiden perusteella.

Tällöin vuoden 2004 ansiona käytettäisiin vuosiansioksi muutettuna sitä eläkepalkkaa, jonka perusteella tulevan ajan eläke nyky sääntöjen mukaan olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004. Jos työntekijällä ei tuolloin olisi ollut oikeutta tulevaa aikaa sisältävään eläkkeeseen, uutta tulevan ajan eläkettä laskettaessa katsottaisiin, ettei vuonna 2004 ollut lainkaan työansioita.

Työkyvyttömyyseläkkeitä koskeva korotus

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikäkorotus myönnettäisiin ensimmäisen kerran vuoden 2010 alusta. Se myönnettäisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sen korotusprosentin mukaisena, joka vastaa työkyvyttömyyseläkkeen saajan ikää korotushetkellä eli vuoden 2010 alussa.

Indeksiä koskeva muutos

Ensimmäisen kerran vuoden 2005 alussa kaikkia työeläkkeitä tarkistetaan ehdotetulla TEL-eläkeindeksillä, jossa kuluttajahintaindeksin paino on 80 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 20 prosenttia.

Nykyistä TEL:n 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaista indeksiä, jossa kuluttajahintaindeksi paino on 50 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 50 prosenttia, sovelletaan edelleen tarkistettaessa ansioita sellaisia eläkkeitä myönnettäessä, jotka lain voimaantulon jälkeenkin myönnetään nykyisten säännösten mukaan.

5. Esityksen vaikutukset

5.1. Taloudelliset vaikutukset

Eläkesopimuksen taloudelliset vaikutukset työeläkkeisiin, kansaneläkkeisiin, YEL:iin ja MYEL:iin

Yksityisalojen lainmuutosten vaikutus työeläkemenoon on arviolta -1,5 prosenttiyksikköä palkoista vuoteen 2020 mennessä sekä noin -4,3 prosenttiyksikköä vuoteen 2050 mennessä

Esityksen vaikutuksia TEL, -LEL- ja TaEL-eläkkeisiin ja kustannuksiin on arvioitu Eläketurvakeskuksen raportissa ”Arvioita työmarkkinajärjestöjen sopiman yksityisalojen eläkeuudistuksen vaikutuksista” (Eläketurvakeskuksen monisteita 40, 2002). Arviot perustuvat 35 000 vuonna 1998 eläkkeelle jääneen henkilön työ- ja ansiotietoihin.

Esityksessä on sekä eläkkeitä korottavia että laskevia muutoksia. Eläkettä korottavat muun muassa uudet korkeammat karttumaprocentit, eläkkeen kertyminen aiempaa nuo-

rempana, uusi ansiotietojen tarkistuksessa käytettävä palkkakerroin ja eläkkeen aiempaa suurempi kertyminen eräiltä palkattomilta jaksoilta. Uudistuksen arvioidaan pidentävän työssäoloaikaa, mikä myös korottaa eläkkeitä. Elinaikakerroin taas pienentää eläkettä, jollei työskentely pidenny vastaavasti.

Uudistuksen vaikutukset näkyvät täydellä teholla vasta pitkällä aikavälillä. Tasapainotilassa eläkkeet olisivat ilman elinaikakerroimen vaikutusta, mutta muiden muutosten ja käyttäytymisvaikutusten seurauksena noin 15 prosenttia nykyisen lainsäädännön antamia korkeampia. Naisten eläkkeet nousisivat jonkin verran enemmän kuin miesten eläkkeet. Vain noin 5 prosentilla eläke olisi vähintään 5 prosenttia pienempi kuin nykylainsäädännön mukainen eläke.

Ennusteiden mukaan 65-vuotiaiden elinajan odote kasvaa reilulla vuodella yhtä vuosikymmentä kohden ainakin vuoteen 2050 saakka. Tämän mukaisesti elinaikakerroimen vaikutuksen eläkkeisiin arvioidaan olevan vuonna 2020 noin 5 prosenttia ja vuonna 2050 noin 12 prosenttia. Vaikutus vastaa vuonna 2020 kannustekarttumaa alueella noin puolen vuoden ja vuonna 2050 noin 1,5 vuoden pidennystä työskentelyaikaan. Perättäisiä ikäluokkia vertailtaessa tämä tarkoittaa noin 2–3 viikon lisätyöskentelyaikaa. Siten uudistuksen korottava vaikutus eläkkeisiin pitkällä aikavälillä on lisätyöskentelyn pituudesta riippuen arviolta 3 – 15 prosenttia.

Selvityksessä on vertailtu uudistuksen vaikutuksia eläkkeisiin myös ammattitehtäin ja ammattiryhmittäin. Tarkastelluissa ammattiryhmissä ei eri ryhmien välillä havaittu merkittäviä eroja.

Kun kansaneläkkeen perusteena oleva työeläketulo kasvaa tasapainotilanteessa, niin samalla kansaneläkemeno alenee. Vuonna 2010 kansaneläkkeensaajia arvioidaan olevan 2 000 henkilöä vähemmän ja kansaneläkemenon arvioidaan alenevan noin 3 miljoonaa euroa nykytilanteeseen verrattuna. Vastavasti vuonna 2050 kansaneläkkeensaajia arvioidaan olevan 42 000 henkilöä vähemmän ja kansaneläkemenon arvioidaan alenevan 100 miljoonaa euroa.

Opiskeluajalta sekä alle kolmivuotiaiden lasten hoitoajalta kertyvä eläke maksetaan

valtion varoista. Lyhyellä aikavälillä kustannukset ovat vähäisiä, mutta vuonna 2040 kustannukset olisivat noin 130 miljoonaa euroa vuodessa ja vuoteen 2100 mennessä valtion osuuden arvioidaan kasvavan noin 1260 miljoonaan euroon.

Eläkesopimus kasvattaa eläkkeelle siirtymisen lykkääntymisen johdosta yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkejärjestelmiin kuuluvien vakuutettujen yrittäjien lukumäärää. Yrittäjien osalta lukumäärä kasvaa eläkesopimuksen johdosta arviolta 10 000 yrittäjällä ja maatalousyrittäjien osalta 1 000 yrittäjällä pitkällä aikavälillä. Vakuutettujen lukumäärän kasvu ei kuitenkaan lisää vakuutusmaksutuloa eläkemenoa vastaavasti.

Vuonna 2010 eläkesopimus alentaa valtion yrittäjäeläkemenojen osuutta arviolta noin 8 miljoonaa euroa, kun vakuutusmaksutulon arvioidaan kasvavan noin 27 miljoonaa euroa ja eläkemenon 19 miljoonaa euroa. Vuonna 2050 vakuutusmaksutulon arvioidaan alenevan noin 170 miljoonaa euroa ja eläkemenon kasvavan noin 190 miljoonaa euroa, jolloin valtion osuus ilman muita toimenpiteitä kasvaa noin 360 miljoonaa euroa nykylainsäädäntöön verrattuna. Eläkemenoa kasvattaa erityisesti eläkkeiden laskemisessa käytettävä palkkojen tarkistuskerroin.

Maatalousyrittäjien eläkemeno kasvaa eläkesopimuksen vaikutuksesta arviolta noin 23 miljoonaa euroa ja vakuutusmaksutulo arviolta 4 miljoonaa euroa vuonna 2010. Tällöin valtion osuuden kasvu olisi noin 19 miljoonaa euroa nykylainsäädäntöön verrattuna. Pidemmällä aikavälillä uudistus lisäisi valtion osuutta edelleen ja vuonna 2050 valtion osuuden lisäyksen arvioidaan olevan ilman muita toimenpiteitä noin 55 miljoonaa euroa vuodessa.

Valtion osuuden kasvu ja laskelmien epävarmuustekijät huomioon ottaen on tarkoitus erikseen selvittää tarvittavat toimenpiteet, joilla valtionosuuden kasvua yrittäjäeläke- ja maatalousyrittäjäeläkemenoon voitaisiin hillitä tai estää.

Lisäturvaan ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtionaloudellisia vaikutuksia. Myöskään työnantajille ei muutoksista aiheudu lisäkustannuksia. Rekisteröidyissä lisäeläkejärjestelyissä työntekijöiden oma maksuosuus säilyy entisellään.

5.2. Sukupuolivaikutusten arviointi

Lainsäädännön muutosten sukupuolivaikutusten arvioinnissa lähtökohtana on voimassa oleva lainsäädäntö ja nykyiset erot sukupuolten eläketurvassa ja se miten uudistus parantaa miesten ja naisten eläketurvaa. Voimassa olevat säännökset ovat sukupuolineutraaleja, ne koskevat samalla tavoin miehiä ja naisia. Eroja sukupuolten välille syntyy pääosin työmarkkinoilla esiintyvistä eroista, naisten matalammasta palkkatasosta, lyhyemmästä työrasta ja pienemmästä työpainoksesta muun muassa osa-aikatyön vuoksi. Pienten lasten hoito rajoittaa edelleenkin enemmän naisten kuin miesten työssäkäyntiä. Kyse on siten eroista, joihin ei voida suuresti vaikuttaa eläkelainsäädännöllä. Lastenhoitoaika otetaan huomioon eläkettä kartuttavana aikana myös nyky säännösten mukaan joskin tässä suhteessa on eroja työeläkelakien välillä. Tähän uudistus tuo selvää parannusta.

Lainvalmistelua varten tuotetut selvitykset ja laskelmat osoittavat, että kokonaisuudessaan uusi työuramalli hyödyttää tulevia eläkkeensaajia ja uudistuksesta hyötyvät molemmat sukupuolet. Myös ammattiteiden ja aloittain tarkasteltuna erot ovat pieniä, eikä nais- ja miesvaltaisten alojen välillä ole systemaattisia eroja.

Lakiesityksen mukaan eläkkeen ansainta-aika pitenee molemmista päistä. Eläkettä alkaa karttua viittä vuotta aikaisemmin, jo 18 vuoden iästä ja eläkkeelle jäämistä voi siirtää 68 vuoden ikään asti. Kun pidennetyt karttuma-ajan lisäksi otetaan huomioon karttumisprosentin iän mukainen porrastus, eli ikä välillä 53—62 1,9 prosenttia ja 63—68-vuotiaana 4,5 prosenttia, uudistus parantaa mahdollisuuksia kartuttaa nykyisen tavoitetason mukainen eläkettä.

Vaikka iän mukaan porrastettu karttuma selvästi tehostaa eläkkeen karttumista ikääntyneenä, työllisyysasteiden perusteella arviotuna tämä ei kasvata korotettujen karttumien ikäalueella miesten ja naisten eläke-eroja. Myöskään työllisyyden ennustetulla kasvulla ja ikääntyvien työllisyysasteiden nousulla ei näytä olevan tämänsuuntaisia vaikutuksia. Osaksi syynä on se, että erot miesten ja naisten työllisyysasteessa supistuvat siitä syystä, että julkisen sektorin alemmat eläkeiät vähi-

tellen poistuvat ja miesten ja naisten eläkkeelle siirtyminen yhdenmukaistuu.

Työuramalli kannustamiseen tarjoaa tulevaisuudessa hyvät mahdollisuudet eläketason nostamiseen vielä työuran loppupuolella. Porrastetut karttumisprosentit hyödyttävät erityisesti niitä, joilla työura on jäänyt vajaaksi esimerkiksi opiskelun tai lapsenhoidon vuoksi. Syntyneen vajeen voi tehokkaasti korvata jatkamalla työntekoa korotettujen karttumien ikäalueella. Kun perheen ja työn yhteensovittamisesta aiheutuu usein vajetta naisille jo työuran alkupuolella, uudistus parantaa etenkin naisten mahdollisuuksia kohtuullisen eläketurvan saamiseen.

Uudistuksessa luovutaan työsuhdekohtaisesta eläkkeen laskennasta ja siirrytään ansiotason perustuvaan laskentaan. Eläkkeen laskennassa otetaan samalla käyttöön palkkakerroin, jolla tarkistetaan kunkin vuoden palkka ja aikaisemmin päätyneiden työsuhteiden vapaakirjat eläkkeen alkamishetken tasoon. Palkkakerroin, jossa ansiotasoindeksin paino on 80 prosenttia ja kuluttajahintaindeksin paino 20 prosenttia, säilyttää ansiotason paremmin kuin nykyinen puoliväli-indeksi. Nykyisessä indeksissä sekä ansiotaso- että kuluttajahintaindeksin paino on 50 prosenttia.

Palkkakertoimen soveltaminen hyödyttää nykyiseen käytäntöön verrattuna varsinkin niitä henkilöitä, joiden työhistoriassa on useita työsuhteita jo työuran alkupuolella. Tilastojen mukaan määräaikaiset työt ovat yleisiä erityisesti nuorilla naisilla. Tämä koskee myös koulutettuja. Jos sukupuolten ero pysyy tulevaisuudessa samana ja nuoret naiset ovat miehiä yleisemmin patkätyösuhteissa, työsuhdekohtaisesta eläkkeen laskennasta luopuminen ja palkkakertoimeen siirtymisen hyödyttää erityisesti naisia.

Vaikka eläkepalkan laskentaa koskevat säännöt ovat miehille ja naisille samat, työkyvyttömyyseläkkeessä tulevan ajan eläkepalkka saattaisi jäädä naisilla vakiintunutta tasoa heikommaksi siitä syystä, että eläkepalkan laskentajaksoon sisältyy palkatonta lapsenhoitoaika. Lakiesityksen mukaan tällöin käytetään eläkepalkkana työntekijän hakemuksesta sitä ansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tarkastelujakso voi käsittää työkyvyttömyyden alkamista edeltä-

neet enintään kymmenen kalenterivuotta. Tulevan ajan eläke lasketaan normaalisiin mukaan palkasta, joka on eläketapahtumaa edeltävien viiden vuoden keskiarvo. Säännöksen tarkoituksena on nykyiseen tapaan turvata se, ettei lapsenhoitovuosista aiheudu kohtuutonta eläketurvan heikennystä.

Lakiesityksen mukaan vuoden 2010 alusta lukien työeläkkeitä tarkistetaan elinaikakerrotoimella, jonka tarkoituksena on eliminoida elinajan pitenemisestä johtuva työeläkemenon kasvu. Alkavan eläkkeen määrä riippuu siten tulevaisuudessa elinajan kehityksestä. Elinaikakerroin on sama miehille ja naisille, vaikka elinaika on pidentynyt miehillä hiukan nopeammin kuin naisilla. Kehityksen ennustetaan jatkuvan ja jos ennuste toteutuu, saman kertoimen soveltamisen arvioidaan hyödyttävän enemmän miehiä kuin naisia. Kun lakisääteisen sosiaaliturvan on taattava kaikille etuudet samoin perustein, kertoimen on oltava sama miehille ja naisille eikä elinajan odotteen erilainen muutosvauhti voi vaikuttaa etuuden määrään.

On kuitenkin syytä huomioida, että lähtökohtatilanne on naisille edullinen. Pitempään elävät vakuutetut nauttivat samoin perustein karttunutta eläkettä kauemmin: naisten keskimääräinen eliniän odote 65 vuoden iässä on neljä vuotta pitempi kuin miesten. Jos ennuste miesten elinajan nopeammasta kasvusta toteutuu, tämä merkitsee sitä, että tulevaisuudessa sukupuolten välinen ero elinajan pituudessa ja etuuksien maksuajassa supistuu.

Eläkettä karttuu palkattomilta ajoilta nykyisin kahden eri tekniikan mukaan, niin sanotun vuoden säännön mukaan ja työeläkelisän muodossa. Vuoden sääntö tarkoittaa, että alle vuoden pituiset katkokset työsuhteen kestäessä eivät katkaise eläkkeen karttumista. Tämä kattaa alle vuoden kestävät äitiysvapaat, vuorotteluvapaat, sairauspoissaolot ja muut katkokset syystä riippumatta. Vuoden sääntö koskee TEL:a, mutta LEL- ja TaEL-aloilla näiltä ajoilta ei kerry eläkettä ollenkaan. Lisäksi eläkettä karttuu tietyiltä laissa määritellyiltä ansiosidonnaisilta päivärahapäiviltä kuten työttömyysajalta. Näiden työeläkelisään oikeuttavien etusaikojen osalta palkansaajalakien piiriin kuuluvat ovat samanarvoisessa asemassa.

Eläkettä kertyy 1 päivästä tammikuuta 2005 alkaen palkattomilta ajoilta yhtenäisten perusteiden mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että eläkettä karttuu laissa määritellyiltä ansiosidonnaisilta etusaajoilta, karttumisen perusteena on päivärahan pohjana oleva tulo ja karttumisprosentti on kaikissa palkattomissa ajoissa sama eli 1,5 prosenttia vuodessa. Eläkkeen perusteena oleva ansio kuitenkin vaihtelee siten, että se on 100 prosenttia äitiys-, isyys-, erityisäitiys- ja vanhempainraha-kausien osalta, 75 prosenttia ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ja vuorotteluvapaan osalta sekä 65 prosenttia muiden ansioon suhteutettujen päivärahojen osalta. Lapsenhoitoajalta eläkettä karttuu vähintään 500 euron perusteella, jos päivärahan perusteena oleva tulo on tätä pienempi tai tuloa ei ole lainkaan.

Työeläkelakien palkattomia aikoja koskevat uudet säännökset edistävät työntekijöiden tasa-arvoa yksityisalojen työeläkelaeissa. Palkansaajalakien piiriin kuuluvat ovat vuoden alusta 2005 alkaen samojen karttumisääntöjen piirissä. Tällöin eläkettä karttuu työntekijöille laissa määriteltyjen etusaikojen osalta samojen sääntöjen mukaan riippumatta siitä, millä alalla he työskentelevät. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että eri aloilla toimivat naiset tulevat yhdenvertaiseen asemaan äitiysvapaan ajalta karttuvan eläkeoikeuden suhteen. Myös LEL ja TaEL- aloilla työskenteleville kertyy jatkossa eläkettä äitiysvapaalta.

Kun eläkettä karttuu jatkossa päivärahan perusteena olevan tulon mukaan, uudistus saattaa erilaisessa työmarkkina-asemassa olevat tasa-arvoiseen asemaan palkattomilta ajoilta kertyvässä eläketurvassa. Vuoden säännön perusteella eläkettä kertyy nykyisin henkilöille, joilla on voimassa oleva työsuhde. Vuodesta 2005 alkaen eläkettä kertyy samojen sääntöjen mukaan sekä pysyvässä työsuhteessa oleville että määräaikaista töitä tekeville ja myös työmarkkinoilta syystä tai toisesta tilapäisesti pois oleville työntekijöille. Kun naiset ovat miehiä useammin määräaikaissa työsuhteissa, uudistus lisää sukupuolten tasa-arvoa. Tämä merkitsee myös sitä, että äitiysvapaiden ajalta eläkettä kertyy jatkossa kaikille äideille. Edellytyksenä työeläkkeen saamiselle palkattomilta ajoilta on,

että eläketurvaa kartuttavia ansioita on työuran ajalta vähintään 12 000 euroa. Tarkoituksena on, että tätä rajaa arvioidaan uudestaan, kun työeläkelait yhdistetään uudeksi laiksi. Samassa yhteydessä selvitetään, voidaanko varusmies- ja siviilipalvelus sisällyttää näihin palkattomiin jaksoihin.

Lisäksi palkattomia aikoja koskeva eläkeuudistus tasa-arvoistaa eläkkeen karttumisen eri pituisissa työurissa. Työuran pituus ei enää vaikuta eläkkeen karttumiseen palkattomilta ajoilta kuten nykyisin työeläkelisään oikeuttavilta päiväraha-ajoilta. Nykyisten säännösten mukaan eläkettä karttuu työeläkelisään oikeuttavilta ajoilta ansaintaperiaatteen mukaisesti paremmin niille, joiden työura työeläkelisään oikeuttavat ajat mukaan luetuna on pitempi. Kun naisten työurat ovat jonkin verran lyhyempiä kuin miesten, uudistus lisää sukupuolten välistä tasa-arvoa eläkkeen kartumisessa palkattomilta ajoilta.

Kokonaisuutena arvioiden eläketurva paranee molemmilla sukupuolilla ja osaltaan juuri palkattomia aikoja koskevien muutosten johdosta. Eläkettä kertyy lapsenhoitoajoilta nykyistä paremmin työeläkelakien uusien säännösten ja uuden palkattomia aikoja koskevan lain perusteella. Tähän työnantajien ja työntekijöiden kustantamaan päiväraha-aikaan sisältyy myös niin sanottu jatkokarttuma, joka turvaa vähintään 12 kuukauden kertymäajan lasta kohti palkallisen äitiysvapaan päättymisestä.

Jatkokarttuman saa hyväkseen vanhemmita se, joka on pisimpään hoitanut lasta vanhempainpäivärahakaudella jos vanhemmat eivät muuta ilmoita. Kun vanhemmat voivat keskenään vapaasti sopia 158 arkipäivää käsittävän vanhempainpäiväraha-ajan jakamisesta, äidillä ja isällä on yhtäläiset mahdollisuudet eläketurvaan jatkokarttuma-ajalta. Säännös toteuttaa sukupuolten tasa-arvo vaatimuksen. Vain hyvin harvoissa perheissä isät käyttävät oikeuttaan vanhempainpäiväraha-aikaan ja tällöin isän jakso on yleensä lyhyempi kuin äidin päivärahajakso. Jos nykyinen käytäntö perheissä jatkuu, jatkokarttuma-ajalta määräytyvä eläke tulee lähes aina äidille. Eläkeuudistus parantaa siten naisten eläkkeitä ja kaventaa sukupuolten välistä eläke-eroa.

Eläkettä kertyy myös yrittäjille lapsenhoi-

toajalta samojen säännösten mukaan kuin palkansaajille. Tämä koskee sekä työeläkeläkeja että valtion kustantamaa kertymää alle kolmevuotiaan lapsen hoitoajalta. Kun ansiotyö ei vaikuta palkansaajilla eläkkeen kertymiseen lapsenhoitoajoilta, eläkettä karttuu myös yrittäjälle alle kolmevuotiaan hoitoajalta riippumatta siitä, onko vakuutus voimassa ja maksut maksettu. Lapsenhoitoajalta kertyvä eläke nostaa yrittäjänäisten eläketasoa, joka edelleen on miesten tasoa selvästi alempi sekä YEL:n että MYEL:n mukaisissa eläkkeissä.

Valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta lastenhoitoajalta ja opiskelun ajalta annettavan lain mukaan opiskeluaika tulee lisäksi uutena eläkkeeseen oikeuttavana aikana karttuman piiriin. Valtion rahoittamana etuutta karttuu opiskeluaajalta 500 euron perusteella edellyttäen, että tutkinto on suoritettu tai henkilö on valmistunut ammattiin. Tämä hyödyttää etenkin niitä henkilöitä, joiden on opiskelun jälkeen mahdollisuus päästä nopeasti työelämään.

Eläkeuudistus toteutetaan samansisältöisenä sekä palkansaaja- että yrittäjäeläkelaeissa. Uudistuksen keskeisiä muutoksia koskeva arviointi ei tuonut yrittäjien osalta esiin sukupuolten tasa-arvon kannalta haitallisia seikkoja. Uudistus parantaa eläketasoa myös yrittäjillä korotettujen karttumisprosenttien, palkkakertoimeen siirtymisen ja palkattomia aikoja koskevien muutosten ansiosta. Palkattomia aikoja koskevan uudistuksen arvioidaan kaventavan hieman sukupuolten välistä eläke-eroa yrittäjillä. Kuitenkin keskeinen sukupuolten välisen eläke-eron aiheuttaja on mies- ja naisyrittäjien työtulon ero, eikä tähän voida eläkelainsäädännöllä vaikuttaa.

Myös YEL:n piirissä naisten koulutustaso on tutkimuksen mukaan miesten koulutustasoa parempi, mikä parantaa yrittäjänäisten eläketasoa hieman enemmän kuin miesten.

Kansaneläkejärjestelmän tehtävänä on taata eläkkeensaajille vähimmäiseläke. Jos eläkkeensaajan työeläke on jäänyt pieneksi tai se puuttuu kokonaan, kansaneläke täydentää tältä osin puutteellista työeläketurvaa. Koska naisten työeläkkeet ovat yleensä pienempiä kuin miesten työeläkkeet, kansaneläketurva kohdistuu enemmän naisiin kuin miehiin ja tasoittaa näin sukupuolten välisiä eläke-eroja.

Kokonaiseläketurvan kannalta keskeistä on kuitenkin se, että kansaneläke täydentää esimerkiksi osa-aikatyön tai työstä poissaolojaksojen vuoksi pieneksi jäänyttä työeläkettä. Kansaneläke täydentää myös yrittäjien eläketurvaa silloin, kun yritystoiminnasta kertynyt eläke jää pieneksi. Kansaneläkkeellä on suurempi merkitys nais- kuin miesyrittäjien kokonaiseläketurvassa.

Kansaneläkettä sai vuoden 2001 lopussa 682 600 henkilöä, joista kaksi kolmannesta eli 453 200 oli naisia. Yli 50-vuotiaassa väestössä naiset saivat miehiä yleisemmin kansaneläkettä. Esimerkiksi 65—69-vuotiaista kansaneläkettä sai 61 prosenttia, kun miehillä vastaava osuus oli 36 prosenttia. Myös keskimääräinen kansaneläke oli naispuolisilla vanhuuseläkkeensaajilla miesten vastaavaa eläkettä suurempi. Nykyisin myönnettävissä eläkkeissä miehillä noin 35 prosenttiin liittyy kansaneläke. Naisilla vastaava osuus on 53 prosenttia

Työeläkkeiden kehittämistä koskevan sopimuksen mukaan yksityisen alan vanhuuseläkkeen voi saada 63 vuoden iässä. Kansaneläkkeen vanhuuseläkeikärajan ehdotetaan sen sijaan pysyvän edelleen 65 vuotena. Työeläke, joka mahdollisesti ansaitaan 63 ikävuoden jälkeen, ei pienentäisi kansaneläkettä. Samoin myöskään palkattomilta jaksoilta ansaittu eläke ei pienentäisi kansaneläkettä.

Palkattomilta jaksoilta karttuva eläketurva ja sen jättäminen yhteensovittamatta kansaneläkettä laskettaessa parantaa erityisesti naisten eläketasoa.

Merkittävä ehdotus naisten ja miesten välisen eläke-erojen tasaajana on se, että kansustinkarttuma ei vähennä kansaneläkettä. Koska se korottaa bruttoeläkettä täysimääräisesti, sen avulla on mahdollista korottaa eläkettä aikaisemmasta palkkatasosta riippumatta.

Kansaneläkkeen vanhuuseläkeikärajaksi ehdotetaan edelleen 65 vuotta, vaikka se työeläkejärjestelmässä olisi joustava 62—68 vuoden välillä. Jos henkilö jäisi vanhuuseläkkeelle 65 vuoden ikää aikaisemmin, kansaneläkkeeseen tehtäisiin varhennusvähennys, jonka määrä olisi 0,4 prosenttia varhennuskuukautta kohti. Varhennetulle vanhuuseläkkeelle voisi jäädä kuitenkin aikaisintaan 62-vuotiaana. Koska naisten alkavissa eläk-

keissä kansaneläkeosuus on yleisempää, varhennusvähennys koskisi yleisimmin naisia kuin miehiä ja vanhuuseläke jäisi naisilla yleensä miehiä useammin 65 vuoden iässä maksettavaa eläkettä pienemmäksi.

Kansaneläkettä koskevien laskelmien mukaan myös naisten eläketurva nousisi kuitenkin nykyisestään, vaikka he jäisivät pois toisista ennen 65 vuoden ikää.

Kansaneläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläkkeitä myönnettäisiin edelleen 65 vuoden ikään saakka. Lisäksi työttömyyspäivärahalla olevan jäädessä vanhuuseläkkeelle ennen 65 vuoden täyttämistä, kansaneläkkeeseen ei tehtäisi varhennusvähennystä. Näillä toimenpiteillä turvattaisiin kansaneläkkeen tason säilyminen, millä on merkitystä erityisesti naisten eläkkeissä.

Työeläkesopimus vaikuttaa välillisesti myös sairausvakuutuslakiin. Tällöin muun muassa sairauspäivärahaa voidaan maksaa aina 68 vuoden ikään saakka, jos henkilö jatkaa työelämässä. Sairausvakuutuslain muutoksilla ei katsota olevan sukupuolivaikutuksia.

6. Asian valmistelu

Esitys perustuu työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 12 marraskuuta 2001 tekemään sopimukseen yksityisalojen työeläkkeiden kehittämisestä sekä sitä täydentävään 5 päivänä syyskuuta 2002 tehtyyn sopimukseen. Jatkovalmistelu on tehty sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä yhteistyössä Eläketurvakeskuksen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n, Toimihenkilöjärjestö STTK ry:n, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliiton, Palvelutyönantajat ry:n, Akava ry:n, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton, Suomen Yrittäjät ry:n, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Varma-Sammon, Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennian, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen, Kuntien Eläkevakuutuksen, Valtion työmarkkinalaitoksen ja Kansaneläkelaitoksen edustajien kanssa.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen

kuntoutusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (116/2002). Myös siinä ehdotetaan muutettavaksi työntekijäin eläkelain 4 h §:ää. Hallitus on antanut esityksen kunnallisesta eläkelaista (HE 94/2002). Jos se hyväksytään ennen tätä esitystä, työntekijäin eläkelain 1 §:n, 4 §:n 3 momentin ja 4 e §:n viittaukset on tarkistettava sekä lisättävä kunnalliseen eläkelakiin työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momenttia koskeva muutos.

Eduskunnalle on lisäksi annettu esitys työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 115/2002) sekä laki koulutusrahastosta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE /2002). Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä on työttömyysturvaa koskevat säännökset kirjat-

tu mainituissa hallituksen esityksissä ilmaistun muotoon.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 22 päivänä marraskuuta 2001 asettanut työryhmän selvittämään YEL-työtulon joustavuuden lisäämistä. Työryhmän työlle asetettiin määräajaksi 31 päivä joulukuuta 2002. Työryhmän tulee niin sanotun lisämaksumallin pohjalta selvittää mahdolliset eläkelainsäädännölliset muutostarpeet YEL-työtulon joustavuuden lisäämiseksi ottaen huomioon muutosten vaikutukset myös muuhun sosiaaliturvaan ja kustannuksiin. Tarkoituksena on, että työryhmän ehdotusten pohjalta annetaan eduskunnalle tämän hallituksen esityksen jälkeen lisämaksumallia koskeva hallituksen esitys.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta

1 §. Pykälän 1 momentissa säädetään työeläketurvan piiriin tulon alaikärajaksi 18 vuotta. Työeläkevakuutuksen päättymisikä muutetaan 68 vuoteen. Työnantajan velvollisuus järjestää eläketurva työntekijälleen alkaa työntekijän 18 vuoden iän täyttämiskaudelta seuraavan kuukauden alusta. Momentin 1 kohta siirrettäisiin 2 kohdaksi ja samalla vakuuttamisvelvollisuuden päättymisikä muutettaisiin siten, että laki ei koske työntekijää sen kuukauden jälkeen, jona hän täyttää 68 vuotta. Lisäksi pykälässä oleva markkamäärä muutetaan euroiksi. Määrä on vuoden 1966 indeksitasossa. Momentin 2—4 kohdat siirtyisivät 3—5 kohdiksi, ja niihin tehtäisiin vähäisiä kielellisiä tarkistuksia.

Pykälän 4 momentissa oleva viittaus muutetaan viittaukseksi 1 momentin 3 kohtaan ja 7 b §:ään.

1 a §. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus muutetaan viittaukseksi 1 momentin 4 kohtaan.

1 c §. Pykälän 5 momentista poistetaan viittaus 7 d §:ään, joka tässä esityksessä ehdotetaan kumottavaksi.

2 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Koska eläkettä ei enää lasketa työsuhdekohdaisesti, ovat 1—3 ja 5—8 momenteissa olevat säännökset TEL-työsuhteen yhdenjaksoisuudesta käyneet tarpeettomiksi ja ne ehdotetaan kumottaviksi.

Pykälän 4 momentissa säädetään TEL:n ja TaEL:n välisestä rajanvedosta. Sen mukaan työnantaja voi ilmoittaa TEL-työsuhteen päättyneeksi aikaisintaan kuudennen kalenterikuukauden lopussa, jos työsuhteen ansiot kuutena kalenterikuukautena ovat jääneet alle TEL:n rajamäärän. Lakien välinen rajanveto säilyy tässä vaiheessa ennallaan, mutta koska tulevaisuudessa TEL:ssä eläkettä ei lasketa työsuhteen alkamis- ja päättymisaikojen vaan vuosiansioiden mukaan, momentin sanamuotoa tarkistetaan vastaavasti. Lisäksi momentista poistetaan säännös, jonka mukaan asevelvollisuusaikaa ei lueta työsuhteen jatkumisaikaa, sekä viittaus muutetaan viittaukseksi 1 §:n 1 momentin 3 kohtaan.

3 a §. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus muutetaan viittaukseksi koko 5 §:ään. Pykälän 2 momentissa säädetään eläketurvan määräytymisestä aikaisemmin päättyneiden työsuhteiden perusteella ja eläkkeen pääoma-arvon muuntamisesta viimeisen työsuhteen eläkeikää vastaavaksi. Jos työntekijä jää eläkkeelle MEL:n mukaisesta työsuhteesta, jossa eläkeikä on vähintään varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja, 62 vuotta, TEL-eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä. Tätä alemmassa MEL:n mukaisessa varhennetussa vanhuuseläkeiässä TEL-eläkkeen pääoma-arvo muunnetaan vastaamaan MEL:n mukaista eläkeikää. TEL-eläkkeen muuntamisesta määrätään tarkemmin työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa.

4 §. Pykälän 1 momentissa luetellaan ne eläkelajit, joita TEL:n mukaan voidaan myöntää. Momentin sanamuotoa tarkistetaan siten, että työntekijällä on oikeus jäädä valintansa mukaan vanhuuseläkkeelle 63 vuoden ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Lisäksi momentin viimeinen virke poistetaan tarpeettomana, koska eläkettä ei enää lasketa työsuhteittain.

Pykälän 2 momentissa säädetään oikeudesta vanhuuseläkkeeseen ja sen alkamisesta. Pykälän sanamuotoa tarkistetaan siten, että työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkettä 63 vuoden iän täytettyään edellyttäen, ettei hän ole enää siinä TEL:n alaisessa työsuhteessa, josta hän on jäämässä eläkkeelle. Vanhuuseläkkeen aikana työntekijä voi aloittaa uuden työsuhteen, josta karttuu uutta eläkettä. Momenttiin lisätään säännös vanhuuseläkkeen aikana karttuneen eläkkeen alkamisesta. Tämä eläke myönnettäisiin hakemuksesta 68 vuoden iässä. Lisäksi varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja korotetaan 62

vuoteen.

Pykälän 4 momentissa olevan niin sanottu rajoitussäännös kumottaisiin työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen määräytymistä koskevan muutoksen vuoksi. Momentissa säädetään, ettei oikeutta eläkkeeseen ole sellaisen työsuhteen perusteella, jonka alkaessa työntekijällä jo on myöhemmin työkyvyttömyyden aiheuttava sairaus, jos työkyvyttömyys alkaa vuoden kuluessa työsuhteen alkamisesta. Kun tulevan ajan eläke määrätään viiden viimeisen vuoden työansioden perusteella, säännös on tarpeeton.

Pykälän 6 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta. Momenttiin lisätään säännös siitä, että työkyvyttömyyseläkkeitä myönnetään 63 vuoden iän täyttämiseen asti ja että työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen alaikärajan 63 vuotta.

Eläkkeellä oloaikana ansaittu uusi eläkekarttuma lisätään eläkkeeseen 63 vuoden iässä edellyttäen, että kyseessä oleva työsuhte on tuolloin päättynyt. Jos tämä työsuhte jatkuu 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, uusi eläkekarttuma lisätään eläkkeeseen 2 momentin mukaan 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Momenttiin lisätään myös säännös osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttumisesta täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen alaikärajan 63 vuotta. Osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittu eläkekarttuma lisätään eläkkeeseen 63 vuoden iässä edellyttäen, että osa-aikatyö päättyy. Jos eläkkeesaaaja aloittaa uuden työn vanhuuseläkkeen aikana, eläkekarttuma lisätään eläkkeeseen 68 vuoden iässä.

4 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Lakiin lisätään säännös, jonka mukaan työttömyyseläkkeeseen on oikeus ennen vuotta 1950 syntyneillä. Näin ollen vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneillä ei enää ole oikeutta työttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeitä myönnetään 63 vuoden iän täyttämiseen saakka. Lisäksi pykälän 1 momentin 2 kohdassa oleva viittaus korjataan viittaukseksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 ja 9 §:ään.

Pykälän 3 momenttiin tehdään tulevan ajan eläkettä koskevasta muutoksesta sekä lapsikorotuksen kumoamisesta johtuvat muutokset. Tulevan ajan edellytys ja eläkepalkka määrätään ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaan.

Pykälän 4 momentin 2 kohdan rajamäärä muutetaan 500 euroksi kuukaudessa. Näin ollen työttömyyseläkettä ei makseta kalenterikuukaudelta, jonka aikana ansiot ovat vähintään 500 euroa kuukaudessa. Rahamäärä on vuoden 2002 indeksissä.

Pykälän 10 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen muuttamisesta vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Tulevan ajan eläkeosuus lisätään tällöin eläkkeeseen.

Pykälän 11 momenttia muutetaan siten, että työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen ilman varhennusvähennystä 62 vuoden iässä, jos hän täyttää työttömyyseläkkeen edellytykset vasta 62 vuotta täytettyään. Työttömyyseläkeoikeutta ei ole 63 vuotta täyttäneillä, vaan heille myönnetään vanhuuseläke.

4 e §. Pykälässä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksistä ja sen maksamisesta. Koska vuoden 1943 jälkeen syntyneillä työntekijöillä ei ole oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen, pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja säännökset siirrettäväksi voimaantulosäännökseen. Ennen vuotta 1944 syntyneillä henkilöillä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä 63 ikävuoteen saakka, jolloin eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tulevan ajan edellytys määritellään nykysäännöin. Yksilöllisen varhaiseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei tarkisteta elinaikakertoimella.

4 f §. Pykälän 1 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen edellytyksistä. Osa-aikaeläkkeen yläikäraja muutetaan 65 vuodesta 68 vuoteen. Momentin 3 kohta kumotaan tulevan ajan eläkettä koskevien muutosten vuoksi ja 7 kohdan viittaus muutetaan viittaukseksi 1 §:n 1 momentin 3 kohtaan. Lisäksi momentin 4 kohtaa muutetaan siten, että laskettaessa viiden vuoden karttumisaikaa ansioiden perusteella, ansiot otetaan huomioon siten kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 §:n 4 momentissa säädetään.

Pykälän 3 momenttia tarkistetaan tulevaa aikaa koskevien säännösten muuttumisen vuoksi. Vakiintunut ansiotulo määritellään tulevan ajan eläkkeen perusteena olevan työansion perusteella. Myös tarkasteluaikana saadut palkattomien aikojen ansiot ja etuudet otetaan huomioon. Pykälästä poistetaan tekniistä katkaisua koskeva säännös.

4 g §. Myös osa-aikaeläkkeellä olevilla vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että vakuutettu lopettaa osa-aikatyön ja hakee vanhuuseläketä. Jos vakuutettu jatkaa osa-aikatyötään vielä 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, jatketaan eläkkeen maksamista osa-aikaeläkkeen suuruisena, mutta eläkkeen nimike muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

4 h §. Pykälän 1 momenttia muutetaan tulevan ajan eläkettä koskevan muutoksen vuoksi. Ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä olisi, että jos hakija olisi tullut työkyvyttömäksi, hänelle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen tarkasteluajan ansiot ovat vähintään 24 000 euroa. Rahamäärä on vuoden 2002 indeksitasossa. Sitä korotetaan uudella palkkakertoimella.

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkkeen karttumisesta. Pääsäännön mukaan 53 vuoden ikään asti eläkettä karttuu kuten nykyisinkin 1,5 prosenttia vuodessa kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista ansioista. Iästä riippumatta myös täyden työkyvyttömyyseläkkeen aikana saaduista ansioista, samoin vanhuuseläkkeen aikana saaduista ansioista eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuodessa. Työntekijän täytettyä 53 vuotta karttumisprosentti on 1,9 prosenttia vuodessa. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeen aikaisista ansioista eläkettä karttuu 1,9 prosentin mukaan 53 vuoden täyttämisen jälkeen. Työntekijän täytettyä 63 vuotta karttumisprosentti on 4,5 prosenttia vuodessa ellei työntekijä tänä aikana saa vanhuuseläketä.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkkeen karttumisesta tulevan ajan ansioista. Eläkkeen karttumisprosentti on 1,5 prosenttia vuodessa sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana työntekijä täyttää 50 vuotta ja 1,3 prosenttia vuodessa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 50 vuotta, 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun.

Pykälän 3 momentissa säädetään eläkkeen

karttumisesta ajalta, jolta työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläketä tai kuntoutustukea. Eläkkeen karttumisprosentti on 1,5 prosenttia vuodessa tulevan ajan ansiosta sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana työntekijä täyttää 50 vuotta ja 1,3 prosenttia vuodessa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 50 vuotta, 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun.

Pykälän 4 momentin mukaan osatyökyvyttömyyseläkkeen ajalta eläkettä karttuu tulevan ajan ansion puolesta määrästä.

Pykälän 5 momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan karttumisprosentti kuukaudesta kohden saadaan jakamalla vuotuinen karttumisprosentti jakajalla 12. Näin ollen 1,5 prosentin vuotuista karttumaa vastaa 1/8 prosenttia kuukaudessa, 1,9 prosentin vuotuista karttumaa 19/120 prosenttia kuukaudessa, 4,5 prosentin karttumaa 3/8 prosenttia kuukaudessa ja 1,3 prosentin karttumaa 13/120 prosenttia kuukaudessa.

Pykälän 6 ja 7 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän eläkkeen karttumisesta. Osa-aikatyöstä eläke karttuu kuten muustakin työstä 1 ja 2 momentissa säädettyjen karttumisprosenttien mukaisesti. Osa-aikaeläkkeen ajalta vanhuuseläketä karttuu 0,75 prosenttia ansion alenemasta vuodessa eli 1/16 prosenttia kuukaudessa.

Työkyvyttömyyseläketä osa-aikaeläkkeen aikana karttuu 1,5 prosenttia ansion alenemasta vuodessa eli 1/8 prosenttia kuukaudessa. Tulevalta ajalta eläkettä myönnetään 1,3 prosenttia vuodessa eli 13/120 prosenttia kuukaudessa. Tässä yhteydessä muutetaan ainoastaan 63 vuoden iän täyttämisen jälkeistä osa-aikatyön kannustinkarttumaa sekä tulevan ajan karttumaa. Lisäksi 7 momentin sanamuotoa selkiytetään nykyisestä.

5 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään lykkäyskorotuksesta. Jos vanhuuseläkkeen alkaminen lykkääntyy 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläkettä korotetaan lykkäyskorotuksella sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona työntekijä täyttää 68 vuotta. Korotuksen määrä on 0,4 prosenttia eläkkeestä jokaiselta kuukaudesta, jonka eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Pykälän 2 momentissa säädetään varhen-

nusvähennyksestä. Varhennusvähennys on 0,6 prosenttia eläkkeestä jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke maksetaan ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Enimmillään varhennusvähennys on siis 7,2 prosenttia eläkkeestä. Jos työntekijä jatkaa jotakin työsuhdetta varhennetulle vanhuuseläkkeelle jäätyään ja myös tämä työsuhde päättyy ennen 63 vuoden ikää, tästä työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen varhennettuna tämän uuden eläkkeen alkamisajankohtaan.

Pykälän 3 momentin mukaan työttömyysurvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentin mukaisesti lisäpäiviin oikeutetulla työntekijällä olisi oikeus saada vanhuuseläke 62 vuoden iässä ilman varhennusvähennystä. Tuolloin eläkkeeseen liitetään myös tulevalta ajalta laskettu eläkkeenos.

5 b §. Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä joko täytenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä sekä ansiotyön vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Pykälään lisätään säännös työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaitun uuden eläkkeen alkamisajasta sekä täsmennetään säännöstä työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisajankohdasta. Ehdotuksen mukaan työkyvyttömyyseläke lakkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä.

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ansioita ei enää voida verrata tulevan ajan eläkepalkkaan sen uuden määrittelytavan vuoksi. Esityksen mukaan myös työkyvyttömyyseläkkeen aikaisesta työstä karttuu uutta eläketurvaa. Normaalisti 53 vuoden iän jälkeen eläkettä karttuu 1,9 prosenttia kun taas työkyvyttömyyseläkkeen aikana uutta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Siksi on määriteltävä laissa, milloin työkyvyttömyyseläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, milloin se lakkautetaan ja missä tilanteissa eläke voidaan keskeyttää. Myös muutosajankohdasta on säädettävä aikaisempaa selkeämmin. Työkyvyttömyyseläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos eläkkeensaajan työkyky muuttuu vähintään vuoden ajaksi siten, että hänellä on täyden eläkkeen sijasta oikeus osatyökyvyttömyyseläkkeeseen. Työkyvyn muutosta arvioitaessa otetaan huomioon eläkkeensaajan ansiotulot. Pykälän 5

momentin mukaan, jos ansiotuloja on vähintään 40 ja enintään 60 prosenttia kertyneen työkyvyttömyyseläkkeen perusteena olevista, eläketapahtumaan mennessä ansaituista keskityöansioista, eläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Tarkistusta ei tehdä yli vuotta taannehtivasti. Työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttämisestä tai lakkauttamisesta annettaisiin valituskelpoinen päätös.

Työkyvyttömyyseläke keskeytetään, jos eläkkeensaajalla on tilapäisesti työansioita yli 60 prosenttia edellä mainitusta keskiansiosta. Jos eläkkeensaajan terveydentilan perusteella voidaan arvioida, että ansiotulot ovat jatkuvia, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan. Eläke lakkautetaan tällöin sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona eläkkeensaaja ei enää ole täyttänyt eläkkeen saamisen edellytyksiä, ei kuitenkaan yli vuotta taannehtivasti. Jos eläke on esimerkiksi eläkkeensaajan ilmoituksesta ansiotulojen perusteella jo keskeytetty, eläke lakkautetaan taannehtivasti keskeytysajankohdasta lukien.

Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan, sen sisältöä selkiytetään ja siitä poistetaan yksilöllistä varhaiseläkkeitä koskevat kohdat.

5 c §. Pykälän 3 momenttia muutetaan siten, että osa-aikaeläkkeen enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon työeläkekarttuman lisäksi myös se eläkekarttuma, joka on kertynyt valtion varoista suoritettavasta palkattomien jaksojen korvaamisesta annetun lain mukaan. Lisäksi säännöksestä poistetaan viittaus yhteensovitukseen ja tehdään vähäinen sanamuodon tarkistus.

6 §. Pykälässä säädetään eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Koska eläke karttuu vuosiansioiden perusteella, momentin sanamuotoa tarkistetaan siten, että eläkkeeseen oikeuttavat ansiot, jotka työntekijä on ansainnut 18 ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Eläkettä laskettaessa ansiot jaetaan koko sen kalenterivuoden ajalle, jona ne on ansaittu. Eläkettä kartuttavista ansioista säädetään 7 §:ssä ja eläkettä kartuttavista palkattoman ajan etuuksista 6 a §:ssä.

Säännöksen mukaan työkyvyttömyyseläke, johon sisältyy tulevan ajan eläkettä, ei enää estäisi uuden eläkkeen karttumista. Työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdystä työstä olisi näin ollen myös maksettava vakuutus-

maksut.

6 a §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös niistä palkattomilta ajoilta maksettavista etuuksista, joiden perusteena olevan ansion tai työtulon perusteella karttuu eläkettä. Näitä etuuksia ovat vuoden 2004 lopussa voimassa olleen TEL:n 7 f §:ssä mainitut työeläkelisään oikeuttavat etuudet, muun muassa ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha sekä erilaiset kuntoutus- ja koulutusetuudet. Työttömyyden ajalta eläkekarttuma lasketaan ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan perusteena olevan palkan perusteella. Samalla tavalla otetaan huomioon myös muut tarkasteluaikana maksettujen palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat ansiot.

Uusina etuuksina eläkettä karttuu myös vuorotteluvapaakorvauksen perusteena olevan ansion perusteella, samoin sairauspäivärahan sekä äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena olevan, sairausvakuutuslain mukaisen työtulon perusteella, ei kuitenkaan siltä osin, kuin päiväraha on maksettu työnantajalle. Jos sairauspäivärahaa ei makseta siksi, että työntekijä saa ansionmenetykskorvausta tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaan, työansioon rinnastetaan mainitun etuuden perusteena oleva ansio siltä osin kuin sitä on maksettu työntekijälle.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkettä laskettaessa ansioperusteena käytetään äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena olevasta työtulosta 100 prosenttia, myös siinä tapauksessa, että etuutta maksetaan vähimmäispäivärahan suuruisena ansiotyöhön paluun vuoksi. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ja vuorotteluvapaakorvauksen osalta karttuman perusteena on 75 prosenttia etuuden perusteena olevan ansion määrästä ja muiden etuuksien osalta 65 prosenttia etuuden perusteena olevan ansion tai työtulon määrästä. Jos äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha on maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena siitä syystä, että ansiotuloja ei ole tai ansiotulot ovat vähäiset, käytetään karttuman perusteena 500 euron suuruista kuukausiansiota. Rahamäärä on vuoden 2002 indeksissä.

Pykälän 3 momentissa säädetään äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahakau-

den jatkokarttumasta. Näiltä ajoita karttuma-aika on yhteensä vähintään 12 kuukautta lasta kohden ja tähän 12 kuukauden aikaan sisältyy myös ne ajat, joilta on maksettu äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Jatkokarttuma ei kuitenkaan rajoita eläkkeen karttumista erityisäitiysraha-ajalta. Myös jatkokarttuman perusteena on äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena oleva työtulo. Jos mainittuja etuuksia on maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena tulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi, jatkokarttuman perusteena käytetään 500 euron suuruista kuukausiansiota. Jatkokarttuman saa hyväksyä se vanhempi, joka on saanut vanhempainrahaa pitemmän ajan, jos vanhemmat eivät muuta ilmoita.

Työeläkelainsäädännön tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että eläkettä karttuisi samanaikaisesti sekä palkan että päivärahan perusteena olevan työtulon perusteella. Työeläkelakien yhdistämisen yhteydessä selvitetään, miten tämä periaate toteutetaan käytännössä. Samassa yhteydessä selvitetään myös, pitääkö sosiaalivakuutusetuksien perusteena olevaa tulokäsittelyä muuttaa.

7 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään eläkepalkan määräämisestä. Eläkettä ei kuitenkaan määritellä enää eläkepalkan vaan kunkin vuoden työansion ja karttumisprosentin perusteella.

Pykälään siirrettäisiin 7 e §:n säännökset eläkkeen perusteena olevista ansioista. Säännökset säilyisivät asiasisällöltään nykyisellään, pykälän 1 ja 2 momenttiin tehtäisiin ainoastaan sanamuodon tarkistus. Lisäksi pykälän otsikko Eläkepalkka ehdotetaan kumottavaksi.

7 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkepalkasta vähennettävästä työntekijän eläkemaxiprosenttia vastaavasta määrästä. Koska TEL:ssä eläke ei enää määräydy eläkepalkan vaan vuosiansioiden perusteella, pykälän sanamuotoa tarkistetaan vastaavasti. Pykälän 2 ja 3 momentti liittyy työntekijän eläkemaxin voimaantulovaiheeseen ja ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

7 b §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi. Siihen otettaisiin säännös eläkettä laskettaessa ansioiden sekä laissa säädettyjen ansiorajojen ja rahamäärien tarkistamisessa käytet-

tävästä palkkakertoimesta. Siinä palkkatason muutoksen paino on 0,8 ja hintatason muutoksen paino 0,2 prosenttia. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa palkkakertoimen joka kalenterivuodeksi siten kuin työntekijäin eläkeasetuksen (183/1962) 9 §:ssä tarkemmin säädetään.

7 c §. Pykälässä on säännökset tulevan ajan eläkkeestä. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään eläketapahtumasta eläkeikään jäljellä olevan ajan eli tulevan ajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi. Se määriteltäisiin täysinä kuukausina työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuoden iän. Oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyisi eläketapahtumavuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden työansioden perusteella. Näiden samojen ansioiden perusteella laskettaisiin myös tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva palkka. Tätä työkyvyttömyyden alkamista edeltävää viiden kalenterivuoden aikaa nimetään tarkasteluajaksi. Tulevan ajan ansio saadaan jakamalla tarkasteluajana saatujen työansioden summa tarkasteluajalla eli kuudellakymmenellä kuukaudella. Työansiot tarkistetaan 7 b §:n mukaisella palkkakertomella laskentahetkeä vastaaviksi. Työansiona otetaan huomioon tämän lain alaisten ansioiden lisäksi myös muiden työeläkelakien alaiset ansiot, merimieseläkelaki, yrittäjäläkelait ja julkisten alojen eläkelait mukaan luetuttuna. Yrittäjäläkelakien mukaiset työtulot otettaisiin huomioon vahvistettujen työtulojen suuruksina, maksamattomia vakuutusmaksuja ei niistä vähennettäisi.

Tulevan ajan eläkkeen yleisenä edellytyksenä olisi, että työntekijällä on työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana työeläkelakien alaisia työansioita vähintään 12 000 euroa. Se vastaa noin puolen vuoden työskentelyä keskimääräisillä ansioilla. Tämä vähimmäistyöskentelyvaatimus korvaa nykyisen 12 kuukauden työskentelyvaatimuksen kymmenen viimeisen kalenterivuoden aikana. Rahamäärä vastaa vuoden 2002 palkkaindeksitasoa ja sitä tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella.

Pääsääntöisesti tulevan ajan ansio siis määrätään täysien kalenterivuosien työansioden

perusteella. Jos työkyvyttömyys alkaa 31 päivänä joulukuuta, katsotaan kyseinen vuosi täydeksi kalenterivuodeksi, joka kuuluu edellä tarkoitettuun tarkasteluajakauteen.

Jos työntekijällä ei ole tarkasteluajana työansioita siitä syystä, että hän on sairaana, työttömänä tai lastenhoitovapaalla, voisi tulevan ajan eläke jäädä hyvin pieneksi tai kokonaan saamatta. Tämän estämiseksi pykälän 3 momentissa säädetään niistä sosiaalivakuutusetuksista, joiden perusteena oleva työansio rinnastetaan tarkasteluajana työansioon. Työansioon rinnastetaan 6 a §:ssä mainittu palkattoman ajan etuuden perusteena oleva ansio tai työtulo. Tulevan ajan palkkaa määrättäessä nämä ansiot ja työtulot otetaan huomioon täysimääräisinä siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle.

Tulevan ajan ansio saattaa jäädä vähäiseksi, jos tarkasteluajakauteen sisältyy opiskeluaikaa. Työeläkelakien yhdistämisen yhteydessä selvitetään, miten opiskeluajan jälkeinen työkyvyttömyyseläketurva on tarkoituksenmukaisinta järjestää, kun otetaan huomioon kansaneläkejärjestelmän antama työkyvyttömyysturva ja muu toimeentuloturva.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkasteluajakauteen kohdistuva työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuesta annetun lain mukainen työmarkkinatuki otetaan työansiona huomioon 1 000 euron suuruksena kuukautta kohden.

Jos tarkasteluajana ei ole lainkaan työansioita, ei tulevan ajan ansiota voida määrätä pelkästään palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteella. Tästä säädetään pykälän 5 momentissa.

Voimassa olevan lain mukaan tulevan ajan oikeus säilyy alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi, kuitenkin enintään yhdeksän vuotta. Jos työntekijä on tarkasteluajana ollut poissa työelämästä lapsenhoidon vuoksi, hänen tarkasteluajan tulonsa saattavat jäädä pienemmiksi kuin hänen vakiintunut ansiotulonsa, vaikka niihin lisätään edellä tarkoitettujen sosiaalivakuutusetuksien perusteena olevat, tarkasteluajan työansioihin rinnastettavat tulot. Jotta näissäkin tilanteissa työkyvyttömyyseläke antaisi edelleen riittävän turvan, käytetään työntekijän hakemuksesta tarkasteluajan ansiona sellaista vakiintunutta ansiotuloa, jota lapsenhoitoaika ei ole pie-

nantänyt. Ansioita otetaan huomioon enintään eläketapahtumaa edeltävän kymmenen vuoden ajalta. Edellytyksenä on, että työntekijä on tarkasteluaikana ollut poissa työstä alle kolmevuotiaan lapsen hoidon vuoksi ja että tällä seikalla on merkittävä vaikutus hänen eläketurvaansa. Merkittävän vaikutuksen rajana käytettäisiin nykyistä eläkepalkan harkinnanvaraisen tarkistamisen rajaa eli 20 prosenttia. Tästä säädetään pykälän 6 momentissa.

Säännös tulee voimaan asteittain samalla tavalla kuin säännös tulevan ajan eläkkeestä. Tarkastelussa on mukana myös vuoden 2004 lopussa muodostettu eläkepalkka, kunnes vuoden 2004 jälkeisiä vuosia on viisi, jolloin vuoden 2004 eläkepalkka jätetään pois tarkastelusta. Sen jälkeen vuosia lisätään yksi kerrallaan, kunnes vakiintuneen ansiotason määrittelyssä on mukana kymmenen vuotta.

7 d §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poikkeussääntö niitä tilanteita varten, joissa työntekijällä ei ole tarkasteluaikana yhtenkään vuonna sellaisia ansioita, jotka otetaan huomioon tulevan ajan tarkasteluaikaa määrittäessä. Tällaisessa tapauksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot työkyvyttömyyden alkamista edeltävän kalenterikuukauden loppuun asti. Nämä työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot otetaan huomioon myös silloin, kun työansioita on vain tarkasteluaajan viimeisenä vuonna. Näissäkin tapauksissa tulevan ajan ansio saadaan jakamalla työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot ja mahdolliset sitä edeltävän vuoden työansioiden summa 60 kuukaudella. Työansioina otetaan huomioon myös 7 c §:n 3 ja 4 momentissa mainitut ansiot ja etuudet.

Pykälän 2 momentti koskee nuorten tulevan ajan eläkkeen määräämistä. Tarkasteluaikana otetaan huomioon vain 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamista edeltävän kuukauden päättymisen välinen aika, vaikka tämä ajanjakso olisi viittä vuotta lyhyempi. Tulevan ajan ansio saadaan jakamalla tänä lyhyempänä tarkasteluaikana saadut ansiot samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä. Tällöinkin kuitenkin edellytetään, että nuorella on ansiotuloja vähintään 7 c §:n 1 momentissa mainittu vähimmäismää-

rä. Käytännössä tämä poikkeussääntö tulisi sovellettavaksi nuoriin työntekijöihin, jotka tulevat työkyvyttömiksi ennen sen vuoden loppua, jona täyttävät 23 vuoden iän. Tämän jälkeen pääsäännön mukainen tarkasteluaika on vähintään viisi vuotta.

Pykälän 3 momentin mukaan TEL:n tulevan ajan ansio on tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä sama suhteellinen osuus kuin mikä on tarkasteluajalta huomioon otettujen TEL:n alaisten ansioiden osuus vastaavasta TEL:n, LEL:n, TaEL:n, YEL:n, MYEL:n ja MEL:n alaisten työansioiden yhteismäärästä.

Uuteen tulevan ajan eläkkeen määräytymiseen siirryttäisiin asteittain siten, että huomioon otettavia kalenterivuusia lisättäisiin yksi kerrallaan. Tulevan ajan eläkkeen perusteena olisi täydet viisi eläketapahtumavuotta edeltävää kalenterivuotta näin ollen niissä työkyvyttömyyseläkkeissä, joissa työkyvyttömyys alkaa vuonna 2010. Tästä säädetään voimaantulosäännöksessä.

Pykälän 4 momentin mukaan eläketurvakeskus antaisi tarkemmat ohjeet tarkasteluaajan ja tulevan ajan ansion määrittämisestä.

7 e §. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan lain 6 c §:n 1 momentti, joka koskee eläkkeellä oloajan lukemista eläkkeeseen oikeuttavaksi uutta eläkettä määrättäessä. Säännökseen tehdään uudesta tulevan ajan eläkkeen laskutavasta aiheutuvat muutokset. Lisäksi 2 ja 3 momenttiin siirrettäisiin nykyisen 6 c §:n 2-4 momentin säännökset uuden eläkkeen myöntämisestä entisiin perustein.

7 f §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, ettei tulevan ajan oikeutta ole yksityisalojen työeläkelakien perusteella silloin, kun tulevan ajan oikeus liittyy julkisten alojen työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen. Julkisten alojen eläkelaeissa ja eläkesäännöissä määritellään, milloin näiden säännösten ja määräysten mukaiseen tulevaan aikaan on oikeus.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa nykylainsäädännön mukaan tulevan ajan oikeus on sekä yksityiseltä että julkiselta puolelta rinnakkain jatkuneista työ- tai virkasuhteista. Näissä tilanteissa tulevan ajan perusteena oleva palkka määriteltäisiin yksinomaan yksityisalojen työeläkelakien alaisen työansioiden perusteella.

Jos myös julkisilla aloilla päädytään työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansion

määrittelyssä samaan ratkaisuun kuin yksityisaloilla, on tulevan ajan säännöksiä muutettava vastaavasti. Lisäksi pykälän otsikko Työeläkelisä ehdotetaan kumottavaksi.

7 g §. Pykälässä säädetään nuorten työkyvyttömyyseläkkeiden tai kuntoutustukien korottamisesta erityisellä kertoimella. Korotus myönnettäisiin eläkkeen jatkuttua viisi täyttä kalenterivuotta. Korotuksen määrä riippuisi eläkkeensaajan iästä korotushetkellä. Korotuksen voisi siis saada aikaisintaan 24-vuotiaana, jos työkyvyttömyys on alkanut 18 vuoden iän täyttämivuonna. Korotus on tällöin 21 prosenttia yksityisalojen työeläkkeiden yhteismäärästä. Korotus pienenee 0,7:llä kutakin ikävuotta kohden. Näin ollen korotusta ei enää myönnetä, jos työkyvyttömyys alkaa 50 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään entisin perustein, otetaan korotusta määrättäessä aikaisemmalla eläkkeellä oloaika huomioon. Vastaavasti uusien perustein eläkettä myönnettäessä aikaisempi korotus ei enää sisälly eläkkeeseen, vaan mahdollinen korotus määräytyy sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on uuden työkyvyttömyyseläkkeen korotushetkellä. Korotusta ei oteta huomioon perhe-eläkkeen perusteena olevaa eläkettä määrättäessä. Korotusta ei oteta huomioon kansaneläkettä vähentävänä eläketulona. Tästä säädetäisiin kansaneläkelaisissa.

Pykälässä aikaisemmin ollut säännös lapsikorotuksessa siirretään voimaantulosääntöseen. Siten varmistetaan, että lapsikorotus edelleenkin myönnetään, jos siihen oikeutetulle syntyy lapsikorotukseen oikeuttava lapsi.

7 h §. Pykälässä säädetäisiin vanhuuseläkkeen ja leskeneläkkeen määrään vaikuttavasta elinaikakertoimesta. Ensimmäisen kerran elinaikakertoimella tarkistetaan vuonna 2010 myönnettäviä eläkkeitä. Vanhuuseläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos vanhuuseläke alkaa 62 vuotta alemmassa iässä, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla kertoimella. Leskeneläke tarkistetaan eläkesovitusta tehtäessä kyseiselle vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Lisäksi eläke tarkistetaan elinaikakertoimella silloin, kun

työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi tai kun osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään vanhuuseläke. Tällöinkin käytetään työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi vahvistettua kerrointa. Elinaikakerrointa ei sovelleta 11 §:ssä tarkoitettuun vapaaehtoiseen lisäeläkkeeseen.

Elinaikakerrointa ei sovelleta työttömyyseläkkeen tai yksilöllisen varhaiseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi, ei myöskään työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläkepahtuma on ennen tämän lain voimaantuloa.

Elinaikakertoimen laskennassa käytettävä korko muodostuu yleisen korkotason ja eläkkeiden tarkistamisessa käytettävän indeksin erotuksena. Elinaikakertoimen vaikutus on sitä suurempi, mitä korkeampaa korkoa käytetään. Elinaikakertoimen koroksi ehdotetaan 2 prosenttia. Sen valinnassa on otettu huomioon korkojen ja eläkkeiden tarkistusindeksin pitkän aikavälin odotettu kehitys.

7 i §. Pykälä on uusi. Siihen siirretään nykyisessä 7 h §:ssä olevat säännökset perhe-eläkkeen määrästä. Pykälää tarkistetaan lähinnä teknisesti siten, että nuorten työkyvyttömiä korotus poistetaan perhe-eläkkeen perusteena olevasta edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunjättäjä on työskennellyt eläkkeellä ollessaan, tästä työstä karttunut eläke otetaan huomioon perhe-eläkettä määrättäessä.

8 §. Nykyisin pykälässä säädetään eläkkeen yhteensovituksesta muiden peruseläkkeiden sekä ensisijaisten tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutukseen perustuvien etuuksien kanssa. Koska työeläkkeiden yhteensovitus poistuu, pykälän 1 momentista poistetaan tätä koskevat säännökset ja 5 sekä 7—9 momentit kumotaan. Työeläkkeen yhteensovitus ensisijaisten etuuksien eli tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvien etuuksien kanssa kuitenkin säilyy. Pykälän 1 momentin mukaan työeläkkeestä vähennetään heti työntekijän mahdollisesti saama ensisijainen tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutukseen perustuva etuus.

Pykälän 2 momenttiin lisätään säännös 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen myönnetyn lykätyn vanhuuseläkkeen yhteensovituksesta. Lykkäyskorotusta ei oteta huomioon yhteensovituksessa vaan yhteensovitettaessa lykätty vanhuuseläke ensisijaisen etuuden kanssa

vanhuuseläke otetaan huomioon 68 vuoden ikää vastaavana.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos ensisijainen etuus vähentää työeläkettä ja työeläkettä myönnetään kahden tai useamman työeläkelain mukaan, vähennys jaetaan näiden peruseläkkeiden suhteessa. Nämä peruseläkkeet luetaan pykälän 4 momentissa.

Pykälän 10 momentin mukaan yhteensovituksessa voidaan ottaa huomioon myös tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutuslain säännöksiä vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus. Lisäksi säännöksessä säädetään kahdesta tai useammasta valtiosta myönnettävästä tulevan ajan eläkkeen päällekkäisyyden estämisestä. Tällainen vieraasta valtiosta myönnetty tulevan ajan eläke otetaan huomioon, jos se on myönnetty toisesta Euroopan Unionin jäsenvaltiosta tai sellaisesta valtiosta, jonka kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus tai sitä vastaava järjestely, siten kuin sosiaaliturvasopimuksissa tarkemmin määrätään.

8 c §. Pykälän 3 momentista poistetaan tulevan ajan niin sanottua jälkikarenssiaikaa koskeva säännös tulevan ajan eläkettä koskevan muutoksen vuoksi.

8 d §. Pykälän 1 momentin markkamäärät muutetaan euroiksi. Voimaantulosäännöksen siirretään 1 momentin viimeinen virke, jonka mukaan eläkesovitusperusteena käytetään vuonna 1990 42,89 euron asemesta 58,53 euroa, josta vähennetään 1,12 euroa kunakin seuraavana vuonna, jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004.

9 §. Pykälän 2 momenttia muutetaan siten, että kaikkia maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan eläkeindeksillä, jossa palkkatason muutoksen paino on 0,2 ja hintatason muutoksen paino 0,8.

Nykyisin pykälän 2 momentissa säädetään myös indeksistä, jolla ansiot ja laissa olevat rajamäärät tarkistetaan laskentahetkeä vastaavaksi. Indeksissä sekä palkkatason muutoksen että hintatason muutoksen paino on 0,5. Indeksiiä käytetään edelleen niiden eläkkeiden laskennassa, jotka lain voimaantulon jälkeenkkin lasketaan nykyisten säännösten mukaan. Tällaisia eläkkeitä ovat voimaantulosäännöksessä määritellyt työttömyyseläkkeet sekä ennen vuotta 1947 syntyneiden

työntekijöiden osa-aikaeläkkeet. Indeksiiä käytetään myös laskettaessa karttunut eläke suojaäännöksen piiriin kuuluvasta, lain voimaan tullessa voimassa olleesta työsuhteesta, jossa eläketapahtuma on ennen vuotta 2012. Koska tämän indeksin käytöstä vähitellen luovutaan, sitä koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi voimaantulosäännökseen.

10 a §. Pykälän 3 momentti kumotaan tarpeettomana, koska siinä viitataan 2 §:n 5 ja 6 momenttiin, jotka tässä esityksessä ehdotetaan kumottaviksi.

11 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhuuseläkkeen määrä muutetaan eläkkeen alkamisajasta riippuen laskemalla määrä vakuutusmaattisia periaatteita noudattaen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön määrää, jos työntekijälle on järjestetty vähimmäisehtoja parempi eläketurva. Nämä määräykset on annettu sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (1340/1999) työeläkkeen laskemisesta eräissä tapauksissa.

Pykälän 3 momentissa säädetään työntekijän maksusuudesta, joka edelleen säilyy. Momentista ehdotetaan poistettavaksi vähimmäisehtojen parannusta koskeva maksusuuden rajoitus, koska ehdotetun uuden 11 §:n 8 momentin mukaan tällainen vakuutus ei 31 joulukuuta 2004 jälkeen enää ole mahdollinen. Myöskään uusia työntekijöiden jatkovakuutuksia ei enää sallittaisi, joten momentista poistetaan tätä koskeva säännös.

Pykälän 6 momentti liittyy rekisteröityjen lisäeläkejärjestelyjen sulkemiseen ja on käynyt tarpeettomaksi, joten se ehdotetaan kumottavaksi.

Uudeksi 8 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan vähimmäisetujen saamisen ehtoja koskevat parannukset, eli perusturvan alennettu eläkeikä sekä perhe-eläkkeen saamista koskevien ehtojen parannukset, lakkaavat 31 päivänä joulukuuta 2004. Mainittuun ajankohtaan mennessä karttuneesta, alempaa eläkeikää vastaavasta etuudesta muodostetaan 65 vuoden ikää vastaava maksuvapaa vakuutus siten, että etuus vastaa tuohon ajankohtaan mennessä perittyjä vakuutusmaksuja. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asiasta tarkemmat määräykset.

Koska yhdessäkään eläkekassassa ei enää ole rekisteröityä lisäeläkettä, pykälän 9 mo-

menti ehdotetaan kumottavaksi.

12 §. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään vanhuuseläkkeen rahastoinnista. Koska yleisestä vanhuuseläkeiästä luovutaan, on kohdassa tarpeen määritellä se laskennallinen eläkeikä, jota vastaavana eläkelaitoksen vastuu vanhuuseläkkeestä määritellään. Esityksen mukaan myös jatkossa laskennallisena eläkeikänä käytetään ikää 65 vuotta. Lisäksi momenttia on tarkistettu siten, että vanhuuseläkkeitä rahastoidaan edelleen puoli prosenttia palkoista.

Momentin 2 kohdassa säädetään, miten määräytyy eläkelaitosten vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä. Esityksen mukaan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä jakautuu niiden eläkelaitosten kesken, joiden toimintapiiriin työntekijä on kuulunut eläketapahtumaa edeltävien kahden viimeisen kalenterivuoden aikana. Eläkelaitosten kesken vastuu jaetaan mainittuna aikana vakuutettujen 7 c ja 7 d §:n mukaan laskettujen työansioiden suhteessa. Jos kuitenkin työansioiden yhteismäärä on pienempi kuin 12 000 euroa, eläke kustannetaan yhteisesti momentin 4 kohdan mukaisesti. Eläkelaitosten yhteisellä vastuulla on myös 7 g §:n mukainen työkyvyttömyyseläkkeen korotus.

Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä ehdotetaan rahastoitavaksi eläkelaitosten vastuulla oleva eläkkeen alkumäärä kokonaisuudessaan. Tällä hyvitetään näiden eläkkeiden muuttuminen vanhuuseläkkeeksi jo 63 vuoden iässä aiemman 65 vuoden sijaan. Pykälän sanamuotoa tarkistetaan myös työttömyyseläkkeen osalta, jotta työttömyyseläkkeen vastuunjako muutoin menisi kuten nykyisissä säädetään eli viimeinen eläkelaitos vastaa työttömyyseläkkeen kustannuksista.

12 b §. Pykälässä säädetään työntekijäin eläkemaksusta. Siihen lisätään säännös korotetusta työntekijäin eläkemaksusta. Työntekijäin eläkemaksua korotetaan kertoimella 19/15 sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 vuotta.

Työntekijäin eläkemaksu pidätetään siitä palkasta, joka otetaan eläkettä määrättäessä huomioon. Pykälän viittaus ennakkoperintälain 4 §:ssä tarkoitettuun palkkaan on vanhentunut. Viittauksessa tarkoitettu ennakkoperintälaki on kumottu 1.1.1997 voimaan tullella uudella ennakkoperintälailalla (/). Py-

kälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijäin eläkemaksun perusteena olisi TEL:n 7 §:ssä määritelty palkka.

12 c §. Pykälässä säädetään työttömyysvakuutusrahaston Eläketurvakeskukselle suoritamasta maksusta työttömyysajalta karttuvan etuuden kustantamiseksi. Koska työttömyysajalta eläkettä karttuu ehdotetun 6 a §:n mukaan ansiosidonnaisen etuuden perusteena olevasta ansiosta, pykälää tarkistetaan vastaavasti.

19 b §. Pykälän 5 momentista poistetaan viittaus 6 a §:ään sen kumoamisen vuoksi ja siinä mainittu markkamäärä muutetaan euroiksi.

19 e §. Pykälän 1 momentissa säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksestä. Koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset siirretään voimaantulosäännökseen, pykälän sanamuotoa tarkistetaan vastaavasti.

Voimaantulosäännös

Työntekijäin eläkelaki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Siten ehdotettuja säännöksiä, jotka koskevat työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi, sovelletaan niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan kuitenkin nykyisiä säännöksiä.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan ehdotettua 18 vuoden alaikäraja työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden ja eläketurvan karttumisen alaikärajana sovellettaisiin niihin työntekijöihin, jotka eivät ole vielä lain voimaantullessa täyttäneet 23 vuoden ikää. Vastaavasti lain voimaan tullessa alle 18-vuotiaista työntekijöistä työnantajan vakuuttamisvelvollisuus päättyisi lain voimaantulopäivään.

Uutta eläketurvaa alkaisi karttua lain voimaantulopäivästä alkaen niille 65 vuotta täyttäneille työntekijöille, jotka aloittavat uuden työsuhteen 65 vuoden iän täyttämisen jäl-

keen. Jos sen sijaan työntekijä on jo täyttänyt vanhuuseläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkaa työtään edelleen samassa työsuhteessa lain voimaantulon jälkeenkin, tähän työsuhteeseen sovellettaisiin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan vuoden 2004 lopussa kaikki jatkuvana olevat työsuhteet päätetään ja työsuhteista lasketaan 31 päivään joulukuuta 2004 mennessä karttunut eläke nykyisten säännösten mukaan. Samana ajankohtana myös työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus lasketaan soveltuvin osin nykyisten säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Näin muodostetut eläkeoikeudet talletetaan Eläketurvakeskuksen rekisteriin ja tarkistetaan laskentahetkeä vastaavaksi 7 b §:ssä säädetyllä palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa ennen vuotta 2004 muodostetut vapaakirjat korotetaan vuoden 2004 tasoon nykyisellä TEL 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaisella niin sanotulla työikäisten indeksillä ja siitä laskentahetken tasoon uudella 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan muu kuin osa-aikaeläke lasketaan myös nykyisten säännösten mukaan lain voimaantullessa voimassa olevasta, eläketapahtumaan saakka yhdenjaksoisena jatkuvasta työsuhteesta. Edellytyksenä on, että eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012. Tällaisesta suojatusta työsuhteesta karttunutta eläkettä nyky-säännösten mukaan laskettaessa työsuhteen ei katsota katkenneen 31 päivänä joulukuuta 2004.

Tämän lisäksi työsuhteesta karttunut eläke lasketaan uusien säännösten mukaan siten, että 31 päivänä joulukuuta 2004 laskettuun eläkkeenosaan lisätään vuoden 2005 alusta lukien työansioiden perusteella laskettu eläkkeenosa. Näin laskettuun eläkkeeseen lisätään palkattomilta ajoilta karttuva eläke samoin kuin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukainen korvaus. Jos työsuhteesta nykyisten säännösten mukaan laskettu eläke on suurempi kuin uusien säännösten mukaan

laskettu eläke, lisätään erotus uusien säännöin laskettuun eläkkeeseen. Jos työntekijällä on rinnakkain useampia suojattuja työsuhteita, ne kaikki otetaan mukaan laskentaan. Tarkoituksena on, että työeläkelakeja yhdistettäessä selvitetään, tulisiko suojasäännöksen koskea myös sellaista työntekijää, jonka työsuhte on päätynyt ennen eläketapahtumaa.

Voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan ennen vuotta 1945 syntyneillä työntekijöillä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen edelleenkin aikaisintaan 60 vuoden iässä. Ennen 62 vuoden iän täyttämistä varhennettu vanhuuseläke määrätään kuten nykyisin eli varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kultakin 65 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta. Täytettyään 62 vuotta työntekijällä on oikeus ehdotetun lain mukaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jossa varhennusvähennys on 0,6 prosenttia kultakin 63 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta, ja vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Voimaantulosäännöksen 7 momentissa säädetään yksilöllisestä varhaiseläkkeestä. Ennen vuotta 1944 syntyneellä henkilöllä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Hänelle myönnetään 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen yksilöllisen varhaiseläkkeen sijasta vanhuuseläke. Eläkkeen edellytyksenä oleva oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määritellään TEL:n ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Voimaantulosäännöksen 8 momentissa säädetään työttömyyseläkkeestä. Tulevan ajan eläkkeen määräytymistä koskevat muutosehdotukset heijastuvat myös työttömyyseläkkeeseen. Kun työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä on aikaisemmin muutettu, voimaantulosäännöksissä on säädetty tiettyihin ikäluokkiin kuuluville, lainmuutosten voimaantuloaikaan työttöminä olleille aikaisempien säännösten mukaiset edut.

Vuoden 1996 alusta tulevan ajan karttumisprosentti porrastettiin siten, että tuleva aika lasketaan 1,5 prosentin karttumalla 50 vuoden iän täyttämiseen saakka, 1,2 prosentin karttumalla 50—59 vuoden iässä ja 0,8 prosentin karttumalla 60 vuoden iän täyttämisestä lukien (laki TEL:n muuttamisesta

1482/1995). Lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1943 syntyneihin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 1996 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen, sovelletaan edelleen TEL:n 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa eli 1,5 prosentin tulevan ajan karttumaa vuodessa. Vuonna 1942 syntyneet työntekijät ovat nuorin ikäluokka, joka vielä kuuluu tämän voimaantulosäännöksen piiriin. He täyttävät 65 vuoden iän vuonna 2007.

Koska edellä mainitulla voimaantulosäännöksellä on sen piiriin kuuluville henkilöille taattu 31 päivänä joulukuuta 1995 voimassa olleen TEL:n 5 §:n 1 momentin mukainen tuleva aika, ehdotetaan, että näiden henkilöiden työttömyyseläkkeet määrätään kaikilta osin nykyisten säännösten mukaan. Näin ollen tulevan ajan oikeus määräytyisi nykyisen TEL:n 6 ja 6 a §:n mukaan, tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi 65 vuoden iän täyttämiseen, sen perusteena oleva palkka määräytyy TEL:n 7 ja 7 a-e §:n mukaan ja sen karttumisprosentti on edelleenkin 1,5 prosenttia vuodessa. Näitä henkilöitä, jotka eivät vielä ole eläkkeellä, on vuoden 2004 lopussa arviolta 3 000.

Työttömyyseläkkeen laskentaa muutettiin vuoden 2000 alusta siten, että työttömyyseläkkeeseen ei enää liitetty tulevan ajan eläkeosuutta. Tulevan ajan eläkeosuus lasketaan kuitenkin työttömyyseläkkeen jälkeiseen vanhuus- ja perhe-eläkkeeseen. Lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1945 syntyneisiin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 2000 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen taikka joille vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan TEL:n 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa (laki TEL:n muuttamisesta 1263/1999). Tämän säännöksen seurauksena näiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen liitetään edelleen tuleva aika joko edellä selostetun voimaantulosäännöksen mukaisella 1,5 prosentin vuosikarttumalla tai edellä tarkoitetuilla porrasteuilla karttumisprosentteilla laskettuna. Tämän voimaantulosäännöksen piiriin kuuluva nuorin ikäluokka, vuonna 1944 syntyneet,

täyttää 65 vuotta vuonna 2009. Ehdotuksen mukaan myös heidän tulevan ajan eläkkeensä määräytyisi jatkossakin nykyainsäädännön mukaisesti. Näitä henkilöitä, jotka eivät vielä ole eläkkeellä, on vuoden 2004 lopussa arviolta 5 000.

Muiden kuin edellä selostettujen voimaantulosäännösten piiriin kuuluvien, ennen vuotta 1950 syntyneiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen ei enää liity tulevaa aikaa, mutta sen jälkeen myönnettävään vanhuus- tai perhe-eläkkeeseen lisätään tuleva aika. Jos näiden henkilöiden eläketapahtuma sattuu vuonna 2005, ehdotuksen mukaan työttömyyseläke lasketaan kuitenkin nykyisten TEL:n työttömyyseläkettä koskevien säännösten mukaan. Jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006, myös vanhuuseläkkeeseen liitettävä tuleva aika lasketaan nykysäännösten mukaisesti.

Työttömyyseläke lasketaan TEL:n 4 c §:n 3 momentin mukaan siten kuin se olisi laskettu, jos työntekijä työttömäksi jäädessään olisi tullut työkyvyttömäksi. Nyt ehdotettujen säännösten mukaan tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi 63 vuoden ikään ja sen karttumisprosentti korotetaan 1,3 prosenttiin vuodessa 50 vuoden täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta niissä eläkkeissä, joissa eläketapahtuma on sattunut 1 päivänä tammikuuta 2006 tai sen jälkeen. Tulevan ajan eläkepalkka lasketaan kuitenkin nykyisten säännösten mukaan ja indeksinä käytetään nykyistä TEL 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaista indeksiä. Myös perhe-eläke määrätään vastaavasti.

Uusia tulevan ajan eläkkeen perusteena olevan palkan määräytymistä koskevia säännöksiä ehdotetaan sovellettavaksi eläketapahtumaan, joka sattuu vuonna 2006 tai sen jälkeen.

Koska työttömyyseläkkeen vuosien 1996 ja 2000 voimaan tulleiden muutosten siirtymäsäännösten piirissä olevien osalta eläkkeen määräytymisessä esitetään noudatettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita TEL:n säännöksiä, ehdotetaan vastaavasti myös vastuunjaossa tältä osin sovellettavaksi aiempia säännöksiä.

Voimaantulosäännöksen 9 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeestä. Nyt ehdotetut

muutokset eivät koske ennen vuotta 1947 syntyneitä osa-aikaeläkkeen saajia. Jos ennen vuotta 1947 syntynyt työntekijä jää osa-aikaeläkkeelle tämän lain tultua voimaan, osa-aikaeläkkeeseen ja sen rinnalla tehtävään työhön sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2002 voimassa olleita säännöksiä. Näin ollen heille karttuu osa-aikatyöstä eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 60 vuoden iän täyttämivuoteen asti ja sen jälkeen 2,5 prosenttia vuodessa. Osa-aikaeläke muuttuu heidän kohdallaan vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä. Jos osa-aikatyö jatkuu sen jälkeen, eläkkeeseen liittyy TEL:n ennen vuotta 2004 voimassa oleva lykkäyskorotus.

Voimaantulosäännöksen 10 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevan työntekijän vakuuttamisvelvollisuus ja uuden eläkkeen karttumisen eläkeaikana tehdystä työstä koskee myös niitä työkyvyttömyyseläkkeitä, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Voimaantulosäännöksen 11 momentin mukaan eläkettä karttuu niiden työansioden perusteella, jotka vuoden 1986 jälkeen syntynyt työntekijä on ansainnut tämän lain tultua voimaan. Vastaavasti eläkettä ei kartu niiden työansioden perusteella, jotka 68 vuotta täyttänyt työntekijä on ansainnut tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen.

Voimaantulosäännöksen 12 momentin mukaan ennen vuotta 1939 syntyneillä työntekijöillä on oikeus lapsikorotukseen tämän lain voimaantullessa voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Voimaantulosäännöksen 13 momentin mukaan uuteen tulevan ajan eläkkeen määräytymiseen siirryttäisiin asteittain siten, että ensimmäisen kerran vuonna 2006 tulevan ajan eläke määräytyisi osittain ennen vuotta 2005 olleiden työansioden ja vuoden 2005 työansioden perusteella.

Tällöin vuoden 2004 ansiona käytettäisiin vuosiansioksi muutettuna sitä eläkepalkkaa, jonka perusteella tulevan ajan eläke nyky sääntöjen mukaan olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004. Jos työntekijällä ei tuolloin olisi ollut oikeutta tulevaa aikaa sisältävään eläkkeeseen, uutta tulevan ajan eläkettä laskettaessa katsottaisiin, ettei vuonna 2004 ollut lainkaan työansioita.

Vuoden 2006 jälkeen lisättäisiin huomioon otettavia kalenterivuosia yksi kerrallaan. Näin ollen tulevan ajan eläkkeen perusteena olisi täydet viisi eläketapahtumavuotta edeltävää kalenterivuotta niissä työkyvyttömyyseläkkeissä, joissa työkyvyttömyys alkaa vuonna 2010.

Tarkasteluaikaa pidennettäisiin vastaavasti asteittain vuosi kerrallaan. Jos eläketapahtuman sattuu vuonna 2006, tarkasteluaika on pääsäännön mukaan 24 kuukautta. Pääsäännön mukaan myös tarkasteluaika on näin ollen viisi kalenterivuotta niissä työkyvyttömyyseläkkeissä, joissa työkyvyttömyyseläke alkaa vuonna 2010. Vastaavasti määräytyy myös 7 c §:n 6 momentissa tarkoitettu aika.

Voimaantulosäännöksen 14 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeiden ikäkorotus myönnettäisiin ensimmäisen kerran vuoden 2010 alusta. Se myönnettäisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sen korotusprosentin mukaisena, joka vastaa työkyvyttömyyseläkkeen saajan ikää korotushetkellä eli vuoden 2010 alussa.

Voimaantulosäännöksen 15 momenttiin siirretään nykyisen 8 d §:n 1 momentin viimeinen virke, jonka mukaan eläkesovitusperusteena käytetään vuonna 1990 42,89 euron asemesta 58,53 euroa, josta vähennetään 1,12 euroa kunakin seuraavana vuonna, jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004.

Voimaantulosäännöksen 16 momentin mukaan ensimmäisen kerran vuoden 2005 alussa kaikkia maksussa olevia työeläkkeitä tarkistetaan ehdotetulla TEL-eläkeindeksillä, jossa kuluttajahintaindeksin paino on 80 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 20 prosenttia.

Voimaantulosäännöksen 17 momentin mukaan nykyistä TEL:n 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaista indeksiä, jossa kuluttajahintaindeksi paino on 50 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 50 prosenttia, sovelletaan edelleen sellaisten eläkkeiden laskennassa, jotka lain voimaantulon jälkeenkin myönnettään nykyisten säännösten mukaan. Indeksiiä sovelletaan myös laskettaessa eläke suoja säännöksen piiriin kuuluvasta työsuhteesta, jossa eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012.

Voimaantulosäännöksen 18—21 momentissa säädetään lisäeläkkeistä. Tietyille työntekijäryhmille taataan oikeus jäädä eläkkeelle 62 vuotta alemmassa iässä. Voimaantulosäännöksen 18 momentin mukaan poikkeussäännöksen piiriin kuuluu sellainen työntekijä, jonka hallituksen esitystä annettaessa voimassa olevaan työsuhteen liittyy TEL:n 11 §:n mukaisesti rekisteröity lisäeläkejärjestely tai sellainen vapaamuotoinen ryhmäeläkevakuutus, jolla on korvattu TEL:n 11 §:n mukainen rekisteröity lisäeläkejärjestely tai julkisten alojen eläkelakien mukainen vähimmäisturvaa parempi eläketurva tai eläkesäätiön tai -kassan lisäeläketurva. Edellytyksenä on, että lisäturva rakentuu sen varaan, että vähimmäisturvassa on vakuutettu alennettu eläkeikä tai että vähimmäiseläkkeen saa varhennettuna 62 vuotta alemmassa iässä. Poikkeussäännöksen piiriin kuuluu myös eläkesäätiössä tai eläkekassassa vakuutettu työntekijä, jonka hallituksen esitystä annettaessa voimassa olevaan työsuhteeseen liittyvä lisäeläketurva rakentuu sen varaan, että vähimmäisturvassa on vakuutettu alennettu eläkeikä tai että vähimmäiseläkkeen saa varhennettuna 62 vuotta alemmassa iässä. Eläketurvakeskuksella olisi oikeus antaa tarkempia ohjeita poikkeussäännöksen soveltamisesta.

Poikkeussäännöksessä tarkoitettuja järjestelyjä ovat myös tämän lain voimaantulon jälkeen vapaamuotoisiksi ryhmäeläkevakuutuksiksi tai eläkesäätiön tai -kassan eläketurvaksi muunnetut järjestelyt. Poikkeussäännöksessä tarkoitettu järjestelyn muuntaminen on kyseessä silloin, kun vapaamuotoinen ryhmäeläkevakuutus tai järjestely eläkesäätiössä tai -kassassa alkaa seuraavasta päivästä, jona rekisteröity lisäeläkejärjestely on lopetettu, TEL:n 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa mainittujen julkisten alojen eläkelakien mukainen vakuutus on katkaistu TEL:iin siirtymisen vuoksi tai lisäeläkesäätiön tai -kassan vastuut siirretty henkivakuutusyhtiöön.

Edellä mainitun suojasäännöksen piiriin kuuluvilla työntekijöillä on oikeus saada peruseläke lisäeläketurvan mukaisessa 62 vuotta alemmassa iässä myös lain voimaantulon jälkeen. Edellytyksenä on lisäksi, että hallituksen esitystä annettaessa voimassa ollut

työoikeudellinen työsuhte, johon vähimmäisturvan alempi eläkeikä liittyy, jatkuu yhdenjaksoisena alennettuun eläkeikään saakka. Alennettuun eläkeikään oikeutettuja olisivat näin ollen myös työntekijät, joiden TEL-tösuhte on katkaistu teknisen katkaisun, osa-aikaeläkkeelle siirtymisen tai yli vuoden mittaisen palkattoman vapaan vuoksi. Järjestely koskee myös lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluvia työntekijöitä, joiden työnantaja vaihtuu työsuhteen katkeamatta ja jotka uusi työnantaja sisällyttää lisäeläkejärjestelyynsä. Järjestelyn piiriin kuuluvat myös sellaiset julkisten alojen eläkelakien piiriin kuuluneet työntekijät, jotka siirtyvät julkisten alojen eläkelain piiristä TEL:in piiriin saman palvelussuhteen kestäessä ja joilla julkisten alojen eläkelain mukainen eläkeikä on ollut 62 vuotta alempi.

Voimaantulosäännöksen 20 momentin mukaan väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi edellä tarkoitettu oikeus koskee myös tällaisista lisäeläkejärjestelyistä lain voimaantullessa eläkkeellä jo olevia henkilöitä. Tällaisten henkilöiden jälkeen myös perhe-eläkkeen ehtojen laajennus on voimassa myös lain voimaantulon jälkeen.

Voimaantulosäännöksen 21 momentin mukaan myönnettäessä eläke 62 vuotta alemmassa iässä eläkettä vähennetään siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa määrätään. Tarkoituksena on, että 9 §:n muutoksesta johtuva indeksitarkistuksen muutos otetaan huomioon TEL:n 12 a 2 momentin toisen virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamassa TEL:n 11 § mukaisen vakuutuksen perusteissa. Sellaisten poikkeussäännöksessä tarkoitettujen järjestelyjen piiriin kuuluvien työntekijöiden, jotka ovat täyttäneet 65 vuotta alemman eläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa, eläke myönnetään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Voimaantulosäännöksen 22 momentin mukaan työnantajan järjestämä lisäturva ei automaattisesti korotu, jos vähimmäisehtojen mukainen eläke alenee tämän lain säännösten perusteella. Muun kuin TEL:n 11 §:n mukaisen eläketurvan ehtoja tai eläkesäätiön tai

kassan sääntöjä muuttamalla voidaan kuitenkin suorittaa korotuksia vastaava vähennys.

Ennen vuotta 2005 voimassa olevan TEL:n lain 9 §:n 2 momentissa säädetyllä eläkeindeksillä tarkistetaan myös maksussa olevia lisäeläkkeitä. Lisävakuutuksenottajat ovat kuitenkin maksaneet vakuutusmaksuissa TEL-indeksitarkistukset ennakkoon. Voimaantulosäännöksen 23 momentin mukaan nyt ehdotettua indeksiä koskeva muutos otetaan huomioon TEL:n 12 a §:n 2 momentin edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti.

Voimaantulosäännöksen 24 momentissa säädetään niistä laissa olevista rahamääristä, jotka vastaavat vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Voimaantulosäännöksen 25 momentissa säädetään niistä laissa olevista rahamääristä, jotka vastaavat vuodelle 2002 vahvistettua palkkaindeksilukua.

1.2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

1 §. Pykälän 1 momentista poistetaan 13 vuoden ikäraja. Pykälän 2 momentissa työeläketurvan piiriin tulon alarajaksi säädetään 18 vuotta ja työeläkevakuutuksen päättymiseksi 68 vuotta. Tältä osin säännös vastaa TEL:iin ehdotettua muutosta. Työnantajan velvollisuus maksaa tämän lain mukaisia vakuutusmaksuja alkaa työntekijän 18 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta ja päättyy työntekijän 68 ikävuoden täyttämiskuukauden lopussa. Vakuutusmaksuja ei enää maksettaisi niiltä ikävuosilta, joilta työntekijälle ei kartu eläketurvaa. Momentin 1—4 kohdat siirtyisivät 3—6 kohdiksi ilman muita sisältömuutoksia kuin, että nykyisessä 2 kohdassa olevat viittaukset tarkistetaan TEL:n 1 §:n ehdotettua muutosta vastaavasti.

Työeläkelakien välinen rajanveto ei muutu, joten LEL:n piiriin kuuluvat edelleen maatalous-, metsä-, rakennus- ja satama-aloilla olevat työsuhteet. Yksityisillä aloilla työsuhteen kestolla ei ole merkitystä rajanvetoon. LEL:n mukainen vakuuttamisvelvollisuus koskee kaikkia LEL-alojen palkkoja, jotka maksetaan työsuhteen perusteella niiden

määrästä riippumatta.

Pykälän nykyisessä 3 momentissa säädetään, ettei työntekijällä ole oikeutta LEL:n mukaiseen eläkkeeseen yli 65-vuotiaana tekemänsä työn perusteella. Säännös on ollut tarpeellinen, koska työnantajalla on ollut velvollisuus maksaa LEL:n mukainen vakuutusmaksu myös yli 65-vuotiaista työntekijöistä. Säännös käy kuitenkin tarpeettomaksi, koska työntekijälle karttuisi työeläkettä siihen asti, kun hän täyttää 68 vuotta, jolloin työeläkevakuutus ja siis myös vakuutusmaksun maksuvelvollisuus päättyisi..

1 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. LEL-alojen osalta tulisi 13 a §:n viittausäännöksen perusteella soveltuvin osin sovellettavaksi TEL:n 1 c §:ssä oleva vastaava säännös. Muutos on tekninen. Tarkoituksena on, että LEL:ssä säädetään nimenomaisin säännöksin vain niistä seikoista, jotka aiheutuvat LEL-alojen työsuhteiden erilaisesta vakuuttamistekniikasta.

4 §. Pykälässä säädetään nykyisin oikeudesta vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen, kuntoutustukeen, perhe-eläkkeeseen, osa-aika-eläkkeeseen ja työttömyyseläkkeeseen sekä työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta ja suorittamisesta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus mainittuihin etuuksiin ja etuuksien suuruus ja maksaminen määräytyisivät soveltuvin osin TEL:n vastaavien säännösten mukaan. Myös oikeus saada vanhuuseläke varhennettuna määräytyisi TEL:n mukaan. Pykälässä säädettäisiin myös oikeudesta kuntoutukseen sekä kuntoutusrahan, kuntoutuskorotuksen ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen antamisesta. Myös näiden etuuksien osalta viitataan TEL:n säännöksiin vastaavasti kuin nykyisessä 4 b §:ssä, jota ehdotetaan kumottavaksi. Muutos on tekninen. Tarkoituksena on, että LEL:ssä säädetään nimenomaisin säännöksin vain niistä seikoista, jotka aiheutuvat LEL-alojen työsuhteiden erilaisesta vakuuttamistekniikasta.

Pykälän 2 momenttiin siirretään nykyistä 5 §:n 2 momentin 2 kohtaa vastaava säännös, jonka mukaan LEL:n mukaiseen eläkkeeseen ei ole oikeutta niiltä kalenterivuosilta, joina lain piiriin kuuluvat ansiot ovat jääneet niin vähäisiksi, ettei niillä ole eläketurvan kannalta olennaista merkitystä. Kyseistä rajamää-

rää muutetaan euroon siirtymisen vuoksi, mutta sen määrä (690,97 euroa vuoden 2002 indeksitasossa) pysyy ennallaan. Momentissa säädetään lisäksi palkan jaksottamisesta maksamisvuoden ansioksi nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että työsuhteen päätyminen ei edelleenkään olisi tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä. Koska myös tulevan ajan työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdystä työstä karttuisi ehdotuksen mukaan vanhuuseläkettä, lisätään momenttiin maininta, että vanhuuseläke voidaan myös siinä tapauksessa myöntää työsuhteen jatkumisesta huolimatta. Vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä työstä karttuva eläke myönnettäisiin kuitenkin TEL:n 4 §:n 2 momentin ehdotetun muutoksen mukaisesti hakemuksesta vasta 68 vuoden iässä.

Pykälän 4 momentin säännös vastaa nykyisessä 6 momentissa olevaa säännöstä siltä osin, kuin siinä säädetään osa-aikaeläkkeen edellytyksenä olevan viiden vuoden työhistorian laskemisesta tämän lain piiriin kuuluneesta työskentelystä. Muilta osin nykyisessä 6 momentissa säädettyistä seikoista ei ole enää tulevaa aikaa koskevien muutosten vuoksi tarpeen säätää LEL:ssä erikseen.

4 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi yhdenmukaisesti TEL:n 4 e §:n kumoamisen kanssa. Yksilölliseen varhaiseläkkeeseen on oikeus ennen vuotta 1944 syntyneillä työntekijöillä. Heidän oikeutensa yksilölliseen varhaiseläkkeeseen taattaisiin kuitenkin tämän lain voimaantulosäännöksessä. Muutos on tekninen eikä aiheuta muutosta LEL-alojen työntekijöiden oikeuteen saada yksilöllistä varhaiseläkettä.

4 b §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Oikeudesta kuntoutukseen sekä kuntoutusrahan, kuntoutuskorotuksen ja harkinnanvaraisen kuntoutuksen antamisesta säädetäisiin 4 §:n 1 momentissa. Muutos on tekninen eikä aiheuta muutosta LEL:n piiriin kuuluvan työntekijän oikeuteen saada kuntoutusetuuksia.

5 §. Pykälässä säädetään eläkkeen määräytymisestä. Eläke laskettaisiin 2—4 momentissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta samalla tavalla kuin TEL:n mukainen eläke niistä työansioista, jotka 1 §:n mukaan ansaitaan lain piiriin kuluvaan työssä sekä li-

säksi TEL:n 6 a §:ssä mainittujen etuuksien perusteena olevista ansio- ja tuloista. Eläkettä karttuu koko siltä ajalta, joka 1 §:n mukaan kuuluu työeläkevakuutuksen piiriin lukuun ottamatta 4 §:n 2 momentissa säädettyä nykyisessäkin laissa olevaa rajoitusta. Eläkkeen karttumisprosentit säädetäisiin siten TEL:n 5 §:ssä ja eläkkeeseen oikeuttavien ansioiden määräytyminen TEL:n 6 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyistä lakia vastaavasti, että LEL:n mukaista eläkettä laskettaessa työansioiksi katsotaan TEL:sta ja TaEL:sta poiketen myös työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvaus.

Pykälän 3 momentissa säädetään vanhuuseläkkeen laskennassa käytettävästä laskennallisesta ansiosta. Säännös vastaa nykyistä 5 §:n 3 momenttia Säännöksen tarkoituksena on nopeuttaa vanhuuseläkkeen laskentaa siten, ettei työntekijän todellisia ansiotietoja tarvitse selvittää eläkkeelle jäämispäivään asti, vaan eläkeiän täyttämiskuukauden ja sitä edeltäneen kuuden kuukauden palkkana käytetään hänen aikaisempien palkkojensa perusteella laskettua keskimääräistä työansiota. Ansiot tarkistettaisiin eläkkeelle jäämivuoden tasoon TEL:n 7 b §:n §:n mukaisella palkkakertoimella. Koska vanhuuseläkkeelle voisi ehdotuksen mukaan jäädä joustavasti 63 ja 68 ikävuoden välillä, ehdotetaan, että säännöksessä tarkoitettu laskennallinen työansio laskettaisiin korvaamaan eläkkeen alkamiskuukauden ja sitä edeltäneiden kuuden kuukauden ansioita. Näin vanhuuseläke voitaisiin jatkossakin myöntää eläkkeen alkamisajankohtana rekisterissä jo olevien työansiotietojen perusteella. Pykälän 4 momentissa säädetään, että TEL:n 6 a §:ssä mainituilta palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia ansio- ja tuloja sekä mainitun TEL:n säännöksen 3 momentissa tarkoitettua aikaa ei oteta huomioon LEL:n mukaista eläkettä määrättäessä, jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä TEL:n nojalla. Mainitut ansio- ja tuloerot otetaan tällöin huomioon TEL:n mukaisessa eläkkeessä, joten säännös on tarpeellinen, jotta samojen ansio- ja tulojen taikka ajan perusteella ei voisi saada eläketurvaa kahden eri työeläkelain nojalla.

5 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

Vanhuuseläkkeeseen maksettava lykkäyskorotus ja varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys määräytyisivät 13 a §:n viittaussäännöksen perusteella TEL:n 5 a §:n mukaan ja myös LEL-eläke voitaisiin myöntää varhentamattomana sanottuun TEL:n säännökseen ehdotetussa 3 momentissa tarkoitettulle 62-vuotiaalle työttömälle. Sen vuoksi myös 13 a §:ssä viitataan mainittuun TEL:n säännökseen.

5 b §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälässä on säädetty työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä, yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamisesta työssäolon ajalta, työkyvyn muutoksen vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen määrään ja maksamiseen, työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta eläkettä lakkautettaessa sekä työssäolon vuoksi lepäämään jätetyn yksilöllisen varhaiseläkkeen uudelleen maksamisesta ja lakkauttamisesta. Nykyinen säännös vastaa sisällöltään TEL:n 5 b §:n säännöstä, jota ehdotetaan muutettavaksi ja joka tulee sovellettavaksi myös LEL-eläkkeisiin 13 a §:n viittaussäännöksen perusteella. Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä säädetään voimaantulosäännöksessä. Muutos on siten tekninen. Tarkoituksena on, että LEL:ssä säädetään nimenomaisin säännösin vain niistä seikoista, jotka aiheutuvat LEL-alojen työsuhteiden erilaisesta vakuutamistekniikasta.

5 c §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Näin poistetaan säännös, jonka mukaan tulevan ajan työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdystä työstä ei kerry uutta eläketurvaa. Ehdotuksen mukaan työkyvyttömyyseläke, johon sisältyy tulevan ajan eläkettä ei siis enää estäisi uuden eläkkeen karttumista. Kuten nykyisinkin työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdyn työn perusteella maksetuista työansioista olisi maksettava vakuutusmaksut. Jos työntekijällä on työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan siihen vaikuttavia työansioita, saattaa kysymyksen tulla eläkkeen tarkistaminen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi taikka eläkkeen lakkauttaminen tai sen maksamisen keskeyttäminen, jolta osin noudatetaan TEL:n 5 b §:n säännöstä.

Tulevan ajan eläkkeen uuden määräytymissäännön vuoksi poistettaisiin myös säännös siitä, että työkyvyttömyyseläkettä määrättä-

essä ei oteta huomioon työntekijän työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden ajalta saamaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo on ollut sellainen työkykyä heikentävä sairaus, joka on aiheuttanut työkyvyttömyyden. Myös vastaava TEL:n niin sanottu rajoitussäännös ehdotetaan kumottavaksi. Uuden tulevan ajan eläkkeen määräytymisen vuoksi poistettaisiin myös perhe-eläkkeen laskemiseen liittyvä 2 momentin säännös. Tältä osin noudatettaisiin TEL:n 7 i §:n säännöstä.

5 d §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälässä on säädetty eläkkeitä yhteensovitettaessa käytettävän yhteensovitusperusteen määräytymisestä, jos työntekijä on ollut LEL:n piiriin kuuluvassa työssä. Yhteensovitukseen ehdotettujen TEL:n 8 §:n muutosten vuoksi säännös käy tarpeettomaksi.

6 §. Pykälässä säädetään vakuutusmaksun perusteena olevasta työansioista. Se olisi sama kuin TEL:n säännöksissäkin käytettävä työansio. LEL:n mukaiseen vakuutusmaksun perusteeseen kuuluisi edelleen myös työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvaus kuten nykyisinkin. Myös pykälän toinen virke vastaa nykyistä lakia. Sen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä päättää, että jollakin työalalla saadaan noudattaa muita vakuutusmaksun määräytymisperusteita. Käytännössä työalakohtaisia määräytymisperusteita ei kuitenkaan ole ollut, vaan kaikista lain piiriin kuuluvista työansioista on maksettu vakuutusmaksua samoin perustein.

7 §. Pykälässä on säädetty tulevan ajan ansion lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi. Tulevan ajan eläkkeen edellytyksiä ja määräytymistä koskevan muutoksen vuoksi pykälä ehdotetaan kumottavaksi kokonaan. LEL:n mukaiset ansiot otettaisiin huomioon sovellettaessa TEL:n 7 c, 7 d ja 7 f pykälään ehdotettuja säännöksiä, joita 5 §:n ja 13 a §:n viittaussäännösten perusteella sovellettaisiin myös LEL-eläkettä laskettaessa. Tulevan ajan eläkkeen edellytykset ja määräytyminen olisivat siten samat kuin TEL:ssä.

7 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tulevaa aikaa koskevien muutosten vuoksi.

7 b §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tulevaa aikaa koskevien muutosten vuoksi. Pykälässä on säädetty tulevan ajan eläkkeellä

oloajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi uutta eläkettä myönnettäessä sekä työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaisesti kuin aikaisempi tulevan ajan eläke tai kuntoutusraha. Näistä tilanteista säädettäisiin TEL:n 7 e §:ssä, joka 5 §:n ja 13 a §:n viittaussäännösten perusteella tulisi sovellettavaksi myös LEL-eläkettä määrättäessä.

9 §. Yksityisalojen eläkelakien mukaisten eläkkeiden vastuunjako on LEL:n osalta säädetty 9 §:ssä. Pykälän 1 momentin 1-3 kohtiin tehtäisiin vastaavat muutokset kuin TEL 12 §:ään.

10 §. Pykälän 5 momentista poistetaan viittaukset 5, 7 ja 7 a §:iin, koska eläkkeen määräytymisessä viitataan TEL:n säännöksiin. Lisäksi säännöksen sanamuotoa tarkistettaisiin, koska eläkettä määrättäessä ei enää käytettäisi eläkepalkan käsitettä.

10 c §. Pykälän 1 momentin viittaus tarkistetaan TEL:n 12 b §:ään ehdotettua säännöstä vastaavaksi. Työntekijän eläkemaksu pidettäisiin samasta työansioista, josta työnantaja on 6 §:n nojalla velvollinen maksamaan eläkelaitokselle vakuutusmaksun ja joka 5 §:n mukaan otetaan eläkkeen suuruutta määrättäessä huomioon. Eläkemaksuprosentin korotus määräytyisi 53 vuotta täyttäneillä työntekijöillä samoin kuin TEL:ssä.

12 §. Pykälässä säädetään LEL:ssä säädettyjen rajamäärien tarkistamisesta TEL:n mukaista palkkaindeksiluvun muutosta vastaavasti. Rajamäärät tarkistettaisiin jatkossa TEL:n 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella. Pykälän sanamuotoa tarkistetaan euroon siirtymisen vuoksi. Lisäksi pykälä viittaus muutetaan 4 §:ään ja 5 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaaviksi.

13 a §. Pykälä sisältää viittaussäännöksen TEL:n säännöksiin. Pykälään lisätään TEL:n olemassa olevista ja TEL:iin ehdotetuista uusista pykälistä ne, joiden osalta LEL:ssä ei ole vastaavaa säännöstä ja jotka tulevat sovellettaviksi myös LEL:n piiriin kuuluviin työsuhteisiin.

1.3. Laki taitelijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

1 §. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus muutetaan viittaukseksi TEL:n 1 §:n 1 momentin 3 kohtaan. Vaikka työsuhteen kestolla ei enää ole merkitystä eläkettä määrättäessä, tapahtuisi työeläkelakien välinen rajanveto edelleen osittain työsuhteen kestoajan perusteella siten, että TaEL:n piiriin kuuluu muulla kuin LEL:n mukaisella työalalla oleva alle kuukauden jatkunut työsuhteeseen. Lisäksi TaEL:a sovelletaan edelleen vähintään kuukauden jatkuviin TEL-alojen työsuhteisiin, joissa työntekijän työansio ei yllä TEL:n vähimmäisrajamäärään. Momenttiin lisätään myös viittaus ehdotetun TEL:n 2 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan TEL:n piirissä olleeseen työsuhteeseen sovelletaan kuitenkin edelleen TEL:a, kunnes työsuhteen perusteella maksettu työansio on vähintään kuuden kuukauden ajan ollut TEL:n rajamäärää pienempi ja sen jälkeenkin, siihen asti, jolloin työnantaja ilmoittaa ansiot TaEL:n piiriin.

Pykälän 5 momentissa työeläketurvan piiriin tulon alarajaksi säädetään 18 vuotta ja työeläkevakuutuksen päättymisiäksi 68 vuotta. Tältä osin säännös vastaa TEL:iin ehdotettua muutosta. Työnantajan velvollisuus maksaa tämän lain mukaisia vakuutusmaksuja alkaa työntekijän 18 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta ja päättyy työntekijän 68 ikävuoden täyttämiskuukauden lopussa. Vakuutusmaksuja ei enää maksettaisi niiltä ikävuosilta, joilta työntekijälle ei katu eläketurvaa.

Työeläkelakien välinen rajanveto ei muutu, joten TaEL:n:n piiriin kuuluvat edelleen myös lain 1 §:n 1 momentissa mainittujen ammattialojen alle vuoden pituiseksi tarkoitettut työsuhteet. TaEL:n mukainen vakuutusvelvollisuus koskisi kaikkia TaEL-ammattien ja TaEL:n piiriin kuuluvien muiden työsuhteiden työansioita niiden määrästä riippumatta.

1 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. TaEL:n piiriin kuuluvien työsuhteiden osalta tulisi 11 §:n viittaussäännöksen perusteella soveltuvin osin sovellettavaksi TEL:n 1 c §:ssä oleva vastaava säännös. Muutos on tekninen. Tarkoituksena on, että TaEL:ssä

säädetään nimenomaisin säännösin vain niistä seikoista, jotka aiheutuvat TaEL:n alaisten työsuhteiden erilaisesta vakuuttamistekniikasta.

3 §. Pykälässä säädetään TaEL:n nojalla myönnettävistä eläkkeistä ja kuntoutusetuuksista. Pykälän 1 momentin sanamuotoa tarkistetaan kuntoutukseen tehtyjä muutoksia vastaavaksi ja pykälään lisätään myös maininta kuntoutuskorotuksesta. Lisäksi pykälästä poistetaan yksilöllinen varhaiseläke, koska vuonna 1944 ja sen jälkeen syntyneillä ei enää ole oikeutta mainittuun eläkemuotoon. Sitä vanhemmilla ikäluokilla on kuitenkin edelleen oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen 11 §:n viittaussäännöksen perusteella sovellettavaksi tulevan TEL:n muuttamisesta annettavan voimaantulosäännöksen 3 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentissa mainittua rahamäärää ja säännöksen sanamuotoa sekä lakiviitasta tarkistetaan euroon siirtymisen ja TEL:iin ehdotettujen muutosten vuoksi.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että työsuhteen päätyminen ei edelleenkään olisi tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä. Koska myös tulevan ajan työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdystä työstä karttuisi ehdotuksen mukaan vanhuuseläkettä, lisätään momenttiin maininta, että vanhuuseläke voidaan myös siinä tapauksessa myöntää työsuhteen jatkumisesta huolimatta. Vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä työstä karttuva eläke myönnettäisiin kuitenkin TEL:n 4 §:n 2 momentin ehdotetun muutoksen mukaisesti hakemuksesta vasta 68 vuoden iässä.

4 §. Pykälässä säädetään TaEL:n mukaisen eläkkeen laskemisesta. Pykälässä olevat viitaukset muutetaan TEL:n säännöksiin. TaEL:n mukainen eläke laskettaisiin siten samalla tavalla kuin TEL:n mukainen eläke niistä ansioista, jotka 1 §:n mukaan ansaitaan lain piiriin kuuluvassa työssä sekä lisäksi TEL:n 6 a §:ssä mainittujen etuuksien perusteena olevista ansio- ja työtuloista. Eläkettä karttuu koko siltä ajalta, joka 1 §:n mukaan kuuluu työeläkevakuutuksen piiriin lukuunottamatta 3 §:n 2 momentissa säädettävää nykyisessäkin laissa olevaa rajoitusta. Eläkkeen karttumaprosentit säädettäisiin TEL:n 5 §:ssä ja eläkkeeseen oikeuttavien ansioiden

määräytyminen TEL:n 6 §:ssä.

Eläkettä laskettaessa työansio määräytyisi TEL:n 7 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin tulevan ajan palkan laskennasta. Tämä säännös ehdotetaan kumottavaksi tulevan ajan eläkkeeseen ehdotettujen muutosten vuoksi. Sen asemesta momentissa säädettäisiin, että TEL:n 6 a §:ssä mainittujen palkattomien aikojen ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia ansio- ja työtuloja sekä mainitun TEL:n säännöksen 3 momentissa tarkoitettua aikaa ei oteta huomioon TaEL:n mukaista eläkettä määrättäessä, jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä TEL:n tai LEL:n nojalla. Mainitut ansio- ja työtulot otetaan tällöin huomioon TEL:n tai LEL:n mukaisessa eläkkeessä, joten säännös on tarpeellinen, jotta samojen ansio- ja työtulojen taikka ajan perusteella ei voisi saada eläketurvaa usean eri työeläkelain nojalla.

6 §. Pykälä kumotaan. Pykälässä on säädetty eläkkeitä yhteensovitettaessa käytettävän yhteensovitusperusteen määräytymisestä, jos työntekijä on ollut TaEL:n piiriin kuuluvassa työssä. Yhteensovitukseen ehdotettujen TEL:n 8 §:n muutosten vuoksi säännös käy tarpeettomaksi.

7 §. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusmaksun perusteena olevasta työansios- ta. Vakuutusmaksu olisi vakuutusperiaatteen mukaisesti maksettava sellaisesta työansios- ta, joka otetaan eläkettä laskettaessa huomioon. Työansio määräytyisi TEL:n 7 §:n mukaisesti eli myöskään TaEL:a sovellettaessa työansioksi ei katsota työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta toisin kuin LEL:ssa.

8 §. Pykälän 2 momentin sanamuotoa tarkistettaisiin eläkkeen laskemista koskevien muutosten vuoksi.

1.4. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

1 §. Pykälän 3 momentti muutetaan kokonaan. Nykyisin maatalousyrittäjän vakuuttamisvelvollisuus alkaa 18 vuoden iän täyttämistä. Yhdenmukaisesti palkansaaajia koskevan muutoksen kanssa myös maatalous-

yrittäjien vakuuttamisvelvollisuuden alkamisajankohta muutetaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkuun. Pykälän 3 momentin 1 kohtaa muutetaan tältä osin.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa oleva viittaus muutetaan TEL:n 1 §:n 1 momentin 3 kohdaksi ja sanamuotoa tarkistetaan euroon siirtymisen vuoksi. Momentin nykyinen 3 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska työkyvyttömyyseläke, johon sisältyy tulevan ajan eläkettä, ei enää estäisi uuden eläkkeen kertymistä. Näin ollen työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa harjoitetusta muusta kuin vähäisestä maatalousyrittäjätoiminnasta maatalousyrittäjä on vakuuttamisvelvollinen ja siitä on maksettava vakuutusmaksut. Vähäisenä maatalousyrittäjätoimintana pidetään sellaista yrittäjätoimintaa, jossa maatalousyrittäjän työtulo jää 3 momentin 2 kohdassa säädettyä rajamäärää pienemmäksi.

Momentin uuteen 3 kohtaan siirretään nykyisestä 4 kohdasta säännös, jonka mukaan laki ei koske maatalousyrittäjän toimintaa hänen jäädessään tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle. Lisäksi 3 kohdassa säädetään, että laki ei koske myöskään maatalousyrittäjän toimintaa hänen jäädessään tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle. Maatalousyrittäjä voisi kuitenkin ennen 68 vuoden iän täyttämistään ottaa 11 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen MYEL-vakuutuksen, jos hän jatkaa maatalousyrittäjätoimintaa vanhuuseläkkeelle jäätyään. Momentin 4 kohdassa säädetään iästä johtuvista lain soveltamisen rajoituksista. Mainitun kohdan mukaan laki ei koske maatalousyrittäjän toimintaa sen kalenterikuukauden jälkeen, jona hän täyttää 68 vuotta.

4 §. Pykälä kumotaan kokonaan. Pykälässä säädetään nykyisin, että maatalousyrittäjä voi hakea vakuuttamatta jättämistä, vaikka hän muuten olisi 1 §:n mukaan vakuuttamisvelvollinen. Vakuuttamatta jättäminen on ollut mahdollista, jos maatalousyrittäjätoiminnasta ei kerry yrittäjälle uutta eläketurvaa TEL:n 8 §:n yhteensovitusäännösten vuoksi. Koska yhteensovitusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että MYEL-vakuutuksen perusteella karttuu aina uutta eläketurvaa, ei pykälä voisi enää tulla sovellettavaksi.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulevat vakuuttamatta jättämishakemukset käsitellään kuitenkin nykyisen MYEL:n 4 §:n ja TEL:n 8 §:n mukaisesti, mutta vakuuttamatta jättämispäätös voisi koskea vain lain voimaan tuloa edeltävää aikaa. Jos maatalousyrittäjälle kuitenkin on ehditty antaa vakuuttamatta jättämispäätös ennen lain voimaan tuloa, ei maatalousyrittäjällä ole velvollisuutta vakuutuksen ottamiseen ennen kuin kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta edellyttäen, että vakuuttamatta jättämisen edellytykset edelleen täytyisivät nykyisten säännösten mukaan. Halutessaan maatalousyrittäjä voisi kuitenkin hakeutua vakuutuksen piiriin. Jos maatalousyrittäjällä on lain voimaantullessa voimassa ennen 1 päivänä tammikuuta 2002 voimassa olleiden säännösten mukainen vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta, noudatetaan maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta 13 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1282/2001) voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momenttia. Sellainen vapautus jatkuu niin kauan kuin sen edellytykset ovat olemassa, jollei maatalousyrittäjien eläkelaitos tätä aikaisemmin hyväksy maatalousyrittäjää hänen hakemuksestaan eläketurvan piiriin.

6 §. Pykälä muutetaan kokonaan. Pykälän 1 momentin etuusluettelosta poistetaan yksilöllinen varhaiseläke, johon 26 päivänä heinäkuuta 2002 säädetyn työntekijäin eläkelain 4 e §:n muutoksen (630/2002) jälkeen on oikeus vain ennen vuotta 1944 syntyneellä vakuutetulla. Sanotun ikäisen maatalousyrittäjän oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen turvataan edelleen voimaantulosäännöksessä samalla tavalla kuin samanikäisen TEL:n piiriin kuuluvan työntekijän oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Momenttiin lisätään nykyinen 6 a §:n 1 momentin sisältö muuttumattomana. Sen mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Pykälän 2 momentin mukaan maatalousyrittäjän työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä TEL:ssä säädetään työansioista ja eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta. Viittaussäännöksen perusteella maatalousyrittäjän täytettyä 63 vuotta, ellei hän ole vanhuuseläkkeellä, maa-

talousyrittäjätoiminnasta karttuu eläkettä 4,5 prosenttia vuodessa eli 3/8 prosenttia kuu-kaudessa. Ikävälillä 53-63 maatalousyrittäjätoiminnasta karttuu eläkettä 1,9 prosenttia vuodessa.

Pykälän 3 momentissa säädetään nykyisin, ettei TEL:n työeläkelisää koskevaa säännöstä sovelleta MYEL-eläkettä laskettaessa. Säännös käy kuitenkin tarpeettomaksi, koska kyseinen TEL:n säännöskin ehdotetaan poistettavaksi. Sen asemesta 3 momenttiin lisätään säännös siitä, että vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n 2 momentin mukaan vapaaehtoisesti vakuutetusta maatalousyrittäjätoiminnasta karttuu eläkettä TEL:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyn karttuman mukaan eli 1,5 prosenttia vuodessa.

6 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä 1 momentin säännös siirretään muuttumattomana 6 §:n 1 momenttiin ja 2 momentin vuonna 1935 syntyneitä yrittäjiä koskeva varhentamisprosentin poikkeussäännös on vanhentunut. Vanhuuseläkkeen varhentamisen osalta MYEL:n 19 §:ssä viitataan TEL:n 5 a §:ään, joten erillinen viittaussäännös on tarpeeton.

6 b §. Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin maatalousyrittäjän vakiintuneen ansiotulon käsitteestä osa-aikaeläkettä myönnettäessä. Momentti ehdotetaan kumottavaksi. Koska TEL:n 4 f §:n 3 momentin vastaavaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakiintuneena ansiotulona pidettäisiin tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa, jota laskettaessa otetaan huomioon myös MYEL:n mukaiset työtulot viideltä edeltävältä kalenterivuodelta, voidaan vakiintuneen ansiotulon erillisestä MYEL:n säännöksestä luopua. Vakiintunut ansiotulo MYEL:n mukaisesta toiminnasta lasketaan TEL:n 7 d §:n 3 momentin mukaisesti. TEL:n 4 f §:n säännös tulee sovellettavaksi MYEL:n mukaista osa-aikaeläkettä laskettaessa 19 §:n viittaussäännöksen perusteella.

7 §. Pykälässä säädetään eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta ja se muutetaan vastaamaan TEL:n 6 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta. Eläkkeeseen oikeuttaisi maatalousyrittäjätoiminta 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun.

Lisäksi työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavana aikana otetaan huomioon tuleva aika samalla tavalla kuin TEL:ssa. Myös aikaisempi tulevan ajan eläkkeellä oloaika otetaan MYEL:ssa huomioon vastaavasti kuin TEL:ssa.

8 b §. Pykälän 1 momentissa olevat markkamäärät muutetaan euroiksi ja 3 momentin sanamuotoa tarkistetaan euroon siirtymisen vuoksi

8 c §. Pykälän 1 momentissa olevat markkamäärät muutetaan euroiksi.

8 f §. Pykälässä olevat markkamäärät muutetaan euroiksi

8 h §. Pykälässä säädetään nykyisin osa-aikaeläkkeellä olevan maatalousyrittäjän työtulosta. Yhdenmukaisesti 6 b §:n ehdotetun muutoksen kanssa osa-aikaeläkkeellä olevan yrittäjän työtulo määräytyisi TEL:n 4 f §:n 3 momentin mukaisen vakiintuneen ansiotulon perusteella. Työtulo olisi puolet vakiintuneesta MYEL:n mukaisesta ansiotulosta. MYEL:n mukainen osuus kaikkien työeläkelakien mukaisesta vakiintuneesta ansiotulosta laskettaisiin TEL:n 7 d §:n 3 momentin mukaisesti eli samalla tavalla kuin MYEL:n osuus tulevan ajan ansiosta.

8 i §. Pykälän 1 momentin mukaan eläkkeen perusteena oleva työtulo lasketaan 53 vuoden iän täyttämiskuukauden päättämiseen saakka eli siltä ajalta kuin eläkkeen karttuma on 1,5 prosenttia vuodessa muutoin nykyistä säännöstä vastaavasti, mutta laskennassa otetaan huomioon myös 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistetut työtulot, koska ehdotetun 7 §:n mukaan maatalousyrittäjätoiminta otetaan myös eläkkeeseen oikeuttavana aikana huomioon ennen mainittua ajankohtaa. Eläketytuloa laskettaessa otetaan lähtökohtaisesti huomioon koko kyseiselle yrittäjätoimintajaksolle vahvistetut työtulot, mutta pykälässä säädetään kuitenkin nykyistä lakia vastaava poikkeussäännös, joka koskee maatalousyrittäjää, joka on ollut vakuutettu yhden-jaksoisesti 1 päivän tammiukuuta 1983 ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana. Momentissa nykyisin oleva säännös, joka koskee maksamattomien ja vanhentuneiden vakuutusmaksujen vaikutusta eläkkeen perusteena olevaan työtuloon, siirretään asiasisällöltään muuttumattomana 4 momenttiin

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkkeen perusteena olevan työtulon laskemisesta siltä ajalta, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus korotettuun karttumaan TEL:n 5 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan perusteella. Korkeamman karttumisprosentin vaikutuksen korostamiseksi ehdotetaan, että eläke laskettaisiin erikseen kultakin kalenterivuodelta samalla tavalla kuin TEL:ssa. Kunkin kalenterivuoden eläkkeen perusteena oleva työtulo olisi kyseiselle vuodelle vahvistettujen palkkaker-toimella tarkistettujen 8 §:n mukaisten työtulojen keskimäärä. Jos maatalousyrittäjä täyttää korkeampaan karttumisprosenttiin oikeut-tavan iän kesken kalenterivuotta, otettaisiin eläketyötuloa laskettaessa kuitenkin huomi-oon koko kalenterivuodelle vahvistetut työtulo-t, mutta korotettua karttumaprocenttia so-vellettaisiin vasta kyseisen iän täyttämiskuu-kautta seuraavan kuukauden alusta. Eläke laskettaisiin tämän momentin mukaisesti kul-takin kalenterivuodelta erikseen myös siinä tapauksessa, että maatalousyrittäjällä ei sa-manaikaisen vanhuuseläkkeen vuoksi ole oi-keutta korotettuun karttumaprocenttiin. Eläk-keen perusteena olevaa työtuloa tämän mo-mentin mukaisesti laskettaessa otetaan hu-omioon 5 §:n säännös, jonka mukaan eläke määrätään erikseen erilliseltä tämän lain mukaiselta vakuutusjaksolta.

Pykälän 3 momentissa säädetään tulevan ajan eläkkeen perusteena olevan työtulon määräytymisestä. Maatalousyrittäjän tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva työtulo mää-räytyy nykyisin työkyvyttömyyden alkamista edeltävän neljän viimeisen vuoden työtulon perusteella. Sanottua aikaa pidennetään niin monella vuodella kuin maatalousyrittäjä työ-kyvyttömyyden alkaessa on 52 ikävuotta vanhempi, kuitenkin enintään kahdeksaan vuoteen.

Myös maatalousyrittäjillä tulevan ajan eläkkeen tarkastelu-aikaa ehdotetaan piden-nettäväksi viiteen vuoteen. Tulevan ajan elä-ke määräytyisi samoin kuin TEL:ssa. Pykä-län 3 momentissa viitattaisiin tältä osin TEL:n 7 c ja 7 d §:iin ja rinnakkaisuustilan-teita koskevaan TEL:n 7 f §:ään. Yli 52-vuotiaana työkyvyttömäksi tulevia koske-va poikkeus poistetaan.

Pykälän 4 momentissa säädetään nykyistä lakia vastaavasti, että maatalousyrittäjän

eläkkeen perusteena olevaa työtuloa lasketta-essa ei oteta huomioon työtuloja sellaisilta vuosilta, joilta määrätty vakuutusmaksu on jäänyt maksamatta ja vanhentunut 12 §:n 5 momentin perusteella. Jos vakuutusmaksu on maksettu vain osittain, otetaan kyseiselle vuodelle vahvistettu työtulo huomioon eläk-keen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa vain siinä suhteessa kuin maksettu vakuu-tusmaksu on koko vakuutusmaksusta. Tämä nykyisessäkin laissa oleva maksamattomien vakuutusmaksujen eläkettä vähentävä vaiku-tus otettaisiin huomioon vain maatalousyrit-täjätoiminnan perusteella karttunutta eläke-oikeutta laskettaessa. Tulevan ajan osalta eläkkeen perusteena oleva työtulo (tulevan ajan ansio) määräytyisi TEL:n säännösten mukaan, joten maksamattomat yrittäjäeläke-maksut eivät vaikuta tulevan ajan ansion määrään.

Pykälän 5 momentissa säädetään niistä palkattomilta ajoilta maksettavista etuuksista, joiden perusteena olevat työ- ja ansiotulot otetaan huomioon MYEL:n mukaista eläkettä laskettaessa. Säännöksessä viitataan TEL:n 6 a §:n säännökseen. MYEL:n mukaista eläket-tä määrättäessä otetaan siis huomioon samat etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot kuin TEL:ssakin. Myös mainitun TEL:n py-kälän 3 momentissa tarkoitettu jatkokarttuma otetaan MYEL-eläkkeen laskennassa huomi-oon. Koska mainittujen etuuksien perusteena olevat ansiot voitaisiin ottaa huomioon myös TEL:n, LEL:n, TaEL:n tai YEL:n mukaista eläkettä laskettaessa, ei samoja ansioita voi-taisi ottaa huomioon enää MYEL-eläkkeen laskennassa, jos maatalous-yrittäjällä on oi-keus jonkin mainitun työsuhde-eläkelain tai YEL:n mukaiseen eläkkeeseen.

8 k §. Pykälässä säädetään nykyisin MYEL-eläkkeeseen lisättävästä työeläke-lisästä. Palkattomien aikojen eläkekertymää koskevan muutoksen vuoksi säännös ehdote-taan kumottavaksi. Ehdotettu laki valtion va-roista suoritettavasta lastenhoitoajalta ja opiskeluajalta kertyvän eläkkeen korvaukses-ta koskee myös MYEL:n mukaan myönnet-tävää eläkettä. Lisäksi TEL:n 6 a §:n 1 mo-mentissa mainittujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot voidaan ehdotetun 8 i §:n 5 momentin mukaan ottaa huomioon MYEL:n mukaista eläkettä laskettaessa, jos

mainittuja ansioita ei oteta huomioon TEL:n, LEL:n, TaEL:n tai YEL:n mukaista eläkettä laskettaessa.

9 §. Pykälässä säädetään oikeudesta vanhuuseläkkeeseen. Pykälää muutetaan siten, että vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 63 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle. Lisäksi pykälään lisätään säännös siitä, että vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n 2 momentin mukaan vapaaehtoisesti vakuutetusta maatalousyrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iässä.

10 §. Pykälän 1 ja 2 momentin sanamuotoa tarkistetaan euroon siirtymisen vuoksi.

Lisäksi pykälän 2 momentissa säädetään 53 vuotta täyttäneiden maatalousyrittäjien korkeammasta vakuutusmaksusta. Muutos vastaa työsuhde-eläkelakeihin liittyvää muutosta työntekijältä perittävän eläkemaksun korottamisesta 53 vuotta täyttäneiltä työntekijöiltä. Tämän ikäisillä maatalousyrittäjillä vakuutusmaksun perusprosentti olisi yhtä monta prosenttiyksikköä korkeampi kuin yli 53-vuotiaiden palkansaajien eläkemaksu ylittää nuorempien työntekijöiden eläkemaksun.

11 §. Vanhuuseläkkeen, samoin varhennettun vanhuuseläkkeen, saamisen edellytyksenä ei ole maatalousyrittäjätoiminnan lopettaminen. Maatalousyrittäjä ei ole myöskään vakuuttamisvelvollinen vanhuuseläkkeen tai varhennettun vanhuuseläkkeen aikana harjoittamastaan maatalousyrittäjätoiminnasta. Tällainen maatalousyrittäjä voisi kuitenkin vapaaehtoisesti ottaa MYEL-vakuutuksen. Tästä lisätään säännös pykälän 2 momenttiin.

12 §. Pykälän 6 momentista poistetaan viittaus kumottavaksi ehdotettuun 4 §:ään.

13 §. Pykälän 2 momenttiin tehdään tekninen korjaus.

14 §. Pykälän sanamuotoa tarkistetaan euroon siirtymisen vuoksi ja lakiviittaus tarkistetaan TEL:n 7 b §:ään.

15 §. Pykälästä poistetaan viittaus 4 §:ään, joka ehdotetaan kumottavaksi. Lisäksi säännöksen sanamuotoon tehdään vähäisiä teknisiä korjauksia. Lisäksi nykyisen lain 1 ja 3 momentit yhdistetään yhdeksi 1 momentiksi.

19 §. Viittaussäännöksen perusteella tulevan ajan sisältävän eläkkeen ajalta karttuva eläke, työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen entisin perustein sekä nuorina työkyvyt-

tömäksi tulevien maatalousyrittäjien eläke ja eläkkeiden maksamiseen liittyvä elinaikakerroin määräytyisivät soveltuvin osin samoin kuin TEL:ssa.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin lapsikorotuksen lisäämisestä MYEL:n mukaiseen eläkkeeseen. Säännös ehdotetaan kumottavaksi samoin kuin TEL:n 7 g §:n vastaava säännös. Myös yrittäjäeläkejärjestelmissä lapsikorotuksen lisääminen uuteen eläkkeeseen on poikkeuksellista, vaikkakin YEL:ssa ja MYEL:ssa lapsikorotukseen oikeutettuja ovat jonkin verran nuoremmat ikä-luokat kuin TEL:ssa. Nuorin lapsikorotukseen oikeutettu ikäluokka on muutoksen voimaan tullessa täyttänyt 57 vuotta. Oikeudesta lapsikorotukseen säädetään MYEL:n voimaantulosäännöksissä.

Pykälän 3 momentti kumotaan yhteensovittukseen ehdotettujen muutosten vuoksi.

1.5. Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta

1 §. Pykälän 3 momentti muutetaan kokonaan. Myös YEL:n piiriin kuuluvan yrittäjän vakuuttamisvelvollisuus alkaa nykyisin 18 vuoden iän täyttämistä. Yhdenmukaisesti palkansaajia koskevan muutoksen kanssa yrittäjien vakuuttamisvelvollisuuden alkamisajankohta muutetaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkuun. Pykälän 3 momentin 1 kohtaan tehdään tätä koskeva muutos.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa oleva viittaus muutetaan TEL:n 1 §:n 1 momentin 3 kohdaksi. Momentin 3 kohta säilyy nykyisellään ja nykyinen 4 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Työkyvyttömyyseläke, johon sisältyy tulevan ajan eläkettä, ei enää estäisi uuden eläkkeen kertymistä. Näin ollen työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa harjoitetusta muusta kuin vähäisestä yrittäjätoiminnasta yrittäjä on vakuuttamisvelvollinen ja siitä on maksettava vakuutusmaksut. Vähäisenä yrittäjätoimintana pidetään sellaista yrittäjätoimintaa, jossa yrittäjän työtulo jää 3 momentin 2 kohdassa säädettävää rajamäärää pienemmäksi.

Momentin uuteen 4 kohtaan siirretään nykyisestä 5 kohdasta säännös, jonka mukaan

laki ei koske yrittäjän toimintaa hänen jäädessään tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle. Lisäksi 4 kohdassa säädetään, että laki ei koske myöskään yrittäjän toimintaa hänen jäädessään tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle. Yrittäjä voisi kuitenkin ennen 68 vuoden iän täyttämistään ottaa 11 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen, jos hän jatkaa yrittäjätoimintaa vanhuuseläkkeelle jäätyään. Momentin 5 kohdassa säädetään iästä johtuvista lain soveltamisen rajoituksista. Mainitun kohdan mukaan laki ei koske yrittäjän toimintaa sen kalenterikuukauden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta.

3 §. Pykälä kumotaan kokonaan. Pykälässä säädetään nykyisin, että yrittäjä voi hakea vakuuttamatta jättämistä, vaikka hän muuten olisi 1 §:n mukaan vakuuttamisvelvollinen. Säännös ehdotetaan kumottavaksi yhdenmukaisesti MYEL:n 4 §:n kanssa yhteensovittukseen ehdotettujen muutosten vuoksi.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulevat vakuuttamatta jättämishakemukset käsitellään kuitenkin nykyisen YEL 3 §:n ja TEL:n 8 §:n mukaisesti, mutta vakuuttamatta jättämispäätös voisi koskea vain lain voimaantuloa edeltävää aikaa. Jos yrittäjälle kuitenkin on ehditty antaa vakuuttamatta jättämispäätös ennen lain voimaantuloa, ei yrittäjällä ole velvollisuutta vakuutuksen ottamiseen ennen kuin kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta edellyttäen, että vakuuttamatta jättämisen edellytykset edelleen täyttyvät nykyisten säännösten mukaan. Halutessaan yrittäjä voisi kuitenkin hakeutua vakuutuksen piiriin. Jos yrittäjällä on lain voimaantullessa voimassa ennen 1 päivänä tammikuuta 2002 voimassa olevien säännösten mukainen vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta, noudatetaan yrittäjien eläkelain muuttamisesta 13 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1281/2001) voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momenttia. Sellainen vapautus jatkuu niin kauan kuin sen edellytykset ovat olemassa, jollei Eläketurvakeskus tätä aikaisemmin hyväksy yrittäjää hänen hakemuksestaan eläketurvan piiriin.

5 §. Pykälä muutetaan kokonaan. Pykälän 1 momentin etuusluettelosta poistetaan yksilöllinen varhaiseläke, johon TEL 4 e §:n muutoksen jälkeen on oikeus vain ennen vuotta

1944 syntyneellä vakuutetulla. Sanotun ikäisen yrittäjän oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen turvataan edelleen voimaantulosäännöksessä samalla tavalla kuin samankäisen TEL:n piiriin kuuluvan työntekijän oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Momenttiin lisätään nykyinen 5 a §:n 1 momentin sisältö muuttumattomana. Sen mukaan yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Pykälän 2 momentin mukaan yrittäjän työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä TEL:ssä säädetään työansioista ja eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta. YEL 17 §:n viittaussäännöksen perusteella yrittäjän täytettyä 63 vuotta, ellei yrittäjä ole vanhuuseläkkeellä, yrittäjätoiminnasta karttuu eläkettä 4,5 prosenttia vuodessa eli 3/8 prosenttia kuukaudessa. Ikävälillä 53-63 yrittäjätoiminnasta karttuu eläkettä 1,9 prosenttia vuodessa. Koska TEL:n eläkkeen laskeutapa muutetaan, momentissa oleva viittaus TEL:n 5 §:n 1 momenttiin poistetaan tarpeettomana. Pykälän 3 momentissa säädetään nykyisin, ettei TEL:n työeläkelisää koskevaa säännöstä sovelleta YEL-eläkettä laskeutettaessa. Säännös käy kuitenkin tarpeettomaksi, koska kyseinen TEL:n säännöskin ehdotetaan poistettavaksi. Sen asemesta 3 momenttiin lisätään säännös siitä, että vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n mukaan vapaaehtoisesti vakuutetusta yrittäjätoiminnasta karttuu eläkettä TEL:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyn karttuman mukaan eli 1,5 prosenttia vuodessa.

5 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä 1 momentin säännös siirretään muuttumattomana 5 §:n 1 momenttiin ja 2 momentin vuonna 1935 syntyneitä yrittäjiä koskeva varhentamisprosentin poikkeussäännös on vanhentunut. Vanhuuseläkkeen varhentamisen osalta YEL:n 17 §:ssä viitataan TEL:n 5 a §:ään, joten erillinen viittaussäännös on tarpeeton.

5 b §. Pykälän 1 momentin 2 kohdan sanamuotoa tarkistetaan euroon siirtymisen vuoksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin yrittäjän vakiintuneen ansiotulon käsitteestä osa-aikaeläkettä myönnettäessä. Momentti

ehdotetaan kumottavaksi. Koska TEL:n 4 f §:n 3 momentin vastaavaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakiintuneena ansiotulona pidettäisiin tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa ansiota, jota laskettaessa otetaan huomioon myös YEL:n mukaiset työtulot viideltä edeltävältä kalenterivuodelta, voidaan vakiintuneen ansiotulon erillisestä YEL:n säännöksestä luopua. YEL-toiminnan vakiintunut ansiotulo YEL:n mukaista osa-aikaeläkettä myönnettäessä lasketaan TEL:n 7 d §:n 3 momentin mukaisesti. TEL:n 4 f §:n säännös tulee sovellettavaksi YEL:n mukaista osa-aikaeläkettä laskettaessa 17 §:n viittaussäännöksen perusteella.

6 §. Pykälässä säädetään eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta ja se muutetaan vastaamaan TEL:n 6 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta. Eläkkeeseen oikeuttaisi yrittäjätoiminta 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun. Lisäksi työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavana aikana otetaan huomioon tuleva aika samalla tavalla kuin TEL:ssä. Myös aikaisempi tulevan ajan eläkkeellä oloaika otetaan YEL:ssä huomioon vastaavasti kuin TEL:ssä.

7 §. Pykälän 1 momentissa oleva markkamäärä muutetaan euroiksi. Pykälässä säädetään nykyisin yrittäjän työtulon vahvistamisesta. YEL:n mukaisen työtulon joustavuuden lisäämistä selvitetään parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, jonka työn perusteella hallitus antaa myöhemmin tämän syyskauden aikana esityksen lainsäädännön tarkistamiseksi tältä osin.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin yrittäjän työtulon muuttamisen edellytyksistä sekä osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtulon vahvistamisesta. Työtulon muuttamisen edellytykset säilyvät ennallaan. Yhdenmukaisesti 5 b §:n ehdotetun muutoksen kanssa osa-aikaeläkkeellä olevan yrittäjän työtulo määräytyisi TEL:n 4 f §:n 3 momentin mukaisen vakiintuneen ansiotulon perusteella. Työtulo olisi puolet vakiintuneesta YEL:n mukaisesta ansiotulosta. YEL:n mukainen osuus kaikkien työeläkelakien mukaisesta vakiintuneesta ansiotulosta laskettaisiin

TEL:n 7 d §:n 3 momentin mukaisesti eli samalla tavalla kuin YEL:n osuus tulevan ajan ansiosta.

Pykälän 3 momentissa säädetään nykyisin yrittäjän työtulon muuttumisen vuoksi vakuutukseen tehtävän niin sanotun teknisen katkaisun edellytyksistä. Säännös on ollut tarpeellinen erityisesti sen vuoksi, että yrittäjän tulevan ajan eläke tulisi määrättäväksi riittävän vakiintuneen työtulotason perusteella. Säännös ehdotetaan kumottavaksi tulevaan aikaan ehdotettujen muutosten vuoksi.

Myös 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Nykyinen säännös eläkkeen perusteena olevan työtulon laskemisesta, ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 7 a §:ään.

Niin ikään 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja nykyinen valtuutuslainsäädännön ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 7 b §:ksi, jossa viitataan 7 §:ään ja 7 a §:ään.

7 a §. Pykälässä säädetään nykyisin YEL-eläkkeeseen lisättävästä työeläkelisästä. Palkattomien aikojen eläkekertymää koskevan muutoksen vuoksi säännös ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettu laki valtion varoista suoritettavasta lastenhoitoajalta ja opiskeluaikalta kertyvän eläkkeen korvaamisesta koskee myös YEL:n mukaan myönnettävää eläkettä. Lisäksi ehdotetun 5 momentin mukaan TEL:n 6 a §:n 1 momentissa mainittujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot voidaan ottaa huomioon YEL:n mukaista eläkettä laskettaessa, jos mainittuja ansioita ei oteta huomioon TEL:n, LEL:n. tai TaEL:n mukaista eläkettä laskettaessa.

Pykälään siirrettäisiin nykyisessä 7 §:n 4 momentissa oleva säännös eläkkeen perusteena olevan työtulon laskemisesta. Eläke-työtulo laskettaisiin erikseen sen yrittäjätoiminnan osalta, joka on jatkunut ennen 53 iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua. Siltä osin eläkkeen perusteena oleva työtulo määräytyisi kuten nykyisinkin paitsi, että myös 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistetut työtulot otettaisiin mukaan laskentaan, koska ehdotetun 6 §:n mukaan myös mainittu aika otetaan eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkkeen perusteena olevan työtulon laskemisesta siltä ajalta, kun yrittäjällä on oikeus korotettuun karttumaan TEL:n 5 §:n 1 momentin 2 ja 3

kohdan perusteella. Korkeamman karttumisprosentin vaikutuksen korostamiseksi ehdotetaan, että eläke laskettaisiin erikseen kultakin kalenterivuodelta samalla tavalla kuin TEL:ssa. Kunkin kalenterivuoden eläkkeen perusteena oleva työtulo olisi kyseiselle vuodelle vahvistettujen palkkakertoimella tarkistettujen 7 §:n mukaisten työtulojen keskimäärä. Jos yrittäjä täyttää korkeampaan karttumisprosenttiin oikeuttavan iän kesken kalenterivuotta, otettaisiin eläketyötuloa laskettaessa kuitenkin huomioon koko kalenterivuodelle vahvistetut työtulot, mutta korotettua karttumaprocenttia sovellettaisiin vasta kyseisen iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Eläke laskettaisiin tämän momentin mukaisesti kultakin kalenterivuodelta erikseen myös siinä tapauksessa, että yrittäjällä ei samanaikaisen vanhuuseläkkeen vuoksi ole oikeutta korotettuun karttumaprocenttiin. Eläkkeen perusteena olevaa työtuloa tämän momentin mukaisesti laskettaessa otetaan huomioon 4 §:n säännös, jonka mukaan eläke määrätään erikseen kultakin erilliseltä tämän lain mukaiselta vakuutusjaksolta.

Tulevan ajan eläke määräytyisi yrittäjillä samoin kuin TEL:ssa. Pykälän 3 momentissa viitataan tältä osin TEL:n 7 c ja 7 d §:ään ja rinnakkaisuustilanteita koskevaan TEL:n 7 f §:ään.

Pykälän 4 momentissa säädetään nykyistä lakia vastaavasti, että yrittäjän eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa ei oteta huomioon työtuloja sellaisilta vuosilta, joilta määrätty vakuutusmaksu on jäänyt maksamatta ja vanhentunut 12 §:n 6 momentin perusteella. Jos vakuutusmaksu on maksettu vain osittain, otetaan kyseiselle vuodelle vahvistettu työtulo huomioon eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa vain siinä suhteessa kuin maksettu vakuutusmaksu on koko vakuutusmaksusta. Tämä nykyisessäkin laissa oleva maksamattomien vakuutusmaksujen eläkettä vähentävä vaikutus otettaisiin huomioon vain yrittäjätoiminnan perusteella karttunutta eläkeoikeutta laskettaessa. Tulevan ajan osalta eläkkeen perusteena oleva työtulo (tulevan ajan ansio) määräytyisi TEL:n säännösten mukaisesti, joten maksamattomat yrittäjäeläkemaksut eivät vaikuttaisi tulevan ajan ansion määrään.

Pykälän 5 momentissa säädetään niistä

palkattomilta ajoilta maksettavista etuuksista, joiden perusteena ovat työ- ja ansiotulot otetaan huomioon YEL:n mukaista eläkettä laskettaessa. Säännöksessä viitataan TEL:n 6 a §:n säännökseen. YEL:n mukaista eläkettä määrättäessä otetaan huomioon samat etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot kuin TEL:ssakin. Myös mainitun TEL:n pykälän 3 momentissa tarkoitettu jatkokarttuma otetaan YEL-eläkkeen laskennassa huomioon. Koska mainittujen etuuksien perusteena olevat ansiot voitaisiin ottaa huomioon myös TEL:n, LEL:n tai TaEL:n mukaista eläkettä laskettaessa, ei samoja ansioita voitaisi ottaa huomioon enää YEL-eläkkeen laskennassa, jos yrittäjällä on oikeus jonkin mainitun työsuhte-eläkelain mukaiseen eläkkeeseen.

7 b §. Pykälään siirretään nykyisessä 7 §:n 5 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläke-turvakeskuksella on oikeus antaa eläkelaitoksille yleisiä ohjeita työtulon vahvistamisen ja muuttamisen edellytyksistä sekä eläkkeen perusteena oleva työtulon laskemisesta.

8 §. Pykälässä säädetään oikeudesta vanhuuseläkkeeseen. Pykälää muutetaan siten, että vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 63 vuotta täyttäneelle yrittäjälle. Lisäksi pykälään lisätään säännös siitä, että vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n mukaan vapaaehtoisesti vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iässä.

9 §. Pykälässä säädetään yrittäjälle määrättävästä vakuutusmaksusta. Pykälään lisätään säännös 53 vuotta täyttäneiden yrittäjien korkeammasta vakuutusmaksun prosentista. Muutos vastaa TEL:iin liittyvää muutosta työntekijältä perittävän eläkemaksun korottamisesta 53 vuoden iästä lähtien. Tämän ikäisillä yrittäjillä vakuutusmaksuprosenttia lisättäisiin yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin yli 53-vuotiaiden palkansaajien eläkemaksu ylittää nuorempien työntekijöiden eläkemaksun.

Pykälän 2 momenttiin tehdään 1 momentin muutoksesta johtuva vähäinen tarkennus.

10 §. Pykälän 3 momenttiin tehdään tekninen korjaus.

11 §. Vanhuuseläkkeen, samoin varhennettun vanhuuseläkkeen, saamisen edellytyksenä ei ole yrittäjätoiminnan lopettaminen. La-

ki ei 1 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaan koske yrittäjää hänen jäädessään varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai vanhuuseläkkeelle. Näin ollen yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen vanhuuseläkkeen tai varhennetun vanhuuseläkkeen aikana harjoittamastaan yrittäjätoiminnasta. Tällainen yrittäjä voisi kuitenkin vapaaehtoisesti ottaa YEL-vakuutuksen. Tästä lisätään säännös pykälän 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

13 §. Pykälän sanamuotoa tarkistetaan eu-roon siirtymisen vuoksi.

14 §. Pykälästä poistetaan viittaus 3 §:ään, jota ehdotetaan kumottavaksi. Lisäksi pykäläsanamuotoa tarkistetaan.

17 §. Viittaussäännöksen perusteella tulevan ajan sisältävän eläkkeen ajalta karttuva eläke, työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen entisin perustein sekä nuorina työkyvyttömäksi tulevien yrittäjien eläkkeen korotus ja eläkkeiden maksamiseen liittyvä elinaika-kerroin määräytyisivät soveltuvin osin samoin kuin TEL:ssä. Myöskään YEL:n mukaiseen vapaaehtoisen lisäeläkevakuutuksen perusteella myönnettävään eläkkeeseen ei sovelleta elinaikaeroa.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin lapsikorotuksen lisäämisestä YEL:n mukaiseen eläkkeeseen. Säännös ehdotetaan kumottavaksi samoin kuin TEL:n 7 g §:n vastaava säännös. Myös yrittäjäeläkejärjestelmissä lapsikorotuksen lisääminen uuteen eläkkeeseen on poikkeuksellista, vaikkakin YEL:ssä ja MYEL:ssä lapsikorotukseen oikeutettuja ovat jonkin verran nuoremmat ikä-luokat kuin TEL:ssä. Nuorin lapsikorotukseen oikeutettu ikäluokka on muutoksen voimaan tullessa täyttänyt 57 vuotta. Oikeudesta lapsikorotukseen säädetään YEL:n voimaantulosäännöksessä.

Pykälän 3 momentti kumotaan yhteensovittukseen ehdotettujen muutosten vuoksi.

1.6. Laki kansaneläkelain muuttamisesta

20 §. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja. Varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotetta-

vaksi 62 ikävuoteen. Kuitenkin henkilöllä, joka saisi uuden työttömyysturvalain (/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin mukaista päivärahaa, olisi oikeus vanhuuseläkkeeseen alentamattomana jo 62 vuoden iässä. Muutokset vastaavat työeläkelakeihin ehdotettuja muutoksia.

Pykälän 1 momentin 2 c kohdassa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja. Koska yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ei ole enää oikeutta vuoden 1943 jälkeen syntyneillä henkilöllä, kohta ehdotetaan kumottavaksi ja säännös siirrettäväksi voimaantulosäännökseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetään työttömyyseläkkeen ikäraja. Kohtaa muutettaisiin työeläkelakeja vastaavasti siten, että vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneellä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyseläkkeeseen.

22 a §. Pykälässä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntämisedellytyksistä. Koska yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ei ole enää oikeutta vuoden 1943 jälkeen syntyneillä henkilöllä, pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja säännös siirrettäväksi voimaantulosäännökseen 20 §:n 1 momentin 2 c kohtaa vastaavalla tavalla.

22 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin 2 kohdan viittaus päivärahan saamisedellytyksistä korjataan viittaukseksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 ja 9 §:ään.

Pykälän 2 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että työttömyyseläkkeen maksaminen keskeytetään, jos eläkkeensaaja ansaitsee kuukaudessa vähintään 500 euroa. Muutos vastaa työntekijäin eläkelain 4 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaista muutosta.

26 §. Pykälässä säädetään siitä, miten työeläkkeet ja korvaukset otetaan huomioon kansaneläkettä määrättäessä. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuloksi ei otettaisi työeläkkeeseen tulevaa korotusta, kun työeläke tarkistetaan kansaneläkkeen pohjaosan poistamisen vuoksi, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja kuntoutustukeen maksettavaa iän perusteella tehtävää TEL:n 7 g §:ssä tarkoitettua korotusta eikä työeläkkeeseen 68 ikävuoden täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa lykkäyskorotusta. Asiasta

säädettäisiin pykälän 2 momentin uudessa 2, 3 ja 6 kohdassa. Tuloksi ei myöskään otettaisi TEL:n 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työeläkkeeseen 63—68 ikävuoden ajalta tulevaa 4,5 prosentin vuotuista eläkekertymää eikä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvauksesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (/200) mukaista etuutta. Asiasta säädettäisiin pykälän 2 momentin uudessa 4 ja 5 kohdassa. Muutoin 2 momentti säilyisi asiallisesti ennallaan.

Jos henkilö jatkaa edelleen työnteoa KEL:n mukaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä tai vanhuuseläkkeellä ollessaan, luettaisiin työeläke tuloksi vaikkei eläke ole vielä maksussa. Tämän niin sanotun ennakoitun eläkkeen määrä vastaisi 63 ikävuotteen mennessä karttuneen työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen määrää. Asiasta säädettäisiin pykälän 3 momentissa, joten nykyinen pykälän 6 momentti varhennettua vanhuuseläketä koskeva ennakoitun eläkkeen säännöksestä kumottaisiin tarpeettomana.

31 §. Yksilöllistä varhaiseläketä koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi pykälän 2 momentista vastaavasti kuin 20 §:n 1 momentin 2 c kohdassa ja 22 a §:ssä.

39 §. Pykälässä ehdotetaan, että 63 vuotta täyttäneelle voitaisiin myöntää työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan siitä alkaen, kun hänelle on myönnetty TEL:n 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen säädösten mukainen vanhuuseläke.

Vanhuuseläke on SVL:n 15 a §:n mukaan sairauspäivärahaan nähden niin sanottu estävä etuus. Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa vanhuuseläketä. Vakuutetulla on mahdollisuus sairauspäivärahalla ollessaan harkita, valitseeko hän työeläkkeen mukaisen vanhuuseläkkeen vai päivärahalla olemisen päivärahan enimmäisajkaan asti.

Jos hän valitsee työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen, lakkaa oikeus päivärahaan. Näin ollen säännös antaisi mahdollisuuden 63 vuotta täyttäneelle työkyvyttömälle vähentämättömään kansaneläkkeeseen myös 63—64-vuotiaana.

Samalla momentista poistetaan rinta-

masotilaseläketä koskeva säännös tarpeettomana.

39 a §. Pykälän yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi vastaavasti kuin 20 §:n 1 momentin 2 c kohta, 22 a § ja 31 §:n 2 momentti.

43 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilölle takautuvalta ajalta maksettava KEL:n mukainen eläke voidaan maksaa samalta ajalta maksetun sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan korvaukseksi.

Samalla korjataan työttömyyden perusteella maksettavien eri etuuksien osalta viittaukset vastaamaan uutta työttömyysturvalakia ja julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia (/2002).

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Ennen vuotta 1945 syntyneet henkilöt säilyttäisivät oikeuden saada varhennettu vanhuuseläke 60 vuotta täytettyään. Eläke määräytyisi ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan. Asiasta säädettäisiin voimaantulosäännöksen 2 momentissa.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädettäisiin, että ennen vuotta 1944 syntyneillä olisi edelleen oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan kansaneläketä määrättäessä tuloksi ei otettaisi edelleenkään vuonna 1915 tai sen jälkeen syntyneen henkilön työeläkkeeseen sisältyvää 65 ikävuoden jälkeen karttunutta lykkäyskorotusta

Voimaantulosäännöksen 5 momentissa säädettäisiin lain voimaantullessa maksussa olevien eläkkeiden osalta työeläkkeen tuloksi lukemisesta niin sanottuna ennakoituna eläkkeenä. Tuloksi lukemiseen sovellettaisiin edelleen nykyistä KEL:n 26 §:n 3 ja 6 momenttia.

1.7. Laki perhe-eläkelain muuttamisesta

9 b §. Työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella työttömyyspäivärahaa

saavalla henkilöllä on oikeus KEL:n mukaiseen vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 62 vuotta täytettyään. Näin ollen pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että alle 65-vuotiaalle myönnetty KEL:n mukainen vanhuuseläke estää leskeneläkkeen saamisen, koska myös työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke taikka varhennettu vanhuuseläke estävät lesken eläkkeen saamisen.

13 §. Työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen taikka varhennetun vanhuuseläkkeen myöntäminen lakkauttaa leskeneläkkeen maksamisen. Koska KEL:n mukainen vähentämätön vanhuuseläke voidaan tietyissä tapauksissa myöntää alle 65-vuotiaalle henkilölle, tulisi leskeneläke voida lakkauttaa myös vanhuuseläkkeen myöntämisen vuoksi. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

15 b §. Pykälässä säädetään yleisesti leskeneläkkeen täydennysmäärän tulokäsite ja sen 3 momentissa tuloista, joita ei oteta huomioon täydennysmäärää määrättäessä (etuoikeutetut tulot). Etuoikeutettujen tulojen luetteloon ehdotetaan lisättäväksi uudet kohdat 12—16, jotka vastaavat KEL:n 26 §:n 2 momentin uusissa 2—5 kohdissa olevia säännöksiä lukuunottamatta 13 kohtaa. Momentin nykyinen 12 kohta siirtyy kohdaksi 17.

21 §. Pykälässä säädetään ns. uuden leskeneläkkeen (edunjättäjä kuollut 1 päivänä heinäkuuta 1990 tai sen jälkeen) maksamisen estävistä etuuksista. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin 9 b §:ää vastaavasti. Samalla momentista poistettaisiin rintamasotilaseläkettä koskeva maininta tarpeettomana.

26 §. Pykälässä säädetään niin sanotun uuden leskeneläkkeen lakkauttamisesta, kun leskelle myönnetään kansaneläkelain mukainen eläke. Pykälään tehtäisiin 13 §:n 2 momenttia vastaava muutos.

1.8. Laki eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta

6 §. Pykälässä säädetään eläkkeensaajien asumistuen tulokäsitteestä. Pykälän 2 momentin etuoikeutettujen tulojen luetteloon ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 kohta. Kohdan mukaan tuloksi ei otettaisi työeläkkeeseen tulevaa korotusta, kun työeläke tarkistetaan kansaneläkkeen pohjaosan poistamisen

vuoksi. Samalla momentin nykyinen 12 kohta siirtyy kohdaksi 13.

1.9. Laki kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta

7 § *Kuntoutusrahan maksamisen esteet.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan kuntoutusrahan maksamisen yläkäräjä nostettavaksi 68 vuoteen. Työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen yläkäräjän nostamisen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että vastaava korotus tehdään myös kuntoutusrahalakiin. Tällä tavoin taattaisiin kuntoutuksen aikainen toimeentuloturva myös työelämässä 65 ikävuo- den jälkeen jatkaville. Vanhuuseläke säilyisi edelleen nykyiseen tapaan kuntoutusrahan maksamisen estävänä etuutena.

18 § *Yhteensovitus.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, jolla mahdollistetaan takautuvasti maksettavan vanhuuseläkkeen maksaminen kuntoutusrahaa vastaavalta osaltaan suoraan kansaneläkelaitokselle. Koska vanhuuseläke on kuntoutusrahaan nähden ensisijainen, tulisi eläkkeen kanssa samalle ajalle maksettu kuntoutusraha periä pois kuntoutusrahan saajalta. Ehdotetulla muutoksella halutaan tehdä mahdolliseksi eläkkeen suorittaminen aiemmin maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osaltaan suoraan Kansaneläkelaitokselle. Tällöin ei syntyisi päällekkäisiä maksuja etuudensaajalle ja näin välttyttäisiin turhilta takaisinperin- nöiltä.

1.10. Laki sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta

15 §. Koska työeläkelainsäädännön vanhuuseläkeikä esitetään joustavoitettavaksi siten, että henkilö voisi jäädä vanhuuseläkkeelle 62—68 vuotiaana, on tarkoituksenmukaista, että työelämässä jatkavan henkilön ansiomenetys, joka johtuu sairauden aiheuttamasta lyhytaikaisesta työkyvyttömyydestä, korvataan sairausvakuutuslain mukaisella päivärahalta. Tämän vuoksi päivärahan saamisen ikäräjä ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 65 vuodesta 68 vuoteen.

27 §. Pykälässä 27 §:ssä säädetään sairauspäivärahan ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen välisestä suhteesta. Kun vakuutettu on

saanut sairausvakuutuspäivärahaa 150 suorituspäivältä, vahvistetaan päivärahan ensisijaisuusaika. Työkyvyttömyyden jatkuessa sairauspäiväraha maksetaan täysimääräisenä mainitun ajan päättymiseen asti. Työkyvyttömyyseläke myönnetään pääsääntöisesti aikaisintaan päivärahan ensisijaisuusajan päättymisestä lukien. Työeläke-lainsäädäntöön ehdotettujen muutosten mukaan työkyvyttömyyseläkettä ei enää myönnettäisi 63 vuotta täyttäneelle työntekijälle.

Tämän vuoksi 27 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, jonka mukaan päivärahan ensisijaisuusaikaa ei vahvistettaisi henkilölle, jolla ei päivärahauden jälkeen olisi oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen.

SVL 15 §:n 4 momenttia olisi tarkoituksenmukaista soveltaa työkyvyttömyyteen, joka kohdistuu lain voimassaoloaikaan. Näin esimerkiksi sellaiselle vakuutetulla, jonka yhtäjaksoinen työkyvyttömyys on alkanut vuonna 2004 ja joka täyttää 65 vuotta vuonna 2005, voitaisiin jatkaa päivärahan maksamista 65 vuoden jälkeenkin. Näin ei voitaisi tehdä, jos säännöksen soveltaminen kytketään työkyvyttömyyden alkamiseen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat määräykset vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan muodostamisesta vähimmäisetujen saamisen ehtoja koskevien parannusten lakatessa 31 joulukuuta 2004 annetaan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa. Määrällisestä lisäeläkkeestä tuona ajankohtana muodostettavan tavoite-eläkkeen laskemisesta sekä mahdollisista kertaluontoisista järjestelyistä määrällisissä lisäeläkejärjestelyissä annetaan määräykset eläketurvakeskuksen hallituksen vahvistamassa rekisteröimiskelpoisten lisäetujen kartassa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Ehdotetut soveltamissäännökset on selostettu lakien perusteluissa.

4. Säättämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan

PeVL 10/1993 vp todennut, kun oli kysymys yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostamisesta 55 vuodesta 58 vuoteen, että työeläkejärjestelmän osalta ikäraja voitiin korottaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, koska se ei puutu kenenkään maksussa olevaan eläkkeeseen eikä myöskään estä jo annetun ennakkopäätöksen toteutumista.

Lisäksi valiokunta on lausunnossaan PeVL 13/1995 vp muun muassa todennut:

”Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä lähtökohtaisesti pitänyt henkilön itselleen ansaitsemaa eläke-etua hallitusmuodossa turvattun omaisuudensuojan piiriin kuuluvana. Eläkeoikeuksien perustuslainsuojassa on valiokunnan käsityksen mukaan (esim. PeVL 4/1994 vp) ollut kysymys nimenomaan ansaituksi katsotun konkreettisen taloudellisen edun, ei sen sijaan esimerkiksi tietyn voimassa olevan eläkejärjestelmän suojaamisesta. Valtiosäännön mukaisena lähtökohtana on siten pidetty sitä, että tavallisella lailla voidaan säätää eläkejärjestelmän sisällöstä myös palvelussuhteessa oleviin vaikuttavasti. Tavallisella lailla järjestettäviin, jollei jostakin erityisestä syystä muuta johdu, ovat kuuluneet muun muassa säännökset eläkeistä, eläkkeen kertymisestä ja eläkkeiden tavoitetasosta. Tarkoitettunlaisen erityisen syyn on katsottu voivan muodostua lähinnä siitä, että eläkejärjestelyn muutokset toteutetaan tavalla, joka joiltain osin saisi aikaan ansaittuina pidettävien eläke-etujen kohtuuttoman heikentymisen.

Edellä selostettu tulkintakäytäntö on syntynyt sovellettaessa hallitusmuodon 6 §:n omaisuudensuojasäännöksiä. Valiokunnan käsityksen mukaan hallitusmuodon uusi 12 § ei ole muuttanut tätä tulkinta-asetelmaa.”

Lainmuutoksella ei puututa perustuslailla suojattuihin oikeuksiin. Muutokset koskevat niiden voimaantumisen jälkeen sattuvia eläke-tapahtumia eikä niillä puututa muutoksen voimaantumisen mennessä kertyneen eläkkeen määrään. Lisäksi syntymävuosiluokkia koskevalla ilmaisuilla pyritään siihen, että nämä ikäluokat voivat hyvissä ajoin varautua esitettyihin muutoksiin.

Perustuslain kannalta on erityisesti tarkastettava elinaikakerrointa.

Elinaikakerroimen vaikutusta eläkkeeseen voidaan kuvata kahdella tavalla: tavoite eläke

säilyy, mutta eläkeikä muuttuu elinajan muutoksen vuoksi taikka eläkkeellesiirtymisikä säilyy muuttumattomana, mutta eläkkeen määrä muuttuu elinajan odotuksen mukaan.

Elinaikakertoimen vaihtoehtona olisi vanhuuseläkeiän nostaminen asteittain pitenevää elinaikaa vastaavasti. Tällainen muutos voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, kunhan muutoksen voimaantuloon on riittävästi aikaa. Elinaikakertoimeen päädyttiin kuitenkin siksi, että työntekijöillä haluttiin säilyttää mahdollisuus siirtyä vanhuuseläkkeelle joustavasti, kuitenkin siten, että työssä jatkaminen aina korottaa eläkettä.

Elinaikakerroin, ensimmäisellä tavalla kuvattuna, sitoo eläkeiän automaattisesti elinajan muutokseen vastaavalla tavalla kuin TEL-indeksi automaattisesti määrättyä taloudellisen kehityksen mukaan. Sekä elinaikakertoimen että TEL-indeksin määräämissäännöt ovat ennalta tiedossa, mutta vaikutuksen suuruus näkyy vasta toteutuneen kehityksen myötä. Myös merkittävyydeltään elinaikakerrointa voidaan verrata indeksimuutoksiin, jotka on voitu säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Eräiden tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säädettyjen indeksimuutosten vaikutus kertyneeseen eläkkeeseen on ollut suurempi kuin nyt ehdotettavan elinaikakertoimen.

Elinaikakerroin ei vaikuta eläkkeen määrään vielä vuonna 2009 ja sen vaikutus alkaa näkyä asteittain. Jos esimerkiksi vuosina 1949 ja 1950 syntyneet henkilöt, joiden eläketaso on 50–60 prosenttia, jäisivät eläkkeelle samassa iässä 63-vuotiaina ja heillä olisi yhtä suuret eläkkeet ennen elinaikakerroimella tehtävää tarkistusta, nuoremman

henkilön eläke olisi jonkin verran, keskipalkkaa vastaavilla ansioilla tämän hetken arvion mukaan muutamia euroja kuukaudessa pienempi kuin vuotta vanhemman henkilön. Ero riippuu elinajan odotteen muutoksesta.

Edellä olevan johdosta voidaan katsoa, että elinaikakerrointa koskeva muutos voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, koska siinä on kysymys eläkejärjestelmään tehtävästä muutoksesta, joka koskee vasta usean vuoden päästä eläkkeelle siirtyviä ikäluokkia. Elinaikakertoimen vaikutus kertyneeseen eläketurvaan on lyhyellä aikavälillä vähäinen ja pitkällä aikavälillä vaikutuksesta on vain arvioita, jotka tarkentuvat lähestyttäessä eläkkeelle siirtymisajankohtaa, vastaavalla tavalla kuin palkkakertoimen vaikutuskin tarkentuu. Elinaikakertoimella tarkistettavaa kertynyttä eläkeoikeutta aletaan uudistuksen seurauksena korottaa aikaisempaa työeläkeindeksiä paremmalla palkkakertoimella. Elinaikakertoimen vaikutus on tiedossa jo hyvissä ajoin ennen sen soveltamista, koska elinaikakertoimen vaikutuksen arvio perustuu tämän hetken elinajan odotteen kehitysarvioon; jos elinaika ei kasvaisikaan, vähennystä ei tehdä ja jos elinaika lyhenisi, eläkkeen määrää korotetaan.

Hallitus katsoo, että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perusteltua on kuitenkin, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 §:n 4 momentti, 4 e §, 4 f §:n 1 momentin 3 kohta, 6 b ja 6 c §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 7 f §:n edellä oleva väliotsikko, 7 g §:n edellä oleva väliotsikko, 7 h §:n edellä oleva väliotsikko, 8 §:n 5 ja 7—8 momentti sekä 11 §:n 6 ja 9 momentti,

sellaisena kuin ne ovat, 4 §:n 4 momentti laissa 639/1966, 4 e §:n 1 momentti laissa 630/2002, 4 e §:n 2 ja 3 momentti laissa 375/2001, 4 f §:n 1 momentin 3 kohta laissa 603/1986, 6 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1057/1997 sekä 3 momentti laissa 1040/1998, 6 b §:n 4 momentti, 6 c §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 4 e §:n 5 momentti sekä 8 §:n 7 momentti laissa 559/1993, 4 e §:n 4 momentti, 7 f §:n edellä oleva väliotsikko, 7 g §:n edellä oleva väliotsikko ja 7 h §:n edellä oleva väliotsikko laissa 1482/1995, 8 §:n 5 momentti laissa 991/1996 ja 8 momentti laissa 1495/1995 sekä 11 §:n 6 ja 9 momentti laissa 654/2000,

muutetaan 1 §:n 1 ja 4 momentti, 1 a §:n 1 momentti, 1 c §:n 5 momentti, 2 §, 3 a §, 4 §:n 1, 2 ja 6 momentti, 4 c §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 3 momentti, 4 momentin 2 kohta, 10 ja 11 momentti, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale sekä 4 ja 7 kohta, 3 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta, 5, 5 a ja 5 b §, 5 c §:n 3 momentti, 6, 6 a, 7, 7 a—7 h §, 8 §:n 1—3 ja 10 momentti sekä 4 momentin johdantokappale, 8 c §:n 3 momentti, 8 d §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti, 11 §:n 2, 3 ja 8 momentti, 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 12 b §:n 1 ja 2 momentti, 12 c §:n 1 momentti, 19 b §:n 5 momentti ja 19 e §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale, 5 b §:n 1, 2, 4 ja 6—8 momentti, 6 §, 6 a §:n 2 momentin johdantokappale sekä 1—3 ja 5 ja 6 kohta, 4 momentin 2 kohta ja 5 momentti, 8 §:n 3 ja 10 momentti, 8 c §:n 3 momentti ja 12 b §:n 2 momentti mainitussa laissa 559/1993, 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ja 4 momentti sekä 5 §:n 1 momentin 1 kohta mainitussa laissa 1057/1997, 7 f §:n 3 momentti laissa 1167/1996, 1 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 593/1978, 1 a §:n 1 momentti laissa 454/1974, 1 c §:n 5 momentti, 3 a §:n 1 momentti, 4 §:n 6 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 kohta, 2 ja 3 momentti, 5 b §:n 3 ja 5 momentti, 6 a §:n 1 momentti ja 4 momentin johdantokappale, 7, 7 a ja 7 b §, 7 c §:n 2—4 momentti, 7 d ja 7 e §, 7 f §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1 ja 2 kohta, 2 ja 4 momentti, 7 g §, 7 h §:n 2-6 momentti, 8 §:n 1 momentti, 8 d §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti ja 19 e §:n 1 momentti mainitussa laissa 1482/1995, 2 § laissa 147/2002, 3 a §:n 2 momentti laissa 390/1995, 4 §:n 1 momentti, 4 f §:n 1 momentin 4 ja 7 kohta mainitussa laissa 603/1986, 4 §:n 2 momentti, 4 c §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 3, 10 ja 11 momentti, 5 a §, 7

h §:n 1 momentti ja 12 §:n 1 momentin 1 kohta mainitussa laissa 1263/1999, 4 c §:n 4 momentin 2 kohta laissa 50/1985, 4 f §:n 3 momentti sekä 5 §:n 4 ja 5 momentti laissa 221/1998, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta laissa xxx/2002, 5 §:n 6 momentti ja 12 §:n 1 momentin 2 kohta mainitussa laissa 630/2002, 5 c §:n 3 momentti laissa 605/1989, 6 a §:n 2 momentin 4 kohta ja 3 momentti laissa 1544/1993, 6 a §:n 4 momentin 1 kohta mainitussa laissa 1040/1998, 7 c §:n 1 momentti laissa 79/2001, 7 f §:n 1 momentin 3-5 kohta laissa 1279/2000, 8 §:n 2 momentti mainitussa laissa 1495/1995 ja 4 momentin johdantokappale laissa 663/1985 sekä 10 momentti laissa 592/1985, 11 §:n 2 ja 3 momentti laissa 459/1986, 8 momentti mainitussa laissa 654/2000, 12 b §:n 1 momentti laissa 979/1993, 12 c §:n 1 momentti laissa 561/1998 ja 19 b §:n 5 momentti laissa 1331/1999, ja

lisätään 12 §:n edelle uusi väliotsikko ja lakiin uusi 7 i § seuraavasti:

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustantamiseen siten kuin 12 b §:ssä säädetään. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta;

2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta;

3) jossa työansio asetuksella tarkemmin säädetyllä tavalla alittaa 15,14 euroa kuukaudessa;

4) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai asetuksen nojalla tai jossa työntekijään sovelletaan merimieseläkelain (72/1956) 1 §:n 4 momentin 3 kohdan säännöstä; tai

5) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen kunnan, kuntayhtymän tai seurakunnan tai uskonnollisen yhdyskunnan työntekijöitä koskevan eläkesäännön mukaan, jonka työntekijälle määräämä täysi eläke vastaa vähintään tässä laissa säädettyjen perusteiden mukaista eläketurvaa.

Kun eläkkeen perusteena olevia työansioita tarkistetaan 7 b §:ssä tarkoitetulla tavalla, muuttuu 1 momentin 3 kohdassa säädetty rajamäärä vastaavasti.

1 a §

Jos työntekijä sellaisessa työsuhteessa, johon perustuva eläketurva määräytyy eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (382/1969) mukaan, tekee myös työtä, josta suoritettavaa korvausta ei oteta huomioon mainitun lain mukaista eläkettä määrättäessä, työnantajan on sen estämättä, mitä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, järjestettävä ja kustannettava työntekijälle tämän lain mukainen eläketurva, mikäli työsuhde muutoin täyttää 1 §:ssä säädetty edellytykset.

1 c §

Siltä osin kuin ulkomaantyö on vakuutettu vapaaehtoisesti, työntekijän katsotaan työskentelevän uudessa työsuhteessa. Samoin menetellään, jos eläkkeen perusteena oleva työansio on määrätty 4 momenttia soveltaen.

2 §

Jos työntekijän työansio on työsuhteen vielä jatkuessa vähintään kuutena viimeksi kuuluneena kalenterikuukautena kunakin ollut 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua rajamäärää pienempi, työnantaja voi ilmoittaa tämän lain alaisen työsuhteen työansiot taitelijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluviin työntekijäin eläkelain (662/1985) piiriin, kuitenkin aikaisintaan seitsemännen kalenterikuukauden alusta.

3 a §

Eläketurvan ehdot ja perusteet hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Niihin ei ilman erityistä syytä saa hyväksyä eroja, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan eläkelaitosten tämän lain mukaisten yhteisten asioiden hoitamista. Ministeriö voi erityisestä syystä hyväksyä myös ehdot, jotka eivät jonkin tai joidenkin etujen osalta täytä tämän lain mukaisia vähimmäisvaatimuksia, jos ehtojen mukaisen eläketurvan kokonaisuutena voidaan katsoa raha-arvoltaan vastaavan ainakin sanottua vähimmäisturvaa, kuitenkin siten, että eläkkeen määrää ei voida hyväksyä pienemmäksi kuin jäljempänä 5 §:ssä säädetään.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, hänen oikeutensa eläkkeeseen määräytyy kunkin työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Mikäli eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi, muutetaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, eläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy. Jos kuitenkin työntekijä siirtyy merimieseläkelain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, tämän lain mukainen eläke myönnetään vanhuuseläkkeenä merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä siten kuin siitä tarkemmin määrätään työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa.

4 §

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Työntekijällä on oikeus myös työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeeseen ja hänen omaisillaan perhe-eläkkeeseen siten kuin tässä laissa säädetään.

Vanhuuseläke myönnetään aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta varhennettuna aikaisintaan 62 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään. Vanhuuseläkkeen aikaisista työansioista karttuneeseen eläkkeeseen on oikeus aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt 63 vuoden ikään asti. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus viimeksi mainitusta ajankohdasta edellyttäen, ettei työntekijä ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle. Osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus siitä ajankohdasta, jona osatyökyvyttömyyseläke muuttuu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

4 c §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus saada työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään siihen saakka kunnes hän täyttää 63 vuotta edellyttäen, että:

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (/2002) 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaan; ja että

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä

eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tulevan ajan eläkettä laskettaessa sovelletaan kuitenkin 6 a, 6 b, 7, 7 b ja 7 c §:ää sellaisena kuin mainitut lainkohdat ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkettä. Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitetut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 500 euroa kuukaudessa; eikä

Työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi ei kuitenkaan sovelleta, mitä 7 h §:ssä säädetään. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä on sovellettu 3 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläke. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläke myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Jos työntekijä täyttää edellä tässä pykälässä säädetyt edellytykset 62 vuotta täytettyään, hänelle myönnetään vanhuuseläke siten kuin 5 a §:n 3 momentissa säädetään.

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58–67-vuotiaalla työntekijällä, edellyttäen että:

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä viisi vuotta; ansioiden perusteella karttumisaikaa otetaan tällöin huomioon siten, kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 §:n 4 momentissa säädetään;

7) hänen ansionsa on vähentynyt siten, että hänen 5 kohdassa tarkoitettusta osa-aikatyöstä saamansa työansiot ovat vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansioista, kuitenkin vähintään 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyn rahamäärän suuruinen; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa työansioissa tapahtuneesta vähennyksestä.

Vakiintuneena ansiona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä sitä jäljempänä 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

4 g §

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täytettyään 68 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkäätynyt osa siten korotettuna kuin 5 a §:n 1 momentissa säädetään ja lisättynä 5 §:ssä tarkoitettulla määrällä.

Kuntoutus

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

2) työntekijän eläkkeeseen sisältyvän 7 c §:ssä tarkoitettun tulevan ajan ansiot ovat vähintään 24 000 euroa, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus

tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että tulevan ajan ansiot ovat vähintään edellä mainitun rajamäärän suuruiset tai että eläkkeessä on otettu huomioon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olevan lain mukainen tuleva aika.

5 §

Eläkettä karttuu vuodessa tämän lain alaisista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista:

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, ja niistä eläkkeen perusteena olevista työansioista, jotka eläkkeensaaja on saanut täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen aikana sekä 6 a §:ssä tarkoitettu eläkkeen perusteesta;

2) 1,9 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 vuotta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta;

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, ei kuitenkaan, jos työntekijä saa tänä aikana eläkettä muuna kuin osa-aikaeläkkeenä.

Tulevan ajan eläke on 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiosta

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

Ajalta, jolta työntekijä on saanut täyttää työkyvyttömyyseläkettä, eläkettä karttuu myös 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiosta

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja

63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Ajalta, jolta työntekijä on saanut osatyökyvyttömyyseläkettä, eläkettä karttuu 3 momentissa mainittujen karttumisprosenttien mukaan 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansion puolesta määrästä.

Kun eläkekarttuma lasketaan kuukautta kohden, karttumisprosenttina käytetään 1/12 edellä 1—3 momentissa mainitusta määrästä.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuu eläkettä siten kuin 1 momentissa säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään 1/8 prosenttia ja vanhuuseläkkeeseen 1/16 prosenttia jäljempänä säädetystä ansion alenemasta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkettä määrättäessä ansion alenema on se 5 c §:n 1 momentin mukainen työansioden erotus, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan tulevan ajan eläke, tulevalta ajalta eläke lasketaan 2 momentin 2 kohdan mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansion alenemasta.

5 a §

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan eläkettä 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Jos vanhuuseläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja edellä 2 momentissa säädetään, työntekijällä, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke 62 vuoden iässä vähentämättömänä.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1—3 momentin mukaan. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu vähintään vuoden ajaksi siten, että muutoksella on 1 momentin mukaan vaikutusta eläkkeen suuruuteen, eläke tarkistetaan muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:stä muuta johdu.

Jos eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja on tilapäisesti ansiotyössä.

Työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa taikka työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttämistä harkittaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Jos työansioita on vähintään 40 mutta enintään 60 prosenttia siitä keskiansiosta, jonka perusteella karttunut työkyvyttömyyseläke on määrätty, eläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työansioita on yli 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään.

Työkyvyttömyyseläke tarkistetaan, keskeytetään tai lakkautetaan eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta edellä 1 ja 3-5 momentissa säädetyin edellytyksin. Eläkettä ei kuitenkaan tarkisteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltävän vuoden ajalta. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien.

taan keskeyttämisaikakohdasta lukien.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 j §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

5 c §

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien tai eläkesääntöjen sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (/2002) mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain tai eläkesääntöjen mukaan ja tässä tarkoitettu rajausta vähennetään osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavat 1 §:n mukaan vaikutetut työansiot, jotka työntekijä on ansainnut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä.

6 a §

Eläkkeeseen oikeuttavat myös seuraavat etuudet tai niiden perusteena olevat työ- ja ansiotulot:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhemmanrahan perusteena oleva sairausvakuutuslain (364/1963) mukainen työtulo siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle;

2) vuorotteluvapaalain (/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen perusteena oleva ansio;

3) työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva ansio edellyttäen, että päivärahaa on saatu joko työttömyysturvalaissa tarkoitettuna palkan-saajana tai mainitun lain 1 luvun 6 §:ssä 2 momentissa tarkoitettuna yrittäjänä, siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä;

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (/2002) mukaisen ansiotuen perusteena oleva ansio;

5) työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitetaan koulutuspäivärahan perusteena oleva ansio

6) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena oleva ansio;

7) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain (611/1991) mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

8) sairauspäivärahan perusteena oleva sairausvakuutuslaissa tarkoitettu työtulo siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle;

9) tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, jos työntekijälle ei makseta sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tämän ansionmenetykskorvauksen vuoksi.

Eläkkeen perusteena on 100 prosenttia 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun etuuden perusteena olevasta työtulosta, 75 prosenttia 2—3 kohdassa tarkoitetun etuuden perusteena olevasta ansiosta ja 65 prosenttia 4—9 kohdassa tarkoitetun etuuden perusteena olevasta ansiosta tai työtulosta. Jos kuitenkin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, mainittuna perusteena on 500 euroa kuukaudessa.

Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudelta on oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen siten, että karttuma-aika 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu aika mukaan lukien on yhteensä vähintään 12 kuukautta lasta kohden (jatkokarttuma). Jatkokarttuman perusteena on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun etuuden perusteena oleva työtulo. Jos kuitenkin mainittu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyy-

den vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, mainittuna perusteena on 500 euroa kuukaudessa. Jatkokarttumaan on kuitenkin oikeus sillä vanhemmalla, joka on saanut vanhempainrahaa pitemmän ajan, jos vanhemmat eivät muuta ilmoita.

7 §

Eläkettä laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta oteta huomioon.

Ulkomaantyöstä eläketurvaa järjestettäessä ja eläkettä laskettaessa työn vastikkeena pidetään sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanotua työtä (vakuutuslasko).

Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona.

7 a §

Eläkettä laskettaessa kunkin vuoden työansiosta vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle vuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

7 b §

Tässä laissa säädetyt ansiorajat ja rahamäärät sekä eläkettä laskettaessa kunkin vuoden ansio tarkistetaan kertoimella, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,8 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,2 (palkkerroin). Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa joka kalenterivuodelle palkkakertoimen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tulevan ajan eläke

7 c §

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta (tuleva aika). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijällä on työkyvyttömyyden alkamis-

vuoden ja sitä edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön mukaisia työansioita vähintään 12 000 euroa.

Tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva työansio (tulevan ajan ansio) määrätään niiden 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön mukaisten työansioiden perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (tarkastelu-aika). Jos työkyvyttömyys alkaa vuoden viimeisenä päivänä, tämä vuosi luetaan tarkastelu-aikaan. Tulevan ajan ansiota määrättäessä vuosityöansiot tarkistetaan 7 b §:n mukaisesti. Tulevan ajan ansio on tarkastelu-aikana saatujen, näin tarkistettujen työansioiden summa jaetuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä siihen luetaan myös tarkastelu-aikaan kohdistuva 6 a §:ssä mainitun etuuden perusteena oleva ansio tai työtulo tarkistettuna palkkakertomella.

Jos työntekijä on tarkastelu-aikana saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukilain mukaista työmarkkinatukea, otetaan tulevan ajan ansiota määrättäessä työansiona huomioon 1 000 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudesta, jolta mainittua etuutta on suoritettu.

Jos tulevan ajan ansiota määrättäessä tarkastelu-aikana työntekijällä ei ole 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen ansioiden lisäksi 2 momentissa tarkoitettuja työansioita, työntekijällä ei ole oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen.

Jos työntekijän työansiot ovat tarkastelu-aikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja tämän seikan johdosta hänen eläketurvansa olisi alentunut vähintään 20 prosenttia, käytetään sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, työntekijän hakemuksesta 7 c §:n 1 momentin mukaisena ansiona sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään viimeiseltä kymmeneltä vuodelta.

7 d §

Sen estämättä, mitä 7 c §:n 2 momentissa säädetään, tulevan ajan ansiota määrättäessä

otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot työkyvyttömyyden alkamista edeltävän kalenterikuukauden loppuun asti, jos

1) työntekijällä ei ole tarkastelu-aikana yhtenäkkään vuonna sellaisia työansioita, jotka 7 c §:n 2—3 ja 6 momentin mukaan otetaan huomioon tulevan ajan ansiota määrättäessä; tai

2) työntekijällä on 1 kohdassa tarkoitettuja työansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkastelu-aika on sen estämättä, mitä 7 c §:n 2 momentissa säädetään, 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamista edeltävän kuukauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio on tänä tarkastelu-aikana saatujen, 7 b §:n mukaan tarkistettujen työansioiden summa jaetuna samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä.

Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus 7 c §:n 2—3 ja 6 momentissa sekä edellä 1 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin mikä tämän lain alaisten työansioiden osuus on 8 §:n 4 momentin 1—2 ja 10—13 kohdissa mainittujen lakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 7 c §:n 2 momentin mukaisena tarkastelu-aikana.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet 7 c ja 7 d §:n soveltamisesta.

7 e §

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella eläkettä, eläkkeeseen oikeuttavaksi lasketaan myös aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä. Määrättäessä eläkettä tältä ajalta käytetään eläkettä laskettaessa perusteena aikaisemman eläkkeen tulevan ajan ansiota. Jos työntekijällä on oikeus tulevaan aikaan useamman kuin yhden 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain nojalla, eläkkeellä oloaika luetaan uuteen eläkkeeseen oikeuttavaksi vain yhden kerran.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työn-

tekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahauden alkaessa.

7 f §

Jos työntekijällä on oikeus tulevaan aikaan 8 §:n 4 momentin 3—5 tai 7-9 kohdassa mainitun lain tai eläkesäännön perusteella, työntekijällä ei ole oikeutta tulevaan aikaan 7 c ja 7 d §:n mukaisesti.

Jos työntekijällä olisi ollut oikeus tulevan ajan eläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan myös 1 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön alaisen työ- tai virkasuhteen kanssa rinnakkain jatkuneesta tämän lain alaisesta työsuhteesta, sovelletaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, 7 c §:n säännöksiä kuitenkin siten, että tulevan ajan ansiota laskettaessa ei oteta huomioon 1 momentissa tarkoitettujen julkisten alojen eläkelain tai eläkesäännön alaisia ansioita.

7 g §

Työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea korotetaan jäljempänä mainitulla kertomella sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkettä tai kuntoutustukea on maksettu yhteensä viideltä täydeltä kalenterivuodelta. Tämä kertakorotus lasketaan työntekijälle myönnetyn 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa siten, että iän ollessa 24—26 vuotta, korotusprosentti on 21. Korotusprosentti pienenee kuta-

kin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä. Iän ollessa yli 55 vuotta, korotusta ei tehdä.

7 h §

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen vuoden 2009 jälkeen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa eläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos vanhuuseläke kuitenkin alkaa ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Leskeneläke muunnetaan eläkesovitusta tehtäessä kyseiselle vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Elinaikakerrointa ei sovelleta 11 §:ssä tarkoitettuun vapaaehtoiseen lisäeläke-eläkkeeseen.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 62 vuoden iässä tai sen jälkeen, eläke tarkistetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, eläke tarkistetaan kuitenkin elinaikakertoimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Eläketurvakeskuksen esityksestä vuosittain 1 momentissa tarkoitettua elinaikakertoimen. Elinaikakerroin määrätään siten, että sillä muunnetun eläkkeen pääoma-arvo on kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevien Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen perusteella laskettuna sama kuin muuntamattoman eläkkeen pääoma-arvo vuonna 2009 laskettuna vuosien 2003—2007 kuolevuustilastojen perusteella. Pääoma-arvoa laskettaessa käytetään kahden prosentin korkokantaa.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet elinaikakertoimen laskemisesta ja soveltamisesta.

7 i §

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työtömyyseläke tai 4 c §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut li-

sätty 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenos lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Niinikään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessa ansaitsema uusi eläke. Jollei edunjättäjä saanut ensimmäisessä virkkeessä mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista taikka 8 tai 8 c—8 f §:stä muuta johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta; sekä

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 8 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen

osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisojen perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisojen kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

8 §

Tämän lain mukainen eläke yhteensoviteaan vähentämällä eläkkeestä seuraavat etuudet:

1) tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuvaa jatkuva korvaus;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

5) sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalain (1211/1990) nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijälle myönnetään vanhuuseläke 5 a §:n 1 momentin mukaisesti 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, yhteensovitus toimitetaan vastaten 68 vuoden ikää.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentin 1—6 kohdassa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien jäljempänä 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärän ja 1—6 kohdassa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

Yhteensovituksessa otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus. Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman valtion eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään ottamalla huomioon 4 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraan valtion etuus tulevan ajan osalta silloin, kun on kysymys Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 tai Suomen solmimien sosiaaliturvasopimusten alaisesta etuudesta.

8 c §

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta.

8 d §

Eläkesovituksessa vähennetään 7 i ja 8 §:n mukaisesti määrättyä leskeneläkettä, jos lesken 8 c §:ssä tarkoitettut ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 42,89 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 7 i §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke ja 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet taikka niihin verrattavat työ- tai virkasuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 21,44 euroa ja on enintään 42,89 euroa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 21,44 euroa.

9 §

Eläkettä tarkistetaan kalenterivuositain indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8 (*TEL-eläkeindeksi*) siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin määrätään.

Vapaaehtoiset lisäedut

11 §

Jos työnantaja on 1 momentin mukaisesti järjestänyt työntekijöilleen tämän lain vähimmäisehtoja paremman eläketurvan, vanhuuseläkkeen määrää muutetaan eläkkeen alkamisajasta riippuen laskemalla määrä vakuutusmatemaattisia periaatteita noudattaen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Jos työehto- tai muulla sopimuksella ei ole muunlaisesta eläkekustannusten jaosta sovittu tai työntekijät eivät ole asetuksella säädetty tavoin toimeenpannulla äänestyksellä hyväksyneet muunlaista jakoa, saadaan työntekijöiltä periä yhteensä enintään puolet siitä eläkevakuutuksen maksusta, millä tämän lain mukaisia vähimmäisehtoja vastaava vakuutusmaksu 1 momentissa tarkoitettujen lisätujen johdosta nousee. Työntekijällä on tällöin, jos hänen työsuhteensa päättyy taikka vakuutus lisätujen osalta lakkaa ennen eläkeoikeuden alkamista, oikeus sen lisäksi, mitä tämän lain mukaisten vähimmäisetujen säilyttämisestä säädetään, sanottujen lisätujen osalta syntynyttä rahasto-osuutta vastaavaan maksuvapaaaseen vakuutukseen.

Tämän lain 1 §:n säännöksistä poiketen työntekijälle järjestetty vähimmäisetujen saamisen ehtoja koskeva parannus lakkaa 31 päivänä joulukuuta 2004. Mainittuun ajankohtaan mennessä karttuneesta, sanotun lisäedun sisältäneestä etuudesta muodostetaan 65 vuoden ikää vastaava maksuvapaa vakuutus siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

Vastuunjako

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa puolen prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käyttäen eläkeikänä 65 vuotta ja laskettuna 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyys- ja tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke-aikaan taikka 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 4 j §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia eikä 7 g §:n mukaista korotusta, sekä siitä kuntoutusrahasta, joka vastaa 7 c ja 7 d §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkettä, vastaa kukin eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului 7 c ja 7 d §:ssä tarkoitettun tarkasteluajan kahtena viimeisenä kalenterivuotena, samassa suhteessa kuin mikä on kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen tämän lain alaisten 7 c ja 7 d §:n mukaisten työansioden osuus vastaavien 8 § 4 momentin 1 ja 2 ja 12 ja 13 kohdissa mainit-

tujen eläkelakien mukaisten työansioden yhteismäärästä mainittuina kalenterivuosina, mikäli tämä yhteismäärä on vähintään 12 000 euroa; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; lisäksi sellaisesta työttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijäin eläkelain 6 a §:ssä tarkoitettun työsuhteen perusteella;

12 b §

Työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksua, prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräistä vakuutusmaksua määrättäessä ei oteta huomioon Eläketurvakeskuksen luottovakuutusta varten perittävää vakuutusmaksun osaa. Työntekijäin eläkemaksu 53 vuoden iän täyttämisen lukien on edellä tarkoitettu työntekijäin eläkemaksu kerrottuna luvulla 19/15. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain päätökset sovellettavista työntekijäin eläkemaksuprosenteista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksensa olevan työntekijän 7 §:ssä tarkoitettua ansiosta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa.

12 c §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkelaiissa tarkoitettulle merimieseläkessalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaiissa tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista toimintaa harjoittavalle kirkon keskusrahastolle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettun työttömyysvakuutusrahaston suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräjassa Eläketurvakeskuskelle vakuutusmaksu, jonka suuruuden ministeriö vahvistaa siten, että se arvion mukaan vastaa 75 prosenttia siitä määrästä, joka saataisiin, jos 6 a §:n 1 momentin 2—3 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu ja 65 prosenttia siitä määrästä joka saataisiin, jos 6 a §:n 1 momentin 4—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon Eläketurvakeskuksen luottovakuutusta varten perittävää vakuutusmaksun osaa eikä 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua. Eläketurvakeskuksen ja työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä asianomainen ministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

19 b §

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, johon ei sisälly tulevan ajan eläkettä, on pienempi kuin 0,84 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena. Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena mainittua rahamäärää pienemmän perhe-eläkkeen tai eläkkeen, joka sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkat-

tuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 perusteella maksetaan Suomesta lapselle niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän osatyökyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa, 4 §:n 8 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 2005. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain toimeenpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan siten, että työnantajan velvollisuus järjestää tämän lain mukainen eläketurva alle 18-vuotiaalle työntekijälle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Saman momentin 2 kohtaa sovelletaan työntekijään, jonka työsuhde jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen.

Ennen tämän lain voimaan tuloa alkanut ja lain voimaantullessa jatkuva työsuhde päätetään 31 päivänä joulukuuta 2004 ja työsuhteesta karttunut eläkeoikeus lasketaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Samoin ennen tämän lain voimaantuloa työntekijäin eläkelain 7 f §:n mukaan työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus lasketaan soveltuvin osin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Eläkettä myönnettäessä karttunut eläkeoikeus korote-

taan vastaamaan laskentahetkeä tämän lain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Jos edellä 3 momentissa tarkoitettu työsuhte jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka, muu kuin osa-aikaeläke lasketaan myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden työntekijäin eläkelain säännösten mukaan edellyttäen, että eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012. Eläkettä määrättäessä työsuhteen ei katsota tällöin katkenneen 1 päivänä tammikuuta 2005. Eläkettä laskettaessa sovelletaan myös työntekijäin eläkelain 2, 5, 5 a, 6, 7 ja 7 a—d §:n sekä 9 §:n 2 momentin säännöksiä sellaisina kuin ne ovat ennen tämän lain voimaantuloa. Jos työsuhteesta näin laskettu eläke on suurempi kuin tämän lain mukaan laskettu eläke, erotus lisätään tämän lain mukaan laskettuun eläkkeeseen.

Ennen vuotta 1945 syntyneellä työntekijällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan 62 vuoden iän täyttämiseen asti. Vastaavasti tällaiseen työntekijään sovelletaan tämän lain 3 a §:n 2 momentissa säädetyn varhennetun vanhuuseläkkeen 62 vuoden alaikärajan sijasta 60 vuoden alaikärajaa.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden työntekijäin eläkelain 4 e §:n ja 19 e §:n mukaan, kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan työntekijäin eläkelain 6 a—6 b §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan kuitenkin 7 c ja 7 d työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta 7 h §:ää.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1482/1995) voimaantulosäännöksen 3 momentissa tarkoitettuun henkilöön työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on voimassa mainitun lain voimaantullessa. Mainittuun henkilöön

ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1263/1999) voimaantulosäännöksen 4 ja 5 momentissa tarkoitettuun henkilöön sovelletaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on voimassa viimeksi mainitun lain voimaantullessa sekä työntekijäin eläkelain 6 §:ää ja 6 a—6 c §:ää, 7 ja 7 a—7 d §:ää sekä 8 §:ää ja 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa sellaisina kuin ne ovat voimassa ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän osa-aikaeläke ja sen jälkeen myönnettävä eläke määräytyvät ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyseläkkeen aikana saaduista ansioista karttuu uutta eläkettä tämän lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, jos kyseessä on täysi työkyvyttömyyseläke ja mainitun 5 §:n momentin 1 tai 2 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on osatyökyvyttömyyseläke, tämän lain voimaantulosta lukien ja näin karttunut eläke myönnetään tämän lain 4 §:n 6 momentin mukaan, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämän lain 6 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden alaikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen työntekijän työansioihin, jotka on ansaittu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan työntekijän työansioihin, jotka on ansaittu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1939 syntyneellä työntekijällä on oikeus lapsikorotukseen edelleen tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Tämän lain 7 c—7 f §:ää sovelletaan eläketapahtumaan, joka sattuu 1 päivänä tammikuuta 2006 tai sen jälkeen. Jos eläketapahtuma sattuu vuosina 2006–2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon vuosiansioksi muutettuna se eläkepalkka, jonka perusteella tulevan ajan eläkeosuus olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 työansiot otetaan huomioon siten kuin tämän lain 7 c ja

7 d §:ssä säädetään. Tällöin myös tarkastelu-aikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työansiot huomioon siten kuin tämän lain 7 c—7 d ja 7 e §:ssä säädetään ja tarkastelu-aika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella.

Tämän lain 7 g §:n mukainen korotus myönnetään myös työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Tällöin korotus myönnetään sen tämän lain 7 g §:ssä tarkoitettua korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa työntekijän ikää vuoden 2010 alussa. Korotus myönnetään tämän lain 8 §:n tai 8 a §:n mukaan yhteensovitettuun eläkkeeseen.

Jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, käytetään tämän lain 8 d §:n 1 momentissa tarkoitettuna eläkesovitusperusteena vuonna 1990 42,89 euron asemesta 58,53 euroa, josta vähennetään 1,12 euroa kunakin seuraavana vuonna.

Tämän lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan myös eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Edellä 5, 8 ja 9 momenteissa tarkoitettuja eläkkeitä vuoteen 2011 saakka laskettaessa sovelletaan indeksiä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa indeksin kalenterivuositain siten kuin työntekijäin eläkeasetuksen 9 §:ssä säädetään.

Jos tätä lakia koskevaa hallituksen esitystä annettaessa voimassa olevan työsuhteen ehtojen mukaan työntekijän vähimmäisturvan eläkeikä on 62 vuotta alempi taikka lisäeläketurva on rakennettu sen varaan, että peruseläkkeen saa varhennettuna 62 vuotta alemmassa iässä, ja alemman iän täyttäessään työntekijä kuuluu tähän työsuhteeseen liittyvän

1) tämän lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidyn lisäeläkejärjestelyn piiriin;

2) tämän lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidystä lisäeläkejärjestelystä vapaamuotoiseksi ryhmäeläkevakuutukseksi muunnetun lisäeläkejärjestelyn piiriin;

3) tämän lain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa mainitun lain mukaisen vähimmäistur-

vaa paremman eläketurvan korvanneen vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen piiriin;

4) eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan korvanneen vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen piiriin; tai

5) eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan piiriin;

on työntekijällä 4 §:n 2 momentin estämättä oikeus siirtyä tästä työsuhteesta tämän lain mukaiselle eläkkeelle 62 vuotta alemmassa iässä. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Mitä 18 momentissa todetaan, koskee myös työntekijää, jonka hallituksen esitystä annettaessa voimassa olleeseen työsuhteeseen liittyvä 2—3 kohdassa tarkoitettu järjestely korvataan eläkesäätiössä tai -kassassa järjestetyllä lisäeläketurvalla tai 2—5 kohdassa tarkoitettu järjestely korvataan vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella tämän lain voimaantulon jälkeen.

Oikeus saada tämän lain mukainen eläke 62 vuotta alemmassa iässä koskee myös 18 momentissa tarkoitetuista eläkejärjestelyistä tämän lain voimaantullessa eläkkeellä jo olevia henkilöitä.

Myönnettäessä tämän lain mukainen peruseläke 62 vuotta alemmassa iässä, eläke myönnetään siten vähennettynä kuin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa määrätään. Sellaiseen 18 momentissa tarkoitettuun järjestelyyn piiriin kuuluvaan työntekijään, joka on täyttänyt 65 vuotta alemman eläkeiän ennen tämän lain voimaan tuloa, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Jos työnantaja ennen tämän lain voimaantuloa on järjestänyt työntekijöilleen eläketurvan, jossa eläkkeen määrä on suurempi kuin työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, ei sanottu eläketurva korotu sen johdosta, että vähimmäisehtojen mukainen eläke alenee tämän lain säännösten perusteella. Sanotun eläketurvan ehtoja tai eläkekassan tai eläkesäätiön sääntöjä muuttamalla voidaan kuitenkin suorittaa aikaisempaa eläketurvaa tämän lainmukaisia eläkkeen korotuksia vastaava vähennys edellyttäen, ettei eläketurvan voida katsoa raha-arvoltaan alen-

tuneen. Mitä viimeisessä virkkeessä säädetään, ei kuitenkaan koske työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaista rekisteröityä lisäeläkejärjestelyä.

Tämän lain 9 §:n 2 momentin voimaantulosta johtuva indeksitarkistuksen suuruus otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin toisen virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisen vakuutuksen perusteissa. Tämän lain 7 b §:n ja 9 §:n 2 momentin voimaantulosta johtuva indeksitarkistuksen muutos otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin toisen

virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisen vakuutuksen perusteissa.

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 8 d §:n 1 momentissa, 19 b §:n 5 momentissa sekä voimaantulosäännöksen 16 momentissa säädettyt rahamäärät vastaavat vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 4 c §:n 4 momentin 2 kohdassa, 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa, 6 a §:n 3 momentissa, 7 c §:n 1 ja 4 momentissa ja 12 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyt rahamäärät vastaavat vuodelle 2002 vahvistettua palkkaindeksilukua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 1 §:n 3 momentti 1 a §, 4 a §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti, 4 b, 5 a -5 d, 7, 7 a, 7 b ja 8 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 a §:n 1 ja 3 momentti laissa 1130/1998 sekä 2, 4 ja 5 momentti laissa 1468/1993, 4 a §:n 1 momentti laissa 631/2002, 4 a §:n 2 ja 5 momentti, 5 b §:n 2, 3 ja 5-7 momentti, 7 §:n 2 momentin johdantokappale ja 1—3, 5 ja 6 kohta sekä 5 momentti, 7 a §:n 5 momentti ja 7 b §:n 1-6 momentti laissa 560/1993, 4 a §:n 4 momentti, 4 b §, 5 a §:n 1 momentti, 5 b §:n 4 momentti, 5 d §, 7 §:n 4 momentti, 7 a §:n 1 momentti ja 8 § laissa 1483/1995, 5 a §:n 2 momentti, 5 c §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti laissa 1264/1999, 5 b §:n 1 momentti ja 7 b §:n 7 momentti laissa 879/1994, 5 c §:n 2 momentti laissa 391/1995, 7 §:n 2 momentin 4 kohta laissa 1545/1993, 7 a §:n 2 momentti laissa 1058/1997 sekä 3 ja 4 momentti laissa 1041/1998,

muutetaan 1 §:n 1 ja 2 momentti, 4, 5 ja 6 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 5 momentti, 10 c §:n 1 ja 2 momentti, 12 § ja 13 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti laissa 1004/2000 ja 2 momentti laissa 470/1969, 1 §:n 3 momentti ja 4 §:n 2 momentti laissa 935/1972, 4 §:n 1 ja 6 momentti sekä 9 §:n 1 momentin 2 kohta mainitussa laissa 1264/1999, 4 §:n 3—5 momentti, 5 ja 6 § mainitussa laissa 1483/1995, 4 §:n 7 momentti mainitussa laissa 631/2002, 9 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1, 3 ja 4 kohta laissa 1294/1996, 10 §:n 5 momentti ja 12 § mainitussa laissa 879/1994, 10 c §:n 1 ja 2 momentti mainitussa laissa 560/1993 ja 13 a § laissa 376/2001, seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- tai talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka valtioneuvoston asetuksella säädettävällä muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava tämän lain mukainen eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille tämän lain mukainen perhe-eläketurva. Työnantajan on kustannettava lisäksi 2 d §:ssä säädetystä toiminnasta aiheutuvat menot tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään.

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

- 1) työntekijää ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona hän täyttää 18 vuotta;
- 2) työntekijää sen kalenterikuukauden jälkeen, jona hän täyttää 68 vuotta;
- 3) toimihenkilöä;
- 4) pysyväksi ja ympäri vuoden kestäväksi tarkoitettussa työsuhteessa olevaa sellaista työntekijää, jolla työsuhteensa perusteella on oikeus työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa tarkoitettuun, muuhun kuin tähän lakiin taikka asetukseen tai eläkesääntöön perustuvaan eläkkeeseen;
- 5) putki- tai sähköalan työntekijää, jos hän on muun yrityksen kuin rakennusliikkeen palveluksessa; eikä
- 6) työtä, jonka perusteella oikeus eläkkeeseen määräytyy maatalousyrittäjien eläkelain mukaan.

4 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Työntekijälle on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän palkka tai muu vastike tässä laissa tarkoitettusta työstä on kalenterivuodessa vähintään 33,64 euroa. Palkan katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu.

Työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä. Tämä koskee myös työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittua vanhuuseläkettä, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua rahamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttuma-aikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden.

5 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 5 §:n, 5 a–5 c §:n, 6 §:n, 6 a §:n, 7 §:n, 7 a §–7 i §:n ja 8 §:n säännöksiä.

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 momenttia otetaan tämän lain mukaista eläkettä laskettaessa kuitenkin huomioon myös työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvaus.

Vanhuuseläkettä määrättäessä ei eläkkeeseen oikeuttavana ansiona kuitenkaan oteta huomioon niitä työansioita, jotka on ansainnut kuukautena, jona eläke on haettu alkavaksi ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella korjattu työansio, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuukauden aikana työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentissa mainittujen etuuksien perusteena olevia

työ- ja ansiotuloja sekä mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua aikaa ei oteta huomioon tämän lain mukaista eläkettä määrätessä, jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä mainitun lain perusteella.

6 §

Työansio, josta vakuutusmaksu on suoritettava, määräytyy työntekijäin eläkelain 7 §:n mukaisesti, kuitenkin siten, että myös työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvaus otetaan huomioon. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan kuitenkin erityisestä syystä päättää, että työansion määräytymisessä jollakin työalalla voidaan noudattaa myös muita määräämisperusteita.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa puolen prosenttiyksikön vuotuista eläkkeen alkamisiän 65 vuotta mukaista eläkkeen karttumaa laskettuna ministeriön antamien perusteiden mukaan; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi taikka eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun tulevan ajan ansioon taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luetuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j §:n ja 7 g §:n mukaisia korotuksia eikä mainitun

lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahasta, joka vastaa työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkettä, vastaa kukin eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ssä tarkoitettun tarkasteluajan kahtena viimeisenä vuotena, samassa suhteessa kuin mikä on kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen tämän lain alaisten, työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:n mukaan määräytyvien työansioiden osuus vastaavien mainitun lain 8 §:n 4 momentin 1 ja 2 ja 12 ja 13 kohdissa mainittujen eläkelakien mukaisten työansioiden yhteismäärästä mainittuina kalenteri-vuosina, mikäli tämä yhteismäärä on vähintään 12 000 euroa; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; lisäksi sellaisesta työttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luetuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain 7 §:n nojalla tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut.

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella

maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä 1)-kohdassa tarkoitettujen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta sekä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

4) jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennysnäiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

10 §

Eläkkeen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon myös sellainen tämän lain alaisessa työ-suhteessa ansaittu työansio,

1) jonka perusteella työeläkekassa on 4 momentin mukaisesti määrännyt työnantajan maksettavaksi tämän lain mukaisen vakuutusmaksun,

2) jonka suorittamisesta Eläketurvakeskus on vapauttanut työnantajan ja

3) josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, jos työansion määrästä saadaan veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

10 c §

Työntekijän eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädettyjen maksu-prosenttien suuruinen osuus 6 §:ssä tarkoitetuista työansioista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksensa olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitetuista työansioista.

12 §

Kun eläkkeiden perusteena olevia palkkoja muutetaan työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä

tarkoitettulla tavalla, on 4 §:n 2 momentissa säädetty rajamäärä vastaavasti muutettava.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 1 c §:ssä, 1 d §:ssä, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:ssä, 4 a §:ssä, 4 b—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:ssä, 5 a—5 c, 6, 7, 7 a—7 i, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a ja 13 b §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 1 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan siten, että työnantajan velvollisuus järjestää tämän lain mukainen eläketurva alle 18-vuotiaalle työntekijälle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Mainitun pykälän 2 momentin 2 kohtaa sovelletaan työntekijään, jonka työsuhde jatkuu lain tullessa voimaan tai alkaa sen jälkeen.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1483/1995) voimaantulosäännöksen 3 momentissa tarkoitettuun henkilöön lain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa mainitun muutoslain voimaantullessa sekä 5 §:ää, 5 b §:ää, 5 c §:ää, 5 d §:ää, 7 §:ää, 7 a §:ää, 7 b §:ää ja 9 §:ää sekä työntekijäin eläkelain 8 §:ää sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaantullessa. Mainittuja tämän lain ja mainitun muutoslain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan myös työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1263/99) voimaantulosäännöksen 4 ja 5 momentissa tarkoitettuun tämän lain piiriin kuuluvaan henkilöön.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään,

ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen 4 a §:n ja 8 §:n mukaan kuitenkin siten, että hänelle myönnetään vanhuuseläke 63 vuotta täytettyään. Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan 7 ja 7 a §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan tämän lain työkyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yk-

silöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 h §:ää.

Lain 4 §:n 2 momentissa säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksi-lukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 1 a ja 6 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 1131/1998, 3 ja 4 momentti laissa 1469/1993 sekä 6 § laissa 1484/1995,

muutetaan 1 §:n 3 ja 5 momentti, 3 ja 4 §, 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti ja 7 §:n 1 momentti laissa 1056/1997, 1 §:n 5 momentti laissa 228/1998, 3 §:n 1 ja 3 momentti mainituksa laissa 1484/1995 ja 4 §:n 1 momentti laissa 1265/1999, seuraavasti:

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun työsuhteeseen, joka ei jatku kuukautta. Lakia sovelletaan myös vähintään kuukauden jatkuvaan työsuhteeseen siltä osin kuin siihen ei työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentin 3 kohdan tai mainitun lain 2 §:ssä tarkoitettua työnantajan ilmoituksen perusteella sovelleta mainittua lakia.

Tämä laki ei koske työsuhdetta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta eikä sen kalenterikuu-

kauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta. Laki ei myöskään koske urheilemista. Tämän pykälän 3 ja 4 momenttia ei sovelleta työsuhteeseen, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 2–4, 7–9 tai 12 kohdassa mainitun lain tai eläkesäännön mukaan.

3 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke ja perhe-eläke. Työntekijällä on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan

myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työansiot tässä laissa tarkoitettua työstä ovat kalenterivuodessa vähintään 33,64 euroa. Työansion katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu. Tämä rahamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä säädetään.

Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä. Tämä koskee myös työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittua vanhuuseläkettä, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 5 §:n, 5 a—5 c §:n, 6 §:n, 6 a §:n, 7 §:n, 7 a—7 i §:n ja 8 §:n säännöksiä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentissa mainittujen etuuksien perusteena olevia työ- ja ansiotuloja sekä mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua aikaa ei oteta huomioon tämän lain mukaista eläkettä määrätessä, jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä mainitun lain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella.

7 §

Työnantaja on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen tämän lain piiriin kuuluvasta työstä maksamistaan työansioista soveltamalla asianomaisen ministeriön vuosittain eläkekassan esityksestä vahvistamaa vakuutusmaksuprosenttia. Työansio, josta vakuutusmaksu on suoritettava, määräytyy työntekijäin eläkelain 7 §:n mukaisesti. Vakuutusmaksuprosentti voidaan vahvistaa pienemmäksi niiden työntekijöiden

työansioista, jotka kysymyksessä olevan kalenterivuoden päättyessä ovat 24 vuotta nuorempia.

8 §

Eläkkeen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa ansaittu työansio,

1) jonka perusteella eläkekassa on 1 momentin mukaisesti määrännyt työnantajan maksettavaksi tämän lain mukaisen vakuutusmaksun,

2) jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on työntekijäin eläkelain 15 a §:n mukaisesti vapauttanut työnantajan ja

3) josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, jos työansion määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 1 §:n 5 momenttia sovelletaan siten, että työnantajan velvollisuus järjestää tämän lain mukainen eläketurva alle 18-vuotiaalle työntekijälle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Samoin päättyy työnantajan velvollisuus maksaa tämän lain mukainen vakuutusmaksu sellaisesta työansiosta, joka maksetaan työntekijälle sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.

Lain 3 §:n 2 momentissa säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 4 ja 6 a §, 6 b §:n 2 momentti, 8 k § sekä 19 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 § laissa 1282/2001, 6 a §:n 1 momentti, 6 b §:n 2 momentti, 8 k §:n 4 momentti ja 19 §:n 2 momentti laissa 1486/1995, 6 a §:n 2 momentti laissa 1266/1999, 8 k §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 1, 2 ja 4 kohta laissa 563/1993 sekä 3 kohta laissa 882/1994, 3 momentti laissa 1173/1996 ja 19 §:n 3 momentti laissa 1335/1999,

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 6 §, 7 §, 8 b §:n 1 ja 3 momentti, 8 c §:n 1 momentti, 8 f, 8 h, 8 i ja 9 §, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 6 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 ja 15 § sekä 19 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentin johdantokappale sekä 1, 3 ja 4 kohta, 7 § ja 8 i §:n 4 momentti mainitussa laissa 563/1993, 1 §:n 3 momentin 2 kohta laissa 976/1993, 6 §:n 1 ja 3 momentti sekä 8 h § mainitussa laissa 1486/1995, 6 §:n 2 momentti laissa 1059/1997, 8 b §:n 1 ja 3 momentti, 8 c §:n 1 momentti, 8 f § ja 8 i §:n 3 momentti laissa 1312/1989, 8 i §:n 1 momentti ja 12 §:n 6 momentti mainitussa laissa 1335/1999, 8 i §:n 2 momentti laissa 1599/1991, 9 § laissa 668/1985, 10 §:n 1 momentti laissa 935/2000 ja 2 momentti laissa 1319/1995, 13 §:n 2 momentti laissa 913/1981, 14 § laissa 661/1976, 15 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1318/1990 ja 3 momentti laissa 1222/1988 sekä 19 §:n 1 momentti laissa 377/2001, seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) maatalousyrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua, eikä toimintaa, joka ei ole sanotun ajankohdan jälkeen yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a-8 h §:ssä tarkoitettu vuotuinen työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä rahamäärää kerrottuna kahdellatoista;

3) maatalousyrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on

siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai vanhuuseläkkeelle; eikä

4) maatalousyrittäjän toimintaa sen kalenterikuukauden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta.

6 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Maatalousyrittäjällä on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotus tai harkinnanvaraista kun-

toutusavustusta. Näiden etuuskien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaiissa säädetään, jollei tästä laista muuta seuraa. Maatalousyrittäjällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaiissa säädetään työansioista ja eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta. Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 5 §:ää otetaan huomioon vain täydet eläkkeeseen oikeuttavat kuukaudet

Jos vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä on vakuutettu 11 §:n 2 momentin mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella, tältä ajalta eläkettä karttuu työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun karttuman mukaan.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka maatalousyrittäjän toiminta on jatkunut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 7 c–7 f §:ssä säädetään.

8 b §

Viljellyn maatalousmaan vuotuista työtuloa määriteltäessä pidetään perustyötulona hehtaarilta:

ensimmäisiltä 12 hehtaarilta 107,64 euroa
seuraavilta 10 hehtaarilta 43,73 euroa
seuraavilta 10 hehtaarilta 29,43 euroa
seuraavilta 30 hehtaarilta 9,25 euroa
lopulta hehtaareilta 1,68 euroa

Viljellyn maatalousmaan vuotuinen työtulo on maatilatalouden harjoittajien hakemuksessaan 2 momentissa tarkoitettua normaaliarvoa esittämä rahamäärä. Jos sanottua rahamäärää ei esitetä tai esitetty määrä on ilmeisessä ristiriidassa viljelmän tosiasiallisten olosuhteiden kanssa, työtulo on perustyötulon suuruinen.

8 c §

Kasvullisen metsämaan vuotuista työtuloa määriteltäessä pidetään perustyötulona hehtaarilta:

Etelä-Suomessa
ensimmäisiltä 120 hehtaarilta 4,20 euroa
seuraavilta 280 hehtaarilta 2,10 euroa
Keski-Suomessa
ensimmäisiltä 150 hehtaarilta 3,36 euroa
seuraavilta 350 hehtaarilta 1,68 euroa
Pohjois-Suomessa
ensimmäisiltä 200 hehtaarilta 2,52 euroa
seuraavilta 500 hehtaarilta 1,26 euroa

8 f §

Poronomistajan vuotuinen työtulo on 2,02 euroa hänen omistamaltaan luku-porolta lisättynä 4,04 eurolla jokaiselta hänen työpäivältään tämän lain piiriin kuuluvassa poronhoitotyössä. Poronomistajan työtuloon lisätään palkkiot hänen paliskunnan poroisäntänä tai rahastonhoitajana tekemästään työstä.

8 h §

Sen estämättä, mitä 8 ja 8 a –8 g §:ssä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet työntekijäin eläkelain 7 d §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta mainitun lain 4 f §:n 3 momentissa tarkoitettua tämän lain mukaisesta vakiintuneesta ansiotulosta.

8 i §

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän täyttämiskuukauden päättämiseen saakka saadaan jakamalla mainittuun ajankohtaan mennessä vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakerroimella tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Edellä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon ainoastaan 1 päivänä tammikuuta 1983 jälkeiselle ajalle vahvistetut työtulot ja niitä vastaava aika, jos maatalousyrittäjälle on vahvistettu työtuloa koko 1 päivän tammikuuta 1983 ja 31 päivän joulukuuta 1991 väliselle ajalle ja tässä momentissa tarkoitettu eläkkeen perusteena oleva työtulo on näin laskettuna suurempi.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän ja 68 vuoden iän täyttämiskuukausien

päättymisten väliselle ajalle lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Kunkin kalenterivuoden eläkkeen perusteena oleva työtulo on kyseiselle vuodelle vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen keskimäärä kyseisenä vuotena.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alkamisen ja 63 vuoden iän täyttämiskauden päättymisen väliselle ajalle (tuleva aika) määrätään siten kuin työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ssä sekä 7 f §:ssä säädetään. Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 ja 3 ja 6 momentissa sekä mainitun lain 7 d §:n 1 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin mikä tämän lain alaisten työansioiden osuus on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1 ja 2 ja 10 ja 13 kohdissa mainittujen lakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluaikana.

Jos eläkelaitoksen oikeus vakuutusmaksun saamiseen on menetetty 12 §:n 5 momentin mukaisesti, vähennetään siltä kalenterivuodelta, jolta vakuutusmaksu on vanhentunut, 1 ja 2 momentin mukaan laskettavaa eläkkeen perusteena olevaa työtuloa ottaen huomioon saamatta jääneet vakuutusmaksut siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Eläkkeen perusteena olevaa työtuloa 1 ja 2 momentin mukaisesti laskettaessa tämän lain mukaisiin työtuloihin rinnastetaan työntekijäin eläkelain 6 a §:n 2 momentissa säädetty osuus mainitun pykälän 1 momentissa lueteltujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista ja mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettujen jatkokarttuman perusteena oleva työtulo. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos työntekijäin eläkelain 6 a §:ssä mainittujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot taikka jatkokarttuma otetaan huomioon mainitun lain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaista eläkettä laskettaessa.

9 §

Vanhuuseläke myönnetään 63 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen lykkäämisestä tai varhentamisesta muuta johdu. Vanhuuseläkkeen tai varhennetun vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n 2 momentin nojalla vakuutetusta maatalousyrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

10 §

Maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan tämän lain mukaista eläketurvaa varten vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen työtulostaan. Vakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 1 765,97 euroa, väliprocentin mukainen siltä osin kuin työtulo ylittää 1 765,97 euroa, mutta on enintään 2 775,10 euroa, ja perusprosentin mukainen työtulon 2 775,10 euroa ylittävältä osalta. Vakuutusmaksun eräpäivistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusprosentin vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista, kun työntekijäin eläkelain 12 b §:n mukaista 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotetun vakuutusmaksun osuutta ei oteta huomioon. Maatalousyrittäjän 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien perusprosentiksi vahvistetaan kuitenkin edellä mainittu perusprosentti lisätynä yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijäin eläkelain 12 b §:ssä tarkoitettu 53 vuotta täyttäneiden työntekijäin eläkemaksu ylittää sitä nuorempien maksun. Alennettu prosentti on 49 prosenttia perusprosentista. Väliprocentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,51 -kertaisen työtulon ja 88,30 euron summa jaetaan 988,95 eurolla. Väliprocenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 2775,10 euroon saakka.

11 §

Vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle tai sellaiselle maatalousyrittäjälle, jonka viljelmä on 1 §:n 2 momentissa tai työtulo sanottu pykälän 3 momentin 2 kohdassa edellytettyä pienempi, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin myöntää tämän lain mukainen vakuutus. Vakuutusta ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

12 §

Maatalousyrittäjän hakiessa 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua muutosta eläkelaitos voi keskeyttää vakuutusmaksun perinnän, kunnes muutoksenhaku on käsitelty. Kun maatalousyrittäjä hakee työkyvyttömyyseläkettä, eläkelaitos voi niin ikään keskeyttää perinnän, kunnes hakemus on ratkaistu.

13 §

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon eläketurvaa, joka perustuu ennen 1 päivää tammikuuta 2001 voimassa olleeseen 11 §:n 1 momenttiin. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin eläkkeisiin luetaan kuitenkin mainitun lainkohdan mukaisiin eläkkeisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

14 §

Vahvistetut työtulot ja tässä laissa säädetty ansiorajat ja rahamäärät tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä säädetään.

15 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuun Eläketurvakeskuksen päätökseen, 8 g §:ssä tarkoitettuun eläkelaitoksen päätökseen sekä 9 a §:n soveltamista koskevaan eläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta ja pää-

töksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 a, 4, 4a-4h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:ssä, 5 a-5c, 6 a §:ssä, 7 b §:ssä, 7 e §:n 2 ja 3 momentissa, 7 g-7i, 8, 8 a—8g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b-19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, lasketaan ennen tämän lain voimaantuloa 8 k §:n mukaan työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus soveltuvin osin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Näin laskettu työeläkelisä korotetaan vastaamaan laskentahetkeä työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 1 §:n 3 momentin 4 kohtaa sovelletaan maatalousyrittäjän toimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen ja joka jatkuu lain voimaantuloa edeltävä aika mukaan lukien yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleeseen vakuuttamatta jättämishakemukseen sovelletaan maatalousyrittäjien eläkelain 4 §:ää ja työntekijäin eläkelain 8 §:ää sellaisina kuin ne olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa. Maatalousyrittäjä voidaan kuitenkin tällöin jättää vakuuttamatta ainoastaan tämän lain voimaan tuloa edeltävältä ajalta. Jos päätös maatalousyrittäjän vakuuttamatta jättämisestä on tehty ennen tämän lain voimaantu-

loa, ei maatalousyrittäjä ole velvollinen otamaan vakuutusta aikaisemmin kuin 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien, jos vakuuttamatta jättämisen perusteet säilyvät siihen asti ennallaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitetusta maatalousyrittäjätoiminnasta karttuu uutta eläkettä työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on täysi työkyvyttömyyseläke ja mainitun lain 5 §:n 1 momentin mukaisesti, jos kysymyksessä on osa-tökyvyttömyyseläke, tämän lain voimaantulosta lukien ja maatalousyrittäjätoiminnasta näin karttunut eläke myönnetään työntekijäin eläkelain 4 §:n 6 momentin mukaan, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 7 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen maatalousyrittäjän tämän lain piiriin kuuluvaan maatalousyrittäjätoimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan maatalousyrittäjään, jonka tämän lain piiriin kuuluva maatalousyrittäjätoiminta jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen.

Lain 8 i §:n 1 ja 2 momentin mukaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistettu työtulo otetaan huomioon tämän lain voimaantulosta lukien. Siltä osin kuin maatalousyrittäjälle ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettu työtulo otetaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa huomioon, se korotetaan vuoden 2004 tasoon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen

työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5, ja siitä laskentahetken tasoon työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 11 §:n 2 momentin mukainen vapaaehtoinen vakuutus vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle voidaan myöntää aikaisintaan tämän lain voimaantulopäivästä lukien.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä maatalousyrittäjällä on oikeus lapsikorotukseen edelleen tämän lain voimaantullessa olleiden säännösten mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä maatalousyrittäjällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 4 e §:n ja 19 e §:n mukaan kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Yksilöllisenä varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määrittellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 6 a–6 b §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan tämän lain työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 h §:ää.

Lain 8 b §:n 1 momentissa, 8 c §:n 1 momentissa, 8 f §:ssä ja 10 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyt rahamäärät vastaavat vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**yrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 3 ja 5 a §, 5 b §:n 2 momentti sekä 17 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 3 § laissa 1281/2001, 5 a §:n 1 momentti, 5 b §:n 2 momentti ja 17 §:n 2 momentti laissa 1485/1995 sekä 5 a §:n 2 momentti laissa 1267/1999,

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 5 §, 5 b §:n 1 momentin 2 kohta, 6, 7, 7 a ja 8 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 3 momentti, 11, 13 ja 14 § sekä 17 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentin johdantokappale ja 1 kohta laissa 596/1978 sekä 2 kohta laissa 1229/2000, 1 §:n 3 momentin 3—5 kohta, 6 §, 7 a §:n 1 momentti sekä 2 momentin johdantokappale ja 1, 2 ja 4 kohta laissa 562/1993, 5 §:n 1 ja 3 momentti, 5 b §:n 1 momentin 2 kohta, 7 §:n 2 momentti ja 7 a §:n 4 momentti mainitussa laissa 1485/1995, 5 §:n 2 momentti laissa 1060/1997, 7 §:n 3 ja 5 momentti laissa 1326/1988, 7 §:n 4 momentti laissa 1334/1999, 7 a §:n 2 momentin 3 kohta ja 13 § laissa 881/1994, 7 a §:n 3 momentti laissa 1174/1996, 8 § laissa 669/1985, 9 §:n 1 momentti laissa 1436/1991, 11 § 1 ja 3 momentti laissa 656/2000, 14 § laissa 1002/1997 ja 17 §:n 1 momentti laissa 35/2002, ja

lisätään lakiin uusi 7 b § seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) yrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua, eikä toimintaa, joka ei ole sanotun ajankohdan jälkeen yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) yrittäjää, jonka 7 §:ssä tarkoitettu vuotuinen työtulo tämän lain alaisesta ansiotyöstä on arvioitava keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetty rahamäärä kerrottuna kahdellakymmenellä neljällä;

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläke-säännön mukaan;

4) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai vanhuuseläkkeelle; eikä

5) yrittäjän toimintaa sen kalenterikuukauden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta.

5 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Yrittäjällä on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotus tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään, jollei tästä laista muuta seuraa. Yrittäjällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan

vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään työansioista ja eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta. Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 5 §:ää otetaan huomioon vain täydet eläkkeeseen oikeuttavat kuukaudet.

Jos vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä on vakuutettu 11 §:n mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella, tältä ajalta eläkettä karttuu työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun karttuman mukaan.

5 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää:

2) että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljellä oleva työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän suuruinen; ja

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta on jatkunut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 7 c – 7 f §:ssä säädetään.

7 §

Eläkkeen perusteena olevan työtulon määrittämistä varten yrittäjälle vahvistetaan työtuloksi se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tämän lain alaista työtään suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Vuotuista työtuloa ei kuitenkaan vahvisteta 8 409,40 euroa suuremmaksi.

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä mitä tässä pykälässä

säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet työntekijäin eläkelain 7 d §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta mainitun lain 4 f §:n 3 momentissa tarkoitettusta tämän lain mukaisesta vakiintuneesta ansiotulosta.

7 a §

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän täyttämiskauden päättymiseen saakka saadaan jakamalla sanotulle ajalle vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän ja 68 vuoden iän täyttämiskausien päättymisten väliselle ajalle lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Kunkin kalenterivuoden eläkkeen perusteena oleva työtulo on kyseiselle vuodelle vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen keskimäärä kyseisenä vuotena.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alkamisen ja 63 vuoden iän täyttämiskauden päättymisen väliselle ajalle (tuleva aika) määrätään siten kuin työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ssä sekä 7 f §:ssä säädetään. Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 ja 3 ja 6 momentissa sekä mainitun lain 7 d §:n 1 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin mikä tämän lain alaisten työansioiden osuus on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1 ja 2 ja 10 ja 13 kohdissa mainittujen lakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluaikana.

Jos eläkelaitoksen oikeus vakuutusmaksun saamiseen on menetetty 12 §:n 6 momentin mukaisesti, vähennetään siltä kalenterivuodelta, jolta vakuutusmaksu on vanhentunut, 1 ja 2 momentin mukaan laskettavaa eläkkeen perusteena olevaa työtuloa ottaen huomioon saamatta jääneet vakuutusmaksut siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Eläkkeen perusteena olevaa työtuloa 1 ja 2 momentin mukaisesti laskettaessa tämän lain mukaisiin työtuloihin rinnastetaan työnteki-

jain eläkelain 6 a §:n 2 momentissa säädetty osuus mainitun pykälän 1 momentissa lueteltujen etuuskien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista ja mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetun jatkokarttuman perusteena oleva työtulo. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos työntekijäin eläkelain 6 a §:ssä mainittujen etuuskien perusteena olevat työ- ja ansiotulot taikka jatkokarttuma otetaan huomioon mainitun lain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain mukaista eläkettä laskehtaessa.

7 b §

Eläketurvakeskus voi antaa eläkelaitoksille ohjeita 7 ja 7 a §:n soveltamisesta.

8 §

Vanhuuseläke myönnetään 63 vuotta täytäneelle yrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen lykkäämisestä tai varhentamisesta muuta johdu. Vanhuuseläkkeen tai varhennettun vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n nojalla vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

9 §

Yrittäjä on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan vahvistetusta työtulosta soveltamalla sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamia maksuprosentteja. Ministeriö vahvistaa vuosittain maksuprosentin, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista, kun työntekijäin eläkelain 12 b §:n mukaista 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotetun vakuutusmaksun osuutta ei oteta huomioon. Yrittäjän 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien maksuprosentiksi vahvistetaan kuitenkin edellä tarkoitettu prosenttimäärä lisätynä yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijäin eläkelain 12 b §:ssä tarkoitettu 53 vuotta täyttä-

neiden työntekijäin eläkemaksu ylittää sitä nuorempien työntekijäin eläke-maksun

10 §

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon eläketurvaa, joka perustuu ennen 1 päivää tammikuuta 2001 voimassa olleeseen 11 §:n 1 momenttiin. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin eläkkeisiin luetaan kuitenkin mainitun lainkohdan mukaisesti eläkkeisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

11 §

Vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle tai sellaiselle yrittäjälle, jonka työtulo on 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa edellytettyä pienempi, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin myöntää tämän lain mukainen vakuutus. Vakuutusta ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

13 §

Vahvistetut työtulot sekä 7 §:n 1 momentissa säädetty rahamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä säädetään.

14 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuun Eläketurvakeskuksen päätökseen sekä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuun eläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4a—4h, 4 j—4 n §:ssä,

5, 5 a—5c, 6 a §:ssä, 7 b §:ssä, 7 e §:n 2 ja 3 momentissa, 7 g—7 i, 8, 8 a—8g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä

14, 16, 17, 17 a—17 c, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, lasketaan ennen tämän lain voimaantuloa 7 a §:n mukaan työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus soveltuvien osin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Näin laskettu työeläkelisä korotetaan vastaamaan laskentahetkeä työntekijän eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 1 §:n 3 momentin 5 kohtaa sovelletaan yrittäjän toimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen ja joka jatkuu lain voimaantuloa edeltävä aika mukaan lukien yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleeseen vakuuttamatta jättämishakemukseen sovelletaan yrittäjien eläkelain 3 §:ää ja työntekijän eläkelain 8 §:ää sellaisina kuin ne olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa. Yrittäjä voidaan kuitenkin tällöin jättää vakuuttamatta ainoastaan tämän lain voimaan tuloa edeltävältä ajalta. Jos päätös yrittäjän vakuuttamatta jättämisestä on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ei yrittäjä ole velvollinen ottamaan vakuutusta aikaisemmin kuin 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien, jos vakuuttamatta jättämisen perusteet säilyvät siihen asti ennallaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitetusta yrittäjätoiminnasta karttuu uutta eläkettä työntekijän eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on täysi työkyvyttömyyseläke ja mainitun lain 5 §:n 1 momentin tai 2 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on osatyökyvyttömyyselä-

ke, tämän lain voimaantulosta lukien ja yrittäjätoiminnasta näin kertynyt eläke myönnetään työntekijän eläkelain 4 §:n 6 momentin mukaan, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 6 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen yrittäjän tämän lain piiriin kuuluvaan yrittäjätoimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan yrittäjään, jonka yrittäjätoiminta jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen.

Lain 7 a §:n 1 ja 2 momentin mukaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistettu työtulo otetaan huomioon tämän lain voimaantulosta lukien. Siltä osin kuin yrittäjälle ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettu työtulo otetaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa huomioon, se korotetaan vuoden 2004 tasoon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijän eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin on 0,5, ja siitä laskentahetken tasoon työntekijän eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 11 §:n mukainen vapaaehtoinen vakuutus vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle voidaan myöntää aikaisintaan tämän lain voimaantulosta lukien.

Jos yrittäjä on järjestänyt itselleen 11 §:n 1 momentin mukaisen eläketurvan, sellaisena kuin mainittu lainkohta oli voimassa ennen 1 päivänä tammikuuta 2001, ja mainittuun järjestelyyn liittyy 62 vuotta alempi eläkeikä, on yrittäjällä oikeus saada 31 joulukuuta 2004 jatkuvaan yrittäjätoimintaan liittyvä vähimmäisturvan mukainen eläkkeensä 62 vuotta alemmassa, kuitenkin aikaisintaan 60 vuoden eläkeiässä. Myönnettäessä tämän lain mukainen eläke 62 vuotta alemmassa eläkeiässä, eläke myönnetään siten vähennettynä kuin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa määrätään.

Sen estämättä mitä 1 §:n 3 momentin 4 kohdassa säädetään, tämä laki ei koske edellä 9 momentissa tarkoitettua yrittäjää, jolle myönnetään tämän lain mukainen eläke 62 vuotta alemmassa eläkeiässä.

Sellaiseen 9 momentissa tarkoitettun järjestyksen piiriin kuuluvaan yrittäjään, joka on täyttänyt 65 vuotta alemman eläkeiän ennen tämän lain voimaan tuloa, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä yrittäjällä on oikeus lapsikorotukseen edelleen tämän lain voimaan tullessa olleiden säännösten mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä yrittäjällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen

työntekijäin eläkelain 4 e §:n ja 19 e §:n mukaan, kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Myös yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 6 a–6 b §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan tämän lain työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 h §:ää.

Lain 7 §:n 1 momentissa säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 22 a §, 26 §:n 6 momentti ja 39 a §,

sellaisina kuin ne ovat 22 a § laeissa 564/1993, 1548/1993, 886/1994, 1271/1999, 724/2001 ja 633/2002, 26 §:n 6 momentti laissa 1491/1995 ja 39 a § mainitussa laissa 564/1993 ja laissa 981/1994, sekä

muutetaan 20 §:n 1 momentti, 22 c §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 2 kohta, 26 §:n 2 ja 3 momentti, 31 §:n 2 momentti, 39 §:n 5 momentti ja 43 a,

sellaisina kuin ne ovat 20 §:n 1 momentti laeissa 670/1985, 837/1998 ja 70/2002 sekä mainitussa laissa 633/2002, 22 c §:n 1 momentin 2 kohta ja 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 2 kohta mainitussa laissa 1271/1999, 26 §:n 2 ja 3 momentti viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1491/1995, 31 §:n 2 momentti laissa 979/1996, 39 §:n 5 momentti laissa 837/1998 ja 43 a § mainitussa laissa 564/1993 sekä laeissa 827/1996 ja 1368/1999, seuraavasti:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

1) vanhuuseläkettä 65 vuotta täyttäneelle tai varhennettua vanhuuseläkettä 62 vuotta

täyttäneelle henkilölle, viimeksi mainitulle siten alennettuna kuin 25 a §:n 2 momentissa säädetään. Kuitenkin henkilöllä, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvain

(/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke vähentämättömänä 62 vuoden iässä;

2) työkyvyttömyyseläkettä;

a) työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi, alle 20-vuotiaalle kuitenkin vain 39 §:n 4 momentissa säädetyn edellytyksin; tai

b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi; tai

3) työttömyyseläkettä 22 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa ennen vuotta 1950 syntyneelle 60 vuotta, mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle pitkäaikaisesti työttömälle henkilölle, joka ei saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä.

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttäen, että:

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 7 tai 9 §:n mukaan ole enää oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan; ja että

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijäin eläkelain 4 c §:n 4 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän; eikä

26 §

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon seuraavia eläkkeeseen sisältyviä korotuksia tai eläkekertymiä:

1) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta ja kuntoutuskorotusta;

2) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta;

3) työntekijäin eläkelain 7 g §:n mukaista tai sitä vastaavaa eläkkeen korotusta;

4) työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista tai sitä vastaavaa eläkekertymää taikka vanhuuseläkkeen aikaista työssä karttunutta eläkettä

5) valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (/200) mukaista etuutta; eikä

6) 68 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan tämän lain mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä saavan henkilön mainituissa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 63 vuotta täytettyään.

31 §

Eläkelaitos voi kahden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on lakkautettu, määrätä työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi joko hakemuksen tai hyväksymänsä selvityksen perusteella. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tai sen osalta.

39 §

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos henkilö on tullut työkyvyttömäksi työttömyyseläkettä saadessaan. Samoin 63 vuotta täyttäneelle henkilölle voidaan myöntää työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan siitä lu-

kien, kun hänelle on myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke.

43 a §

Jos henkilö on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (xxx/2002) mukaista koulutustukea tai sairauden, vian tai vamman vuoksi sairausvakuutuslain mukaisista päivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, takautuvasti maksettava eläke on pidätettävä kansaneläkelaitokselle tai suoritettava työttömyyskassalle näiden maksamaa etuutta vastaavalta osalta.

Eläke maksetaan työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tämän lain 20 §:n 1 momentin 1 kohdan estämättä ennen vuotta 1945 syntyneellä henkilöllä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan kansaneläkelain mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan.

Tämän lain 26 §:n 2 momenttia sovellettaessa tuloksi ei oteta työntekijäin eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan 5 a §:n 1 momentin mukaista tai sitä vastaavaa korotusta, jos henkilö on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen.

Tämän lain voimaan tullessa maksussa olevaan kansaneläkkeeseen sovelletaan kansaneläkelain 26 §:n 3 ja 6 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaantullessa.

7.

Laki

perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/1969) 9 b §:n johdantokappale, 13 §:n 2 momentti, 21 §:n 4 momentti ja 26 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat 9 b §:n johdantokappale, 13 §:n 2 momentti ja 26 §:n 2 momentti laissa 982/1994, sekä 21 §:n 4 momentti laissa 982/1996, sekä

lisätään 15 b §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 105/1982 ja 54/1985, mainituksa laissa 982/1996 sekä laeissa 916/1998 ja 683/2002, uusi 12—16 kohta, jolloin nykyinen 12 kohta siirtyy 17 kohdaksi, seuraavasti:

9 b §

Leskellä on oikeus jatkoeläkkeeseen edellyttäen, ettei hän saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys-, työttömyys-, vanhuus-

eläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä eikä ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä:

13 §

Lesken oikeus jatkoeläkkeeseen lakkaa, kun hänelle myönnetään kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyys-, työttömyys-, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke taikka ulkomailta maksettava vastaava eläke. Lesken oikeus 9 b §:n 1 kohdan mukaan maksettavaan jatkoeläkkeeseen lakkaa myös, kun hänellä ei enää ole huollettavanaan lapseneläkkeeseen oikeutettua 16 vuotta nuorempaa lasta.

15 b §

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoikeutetut tulot*):

12) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeiden ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta;

13) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea;

14) työntekijäin eläkelain 7 g §:n mukaista tai sitä vastaavaa eläkkeen korotusta;

15) työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista tai sitä vastaavaa eläkekertymää;

16) valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolme vuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (xx/xxxx) mukaista etuutta; eikä

17) ulkomailta maksettavaa eläkettä ja korvausta, jos Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista niin johtuu, sekä 2—5, 7—9 ja

11 kohdassa etuoikeutetuiksi tuloiksi säädettyjä etuuksia vastaavia ulkomailta maksettavia etuuksia.

21 §

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen, jos hän saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä. Mainittua eläkettä saavalle leskelle maksetaan kuitenkin alkueläkettä se määrä, jolla alkueläke olisi suurempi kuin mainittu eläke, asumistuki ja ylimääräinen rintamalisä. Eläkkeeseen kuuluvana ei tällöin pidetä kansaneläkelain 30 a §:n mukaista eläkkeensaajien hoitotukea eikä rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää.

26 §

Oikeus jatkoeläkkeeseen lakkaa, jos leskelle myönnetään kansaneläkelain mukainen vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke taikka ulkomailta maksettava vastaava eläke. Jatkoeläkettä ei makseta samalta ajalta, jolta leski saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2005.

8.

Laki**eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 6 §:n 2 momentin 11 kohta, sellaisena kuin se on laissa 985/1994, sekä

lisätään 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 112/1982, 56/1985, 590/1986, 127/1988 ja 473/1991, mainitussa laissa 985/1994 sekä laeissa 981/1996, 915/1998, 1421/2001 ja 684/2002, uusi 12 kohta, jolloin nykyinen 12 kohta siirtyy 13 kohdaksi, seuraavasti:

6 §

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoikeutetut tulot*):

11) vammaistukilain mukaista vammaistukea;

12) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta; eikä

13) 2—4, 4a ja 5—11 kohdassa etuoikeutetuiksi tuloiksi säädettyjä etuuksia vastaavia ulkomailta maksettavia etuuksia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2005.

9.

Laki**kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/1991) 7 §:n 1 momentti ja 18 §:n 3 momentti, sellaisena kuin 18 §:n 3 momentti on laissa 1065/1994, seuraavasti:

7 §

Kuntoutusrahan maksamisen esteet

Kuntoutusrahaan ei ole oikeutta henkilöllä, joka:

1) ei ole täyttänyt 16 vuotta;

2) on täyttänyt 68 vuotta, tätä seuraavan kalenterikuukauden alusta;

3) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä kansaneläkelain (347/56) nojalla; tai

4) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä alle 68 vuoden ikäisenä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla.

18 §

Yhteensovitus

 Jos kuntoutujalle myönnetään takautuvasti vanhuuseläkettä tai korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella, maksetaan eläke tai korvaus samalta ajalta suoritet-

tua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 39 §:n 7 momentissa ja työntekijäin eläkelain 4 d §:n 6 momentissa säädetään.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2005.

10.

Laki**sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 15 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 73/2002 ja
lisätään 27 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 471/1981, 595/1985, 1500/1995 ja 832/1996, uusi 7 momentti, seuraavasti:

15 §

 Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 68 vuotta taikka jota seuraavan kuukauden alusta lukien vakuutettu alkaa saada työttömyyseläkettä.

 mentissa tarkoitetun enimmäissuoritusajan 150 suorituspäivän täytyessä.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2005.

Lain 15 §:n 4 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyteen, joka kohdistuu lain voimassaoloaikaan. Jos vakuutettu oli työkyvytön lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa välittömästi edeltänyt yhdenjaksoinen työkyvyttömyys otetaan huomioon määrättäessä lain 19 §:n 1 ja 2 momentin mukaista omavastuuaikaa ja laskettaessa 19 §:n 7 momentin mukaisia suorituspäiviä.

27 §

 Edellä 4 momentissa tarkoitettua päivärahan ensisijaisuusaikaa ei vahvisteta, jos vakuutettu on täyttänyt 63 vuotta 19 §:n 3 mo-

11.

Laki

valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta suoritettavasta etuudesta. Etuus maksetaan muuta kuin osa-aikaeläkettä myönnettäessä:

- 1) työntekijäin eläkelain (395/1961);
- 2) lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962);
- 3) taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985);
- 4) merimieseläkelain (72/1956);
- 5) yrittäjien eläkelain (468/1969);
- 6) maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969);
- 7) valtion eläkelain (280/1966);
- 8) kunnallisen eläkelain (/2002);
- 9) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966);
- 10) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettu lain (521/1969);
- 11) kansaneläkelaitoksen eläkesäännön; tai
- 12) Suomen Pankin eläkesäännön nojalla.

2 §

Oikeus etuuteen on vanhemmalla, joka hoitaa alle kolme vuotiasta lastaan. Etuuden perusteena on 500 euroa kuukautta kohden, ei kuitenkaan ajalta, jolta vanhemmalla on oikeus työntekijäin eläkelain 6 a §:n 3 momentin tai sitä vastaavan muun 1 §:ssä säädetyn lain tai eläkesäännön mukaiseen jatkokarttumaan. Etuuteen on oikeus sillä vanhemmalla, joka on saanut vanhempainrahaa pitemmän ajan, jos vanhemmat eivät muuta ilmoita.

3 §

Oikeus etuuteen on opintojen perusteella enintään viideltä vuodelta sellaisten tutkintoon tai ammattiin valmistavien opintojen perusteella, jotka opintotukilain (65/1994) mu-

kaan oikeuttaisivat opintotukeen. Etuuden perusteena on 500 euroa kuukautta kohden. Tarkemmat säännökset laskennallisen opintorahan vaikutuksesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Etuuden saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on 1 §:ssä tarkoitetun lain tai eläkesäännön mukaisia ansiotuloja yhteensä vähintään 12 000 euroa.

Etuueta ei kuitenkaan kerry sellaiselle henkilölle, joka saa 1 §:ssä mainitussa laissa tarkoitettua eläkettä.

5 §

Etuueta karttuu 1/8 prosenttia kalenterikuukautta kohden 2 ja 3 §:ssä mainitusta perusteesta. Etuuden laskee ja suorittaa 1 momentissa tarkoitetun lain mukaista eläketurvaa hoitava työntekijän eläkelain 10 d §:n mukainen eläkelaitos myöntämänsä etuuden alkamishetkestä lukien, ei kuitenkaan aikaisemmasta ajankohdasta kuin siitä, jolloin eläkkeen hakija on suorittanut loppututkinnon tai valmistunut ammattiin tai 2 §:ssä tarkoitettu lapsi on täyttänyt kolme vuotta. Jos 1 momentissa tarkoitetun lain mukaista eläketurvaa hoitavia eläkelaitoksia on samanaikaisesti kaksi tai useampia, tämän lain mukaisen etuuden suorittaa se eläkelaitos, jossa eläketurva on järjestetty pääasiallisen ansiotyön perusteella..

6 §

Kansaneläkelaitos on velvollinen ilmoittamaan Eläketurvakeskukselle etuuden määräämiseen tarvittavat, hallussaan olevat tiedot.

7 §

Eläkelaitoksen tämän lain nojalla suoritta-

maan etuuteen noudatetaan soveltuvin osin mitä 1 §:ssä tarkoitettussa laissa tai eläkesäännössä säädetään asian käsittelystä, päätöksen antamisesta, eläkkeen maksamisesta ja takaisinperinnästä, tietojen saannista ja luovutuksesta sekä muutoksenhakumenettelystä.

8 §

Tämän lain mukaisista etuuksista Eläketurvakeskukselle ja eläkelaitoksille aiheutuvien menojen ja kulujen peittämiseksi on valtion varoista vuosittain suoritettava Eläketurvakeskukselle sen hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukainen korvaus. Eläketurvakeskus hyvittää valtiolta saatuja varoja eläkelaitoksille edellä mainittujen sosiaali- ja terveysministeriön perusteiden mukaisesti.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada korvaus 6 §:ssä tarkoitettusta ilmoituksesta

9 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2005.

Tämän lain mukaiseen etuuteen on oikeus 2 §:ssä tarkoitettulta ajalta tämän lain voimaan tulosta lukien. Opintojen ajalta on oikeus tämän lain mukaiseen etuuteen niiltä opintoviikoilta, jotka on suoritettu tämän lain tultua voimaan.

Tämän lain 2 ja 3 §:ssä säädettyt rahamäärät vastaavat vuodelle 2002 vahvistettua työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaista indeksilukua, sellaisena kuin se on voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Rahamäärät muutetaan laskentahetken tasoon siten, että ne korotetaan vuoden 2004 tasoon edellä mainitulla indeksillä ja siitä laskentahetken tasoon työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 §:n 4 momentti, 4 e §, 4 f §:n 1 momentin 3 kohta, 6 b ja 6 c §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 7 f §:n edellä oleva väliotsikko, 7 g §:n edellä oleva väliotsikko, 7 h §:n edellä oleva väliotsikko, 8 §:n 5 ja 7—8 momentti sekä 11 §:n 6 ja 9 momentti,

sellaisena kuin ne ovat, 4 §:n 4 momentti laissa 639/1966, 4 e §:n 1 momentti laissa 630/2002, 4 e §:n 2 ja 3 momentti laissa 375/2001, 4 f §:n 1 momentin 3 kohta laissa 603/1986, 6 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1057/1997 sekä 3 momentti laissa 1040/1998, 6 b §:n 4 momentti, 6 c §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 4 e §:n 5 momentti sekä 8 §:n 7 momentti laissa 559/1993, 4 e §:n 4 momentti, 7 f §:n edellä oleva väliotsikko, 7 g §:n edellä oleva väliotsikko ja 7 h §:n edellä oleva väliotsikko laissa 1482/1995, 8 §:n 5 momentti laissa 991/1996 ja 8 momentti laissa 1495/1995 sekä 11 §:n 6 ja 9 momentti laissa 654/2000,

muutetaan 1 §:n 1 ja 4 momentti, 1 a §:n 1 momentti, 1 c §:n 5 momentti, 2 §, 3 a §, 4 §:n 1, 2 ja 6 momentti, 4 c §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 3 momentti, 4 momentin 2 kohta, 10 ja 11 momentti, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale sekä 4 ja 7 kohta, 3 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta, 5, 5 a ja 5 b §, 5 c §:n 3 momentti, 6, 6 a, 7, 7 a—7 h §, 8 §:n 1—3 ja 10 momentti sekä 4 momentin johdantokappale, 8 c §:n 3 momentti, 8 d §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti, 11 §:n 2, 3 ja 8 momentti, 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 12 b §:n 1 ja 2 momentti, 12 c §:n 1 momentti, 19 b §:n 5 momentti ja 19 e §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale, 5 b §:n 1, 2, 4 ja 6—8 momentti, 6 §, 6 a §:n 2 momentin johdantokappale sekä 1—3 ja 5 ja 6 kohta, 4 momentin 2 kohta ja 5 momentti, 8 §:n 3 ja 10 momentti, 8 c §:n 3 momentti ja 12 b §:n 2 momentti mainitussa laissa 559/1993, 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ja 4 momentti sekä 5 §:n 1 momentin 1 kohta mainitussa laissa 1057/1997, 7 f §:n 3 momentti laissa 1167/1996, 1 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 593/1978, 1 a §:n 1 momentti laissa 454/1974, 1 c §:n 5 momentti, 3 a §:n 1 momentti, 4 §:n 6 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 kohta, 2 ja 3 momentti, 5 b §:n 3 ja 5 momentti, 6 a §:n 1 momentti ja 4 momentin johdantokappale, 7, 7 a ja 7 b §, 7 c §:n 2—4 momentti, 7 d ja 7 e §, 7 f §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1 ja 2 kohta, 2 ja 4 momentti, 7 g §, 7 h §:n 2—6 momentti, 8 §:n 1 momentti, 8 d §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti ja 19 e §:n 1 momentti mainitussa laissa 1482/1995, 2 § laissa 147/2002, 3 a §:n 2 momentti laeissa 390/1995, 4 §:n 1 momentti, 4 f §:n 1 momentin 4 ja 7 kohta mainitussa laissa 603/1986, 4 §:n 2 momentti, 4 c §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 3, 10 ja 11 momentti, 5 a §, 7 h §:n 1 momentti ja 12 §:n 1 momentin 1 kohta mainitussa laissa 1263/1999, 4 c §:n 4 momentin 2 kohta laissa 50/1985, 4 f §:n 3 momentti sekä 5 §:n 4 ja 5 momentti laissa 221/1998, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta laissa xxx/2002, 5 §:n 6 momentti ja 12 §:n 1 momentin 2 kohta

mainitussa laissa 630/2002, 5 c §:n 3 momentti laissa 605/1989, 6 a §:n 2 momentin 4 kohta ja 3 momentti laissa 1544/1993, 6 a §:n 4 momentin 1 kohta mainitussa laissa 1040/1998, 7 c §:n 1 momentti laissa 79/2001, 7 f §:n 1 momentin 3—5 kohta laissa 1279/2000, 8 §:n 2 momentti mainitussa laissa 1495/1995 ja 4 momentin johdantokappale laissa 663/1985 sekä 10 momentti laissa 592/1985, 11 §:n 2 ja 3 momentti laissa 459/1986, 8 momentti mainitussa laissa 654/2000, 12 b §:n 1 momentti laissa 979/1993, 12 c §:n 1 momentti laissa 561/1998 ja 19 b §:n 5 momentti laissa 1331/1999, ja

lisätään 12 §:n edelle uusi väliotsikko ja lakiin uusi 7 i § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on sen vuoden jälkeen, *jona työntekijä on täyttänyt 13 vuotta*, jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustantamiseen siten kuin 12 b §:ssä säädetään. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) joka on alkanut työntekijän täytettyä 65 vuotta;

2) jossa työansio asetuksella tarkemmin säädetyllä tavalla alittaa 90 markkaa kuukaudessa;

3) jonka perusteella työntekijällä muun lain tai asetuksen nojalla on oikeus eläkkeeseen tai jossa työntekijään sovelletaan merimieseläkelain (72/1956) 1 §:n 4 momentin 3 kohdan säännöstä; tai

4) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen kunnan, kuntainliiton tai seurakunnan tahi uskonnollisen yhdyskunnan työntekijöitä koskevan sellaisen eläkesäännön mukaan, jonka työntekijälle määräämä täysi eläke vastaa vähintään tässä laissa säädettyjen perusteiden mukaista eläketurvaa.

Kun eläkkeiden perusteena olevia palkkoja tarkistetaan 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla,

Ehdotus

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustantamiseen siten kuin 12 b §:ssä säädetään. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) *ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta;*

2) *sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta;*

3) jossa työansio asetuksella tarkemmin säädetyllä tavalla alittaa 15,14 euroa kuukaudessa;

4) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai asetuksen nojalla tai jossa työntekijään sovelletaan merimieseläkelain (72/1956) 1 §:n 4 momentin 3 kohdan säännöstä; tai

5) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen kunnan, *kuntayhtymän* tai seurakunnan tai uskonnollisen yhdyskunnan työntekijöitä koskevan eläkesäännön mukaan, jonka työntekijälle määräämä täysi eläke vastaa vähintään tässä laissa säädettyjen perusteiden mukaista eläketurvaa.

Kun *eläkkeen* perusteena olevia työansioita tarkistetaan 7 b §:ssä tarkoitetulla tavalla,

muuttuu 1 momentin 2 kohdassa säädetty rajamäärä vastaavasti.

1 a §

Jos työntekijä sellaisessa työsuhteessa, johon perustuva eläketurva määräytyy eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (382/69) mukaan, tekee myös työtä, josta suoritettavaa korvausta ei oteta huomioon mainitun lain mukaista eläkettä määrättäessä, työnantajan on sen estämättä, mitä 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa on säädetty, järjestettävä ja kustannettava työntekijälle tämän lain mukainen eläketurva, mikäli työsuhde muutoin täyttää 1 §:ssä säädetty edellytykset.

muuttuu 1 momentin 3 kohdassa säädetty rajamäärä vastaavasti.

1 a §

Jos työntekijä sellaisessa työsuhteessa, johon perustuva eläketurva määräytyy eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (382/1969) mukaan, tekee myös työtä, josta suoritettavaa korvausta ei oteta huomioon mainitun lain mukaista eläkettä määrättäessä, työnantajan on sen estämättä, mitä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, järjestettävä ja kustannettava työntekijälle tämän lain mukainen eläketurva, mikäli työsuhde muutoin täyttää 1 §:ssä säädetty edellytykset.

1 c §

Siltä osin kuin ulkomaantyö on vakuutettu vapaaehtoisesti, työntekijän katsotaan työskentelevän uudessa työsuhteessa, *jollei 7 d §:stä muuta johdu*. Samoin menetellään, jos eläkkeen perusteena oleva työansio on määrätty 4 momenttia soveltaen.

Siltä osin kuin ulkomaantyö on vakuutettu vapaaehtoisesti, työntekijän katsotaan työskentelevän uudessa työsuhteessa. Samoin menetellään, jos eläkkeen perusteena oleva työansio on määrätty 4 momenttia soveltaen.

2 §

Työsuhteen ei katsota keskeytyneen yrityksen omistajan tai haltijan vaihtumisen johdosta.

Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työkyvyttömyyden tai 4 e §:ssä tarkoitetun yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työsuhteen jatkuessa työnteko ja palkanmaksu ovat yhdenjaksoisesti keskeytyneinä enintään vuoden ajan, työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti. Jos työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneinä yhdenjaksoisesti kuitenkin yli vuoden ajan, työsuhteen katsotaan päättyneen sen päivän lopussa, jolta työntekijälle on viimeksi maksettu eläkepalkkaan 7 e §:n mukaisesti luettavia eriä mainitun vuoden kuluessa työnteon ja palkanmaksun keskey-

2 §

Jos työntekijän työansio on työsuhteen vielä jatkuessa vähintään kuutena viimeksi kuluneena kalenterikuukautena kunakin ollut 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua rajamäärää pienempi, työnantaja voi ilmoittaa tämän lain alaisen työsuhteen työansiot taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) piiriin, kuitenkin aikaisintaan seitsemännen kalenterikuukauden alusta.

tymisestä.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa sen jälkeen, kun työsuhde on päättynyt 2 momentin perusteella, katsotaan hänen olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 4 f §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osa-aikatyössä.

Jos työntekijän työansio on työsuhteen vielä jatkuessa vähintään kuutena viimeksi kuluneena kalenterikuukautena kunakin ollut 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittua rajamäärää pienempi, työnantaja voi ilmoittaa tämän lain alaisen työsuhteen myös päättyneeksi aikaisintaan kuitenkin kuudennen kalenterikuukauden lopussa. Aikaa, jona työntekijä on asevelvollisena suorittanut palvelusta vakinaisessa väessä, ei myöskään lueta työsuhteen jatkumisaikaan.

Jos työntekijän säännöllisenä pidettävä työaika tämän lain alaisessa, vähintään kolme vuotta jatkuneessa työsuhhteessa muuttuu muissa kuin 2—4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ja hänen palkkansa samalla alenee vähintään yhdellä neljänneksellä tai nousee vähintään yhdellä kolmanneksellä eikä työajan muutosta ole tarkoitettu tilapäiseksi, katsotaan työntekijän muutoksen jälkeen olevan uudessa työsuhhteessa, jollei 7 d §:stä muuta johdu. Uuden työsuhteen katsotaan tällöin alkaneen sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana muutos työajassa on tapahtunut. Työsuhteen ei kuitenkaan katsota välillä päättyneen, jos edellisessä virkkeessä tarkoitettun uuden työsuhteen alkamisesta ei eläketapahtuman sattua ole kulunut kahta vuotta.

Mitä edellä 5 momentissa säädetään, sovelletaan muiden edellytysten täyttyessä myös silloin, kun muutos työajassa on tapahtunut asteittain, jos työntekijän tai työnantajan ilmoituksen johdosta tulee selvityksi, että palkka on alentunut tai noussut sanotussa momentissa tarkoitettussa määrin enintään kolmen vuoden kuluessa ensimmäisestä muutoksesta lukien. Vertailtaessa eri ajankohtien työansioita ne on tarkistettava 9 §:n mukaisesti. Sovellettaessa 5 momentin toista virkettä katsotaan työajan

muutoksen tapahtuneen silloin, kun työaika ensimmäisen kerran muuttui.

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhhteessa. Työsuhteen ei kuitenkaan katsota päättyneen, jos työntekijän palkka on tässä työsuhhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättymistä, ja jos 7 d §:n soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 5—7 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä 4 §:n 4 momenttia ja 12 §:ää sovellettaessa.

3 a §

Eläketurvan ehdot ja perusteet hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Niihin ei ilman erityistä syytä saa hyväksyä eroja, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan eläkelaitosten tämän lain mukaisten yhteisten asioiden hoitamista. Ministeriö voi erityisestä syystä hyväksyä myös ehdot, jotka eivät jonkin tai joidenkin etujen osalta täytä tämän lain mukaisia vähimmäisvaatimuksia, jos ehtojen mukaisen eläketurvan kokonaisuutena voidaan katsoa raha-arvoltaan vastaavan ainakin sanottua vähimmäisturvaa, kuitenkin siten, että eläkkeen määrää ei voida hyväksyä pienemmäksi kuin jäljempänä 5 §:n 1—3 momentissa säädetään.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, hänen oikeutensa eläkkeeseen määräytyy kunkin työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Mikäli eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi, muutetaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään,

3 a §

Eläketurvan ehdot ja perusteet hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Niihin ei ilman erityistä syytä saa hyväksyä eroja, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan eläkelaitosten tämän lain mukaisten yhteisten asioiden hoitamista. Ministeriö voi erityisestä syystä hyväksyä myös ehdot, jotka eivät jonkin tai joidenkin etujen osalta täytä tämän lain mukaisia vähimmäisvaatimuksia, jos ehtojen mukaisen eläketurvan kokonaisuutena voidaan katsoa raha-arvoltaan vastaavan ainakin sanottua vähimmäisturvaa, kuitenkin siten, että eläkkeen määrää ei voida hyväksyä pienemmäksi kuin jäljempänä 5 §:ssä säädetään.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, hänen oikeutensa eläkkeeseen määräytyy kunkin työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Mikäli eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi, muutetaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään,

eläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy. Jos kuitenkin työntekijä siirtyy merimieseläkelain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 60 vuoden ikää, tämän lain mukainen eläke myönnetään vanhuuseläkkeenä merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä, jos merimieseläkelain mukainen eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta, ja varhennettuna vanhuuseläkkeenä, jos merimieseläkelain mukainen eläkeikä on vähintään 60 vuotta.

4 §

Työntekijällä on oikeus vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeeseen sekä hänen omaisillaan oikeus perhe-eläkkeeseen tämän lain mukaisesti. Jos oikeus eläkkeen saamiseen perustuu kahteen tai useampaan työsuhteeseen, lasketaan kuhunkin työsuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteen siten kuin jäljempänä säädetään.

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään.

Milloin työkyvyttömyys aiheutuu sellaisesta sairaudesta, viasta tai vammasta, joka työntekijällä oli työsuhteen alkaessa, hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tämän työsuhteen perusteella vain, jos hän on tullut työkyvyttömäksi aikaisintaan vuoden kuluttua työsuhteen alkamisesta.

eläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy. Jos kuitenkin työntekijä siirtyy merimieseläkelain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, tämän lain mukainen eläke myönnetään vanhuuseläkkeenä merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä siten kuin siitä tarkemmin määrätään *työeläkelätkien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa.*

4 §

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Työntekijällä on oikeus myös työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeeseen ja hänen omaisillaan perhe-eläkkeeseen siten kuin tässä laissa säädetään.

Vanhuuseläke myönnetään aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta varhennettuna aikaisintaan 62 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään. Vanhuuseläkkeen aikaisista työansioista karttuneeseen eläkkeeseen on oikeus aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

(kumotaan)

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 7 f §:ssä tarkoitettua työeläkelisää ja 7 g §:ssä tarkoitettua lapsikorotusta (tulevan ajan eläkkeenosa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettut työttö-

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt 63 vuoden ikään asti. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus viimeksi mainitusta ajankohdasta edellyttäen, ettei työntekijä ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle. Osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus siitä ajankohdasta, jona osatyökyvyttömyyseläke muuttuu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

4 c §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus saada työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään siihen saakka kunnes hän täyttää 63 vuotta edellyttäen, että:

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (/2002) 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaan; ja että

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tulevan ajan eläkettä laskettaessa sovelletaan kuitenkin 6 a, 6 b, 7, 7 b ja 7 c §:ää sellaisena kuin mainitut lainkohdat ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkettä. Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

myyseläkkeen saamisen edellytykset.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kaksinkertaisena kuukaudessa; eikä

Kun työttömyyseläkkeen saaja täyttää vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 3 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu 4 §:n 6 momentin mukaan vanhuuseläkkeeksi.

Sellainen työttömyyseläke, johon 3 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 6 §:n 1 momentissa ja 6 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 9 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut 8 §:n 4

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 500 euroa kuukaudessa; eikä

Työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi ei kuitenkaan sovelleta, mitä 7 h §:ssä säädetään. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä on sovellettu 3 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläke. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläke myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Jos työntekijä täyttää edellä tässä pykälässä säädetty edellytykset 62 vuotta täytettyään, hänelle myönnetään vanhuuseläke siten kuin 5 a §:n 3 momentissa säädetään.

4 e §

(kumotaan)

momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 19 e §:ssä tarkoitettua ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä, edellyttäen että:

3) hänen tämän lain piiriin kuuluvan työsuhteensa perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi

(kumotaan)

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58—67-vuotiaalla työntekijällä, edellyttäen että:

(kumotaan)

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä viisi vuotta; ansioi-

vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella karttumisaika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

7) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 kohdassa tarkoitettua osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista, kuitenkin vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn markkamäärän suuruinen; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä.

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos työsuhteeseen sovelletaan 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua työsuhteen katkaisua, työsuhteen katsotaan kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

den perusteella *karttumisaikaa* otetaan tällöin huomioon siten, kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 §:n 4 momentissa säädetään;

7) hänen *ansionsa* on vähentynyt siten, että hänen 5 kohdassa tarkoitettua osa-aikatyöstä saamansa *työansiot* ovat vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotöiden yhteenlasketuista vakiintuneista ansioista, kuitenkin vähintään 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyn *rahamäärän* suuruinen; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa *työansioissa* tapahtuneesta vähennyksestä.

Vakiintuneena *ansiona* pidetään *osa-aikaeläkettä määrättäessä sitä jäljempänä 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.*

4 g §

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa- aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 a §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitettulla määrällä.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täytettyään 68 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 a §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 5 §:ssä tarkoitettulla määrällä.

Kuntoutus

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitetty kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen.

HE 116/2002

5 §

Eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusajan kuukautta kohti;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta; ja

2) 1/12 prosenttia siltä osin kuin palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää

Kuntoutus

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

2) työntekijän eläkkeeseen sisältyvän 7 c §:ssä tarkoitetun tulevan ajan ansiot ovat vähintään 24 000 euroa, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitetty kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että tulevan ajan ansiot ovat vähintään edellä mainitun rajamäärän suuruiset tai että eläkkeessä on otettu huomioon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olevan lain mukainen tuleva aika.

5 §

Eläkettä karttuu vuodessa tämän lain alaisista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista:

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, ja niistä eläkkeen perusteena olevista työansioista, jotka eläkkeensaaja on saanut täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen aikana sekä 6 a §:ssä tarkoitusta eläkkeen perusteesta;

2) 1,9 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 vuotta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta;

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, ei kuitenkaan, jos työntekijä saa tänä aikana eläkettä muuna kuin osa-aikaeläkkeenä.

Tulevan ajan eläke on 7 c §:ssä tarkoitusta tulevan ajan ansiosta

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyt-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

heinäkuuta 1962.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävä osa-aikatyö kartuttaa eläkettä siten kuin edellä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 6 a §:ssä tarkoitettu tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 3 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovittua eläkettä 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy.

tämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

Ajalta, jolta työntekijä on saanut täyttää työkyvyttömyyseläkettä, eläkettä karttuu myös 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiosta

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Ajalta, jolta työntekijä on saanut osatyökyvyttömyyseläkettä, eläkettä karttuu 3 momentissa mainittujen karttumisprosenttien mukaan 7 c §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansion puolesta määrättyä.

Kun eläkekarttuma lasketaan kuukautta kohden, karttumisprosenttina käytetään 1/12 edellä 1—3 momentissa mainitusta määrättyä.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuu eläkettä siten kuin 1 momentissa säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään 1/8 prosenttia ja vanhuuseläkkeeseen 1/16 prosenttia jäljempänä säädetystä ansion alenemasta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkettä määrättäessä ansion alenema on se 5 c §:n 1 momentin mukainen työansioden erotus, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan tulevan ajan eläke, tulevalta ajalta eläke lasketaan 2 momentin 2 kohdan mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansion alenemasta.

5 a §

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan eläkettä 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhde, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, mainitusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä on tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 3 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1—3 momentin mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden

Jos vanhuuseläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja edellä 2 momentissa säädetään, työntekijällä, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke 62 vuoden iässä vähentämättömänä.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1—3 momentin mukaan. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu vähintään vuoden ajaksi siten, että muutoksella on 1 momentin mukaan vaikutusta eläkkeen suuruuteen, eläke tarkistetaan muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:stä muuta johdu.

Jos eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa,

ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä *eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta* muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 j §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poik-

jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja on tilapäisesti ansiotyössä.

Työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa taikka työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttämistä harkittaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Jos työansioita on vähintään 40 muuta enintään 60 prosenttia siitä keskiansiosta, jonka perusteella karttunut työkyvyttömyyseläke on määrätty, eläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työansioita on yli 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään.

Työkyvyttömyyseläke tarkistetaan, keskeytetään tai lakkautetaan eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta edellä 1 ja 3—5 momentissa säädetyin edellytyksin. Eläkettä ei kuitenkaan tarkisteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltävän vuoden ajalta. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa *kuntoutustukena* vuotta lyhyemmältäkin ajalta. *Osatyökyvyttömyyseläke* voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 j §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

keuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajaus vähentää osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta aika, jonka työsuhde 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika mukaan luettuna on jatkunut 65 vuoden iän täyttämiseen mennessä siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrittäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke).

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan myös puolet siitä ajasta, jonka työntekijän 8 päivänä heinäkuuta 1961 voimassa ollut työsuhde on ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 jatkunut hänen täytettyään 23 vuotta.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien tai eläkesääntöjen sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (/2002) mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajaus vähennetään osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavat 1 §:n mukaan vakuutetut työansiot, jotka työntekijä on ansainnut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua markkamäärän suuruiset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

- 1) opintovapaalaisia (273/1979) tarkoitettua opintovapaata;
- 2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/1990), valtion virkamieslain (755/1986), peruskoululain (476/1983) tai lukiolain (477/1983) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;
- 3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea;
- 4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea enintään 180 päivältä, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä enim-

6 a §

Eläkkeeseen oikeuttavat myös seuraavat etuudet tai niiden perusteena olevat työ- ja ansiotulot:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena oleva sairausvakuutuslain (364/1963) mukainen työtulo siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle;

2) vuorotteluvapaalain (/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen perusteena oleva ansio;

3) työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva ansio edellyttäen, että päivärahaa on saatu joko työttömyysturvalaissa tarkoitettuna palkansaajana tai mainitun lain 1 luvun 6 §:ssä 2 momentissa tarkoitettuna yrittäjänä, siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä;

4) julkisesta työvoimapolitiisesta annetun lain (/2002) mukaisen ansiotuen perusteena oleva ansio;

5) työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitetaan koulutuspäivärahan perusteena oleva ansio

6) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena oleva ansio;

7) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain (611/1991) mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

8) sairauspäivärahan perusteena oleva sairausvakuutuslaissa tarkoitettu työtulo siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle;

9) tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, jos työntekijälle ei makseta sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tämän ansionme-

mäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin perusteella ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin että;

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista lasten kotihoidon tukea; ja

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

netyskorvauksen vuoksi.

Eläkkeen perusteena on 100 prosenttia 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun etuuden perusteena olevasta työtulosta, 75 prosenttia 2—3 kohdassa tarkoitettun etuuden perusteena olevasta ansiosta ja 65 prosenttia 4—9 kohdassa tarkoitettun etuuden perusteena olevasta ansiosta tai työtulosta. Jos kuitenkin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, mainittuna perusteena on 500 euroa kuukaudessa.

Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudelta on oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen siten, että karttumaaika 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu aika mukaan lukien on yhteensä vähintään 12 kuukautta lasta kohden (jatkokarttuma). Jatkokarttuman perusteena on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun etuuden perusteena oleva työtulo. Jos kuitenkin mainittu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, mainittuna perusteena on 500 euroa kuukaudessa. Jatkokarttumaan on kuitenkin oikeus sillä vanhemmalla, joka on saanut vanhempainrahaa pitemmän ajan, jos vanhemmat eivät muuta ilmoita.

6 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen perusteella edellyttäen, että 7 §:n mukainen eläkepalkka on vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainitun rajamäärän suuruinen.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi muunkin kuin 1 momentin mukaiset edellytykset täyttävän työsuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan työsuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 6 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn vähintään 800 markan rajamäärään.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 3 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain (275/1987) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (velvoitetyö) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön

(kumotaan)

6 b

vuoksi.

6 c §

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua pykälää oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään.

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätöimintään perustuva 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätöimintää oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (valintavuodet). Työsuhteen päättymisvuosi otetaan kuitenkin yhtenä valintavuotena huomioon, jos työsuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai ko-

(kumotaan)

6 c §

7 §

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ko päättymisvuoden. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan 9 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään huomioon ottamatta, voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

Eläkepalkka on edellä sanotulla tavalla huomioon otettujen kalenterivuosien työansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Eläkepalkkaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täystehoista eläkettä, eikä aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta. Jos työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten lasketuna on suurempi.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 a §

Eläkepalkkaa laskettaessa kunkin valintavuoden työansiosta vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

Työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kullekin kalenterivuodelle kertoimen 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähennyksen suorittamista varten.

7 b §

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oike-

Eläkettä laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta oteta huomioon.

Ulkomaantyöstä eläketurvaa järjestettäessä ja eläkettä laskettaessa työn vastikkeena pidetään sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä (vakuutuspalkka).

Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona.

7 a §

Eläkettä laskettaessa kunkin vuoden työansiosta vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle vuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

7 b §

Tässä laissa säädetyt ansiorajat ja raha-

uttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 6 a §:ssä tarkoitetun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 7 §:n mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksoilta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapah- tumasta.

Jos työntekijä on 1 momentissa sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä pykälää sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeutta- valta ajalta yhteen.

7 c §

Jos 7 §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain (55/2001) 4 luvun 1 ja 3 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainvapaata taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 7 §:stä poiketen siten, että kalenterivuosi otetaan huomioon enintään kymmenen viimeistä sellaista kalenterivuota, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos kuitenkin 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen kymmenen viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päätymistä.

Eläkepalkka määrätään kuitenkin 7 tai 7 d §:n edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän pykälän soveltamisesta.

määrät sekä eläkettä laskettaessa kunkin vuoden ansio tarkistetaan kertoimella, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,8 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,2 (palkkakerroin). Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa joka kalenterivuodelle palkkakertoimen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tulevan ajan eläke

7 c §

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta (tuleva aika). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijällä on työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön mukaisia työansioita vähintään 12 000 euroa.

Tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva työansio (tulevan ajan ansio) määrätään niiden 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön mukaisten työansioiden perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (tarkastelu- aika). Jos työkyvyttömyys alkaa vuoden viimeisenä päivänä, tämä vuosi luetaan tarkasteluajaksi. Tulevan ajan ansiota määrättäessä vuosityöansiot tarkistetaan 7 b §:n mukaisesti. Tulevan ajan ansio on tarkasteluajana saatujen, näin tarkistettujen työansioiden summa jaettuna kuudella- kymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä siihen luetaan myös tarkasteluaikaan kohdistuva 6 a §:ssä mainitun etuuden perusteena oleva ansio tai työtulo tarkistettuna palkkaker-toimella.

Jos työntekijä on tarkasteluaikana saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukilain mukaista työmarkkinatukea, otetaan tulevan ajan ansiota määrättäessä työansiona huomioon 1 000 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudesta, jolta mainittua etuutta on suoritettu.

Jos tulevan ajan ansiota määrättäessä tarkasteluaikana työntekijällä ei ole 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen ansioiden lisäksi 2 momentissa tarkoitettuja työansioita, työntekijällä ei ole oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen.

Jos työntekijän työansiot ovat tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoidamisen vuoksi ja tämän seikan johdosta hänen eläketurvansa olisi alentunut vähintään 20 prosenttia, käytetään sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, työntekijän hakemuksesta 7 c §:n 1 momentin mukaisena ansiona sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään viimeiseltä kymmeneltä vuodelta.

7 d §

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetynksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunsaajan tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen synn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen synn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus eläketurvaan, pidetään työsuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka työntekijällä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 momentin säännöstä, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin

7 d §

Sen estämättä, mitä 7 c §:n 2 momentissa säädetään, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot työkyvyttömyyden alkamista edeltävän kalenterikuukauden loppuun asti, jos

1) työntekijällä ei ole tarkasteluaikana yhtenäkkään vuonna sellaisia työansioita, jotka 7 c §:n 2—3 ja 6 momentin mukaan otetaan huomioon tulevan ajan ansiota määrättäessä; tai

2) työntekijällä on 1 kohdassa tarkoitettuja työansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkasteluaika on sen estämättä, mitä 7 c §:n 2 momentissa säädetään, 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden

kuin kymmenen vuotta ennen eläketapah-
tuma.

Jos tulee selvitetyn, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä työajassa tapahtuneen muutoksen johdosta, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä pykälää sovellettaessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 e §

Eläkepalkkaa laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvausta oteta huomioon.

Ulkomaantyöstä eläketurvaa järjestettäessä ja eläkepalkkaa laskettaessa eläkkeen perusteena olevana työansiona pidetään kuitenkin sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona.

alkamista edeltävän kuukauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio on tänä tarkasteluaikana saatujen, 7 b §:n mukaan tarkistettujen työansioiden summa jaettuna samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä.

Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus 7 c §:n 2—3 ja 6 momentissa sekä edellä 1 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin mikä tämän lain alaisten työansioiden osuus on 8 §:n 4 momentin 1—2 ja 10—13 kohdissa mainittujen lakien mukaisen ansioiden yhteismäärästä 7 c §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluaikana.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet 7 c ja 7 d §:n soveltamisesta.

7 e §

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella eläkettä, eläkkeeseen oikeuttavaksi lasketaan myös aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä. Määrättäessä eläkettä tältä ajalta käytetään eläkettä laskettaessa perusteena aikaisemman eläkkeen tulevan ajan ansiota. Jos työntekijällä on oikeus tulevaan aikaan useamman kuin yhden 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain nojalla, eläkkeellä oloaika luetaan uuteen eläkkeeseen oikeuttavaksi vain yhden kerran.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

7 f §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa joko työttömyysturvalain tarkoittamana palkansaajana tai työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1—3 kohdan tarkoittamana yritystoimintaa harjoittaneena henkilönä;

2) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää tukea;

4) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea; tai

5) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaisista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvauksista tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisiä lasketaan kertomalla 80 prosenttia eläkkeen määrästä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mai-

7 f §

Jos työntekijällä on oikeus tulevaan aikaan 8 §:n 4 momentin 3—5 tai 7—9 kohdassa mainitun lain tai eläkesäännön perusteella, työntekijällä ei ole oikeutta tulevaan aikaan 7 c ja 7 d §:n mukaisesti.

Jos työntekijällä olisi ollut oikeus tulevan ajan eläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan myös 1 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön alaisen työ- tai virkasuhteen kanssa rinnakkain jatkuneesta tämän lain alaisesta työsuhhteesta, sovelletaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, 7 c §:n säännöksiä kuitenkin siten, että tulevan ajan ansiota laskettaessa ei oteta huomioon 1 momentissa tarkoitettujen julkisten alojen eläkelain tai eläkesäännön alaisia ansioita.

nittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet), ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämiseen, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 17 §:n mukaista soviteltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menettellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

Lapsikorotus

7 g §

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen saaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1939 ja jos hänellä tai hänen puolisolallaan on sellainen 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu 18 vuotta nuorempi lapsi, jolla eläkkeensaajan jälkeen olisi oikeus perhe-eläkkeeseen, lisätään eläkkeeseen lapsikorotus.

Jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1920, lapsikorotus on yhdestä lapsesta 20 prosenttia eläkkeen määrästä. Jos eläkkeensaaja on syntynyt edellä sanottua myöhemmin, prosenttiluvusta 20 vähennetään yksi jokaista vuotta kohden, jolla eläkkeensaajan syntymävuosi ylittää vuoden 1919. Kahdesta tai useammasta lapsesta lapsikorotus on kaksinkertainen.

Lapsikorotukseen oikeuttavien lasten lukumäärän muuttuessa suoritetaan siitä aiheutuva eläkkeen tarkistus muutosta seuraavan maksukauden alusta.

(kumotaan)

7 g §

Työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea korotetaan jäljempänä mainitulla kertoimella sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkettä tai kuntoutustukea on maksettu yhteensä viideltä täydeltä kalenterivuodelta. Tämä kertakorotus lasketaan työntekijälle myönnetyn 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa siten, että iän ollessa 24—26 vuotta, korotusprosentti on 21. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä. Iän ollessa yli 55 vuotta, korotusta ei tehdä.

Perhe-eläkkeen määrä

7 h §

Perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työttömyyseläke tai 4 c §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista taikka 8 tai 8 c - 8 f §:stä muuta johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta; sekä

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 8 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa

(kumotaan)

7 h §

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen vuoden 2009 jälkeen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa eläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos vanhuuseläke kuitenkin alkaa ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Leskeneläke muunnetaan eläkesovitusta tehtäessä kyseiselle vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Elinaikakerrointa ei sovelleta 11 §:ssä tarkoitettuun vapaaehtoiseen lisäeläke-eläkkeeseen.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 62 vuoden iässä tai sen jälkeen, eläke tarkistetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, eläke tarkistetaan kuitenkin elinaikakertoimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Eläketurvakeskuksen esityksestä vuosittain 1 momentissa tarkoitettua elinaikakertoimen. Elinaikakerroin määrätään siten, että sillä muunnetun eläkkeen pääoma-arvo on kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käyttövuosittain olevien Tilastokeskuksen kuolevuosittain perusteella laskettuna sama kuin muuntamattoman eläkkeen pääoma-arvo vuonna 2009 laskettuna vuosien 2003—2007 kuolevuosittain perusteella. Pääoma-arvoa laskettaessa käytetään kahden prosentin korkokantaa.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet elinaikakertoimen laskemisesta ja soveltamisesta.

lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettusta edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa. Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

7 i §

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työttömyyseläke tai 4 c §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Niinkään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessa ansaitsema uusi eläke. Jollei edunjättäjä saanut ensimmäisessä virkkeessä mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista taikka 8 tai 8 c—8 f §:stä muuta

johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta; sekä

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 8 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpaakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisojen perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisojen kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta

seuraavan kuukauden alusta.

8 §

Jos tämän lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa tapaturmavakuutuslain (608/48) säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, liikennevakuutuslain (279/59) nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta, sotilasvammalain nojalla myönnettyä elinkorkoa tai 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- ja virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä, näiden suoritusten yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä. Jos vanhuuseläke 5 a §:n 1 momentin mukaisesti myönnetään myöhemmästä ajankohdasta kuin eläkeiän saavuttamista seuraavan kuukauden alusta, yhteensovitus toimitetaan työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän.

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa sellaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta tai, jos kysymys on osaeläkkeenä myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jollei työntekijällä ole oikeutta peruseläkkeeseen, jossa on eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään vuosi, käytetään yhteensovitusperusteena korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa. Jos työntekijä on samanaikaisesti vähintään

8 §

Tämän lain mukainen eläke yhteensovitaan vähentämällä eläkkeestä seuraavat etuudet:

1) tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuvaa jatkuva korvaus;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalain (1211/1990) nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijälle myönnetään vanhuuseläke 5 a §:n 1 momentin mukaisesti 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, yhteensovitus toimitetaan vastaten 68 vuoden ikää.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentin 1—6 kohdassa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien jäljempänä 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärän ja 1—6 kohdassa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

vuoden yhdenjaksoisesti kahdessa tai useammassa 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lasketaan yhteensovitusperustetta määrättäessä vastaavat eläkepalkat ja työtulot yhteen. Jos työntekijä on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketapahtuman johdosta peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä ja on vähintään kolmen vuoden ajan ollut samanaikaisesti 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä tähän työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan liittyvään eläkepalkkaan tai työtuloon 10/6 mainitun aikaisemman eläkkeen määrästä. Tämän momentin soveltamisesta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/1985) alaisiin työsuhteisiin on kuitenkin voimassa, mitä mainituissa laeissa säädetään.

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

Jos saman edunjättäjän kuoleman johdosta edunsaajille myönnetyt tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke, 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä vastaava muu perhe-eläke taikka 1 momentissa tarkoitettua muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta vastaava perhe-eläke tai jatkuva korvaus yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osalta kuin tämän lain vähim-

Yhteensovituksessa otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus. Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman valtion eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään ottamalla huomioon 4 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraan valtion etuus tulevan ajan osalta silloin, kun on kysymys Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 tai Suomen solmimien sosiaaliturvasopimusten alaisesta etuudesta.

(kumotaan)

mäisehtojen mukainen perhe-eläke on 4 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä vastaavista kaikista perhe-eläkkeistä. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen tai jatkuvaan korvaukseen sisältyvää määräaikaista korotusta. Yhteensovitusraja on 60 prosenttia perhe-eläkkeen perusteena olevan edunjättäjän eläkkeen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketusta yhteensovitusperusteesta vähennettynä kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläkelain mukaan suoritettavan lapseneläkkeen perusmäärällä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen perusmäärällä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saajana on lesken asemesta edunjättäjän entinen puoliso, yhteen sovitusta toimitettaessa ei vähennetä perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen perusmäärää. Jos 7 h §:n mukaisesti edunsaajien lukumäärän perusteella laskettu perhe-eläke on pienempi kuin edunjättäjän eläke, alennetaan edellä sanottuja prosenttimääriä samassa suhteessa. Yhteensovitettu perhe-eläke jaetaan edunsaajien kesken 7 h §:ssä mainittujen määrien suhteessa.

Jos kuitenkin palkka, jota olisi 2 momentin mukaan käytettävä yhteensovitusperusteena, on huomattavasti alempi kuin työntekijän vuotta lyhyemmistä työsuhteista määrättävä palkka ja jos suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena, yhteensovitusperusteena käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa.

Sovellettaessa 5 momenttia otetaan perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisinä kuin ne ovat edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

Yhteensovituksessa voidaan kokonaan tai osittain ottaa huomioon myös 1 ja 5 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vierasta valtiosta maksettava etuus.

(kumotaan)

(kumotaan)

8 c §

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua

eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta. Eläkettä määrättäessä ei sovelleta 6 a §:n 2 momentin säännöksiä ei sovelleta 6 a §:n 2 momentin säännöksiä päivistä, jotka jätetään huomioon ottamatta sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa.

8 d §

Eläkesovituksessa vähennetään 7 h ja 8 §:n mukaisesti määrättyä leskeneläkettä, jos lesken 8 c §:ssä tarkoitettut ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 255 markkaa kuukaudessa, jos edunjättäjän 7 h §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke ja 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet taikka niihin verrattavat työ- tai virkasuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun markkamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 127,50 markkaa ja on enintään 255 markkaa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 127,50 markkaa. Jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, eläkesovitusperusteena käytetään vuonna 1990 sanotun 255 markan asemesta 348 markkaa, josta vähennetään 6,64 markkaa kunakin seuraavana vuonna.

eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta.

8 d §

Eläkesovituksessa vähennetään 7 i ja 8 §:n mukaisesti määrättyä leskeneläkettä, jos lesken 8 c §:ssä tarkoitettut ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 42,89 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 7 i §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke ja 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet taikka niihin verrattavat työ- tai virkasuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 21,44 euroa ja on enintään 42,89 euroa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 21,44 euroa.

9 §

Sen kalenterivuoden loppuun, jona työntekijä täyttää tai edunjättäjä täyttäisi 65 vuotta, eläketurva sidotaan indeksiin, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5. Tämän jälkeiseltä ajalta käytetään indeksiä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8.

Eläkettä tarkistetaan kalenterivuositain indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8 (*TEL-eläkeindeksi*) siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin määrätään.

Vapaaehtoiset lisäedut

11 §

Jos työnantaja on 1 momentin mukaisesti järjestänyt työntekijöilleen tämän lain vähimmäisehtoja paremman eläketurvan ja vanhuuseläke alkaa muusta ajankohdasta kuin eläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkkeen määrää muutetaan alkamisajasta riippuen laskemalla määrä vakuutusmatemaattisia periaatteita noudattaen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Mikäli työehto- tai muulla sopimuksella ei ole muunlaisesta eläkekustannusten jaosta sovittu tai työntekijät eivät ole asetuksella säädettävien tavoin toimeenpannulla äänestyksellä hyväksyneet muunlaista jakoa, saadaan työntekijöiltä periä yhteensä enintään puolet siitä eläkevakuutuksen maksusta, millä tämän lain mukaisia vähimmäisehtoja vastaava vakuutusmaksu 1 momentissa tarkoitettujen lisäetujen johdosta nousee, kuitenkin siten, että lisäetuna ei tällöin pidetä työntekijälle 1 §:n säännöksistä poiketen järjestettyä eläketurvaa tämän lain mukaisten vähimmäisehtojen osalta. Työntekijällä on tällöin, jos hänen työsuhteensa päättyy taikka vakuutus lisäetujen osalta lakkaa ennen eläkeoikeuden alkamista, oikeus sen lisäksi, mitä tämän lain mukaisten vähimmäisetujen säilyttämisestä on säädetty, sanottujen lisäetujen osalta syntynyttä rahasto-osuutta vastaavaan maksuvapaaseen vakuutukseen. Lisäksi eläketurvan ehtoissa voidaan määrätä, että työntekijällä on oikeus suorittamalla itse maksut jatkaa vakuutustaan lisäetujen osalta.

Jos työnantajan ja eläkelaitoksen kesken on viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2000 sovittu, että lisäeläkevakuutus tulee voimaan ennen 1 päivää tammikuuta 2001, tämä uusi eläkejärjestelmä voidaan 5 momentin estämättä rekisteröidä eläketurvakeskuksessa viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2001.

Uutena eläkejärjestelmänä ei myöskään pidetä vakuutuskassalain mukaisen eläke-

Jos työnantaja on 1 momentin mukaisesti järjestänyt työntekijöilleen tämän lain vähimmäisehtoja paremman eläketurvan, vanhuuseläkkeen määrää muutetaan eläkkeen alkamisajasta riippuen laskemalla määrä vakuutusmatemaattisia periaatteita noudattaen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Jos työehto- tai muulla sopimuksella ei ole muunlaisesta eläkekustannusten jaosta sovittu tai työntekijät eivät ole asetuksella säädettävien tavoin toimeenpannulla äänestyksellä hyväksyneet muunlaista jakoa, saadaan työntekijöiltä periä yhteensä enintään puolet siitä eläkevakuutuksen maksusta, millä tämän lain mukaisia vähimmäisehtoja vastaava vakuutusmaksu 1 momentissa tarkoitettujen lisäetujen johdosta nousee. Työntekijällä on tällöin, jos hänen työsuhteensa päättyy taikka vakuutus lisäetujen osalta lakkaa ennen eläkeoikeuden alkamista, oikeus sen lisäksi, mitä tämän lain mukaisten vähimmäisetujen säilyttämisestä säädetään, sanottujen lisäetujen osalta syntynyttä rahasto-osuutta vastaavaan maksuvapaaseen vakuutukseen.

Tämän lain 1 §:n säännöksistä poiketen työntekijälle järjestetty vähimmäisetujen saamisen ehtoja koskeva parannus lakkaa 31 päivänä joulukuuta 2004. Mainittuun ajankohtaan mennessä karttuneesta, sanotun lisäedun sisältäneestä etuudesta muodostetaan 65 vuoden ikää vastaava maksuvapaa vakuutus siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

kassan toimintapiiriin kuuluvan työnantajan palveluksesta vuoden kuluessa työoikeudellisen työsuhteen päättymisestä toisen saman eläkekassan toimintapiiriin kuuluvan työnantajan palvelukseen siirtyneelle, 1 momentin mukaisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluneelle työntekijälle järjestettyä entisen tasoista eläketurvaa. Sama koskee myös eläkekassan toimintapiiriin 31 päivän joulukuuta 2000 jälkeen tulleen uuden työnantajan palvelukseen toisen saman eläkekassan toimintapiiriin kuuluvan työnantajan palveluksesta siirtyneelle, 1 momentin mukaisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluneelle työntekijälle järjestettyä vastaavantasosta eläketurvaa.

(kumotaan)

Päätettäessä vakuutuskassalaisia tarkoitetun eläkekassan sääntöjen muuttamisesta tämän pykälän mukaisiksi, päätös tehdään vakuutuskassalain 52 §:n ja eläkekassan sääntöjen estämättä yksinkertaisella äänen enemmistöllä.

(kumotaan)

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä laskettuna 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeeseen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuot-

Vastuunjako

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa puolen prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käyttäen eläkeikänä 65 vuotta ja laskettuna 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeeseen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä

ta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan taikka 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 5 §:n 6 momentin mukaista 6 a §:ää soveltaen laskettua määrää, eikä 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului mainitussa pykälässä tarkoitettun työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan taikka 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 4 j §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia eikä 7 g §:n mukaista korotusta, sekä siitä kuntoutusrahasta, joka vastaa 7 c ja 7 d §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkettä, vastaa kukin eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului 7 c ja 7 d §:ssä tarkoitettun tarkasteluajan kahtena viimeisenä kalenterivuotena, samassa suhteessa kuin mikä on kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen tämän lain alaiusten 7 c ja 7 d §:n mukaisten työansioiden osuus vastaavien 8 § 4 momentin 1 ja 2 ja 12 ja 13 kohdissa mainittujen eläkelakien mukaisten työansioiden yhteismäärästä mainittuina kalenterivuosina, mikäli tämä yhteismäärä on vähintään 12 000 euroa; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; lisäksi sellaisesta työttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijäin eläkelain 6 a §:ssä tarkoitettun työsuhteen perusteella;

12 b §

Työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon eläketurvakeskuksen luottovakuutusta varten perittävää vakuutusmaksun osaa. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain päätöksen työntekijäin eläkemaksun määrästä.)

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän ennakkoperintälain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta, tuloverolain (1535/92) 77 §:n mukaisesta palkkatulosta, rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta sekä palvelurahoista. Työntekijäin eläkemaksu pidätetään myös vakuutuskassalaissa (1164/92) tarkoitettun sairauskassan myöntämästä täydennyspäivärahasta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa.

12 b §

Työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksua, prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräistä vakuutusmaksua määrättäessä ei oteta huomioon Eläketurvakeskuksen luottovakuutusta varten perittävää vakuutusmaksun osaa. Työntekijäin eläkemaksu 53 vuoden iän täyttämisestä lukien on edellä tarkoitettu työntekijäin eläkemaksu kerrottuna luvulla 19/15. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain päätökset sovellettavista työntekijäin eläkemaksuprosenteista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän 7 §:ssä tarkoitettua ansiosta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa.

12 c §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkeläisissä tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläisissä tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista toimintaa harjoittavalle kirkon keskusrahastolle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettun työttömyysvakuutusrahaston suorittaa vuosittain asianomaisen ministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan asianomaisen ministeriön vahvistamana prosenttimääränä työttömyysvakuutusrahaston saamista työttömyysvakuutusmaksuista. Äärrösa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy 80 pro-

12 c §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkeläisissä tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläisissä tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista toimintaa harjoittavalle kirkon keskusrahastolle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettun työttömyysvakuutusrahaston suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa Eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, jonka suuruuden ministeriö vahvistaa siten, että se arvion mukaan vastaa 75 prosenttia siitä määrästä, joka saataisiin, jos 6 a §:n 1 momentin 2—3 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista

senttia siitä määrästä, joka saataisiin, jos 7 f §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon eläketurvakeskuksen luottovakuutusta varten perittävää vakuutusmaksun osaa. Vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 f §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakeskuksen ja työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä asianomainen ministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu ja 65 prosenttia siitä määrästä joka saataisiin, jos 6 a §:n 1 momentin 4—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon Eläketurvakeskuksen luottovakuutusta varten perittävää vakuutusmaksun osaa eikä 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua. Eläketurvakeskuksen ja työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä asianomainen ministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

19 b §

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrätessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen suorittamista pienempi kuin viisi markkaa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena. Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena viittä markkaa pienemmän perhe-eläkkeen tai eläkkeen, joka sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 perusteella maksetaan Suomesta lapselle niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, johon ei sisälly tulevan ajan eläkettä, on pienempi kuin 0,84 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena. Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena mainittua rahamäärää pienemmän perhe-eläkkeen tai eläkkeen, joka sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 perusteella maksetaan Suomesta lapselle niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 e §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut saamisen edelly-

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän osatyökyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa, 4 §:n 8 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetty edellytykset.

tykset.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain toimeenpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan siten, että työnantajan velvollisuus järjestää tämän lain mukainen eläketurva alle 18-vuotiaalle työntekijälle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Saman momentin 2 kohtaa sovelletaan työntekijään, jonka työsuhde jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen.

Ennen tämän lain voimaan tuloa alkanut ja lain voimaantullessa jatkuva työsuhde päätetään 31 päivänä joulukuuta 2004 ja työsuhteesta karttunut eläkeoikeus lasketaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Samoin ennen tämän lain voimaantuloa työntekijäin eläkelain 7 f §:n mukaan työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus lasketaan soveltuvin osin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Eläkettä myönnettäessä karttunut eläkeoikeus korotetaan vastaamaan laskentahetkeä tämän lain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Jos edellä 3 momentissa tarkoitettu työsuhde jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka, muu kuin osa-aikaeläke lasketaan myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden työntekijäin eläkelain säännösten mukaan edellyttäen, että eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012. Eläkettä määrättäessä työsuhteen ei katsota tällöin katkenneen 1 päivänä tammikuuta 2005. Eläkettä laskettaessa sovelletaan myös työntekijäin eläkelain 2, 5, 5 a, 6, 7 ja 7 a—d §:n sekä 9 §:n 2 momentin säännöksiä sellaisina kuin ne ovat ennen tämän lain

voimaantuloa. Jos työsuhteesta näin laskettu eläke on suurempi kuin tämän lain mukaan laskettu eläke, erotus lisätään tämän lain mukaan laskettuun eläkkeeseen.

Ennen vuotta 1945 syntyneellä työntekijällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan 62 vuoden iän täyttämiseen asti. Vastaavasti tällaiseen työntekijään sovelletaan tämän lain 3 a §:n 2 momentissa säädetyn varhennetun vanhuuseläkkeen 62 vuoden alaikärajan sijasta 60 vuoden alaikäraja.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden työntekijöiden eläkelain 4 e §:n ja 19 e §:n mukaan, kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan työntekijöiden eläkelain 6 a—6 b §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan kuitenkin 7 c ja 7 d työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta 7 h §:ää.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan työntekijöiden eläkelain muuttamisesta annetun lain (1482/1995) voimaantulosäännöksen 3 momentissa tarkoitettuun henkilöön työntekijöiden eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on voimassa mainitun lain voimaantullessa. Mainittuun henkilöön ja työntekijöiden eläkelain muuttamisesta annetun lain (1263/1999) voimaantulosäännöksen 4 ja 5 momentissa tarkoitettuun henkilöön sovelletaan työntekijöiden eläkelain 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on voimassa viimeksi mainitun lain voimaan tullessa sekä työntekijöiden eläkelain 6 §:ää ja 6 a—6 c §:ää, 7 ja 7 a—7 d §:ää sekä 8 §:ää ja 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa sellaisina kuin ne ovat voimassa ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän osa-aikaeläke ja sen jälkeen myönnettävä

eläke määräytyvät ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyseläkkeen aikana saaduista ansioista karttuu uutta eläkettä tämän lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, jos kyseessä on täysi työkyvyttömyyseläke ja mainitun 5 §:n momentin 1 tai 2 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on osatyökyvyttömyyseläke, tämän lain voimaantulosta lukien ja näin karttunut eläke myönnetään tämän lain 4 §:n 6 momentin mukaan, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämän lain 6 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden alaikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen työntekijän työansioihin, jotka on ansaittu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan työntekijän työansioihin, jotka on ansaittu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1939 syntyneellä työntekijällä on oikeus lapsikorotukseen edelleen tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Tämän lain 7 c—7 f §:ää sovelletaan eläketapahtumaan, joka sattuu 1 päivänä tammikuuta 2006 tai sen jälkeen. Jos eläketapahtuma sattuu vuosina 2006—2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon vuosiansioksi muutettuna se eläkepalkka, jonka perusteella tulevan ajan eläkeosuus olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 työansiot otetaan huomioon siten kuin tämän lain 7 c ja 7 d §:ssä säädetään. Tällöin myös tarkasteluaikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työansiot huomioon siten kuin tämän lain 7 c—7 d ja 7 e §:ssä säädetään ja tarkasteluaika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella.

Tämän lain 7 g §:n mukainen korotus myönnetään myös työkyvyttömyyseläkke-

seen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Tällöin korotus myönnetään sen tämän lain 7 g §:ssä tarkoitetun korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa työntekijän ikää vuoden 2010 alussa. Korotus myönnetään tämän lain 8 §:n tai 8 a §:n mukaan yhteensovitettuun eläkkeeseen.

Jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, käytetään tämän lain 8 d §:n 1 momentissa tarkoitettuna eläkesovitusperusteena vuonna 1990 42,89 euron asemesta 58,53 euroa, josta vähennetään 1,12 euroa kunakin seuraavana vuonna.

Tämän lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan myös eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Edellä 5, 8 ja 9 momenteissa tarkoitettuja eläkkeitä vuoteen 2011 saakka laskettaessa sovelletaan indeksiä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa indeksin kalenterivuositain siten kuin työntekijäin eläkeasetuksen 9 §:ssä säädetään.

Jos tätä lakia koskevaa hallituksen esitystä annettaessa voimassa olevan työsuhteen ehtojen mukaan työntekijän vähimmäisturvan eläkeikä on 62 vuotta alempi taikka lisäeläketurva on rakennettu sen varaan, että peruseläkkeen saa varhennettuna 62 vuotta alemmassa iässä, ja alemman iän täyttäänsään työntekijä kuuluu tähän työsuhteeseen liittyvän

1) tämän lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidyn lisäeläkejärjestelyn piiriin;

2) tämän lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidystä lisäeläkejärjestelystä vapaamuotoiseksi ryhmäeläkevakuutukseksi muunnettu lisäeläkejärjestelyn piiriin;

3) tämän lain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa mainitun lain mukaisen vähimmäisturvaa paremman eläketurvan korvanneen vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen piiriin;

4) eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan korvanneen vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen piiriin; tai

5) eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan piiriin;

on työntekijällä 4 §:n 2 momentin estämättä oikeus siirtyä tästä työsuhteesta tämän lain mukaiselle eläkkeelle 62 vuotta alemmassa iässä. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Mitä 18 momentissa todetaan, koskee myös työntekijää, jonka hallituksen esitystä annettaessa voimassa olleeseen työsuhteeseen liittyvä 2—3 kohdassa tarkoitettu järjestely korvataan eläkesäätiössä tai –kassassa järjestetyllä lisäeläketurvalla tai 2—5 kohdassa tarkoitettu järjestely korvataan vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella tämän lain voimaantulon jälkeen.

Oikeus saada tämän lain mukainen eläke 62 vuotta alemmassa iässä koskee myös 18 momentissa tarkoitetuista eläkejärjestelyistä tämän lain voimaantullessa eläkkeellä jo olevia henkilöitä.

Myönnettäessä tämän lain mukainen peruseläke 62 vuotta alemmassa iässä, eläke myönnetään siten vähennettynä kuin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehtoissa ja perusteissa määrätään. Sellaiseen 18 momentissa tarkoitetun järjestelyn piiriin kuuluvaan työntekijään, joka on täyttänyt 65 vuotta alemman eläkeiän ennen tämän lain voimaan tuloa, sovelletaan ennen tämän lain voimaantumista voimassa olleita säännöksiä.

Jos työnantaja ennen tämän lain voimaantumista on järjestänyt työntekijöilleen eläketurvan, jossa eläkkeen määrä on suurempi kuin työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, ei sanottu eläketurva korotu sen johdosta, että vähimmäisehtojen mukainen eläke alenee tämän lain säännösten perusteella. Sanotun eläketurvan ehtoja tai eläkekassan tai eläkesäätiön sääntöjä muuttamalla voidaan kuitenkin suorittaa aikaisempaa eläketurvaa tämän lainmukaisia eläkkeen korotuksia vastaava vähennys edellyttäen, ettei eläketurvan voida katsoa raha-arvoltaan alentuneen. Mitä viimeisessä virkkeessä säädetään, ei kuitenkaan koske työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaista rekisteröityä lisäeläkejärjestelyä.

Tämän lain 9 §:n 2 momentin voimaantuloa johtuva indeksitarkistuksen suuruus

otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin toisen virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisen vakuutuksen perusteissa.

Tämän lain 7 b §:n ja 9 §:n 2 momentin voimaantulosta johtuva indeksitarkistuksen muutos otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin toisen virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisen vakuutuksen perusteissa.

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 8 d §:n 1 momentissa, 19 b §:n 5 momentissa sekä voimaantulosäännöksen 16 momentissa säädetyt rahamäärät vastaavat vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 4 c §:n 4 momentin 2 kohdassa, 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa, 6 a §:n 3 momentissa, 7 c §:n 1 ja 4 momentissa ja 12 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyt rahamäärät vastaavat vuodelle 2002 vahvistettua palkkaindeksilukua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 1 §:n 3 momentti 1 a §, 4 a §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti, 4 b, 5 a—5 d, 7, 7 a, 7 b ja 8 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 a §:n 1 ja 3 momentti laissa 1130/1998 sekä 2, 4 ja 5 momentti laissa 1468/1993, 4 a §:n 1 momentti laissa 631/2002, 4 a §:n 2 ja 5 momentti, 5 b §:n 2, 3 ja 5—7 momentti, 7 §:n 2 momentin johdantokappale ja 1—3, 5 ja 6 kohta sekä 5 momentti, 7 a §:n 5 momentti ja 7 b §:n 1—6 momentti laissa 560/1993, 4 a §:n 4 momentti, 4 b §, 5 a §:n 1 momentti, 5 b §:n 4 momentti, 5 d §, 7 §:n 4 momentti, 7 a §:n 1 momentti ja 8 § laissa 1483/1995, 5 a §:n 2 momentti, 5 c §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti laissa 1264/1999, 5 b §:n 1 momentti ja 7 b §:n 7 momentti laissa 879/1994, 5 c §:n 2 momentti laissa 391/1995, 7 §:n 2 momentin 4 kohta laissa 1545/1993, 7 a §:n 2 momentti laissa 1058/1997 sekä 3 ja 4 momentti laissa 1041/1998,

muutetaan 1 §:n 1 ja 2 momentti, 4, 5 ja 6 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 5 momentti, 10 c §:n 1 ja 2 momentti, 12 § ja 13 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti laissa 1004/2000 ja 2 momentti laissa 470/1969, 1 §:n 3 momentti ja 4 §:n 2 momentti laissa 935/1972, 4 §:n 1 ja 6 momentti sekä 9 §:n 1 momentin 2 kohta mainitussa laissa 1264/1999, 4 §:n 3—5 momentti, 5 ja 6 § mainitussa laissa 1483/1995, 4 §:n 7 momentti mainitussa laissa 631/2002, 9 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1, 3 ja 4 kohta laissa 1294/1996, 10 §:n 5 momentti ja 12 § mainitussa laissa 879/1994, 10 c §:n 1 ja 2 momentti mainitussa laissa 560/1993 ja 13 a § laissa 376/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Työntekijälle, joka *sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta*, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka valtioneuvoston asetuksella säädettävällä muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava tämän lain mukainen eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille tämän lain mukainen perhe-eläketurva. Työnantajan on kustannettava lisäksi 2 d §:ssä säädetystä toiminnasta aiheutuvat menot tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään.

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

- 1) toimihenkilöä;
- 2) pysyväksi ja ympäri vuoden kestäväksi tarkoitetussa työsuhteessa olevaa sellaista työntekijää, jolla työsuhteensa perusteella on oikeus työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun, muuhun kuin tähän lakiin taikka asetukseen tai eläkesääntöön perustuvaan eläkkeeseen;
- 3) putki- tai sähköalan työntekijää, jos hän on muun yrityksen kuin rakennusliikkeen palveluksessa; eikä
- 4) työtä, jonka perusteella oikeus eläkkeeseen määräytyy maatalousyrittäjien eläkelain mukaan.

Työntekijällä ei ole oikeutta tämän lain mukaiseen eläkkeeseen työn perusteella, jonka hän on tehnyt 65 vuotta täytettyään.

Ehdotus

1 §

Työntekijälle, joka työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- tai talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka valtioneuvoston asetuksella säädettävällä muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava tämän lain mukainen eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille tämän lain mukainen perhe-eläketurva. Työnantajan on kustannettava lisäksi 2 d §:ssä säädetystä toiminnasta aiheutuvat menot tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään.

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

- 1) työntekijää *ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona hän täyttää 18 vuotta*;
- 2) työntekijää *sen kalenterikuukauden jälkeen, jona hän täyttää 68 vuotta*;
- 3) toimihenkilöä;
- 4) pysyväksi ja ympäri vuoden kestäväksi tarkoitetussa työsuhteessa olevaa sellaista työntekijää, jolla työsuhteensa perusteella on oikeus työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa tarkoitettuun, muuhun kuin tähän lakiin taikka asetukseen tai eläkesääntöön perustuvaan eläkkeeseen;
- 5) putki- tai sähköalan työntekijää, jos hän on muun yrityksen kuin rakennusliikkeen palveluksessa; eikä
- 6) työtä, jonka perusteella oikeus eläkkeeseen määräytyy maatalousyrittäjien eläkelain mukaan.

1 a §

Tätä lakia sovelletaan myös sellaiseen työntekijään, jonka suomalainen työnantaja on Suomesta lähettänyt ulkomaille työhön samalle työnantajalle. Sama koskee työntekijää, jonka suomalainen yritys on lähettänyt ulkomaille työhön tämän yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan ulkomaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen, jos työntekijän työsuhde lähettäneeseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan.

Jos työnantaja osoittaa eläketurvan olevan 1 momentissa tarkoitettujen työntekijäin ryhmälle järjestetty muulla tavoin siten, että sen voidaan kokonaisuutena katsoa vastaavan tämän lain mukaista eläketurvaa, eläketurvakeskus voi hakemuksesta vapauttaa työnantajan velvollisuudesta vakuuttaa sanottuun ryhmään kuuluvat työntekijät siltä ajalta, jonka työsuhde ulkomailla on jatkunut yli kaksi vuotta. Vapautus myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona sitä on haettu.

Suomalainen yritys voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan:

1) sellaiselle ulkomaille lähetetylle työntekijälle, joka muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työskentelee samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa taikka sellaisen muun yrityksen palveluksessa, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa;

2) suomalaisen työnantajan tai 1 kohdassa tarkoitettun ulkomaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamalle työntekijälle, joka työsuhteen alkaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen; taikka

3) sellaiselle 1 momentissa tai tämän momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle työntekijälle, jonka eläketurva on sosiaaliturvaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten tai kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

Järjestettäessä tämän lain mukaista eläketurvaa 2 momentissa tarkoitettun kahden vuoden jälkeen tai 3 momentin mukaan, eläkkeen perusteena olevaa työansiota

(kumotaan)

1 a §

määrättäessä voidaan ottaa huomioon ulkomaan työn perusteella saatava eläketurva.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

4 §

Työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta täytettyään eläkehakemusta seuraavan kuukauden alusta siitä riippumatta, onko hän enää työsuhteessa. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa säädetään vanhuuseläkkeestä.

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määrääjäksi. Työkyvyttömyyseläke lakkau-

4 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Työntekijälle on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän palkka tai muu vastike tässä laissa tarkoitettusta työstä on kalenterivuodessa vähintään 33,64 euroa. Palkan katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu.

Työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä. Tämä koskee myös työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittua vanhuuseläkettä, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla rahamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttuma-aikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden.

tetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Mitä muualla laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan

Työntekijän kuoltua suoritetaan edunsaajille perhe-eläkettä, jos työntekijällä oli kuollessaan oikeus vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen tai jos hän sai mainittua eläkettä. Tällaisen edunjäätäjän jälkeen edunsaajia työntekijäin eläkelain 4 a §:ssä säädetyin rajoituksin ovat:

1) leski, jonka kanssa edunjäätäjä oli solminut avioliiton ennen kuin oli täyttänyt 65 vuotta;

2) edunjäätäjän lapsi;

3) lesken lapsi, joka asui edunjäätäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa; ja

4) edunjäätäjän entinen puoliso, jolle edunjäätäjä kuollessaan oli tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määräajoin suorittamaan elatusapua; tällöin entisestä puolisoista ja hänen oikeudestaan perhe-eläkkeeseen on soveltuvin osin voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta perhe-eläkkeeseen on säädetty.

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aika-eläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaiissa säädetään. Mainitun lain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevaa aikaa sekä 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tar-

koitettu palkka. Mainitun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttumaaikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaista palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on 58 vuotta täytettyään oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohdalla voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön taikka että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin edellä mainitun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuselä-

(kumotaan)

4 a §

keeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muuan lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 8 §:ssä tarkoitettun ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

4 b §

Kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutuskorotuksen, kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijän eläkelaisissa säädetään. Sanoitun lain 4 h §:n 2 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu tulevan ajan palkka.

5 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) on työntekijän ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärä,

- 1) joiden perusteella on suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu;
- 2) jotka on korjattu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti ja
- 3) joista on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Eläkepalkkaan ei kuitenkaan lueta palkkoja, jotka on ansaittu

- 1) ennen sitä kuukautta, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;
- 2) sellaisena kalenterivuonna, jona työntekijä on ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa; eikä palkkoja
- 3) jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

4 b §

(kumotaan)

5 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 5 §:n, 5 a—5 c §:n, 6 §:n, 6 a §:n, 7 §:n, 7 a §—7 i §:n ja 8 §:n säännöksiä.

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 momenttia otetaan tämän lain mukaista eläkettä laskettaessa kuitenkin huomioon myös työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvaus.

Vanhuuseläkettä määrättäessä ei eläkkeeseen oikeuttavana ansiona kuitenkaan oteta huomioon niitä työansioita, jotka on ansaittu sinä kuukautena, jona eläke on haettu alkavaksi ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertomella korjattu työansio, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuu-

Vanhuuseläkkeen eläkepalkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukauteena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijän eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahden toista kuukauden aikana työntekijän eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia

1) 1—3 momentissa tarkoitetusta eläkepalkasta;

2) 7 §:n 1 momentissa tarkoitetusta tulevan ajan palkasta; ja

3) 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 4 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 2,5 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta.

Edellä 4 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1,2 prosenttia siltä osin kuin tulevan ajan palkka koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti ja

2) 0,8 prosenttia siltä osin kuin tulevan ajan palkka koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä eläkkeen lykkäytymisen ajasta riippuen työntekijän eläkelain 5 a §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla

Jos eläke myönnetään 4 §:n 1 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään

kauden aikana työntekijän eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työntekijän eläkelain 6 a §:n 1 momentissa mainittujen etuuksien perusteena olevia työ- ja ansiotuloja sekä mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua aikaa ei oteta huomioon tämän lain mukaista eläkettä määrättäessä, jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä mainitun lain perusteella.

5 a §

(kumotaan)

hakemuksesta varhennetun vanhuuseläkkeen aikana ansaittujen palkkojen perusteella muodostunut eläke

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

(kumotaan)

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 1 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudesta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta

kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 j §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemusta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke). Täysitehoisena eläkkeenä pidetään myös sellaista työttömyyseläkettä, johon työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentin mukaan ei ole lisättävä siinä tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, ja myös tällai-

(kumotaan)

5 c §

sen työttömyyseläkkeen jatkoksi työntekijäin eläkelain 4 c §:n 9 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa

Jos perhe-eläke myönnetään sellaisen edunjäntäjän jälkeen, joka kuollessaan ei saanut eläkettä, pidetään 1 momenttia ja 7 §:n 1 momenttia sovellettaessa sairauden, vian tai vamman alkamispäivänä kuolinpäivää, jollei edunsaaja muuta selvitä.

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen. Valittaessa yhteensovitusperiaatetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijän keskimääräinen palkka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, lasketaan yhteensovitusperusteen valitsemista varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen

(kumotaan)

5 d §

keskimäärää kuukautta kohden. Palkoista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

6 §

Palkka, josta vakuutusmaksu on suoritettava, määräytyy samojen perusteiden mukaan, joita sovelletaan veron ennakkoa pidettäessä. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kuitenkin valta erityisestä syystä määrätä, että jollakin työalalla voidaan soveltaa muitakin määräämisperusteita. Järjestettäessä eläketurvaa ulkomaantyöstä palkkana pidetään kuitenkin sitä työansiota, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava tai, työansiota, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitetussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (tulevan ajan palkka). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen osaa määrättäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta eläketapahtumapäivästä. Sen lisäksi edellytetään tulevan ajan palkan lukemiseksi eläkkeeseen oikeuttavaksi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa on sovellettava, mitä työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentin 3 ja 4 virkkeessä säädetään.

6 §

Työansio, josta vakuutusmaksu on suoritettava, määräytyy työntekijäin eläkelain 7 §:n mukaisesti, kuitenkin siten, että myös työsuhteen päättyessä maksettava vuosiloman korvaus otetaan huomioon. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan kuitenkin erityisestä syystä päättää, että työansion määräytymisessä jollakin työalalla voidaan noudattaa myös muita määräämisperusteita.

7 §

(kumotaan)

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaista työmarkkinatukea enintään 180 päivältä, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä enimmäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansiomenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin perusteella ennen kuin työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamisesta on kulunut 1 ja 2 momentissa tarkoitettua 540 päivää, luetaan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös tulevan ajan palkka

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pää-

asiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että: (18.12.1995/1483)

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevan ajan palkkaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevan ajan palkasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijän eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän.

Jollei työntekijä minään kalenterivuonna ole ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää, vuotuinen määrä on mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole tulevan ajan oikeutta muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, 1 momentissa tarkoitettuun markkamäärään lisätään siinä tarkoitetuilta kalenterivuosilta saadut ne työansiot, joiden perusteella työntekijällä on oikeus taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) mukaiseen eläkkeeseen, sekä työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteenä olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot.

(kumotaan)

7 a §

Tulevan ajan palkkaa laskettaessa otetaan huomioon palkat sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä täyttää 23 vuotta. Tätä ennen ansaitut palkat otetaan huomioon vain siltä osin kuin ne on ansaittu sinä kalenterivuonna, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu tai jona 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt tai kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuonna.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 f §:n 1 momentin mukaista työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Huomioon voidaan kuitenkin ottaa ne työeläkelisään oikeuttavat etuuspäivät, joiden aikana työntekijä on ollut tämän lain, taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain tai työntekijäin eläkelain mukaisessa sellaisessa ansiotyössä, josta saadut ansiot otetaan 1 ja 2 momentin mukaan huomioon tulevan ajan palkkaa laskettaessa.

Tässä pykälässä tarkoitettun markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

7 b §

Jos työntekijä saatuaan 7 ja 7 a §:n mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut sanottujen säännösten mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä.

Jos 7 ja 7 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittä-

(kumotaan)

7 b §

jätöimintaan perustuva 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätöimintää oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

8 §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 a §:n 1 momentissa tai 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määräst, joka vastaa kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä laskettuna ministeriön antamien perusteiden mukaan; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määräst, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi taikka eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

8 §

(kumotaan)

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määräst, joka vastaa puolen prosenttiyksikön vuotuista eläkkeen alkamisiän 65 vuotta mukaista eläkkeen karttumaa laskettuna ministeriön antamien perusteiden mukaan; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määräst, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi taikka eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun tu-

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 5 §:n 6 momenttia vastaavaa, tämän lain 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä työntekijäin eläkelain 4 j ja 7 g §:n mukaisista korotuksista eikä mainitun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

levan ajan ansioon taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j §:n ja 7 g §:n mukaisia korotuksia eikä mainitun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahasta, joka vastaa työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkettä, vastaa kukin eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ssä tarkoitetun tarkasteluajan kahtena viimeisenä vuotena, samassa suhteessa kuin mikä on kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen tämän lain alaisten, työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:n mukaan määräytyvien työansioiden osuus vastaavien mainitun lain 8 §:n 4 momentin 1 ja 2 ja 12 ja 13 kohdissa mainittujen eläkelakien mukaisten työansioiden yhteismäärästä mainittuina kalenterivuosiina, mikäli tämä yhteismäärä on vähintään 12 000 euroa; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; lisäksi sellaisesta työttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain 7 §:n nojalla tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos,

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

4) jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennys näiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut.

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä 1)-kohdassa tarkoitettujen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta sekä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

4) jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennys näiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

10 §

Työeläkekassan määräämää vakuutusmaksua ja vakuutusmaksua, jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on vapauttanut työnantajan, pidetään 5, 7 ja 7 a §:n säännöksiä sovellettaessa suoritettuina vakuutusmaksuina. Myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa ansaittu palkka, josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, on otettava 5, 7 ja 7 a §:n säännöksiä sovellettaessa huomioon ikään kuin vakuutusmaksu olisi suoritettu, jos palkan määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

Eläkkeen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa ansaittu työansio,

1) *jonka perusteella työeläkekassa on 4 momentin mukaisesti määrännyt työnantajan maksettavaksi tämän lain mukaisen vakuutusmaksun,*

2) *jonka suorittamisesta Eläketurvakeskus on vapauttanut työnantajan ja*

3) *josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, jos työansion määrästä saadaan veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.*

10 c §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 10 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista. Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitettua palkasta.

12 §

Kun eläkkeiden perusteena olevia palkkoja muutetaan työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla, on 5 §:ssä, 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä säädetty palkkojen ja eläkkeiden markkamääräiset rajamäärät vastaavasti muutettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö päättää.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a ja 13 b §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

10 c §

Työntekijän eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa *säädettyjen maksuprosenttien* suuruinen osuus 6 §:ssä tarkoitetuista *työansioista*.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitetuista työansioista.

12 §

Kun eläkkeiden perusteena olevia palkkoja muutetaan työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä tarkoitettulla tavalla, on 4 §:n 2 momentissa *säädetty rajamäärä* vastaavasti muutettava.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 1 c §:ssä, 1 d §:ssä, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:ssä, 4 a §:ssä, 4 b—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:ssä, 5 a—5 c, 6, 7, 7 a—7 i, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a ja 13 b §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 1 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan siten, että työnantajan velvollisuus järjestää tämän lain mukainen eläketurva alle 18-vuotiaalle työntekijälle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Mainitun pykälän 2 momentin 2 kohtaa sovelletaan työntekijään, jonka työsuhte jatkuu lain tullessa

voimaan tai alkaa sen jälkeen.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1483/1995) voimaantulosäännöksen 3 momentissa tarkoitettuun henkilöön lain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa mainitun muutoslain voimaantullessa sekä 5 §:ää, 5 b §:ää, 5 c §:ää, 5 d §:ää, 7 §:ää, 7 a §:ää, 7 b §:ää ja 9 §:ää sekä työntekijäin eläkelain 8 §:ää sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaantullessa. Mainittuja tämän lain ja mainitun muutoslain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan myös työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1263/99) voimaantulosäännöksen 4 ja 5 momentissa tarkoitettuun tämän lain piiriin kuuluvaan henkilöön.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen 4 a §:n ja 8 §:n mukaan kuitenkin siten, että hänelle myönnetään vanhuuseläke 63 vuotta täytettyään. Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan 7 ja 7 a §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan tämän lain työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 h §:ää.

Lain 4 §:n 2 momentissa säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 1 a ja 6 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 1131/1998, 3 ja 4 momentti laissa 1469/1993 sekä 6 § laissa 1484/1995, *muutetaan* 1 §:n 3 ja 5 momentti, 3 ja 4 §, 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti ja 7 §:n 1 momentti laissa 1056/1997, 1 §:n 5 momentti laissa 228/1998, 3 §:n 1 ja 3 momentti mainituslaissa 1484/1995 ja 4 §:n 1 momentti laissa 1265/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun työsuhteeseen, joka ei jatku kuukautta. Lakia sovelletaan myös vähintään kuukauden jatkuvaan työsuhteeseen siltä osin kuin siihen ei työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentin perusteella sovelleta mainittua lakia.

Tätä lakia sovelletaan myös muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun työsuhteeseen, joka ei jatku kuukautta. Lakia sovelletaan myös vähintään kuukauden jatkuvaan työsuhteeseen siltä osin kuin siihen ei työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentin 3 kohdan tai mainitun lain 2 §:ssä tarkoitettua työnantajan ilmoituksen perusteella sovelleta mainittua lakia.

Tämä laki ei koske työsuhdetta siltä osin kuin se on ollut voimassa ennen sitä vuotta, jona työntekijä on täyttänyt 14 vuotta. Laki ei myöskään koske urheilemista. Tämän pykälän 3 ja 4 momenttia ei sovelleta työsuhteeseen, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 2—4, 7—9 tai 12 kohdassa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Tämä laki ei koske työsuhdetta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta eikä sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta. Laki ei myöskään koske urheilemistä. Tämän pykälän 3 ja 4 momenttia ei sovelleta työsuhteeseen, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 2—4, 7—9 tai 12 kohdassa mainitun lain tai eläkesäännön mukaan.

1 a §

Tätä lakia sovelletaan myös sellaiseen työntekijään, jonka suomalainen työnantaja on Suomesta lähettänyt ulkomaille työhön samalle työnantajalle. Sama koskee työntekijää, jonka suomalainen yritys on lähettänyt ulkomaille työhön tämän yrityksen

1 a §

(kumotaan)

kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan ulkomaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen, jos työntekijän työsuhde lähettäneeseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan.

Suomalainen yritys voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan:

1) sellaiselle ulkomaille lähetetylle työntekijälle, joka muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työskentelee samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa taikka sellaisen muun yrityksen palveluksessa, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa;

2) suomalaisen työnantajan tai 1 kohdassa tarkoitettun ulkomaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamalle työntekijälle, joka työsuhteen alkaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen; taikka

3) sellaiselle 1 momentissa tai tämän momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulle työntekijälle, jonka eläketurva on sosiaaliturvaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten tai kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

Järjestettäessä tämän lain mukaista eläketurvaa 2 momentin mukaan, eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä voidaan ottaa huomioon ulkomaan työn perusteella saatava eläketurva.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

3 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke ja perhe-eläke. Työntekijälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työansiot tässä laissa tarkoitettua työstä ovat kalenterivuodessa vähin-

3 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke ja perhe-eläke. Työntekijällä on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työansiot tässä laissa tarkoitettua työstä ovat kalenterivuodessa vähin-

tään 200 markkaa. Työansion katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu. Tämä markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä.

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 6 momentin, 5 §:n 1 momentin, 2 momentin 1 ja 3 kohdan ja 4—6 momentin, 5 c, 7, 7 a ja 7 b §:n säännöksiä

Laskettaessa tulevan ajan palkan määrää 1 momentissa mainitun 7 a §:n mukaisesti otetaan huomioon myös ne työansiot, joiden perusteella työntekijällä on oikeus lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitetun kalenterivuodelta lasketun sellaisen työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työnteki-

tään 33,64 euroa. Työansion katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu. Tämä rahamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä säädetään.

Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä. Tämä koskee myös työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittua vanhuuseläkettä, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 5 §:n, 5 —5 c §:n, 6 §:n, 6 a §:n, 7 §:n, 7 a—7 i §:n ja 8 §:n säännöksiä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentissa mainittujen etuuksien perusteena olevia työ- ja ansiotuloja sekä mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua aikaa ei oteta huomioon tämän lain mukaista eläkettä määrättäessä, jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä mainitun lain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella.

6 §

(kumotaan)

jän tässä laissa tarkoitetut työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, lasketaan yhteensovituserusteen määrittämistä varten tässä laissa tarkoitetut työansiot yhteen vastaavan tässä momentissa tarkoitetun muun lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Edellä 2 momenttia sovellettaessa tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

7 §

Työnantaja on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen tämän lain piiriin kuuluvasta työstä maksamistaan palkoista soveltamalla asianomaisen ministeriön vuosittain eläkekassan esityksestä vahvistamaa vakuutusmaksuprosenttia. Tällöin palkka, josta vakuutusmaksu on suoritettava, määräytyy samojen perusteiden mukaan, joita sovelletaan veron ennakkoa pidätettäessä. Työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei kuitenkaan oteta huomioon. Järjestettäessä eläketurvaa ulkomaantyöstä palkkana pidetään kuitenkin sitä työansiota, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai työansiota, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä. Vakuutusmaksuprosentti voidaan vahvistaa pienemmäksi niiden työntekijöiden palkoista, jotka kysymyksessä olevan kalenterivuoden päättyessä ovat 24 vuotta nuorempia.

7 §

Työnantaja on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen tämän lain piiriin kuuluvasta työstä maksamistaan työansioista soveltamalla asianomaisen ministeriön vuosittain eläkekassan esityksestä vahvistamaa vakuutusmaksuprosenttia. Työansio, josta vakuutusmaksu on suoritettava, määräytyy työntekijäin eläkelain 7 §:n mukaisesti. Vakuutusmaksuprosentti voidaan vahvistaa pienemmäksi niiden työntekijöiden työansioista, jotka kysymyksessä olevan kalenterivuoden päättyessä ovat 24 vuotta nuorempia.

8 §

Eläkekassan määräämää vakuutusmaksua ja vakuutusmaksua, jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on työntekijäin eläkelain 15 a §:n mukaisesti vapauttanut työnantajan, pidetään tämän lain mukaisen eläkkeen määrää laskettaessa suoritettuina vakuu-

Eläkkeen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa ansaittu työansio,

1) jonka perusteella eläkekassa on 1 momentin mukaisesti määrännyt työnantajan maksettavaksi tämän lain mukaisen vakuu-

tusmaksuina. Myös sellainen tämän lain piiriin kuuluvassa työssä ansaittu työansio, josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, on otettava eläkkeen määrää laskettaessa huomioon ikään kuin vakuutusmaksu olisi suoritettu, jos työansion määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

tusmaksun,

2) jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on työntekijäin eläkelain 15 a §:n mukaisesti vapauttanut työnantajan ja

3) josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, jos työansion määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 1 §:n 5 momenttia sovelletaan siten, että työnantajan velvollisuus järjestää tämän lain mukainen eläketurva alle 18-vuotiaalle työntekijälle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Samoin päättyy työnantajan velvollisuus maksaa tämän lain mukainen vakuutusmaksu sellaisesta työansioista, joka maksetaan työntekijälle sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.

Lain 3 §:n 2 momentissa säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 4 ja 6 a §, 6 b §:n 2 momentti, 8 k § sekä 19 §:n 2 ja 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 § laissa 1282/2001, 6 a §:n 1 momentti, 6 b §:n 2 momentti, 8 k §:n 4 momentti ja 19 §:n 2 momentti laissa 1486/1995, 6 a §:n 2 momentti laissa 1266/1999, 8 k §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 1, 2 ja 4 kohta laissa 563/1993 sekä 3 kohta laissa 882/1994, 3 momentti laissa 1173/1996 ja 19 §:n 3 momentti laissa 1335/1999,

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 6 §, 7 §, 8 b §:n 1 ja 3 momentti, 8 c §:n 1 momentti, 8 f, 8 h, 8 i ja 9 §, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 6 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 ja 15 § sekä 19 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentin johdantokappale sekä 1, 3 ja 4 kohta, 7 § ja 8 i §:n 4 momentti mainitussa laissa 563/1993, 1 §:n 3 momentin 2 kohta laissa 976/1993, 6 §:n 1 ja 3 momentti sekä 8 h § mainitussa laissa 1486/1995, 6 §:n 2 momentti laissa 1059/1997, 8 b §:n 1 ja 3 momentti, 8 c §:n 1 momentti, 8 f § ja 8 i §:n 3 momentti laissa 1312/1989, 8 i §:n 1 momentti ja 12 §:n 6 momentti mainitussa laissa 1335/1999, 8 i §:n 2 momentti laissa 1599/1991, 9 § laissa 668/1985, 10 §:n 1 momentti laissa 935/2000 ja 2 momentti laissa 1319/1995, 13 §:n 2 momentti laissa 913/1981, 14 § laissa 661/1976, 15 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1318/1990 ja 3 momentti laissa 1222/1988 sekä 19 §:n 1 momentti laissa 377/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) maatalousyrittäjää, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, eikä toimintaa, joka ei ole maatalousyrittäjän täytettyä sanotun iän yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a—8 h §:ssä tarkoitettu vuotuinen työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä markkamäärää kerrottuna kahdellatoista;

3) maatalousyrittäjän toimintaa sinä aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä

4) maatalousyrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) *maatalousyrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä* seuraavan kuukauden alkua, eikä toimintaa, joka ei ole sanotun ajankohdan jälkeen yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a—8 h §:ssä tarkoitettu vuotuinen työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä rahamäärää kerrottuna kahdellatoista;

3) maatalousyrittäjän toimintaa, *joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai vanhuuseläkkeelle; eikä*

4) *maatalousyrittäjän toimintaa sen kalenterikuukauden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta.*

4 §

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, maatalousyrittäjä ei ole velvollinen ottamaan tämän lain mukaista vakuutusta, jos hänen eläketurvansa on sen määräinen, ettei hänelle enää kartu eläketurvaa maatalousyrittäjätoiminnan perusteella työntekijäin eläkelain 8 §:n yhteensovitus säännösten johdosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun eläketurvan määrä selvitetään maatalousyrittäjän hakemuksesta. Eläketurva arvioidaan hakemuksen tekohetken mukaisena. Arviota tehtäessä otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:stä poiketen myös maatalousyrittäjän oikeus kyseisen pykälän 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkesäännöissä tai eläkeohjesäännössä tarkoitettuun peruseläkettä parempaan eläkkeeseen taikka työntekijäin eläkelain 11 §:n, yrittäjien eläkelain (468/1969) 11 §:n tai tämän lain 11 §:n, sellaisina kuin kaksi viimeksi mainittua lainkohtaa olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000, mukaiseen vähimmäisehtoja parempaan eläketurvaan.

Jos maatalousyrittäjällä on voimassa tämän lain mukainen vakuutus, se lakkautetaan 1 momentissa säädetyn edellytyksen täytyessä hakemuksen tekohetkeen.

6 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Maatalousyrittäjälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Sovellettaessa

4 §

(kumotaan)

6 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. *Maatalousyrittäjällä on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotus tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään, jollei tästä laista muuta seuraa. Maatalousyrittäjällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.*

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään työansioista ja eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta. Sovellettaessa työnte-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohtaa otetaan huomioon vain täydet eläkkeeseen oikeuttavat kuukaudet.

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 f §:n säännöksiä.

6 a §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää. Kuitenkin vuonna 1935 syntyneen maatalousyrittäjän varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään 0,39 prosenttia kuukautta kohti.

kijäin eläkelain 5 §:ää otetaan huomioon vain täydet eläkkeeseen oikeuttavat kuukaudet

Jos vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä on vakuutettu 11 §:n 2 momentin mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella, tältä ajalta eläkettä karttuu työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun karttuman mukaan.

6 a §

(kumotaan)

6 b §

(kumotaan)

Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa maatalousyrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka maatalousyrittäjän toiminta tämän lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvien osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka maatalousyrittäjän toiminta on jatkunut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun noudattaen kuitenkin soveltuvien osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 7 c—7 f §:ssä säädetään.

8 b §

Viljellyn maatalousmaan vuotuista työtuloa määriteltäessä pidetään perustyötulona hehtaarilta:

ensimmäisiltä 12 hehtaarilta	640 markkaa
seuraavilta 10 hehtaarilta	260 markkaa
seuraavilta 10 hehtaarilta	175 markkaa
seuraavilta 30 hehtaarilta	55 markkaa
lopuilta hehtaareilta	10 markkaa

8 b §

Viljellyn maatalousmaan vuotuista työtuloa määriteltäessä pidetään perustyötulona hehtaarilta:

ensimmäisiltä 12 hehtaarilta	107,64 euroa
seuraavilta 10 hehtaarilta	43,73 euroa
seuraavilta 10 hehtaarilta	29,43 euroa
seuraavilta 30 hehtaarilta	9,25 euroa
lopuilta hehtaareilta	1,68 euroa

Viljellyn maatalousmaan vuotuinen työtulo on maatilatalouden harjoittajien hakemuksessaan 2 momentissa tarkoitettua normaalialueelta esittämä markkamäärä. Jos sanottua markkamäärää ei esitetä tai esitetty määrä on ilmeisessä ristiriidassa viljelmän tosiasiallisten olosuhteiden kanssa, työtulo on perustyötulon suuruinen.

8 c §

Kasvullisen metsämaan vuotuista työtuloa määriteltäessä pidetään perustyötulona hehtaarilta:

Etelä-Suomessa
ensimmäisiltä 120 hehtaarilta 25,0 markkaa
seuraavilta 280 hehtaarilta 12,5 markkaa
Keski-Suomessa
ensimmäisiltä 150 hehtaarilta 20,0 markkaa
seuraavilta 350 hehtaarilta 10,0 markkaa
Pohjois-Suomessa
ensimmäisiltä 200 hehtaarilta 15,0 markkaa
seuraavilta 500 hehtaarilta 7,5 markkaa

8 f §

Poronomistajan vuotuinen työtulo on 12 markkaa hänen omistamaltaan lukuporolta lisättyinä 24 markalla jokaiselta hänen työpäivältään tämän lain piiriin kuuluvassa poronhoitotyössä. Poronomistajan työtuloon lisätään palkkiot hänen paliskunnan poroisäntänä tai rahastonhoitajana tekemästään työstä.

8 h §

Sen estämättä, mitä 8 ja 8 a—8 g §:ssä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 6 b §:n 2 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

8 i §

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen

Viljellyn maatalousmaan vuotuinen työtulo on maatilatalouden harjoittajien hakemuksessaan 2 momentissa tarkoitettua normaalialueelta esittämä rahamäärä. Jos sanottua rahamäärää ei esitetä tai esitetty määrä on ilmeisessä ristiriidassa viljelmän tosiasiallisten olosuhteiden kanssa, työtulo on perustyötulon suuruinen.

8 c §

Kasvullisen metsämaan vuotuista työtuloa määriteltäessä pidetään perustyötulona hehtaarilta:

Etelä-Suomessa
ensimmäisiltä 120 hehtaarilta 4,20 euroa
seuraavilta 280 hehtaarilta 2,10 euroa
Keski-Suomessa
ensimmäisiltä 150 hehtaarilta 3,36 euroa
seuraavilta 350 hehtaarilta 1,68 euroa
Pohjois-Suomessa
ensimmäisiltä 200 hehtaarilta 2,52 euroa
seuraavilta 500 hehtaarilta 1,26 euroa

8 f §

Poronomistajan vuotuinen työtulo on 2,02 euroa hänen omistamaltaan lukuporolta lisättyinä 4,04 eurolla jokaiselta hänen työpäivältään tämän lain piiriin kuuluvassa poronhoitotyössä. Poronomistajan työtuloon lisätään palkkiot hänen paliskunnan poroisäntänä tai rahastonhoitajana tekemästään työstä.

8 h §

Sen estämättä, mitä 8 ja 8 a—8 g §:ssä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet työntekijäin eläkelain 7 d §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta mainitun lain 4 f §:n 3 momentissa tarkoitettua tämän lain mukaisesta vakiintuneesta ansiotulosta.

8 i §

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän täyttämiskuukauden päättymiseen saakka saadaan jakamalla mainittuun

työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos eläkelaitoksen oikeus vakuutusmaksun saamiseen on menetetty 12 §:n 5 momentin mukaisesti, vähennetään siltä kalenterivuodelta, jolta vakuutusmaksu on vanhentunut, eläkkeen perusteena olevaa työtuloa ottaen huomioon saamatta jäänyt vakuutusmaksu siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Jos maatalousyrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta. Eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa otetaan huomioon ainoastaan 1 päivän tammikuuta 1983 jälkeiselle ajalle vahvistetut työtulot ja niitä vastaava aika, jos maatalousyrittäjälle on vahvistettu työtuloa koko 1 päivän tammikuuta 1983 ja 31 päivän joulukuuta 1991 väliselle ajalle ja eläkkeen perusteena oleva työtulo on näin laskettuna suurempi kuin 1 momentin mukaan laskettava työtulo.

Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika, eläkkeen perusteena oleva työtulo sanotulle ajalle lasketaan käyttämällä vahvistettuja ja tarkistettuja työtuloja 1 momentissa säädetystä poiketen työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen neljän vuoden ajalta. Sanoittua neljän vuoden aikaa pidennetään kuitenkin niin monella vuodella kuin maatalousyrittäjä on työkyvyttömyyden alkaessa 52 ikävuotta vanhempi, mutta enintään kahdeksaan vuoteen.

ajankohtaan mennessä vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Edellä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon ainoastaan 1 päivänä tammikuuta 1983 jälkeiselle ajalle vahvistetut työtulot ja niitä vastaava aika, jos maatalousyrittäjälle on vahvistettu työtuloa koko 1 päivän tammikuuta 1983 ja 31 päivän joulukuuta 1991 väliselle ajalle ja tässä momentissa tarkoitettu eläkkeen perusteena oleva työtulo on näin laskettuna suurempi.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän ja 68 vuoden iän täyttämiskausien päättymisten väliselle ajalle lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Kunkin kalenterivuoden eläkkeen perusteena oleva työtulo on kyseiselle vuodelle vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen keskimäärä kyseisenä vuotena.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alkamisen ja 63 vuoden iän täyttämiskauden päättymisen väliselle ajalle (tuleva aika) määrätään siten kuin työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ssä sekä 7 f §:ssä säädetään. Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 ja 3 ja 6 momentissa sekä mainitun lain 7 d §:n 1 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin mikä tämän lain alaisten työansioiden osuus on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1 ja 2 ja 10 ja 13 kohdissa mainittujen lakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluaikana.

Jos eläkelaitoksen oikeus vakuutusmaksun saamiseen on menetetty 12 §:n 5 momentin mukaisesti, vähennetään siltä kalenterivuodelta, jolta vakuutusmaksu on vanhentunut, 1 ja 2 momentin mukaan lasketavaa eläkkeen perusteena olevaa työtuloa ottaen huomioon saamatta jääneet vakuutusmaksut siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Eläkkeen perusteena olevaa työtuloa 1 ja 2 momentin mukaisesti laskettaessa tämän

lain mukaisiin työtuloihin rinnastetaan työntekijäin eläkelain 6 a §:n 2 momentissa säädetty osuus mainitun pykälän 1 momentissa lueteltujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista ja mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetun jatkokarttuman perusteena oleva työtulo. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos työntekijäin eläkelain 6 a §:ssä mainittujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot taikka jatkokarttuma otetaan huomioon mainitun lain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaista eläkettä laskettaessa.

8 k §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos maatalousyrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansiomenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona maatalousyrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitetussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua ra-

8 k §

(kumotaan)

jamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla 80 prosenttia eläkkeen määrästä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet), ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan maatalousyrittäjän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta maatalousyrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Jos maatalousyrittäjä on saanut 1 momentissa tarkoitettua etuutta täyttä korvausta pienempänä, etuuspäivien lukumääränä käytetään saatuja korvauksia vastaavien täysien päivien lukumäärää

9 §

Vanhuuseläke myönnetään eläkeiän saavuttaneelle maatalousyrittäjälle sen kuukauden alussa, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen lykkäämisestä tai varhentamisesta muuta johdu.

10 §

Maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan tämän lain mukaista eläketurvaa varten vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen työtulostaan. Vakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 10 500 markkaa, väliprocentin mukainen siltä osin kuin työtulo ylittää 10 500 markkaa mutta on enintään 16 500 markkaa, ja perusprosentin mukainen

9 §

Vanhuuseläke myönnetään 63 vuotta täytäneelle maatalousyrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen lykkäämisestä tai varhentamisesta muuta johdu. Vanhuuseläkkeen tai varhennetun vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n 2 momentin nojalla vakuutetusta maatalousyrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

10 §

Maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan tämän lain mukaista eläketurvaa varten vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen työtulostaan. Vakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 1 765,97 euroa, väliprocentin mukainen siltä osin kuin työtulo ylittää 1 765,97 euroa, mutta on enintään 2 775,10 euroa, ja perusprosentin mukainen

nen työtulon 16 500 markkaa ylittävältä osalta. Vakuutusmaksun eräpäivistä säädetään valtioneuvoston asetuksella

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusprosentin vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista. Alennettu prosentti on 49 prosenttia perusprosentista. Väliprocentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,51-kertaisen työtulon ja 525 markan summa jaetaan 5 880 markalla. Väliprocenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 16 500 markkaan saakka.

työtulon 2 775,10 euroa ylittävältä osalta. Vakuutusmaksun eräpäivistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusprosentin vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista, kun työntekijäin eläkelain 12 b §:n mukaista 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotetun vakuutusmaksun osuutta ei oteta huomioon. Maatalousyrittäjän 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien perusprosentiksi vahvistetaan kuitenkin edellä mainittu perusprosentti lisättyinä yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijäin eläkelain 12 b §:ssä tarkoitettu 53 vuotta täyttäneiden työntekijäin eläkemaksu ylittää sitä nuorempien maksun. Alennettu prosentti on 49 prosenttia perusprosentista. Väliprocentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,51-kertaisen työtulon ja 88,30 euron summa jaetaan 988,95 eurolla. Väliprocenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 2 775,10 euroon saakka.

11 §

Sellaiselle maatalousyrittäjälle, jonka viljelmä on 1 §:n 2 momentissa tai työtulo sanotun pykälän 3 momentin 2 kohdassa edellytettyä pienempi, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin myöntää tämän lain mukainen vakuutus. Vakuutusta älköön kuitenkaan myönnettäkö takautuvasti.

Vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle tai sellaiselle maatalousyrittäjälle, jonka viljelmä on 1 §:n 2 momentissa tai työtulo sanotun pykälän 3 momentin 2 kohdassa edellytettyä pienempi, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin myöntää tämän lain mukainen vakuutus. Vakuutusta ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

12 §

Maatalousyrittäjän hakiessa 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua vapautusta vakuuttamisvelvollisuudesta tai 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua muutosta eläkelaitos voi keskeyttää vakuutusmaksun perinnän, kunnes vapautushakemus tai muutoksenhaku on

Maatalousyrittäjän hakiessa 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua muutosta eläkelaitos voi keskeyttää vakuutusmaksun perinnän, kunnes muutoksenhaku on käsitelty. Kun maatalousyrittäjä hakee työkyvyttömyyseläkettä, eläkelaitos voi niin ikään

käsitelty. Kun maatalousyrittäjä hakee työkyvyttömyyseläkettä, eläkelaitos voi niinkään keskeyttää perinnän, kunnes hakemus on ratkaistu.

keskeyttää perinnän, kunnes hakemus on ratkaistu.

13 §

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon 11 §:n 1 momentin mukaista eläketurvaa. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin eläkkeisiin luetaan kuitenkin 11 §:n 1 momentin mukaisesti eläkkeisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon eläketurvaa, joka perustuu ennen 1 päivää tammikuuta 2001 voimassa olleeseen 11 §:n 1 momenttiin. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin eläkkeisiin luetaan kuitenkin mainitun lainkohdan mukaisesti eläkkeisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

14 §

Vahvistetut työtulot ja tässä laissa säädettyt markkamäärät tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

14 §

Vahvistetut työtulot ja tässä laissa säädettyt ansiorajat ja rahamäärät tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä säädetään.

15 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen, 4 §:ssä tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen tai eläkelaitoksen sekä 8 g §:ssä tarkoitettuihin eläkelaitoksen päätöksiin saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa on säädetty.

Eläkelaitoksen 9 a §:n soveltamista koskeviin päätöksiin saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin 1 momentissa on säädetty.

15 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuun Eläketurvakeskuksen päätökseen, 8 g §:ssä tarkoitettuun eläkelaitoksen päätökseen sekä 9 a §:n soveltamista koskevaan eläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 12 d, 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 a, 4, 4a—4h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:ssä, 5 a—5c, 6 a §:ssä, 7 b §:ssä, 7 e §:n 2 ja 3 momentissa, 7 g—7i, 8, 8 a—8g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 g §:n säännöksiä

(kumotaan)

sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 ja 5 momentin säännöksiä sovellettaessa tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelain perusteella saatavaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työtulo otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkkeen perusteena olevaa palkkaa valittaessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, lasketaan ennen tämän lain voimaantuloa 8 k §:n mukaan työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus soveltuvin osin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Näin laskettu työeläkelisä korotetaan vastaamaan laskentahetkeä työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 1 §:n 3 momentin 4 kohtaa sovelletaan maatalousyrittäjän toimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen ja joka jatkuu lain voimaantuloa edeltävä aika mukaan lukien yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleen vakuuttamatta jättämishakemukseen sovelletaan maatalousyrittäjien eläkelain 4 §:ää ja työntekijäin eläkelain 8 §:ää sellaisina kuin ne olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa. Maatalousyrittäjä voidaan kuitenkin tällöin jättää vakuuttamatta ainoastaan tämän lain voimaan tuloa edeltävältä ajalta. Jos päätös maatalousyrittäjän vakuuttamatta jättämisestä on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ei maatalo-

usyrittäjä ole velvollinen ottamaan vakuutusta aikaisemmin kuin 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien, jos vakuuttamatta jättämisen perusteet säilyvät siihen asti ennallaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitetusta maatalousyrittäjätoiminnasta karttuu uutta eläkettä työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on täysi työkyvyttömyyseläke ja mainitun lain 5 §:n 1 momentin mukaisesti, jos kysymyksessä on osatyökyvyttömyyseläke, tämän lain voimaantulosta lukien ja maatalousyrittäjätoiminnasta näin karttunut eläke myönnetään työntekijäin eläkelain 4 §:n 6 momentin mukaan, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 7 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen maatalousyrittäjän tämän lain piiriin kuuluvaan maatalousyrittäjätoimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan maatalousyrittäjään, jonka tämän lain piiriin kuuluva maatalousyrittäjätoiminta jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen.

Lain 8 i §:n 1 ja 2 momentin mukaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistettu työtulo otetaan huomioon tämän lain voimaantulosta lukien. Siltä osin kuin maatalousyrittäjälle ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettu työtulo otetaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa huomioon, se korotetaan vuoden 2004 tasoon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5, ja siitä laskentahetken tasoon työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 11 §:n 2 momentin mukainen vapaaehtoinen vakuutus vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle voidaan myöntää aikaisintaan tämän lain voimaantulopäivästä

lukien.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä maatalousyrittäjällä on oikeus lapsikorotukseen edelleen tämän lain voimaantullessa olleiden säännösten mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä maatalousyrittäjällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 4 e §:n ja 19 e §:n mukaan kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Yksilöllisenä varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 6 a—6 b §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan tämän lain työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 h §:ää.

Lain 8 b §:n 1 momentissa, 8 c §:n 1 momentissa, 8 f §:ssä ja 10 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt rahamäärät vastaavat vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**yrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 3 ja 5 a §, 5 b §:n 2 momentti sekä 17 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 § laissa 1281/2001, 5 a §:n 1 momentti, 5 b §:n 2 momentti ja 17 §:n 2 momentti laissa 1485/1995 sekä 5 a §:n 2 momentti laissa 1267/1999,
muutetaan 1 §:n 3 momentti, 5 §, 5 b §:n 1 momentin 2 kohta, 6, 7, 7 a ja 8 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 3 momentti, 11, 13 ja 14 § sekä 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentin johdantokappale ja 1 kohta laissa 596/1978 sekä 2 kohta laissa 1229/2000, 1 §:n 3 momentin 3—5 kohta, 6 §, 7 a §:n 1 momentti sekä 2 momentin johdantokappale ja 1, 2 ja 4 kohta laissa 562/1993, 5 §:n 1 ja 3 momentti, 5 b §:n 1 momentin 2 kohta, 7 §:n 2 momentti ja 7 a §:n 4 momentti mainitussa laissa 1485/1995, 5 §:n 2 momentti laissa 1060/1997, 7 §:n 3 ja 5 momentti laissa 1326/1988, 7 §:n 4 momentti laissa 1334/1999, 7 a §:n 2 momentin 3 kohta ja 13 § laissa 881/1994, 7 a §:n 3 momentti laissa 1174/1996, 8 § laissa 669/1985, 9 §:n 1 momentti laissa 1436/1991, 11 § 1 ja 3 momentti laissa 656/2000, 14 § laissa 1002/1997 ja 17 §:n 1 momentti laissa 35/2002, ja
lisätään lakiin uusi 7 b § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) yrittäjää, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, eikä toimintaa, joka ei ole yrittäjän täytettyä sanotun iän yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) yrittäjää, jonka 7 §:ssä tarkoitettu vuotuinen työtulo tämän lain alaisesta ansiotyöstä on arvioitava keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetty rahamäärä kerrottuna kahdella-kymmenellä neljällä

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan;

4) yrittäjän toimintaa sinä aikana, jolta yrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä

5) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle van-

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) *yrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua*, eikä toimintaa, joka ei ole sanotun *ajankohdan* jälkeen yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) yrittäjää, jonka 7 §:ssä tarkoitettu vuotuinen työtulo tämän lain alaisesta ansiotyöstä on arvioitava keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetty rahamäärä kerrottuna kahdella-kymmenellä neljällä;

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan;

4) yrittäjän toimintaa, *joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai vanhuuseläkkeelle*; eikä

5) yrittäjän toimintaa sen kalenterikuukauden jälkeen, *jona yrittäjä täyttää 68 vuotta*.

huuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

3 §

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään, yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan tämän lain mukaista vakuutusta, jos hänen eläketurvansa on sen määräinen, ettei hänelle enää kartu eläketurvaa yrittäjätoimintansa perusteella työntekijäin eläkelain 8 §:n yhteensovitusäännösten johdosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun eläketurvan määrä selvitetään yrittäjän hakemuksesta. Eläketurva arvioidaan hakemuksen tekohetken mukaisena. Arviota tehtäessä otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:stä poiketen myös yrittäjän oikeus kyseisen pykälän 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkesäännöissä tai eläkeohjesäännössä tarkoitettuun peruseläkettä parempaan eläkkeeseen taikka työntekijäin eläkelain 11 §:n, tämän lain 11 §:n tai maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 11 §:n, sellaisina kuin kaksi viimeksi mainittua lainkohtaa olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000, mukaiseen vähimmäisehtoja parempaan eläketurvaan.

Eläketurvakeskus ratkaisee, onko yrittäjä 1 momentin mukaan velvollinen ottamaan tämän lain mukaisen vakuutuksen. Jos yrittäjällä on voimassa tämän lain mukainen vakuutus, päätöksen antaa kuitenkin vakuutuksen myöntänyt eläkelaitos. Eläkelaitoksen hyväksyessä hakemuksen yrittäjän vakuutus lakkautetaan hakemuksen tekohetken.

5 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Yrittäjälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaiissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläke-

3 §

(kumotaan)

5 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. *Yrittäjällä on oikeus kuntoutukseen ja hänelle voidaan myöntää kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotus tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaiissa säädetään, jollei tästä laista muuta seuraa. Yrittäjällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

laissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohtaa otetaan huomioon vain täydet eläkkeeseen oikeuttavat kuukaudet.

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 f §:n säännöksiä.

5 a §

Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää. Kuitenkin vuonna 1935 syntyneen yrittäjän varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään 0,39 prosenttia kuukautta kohti.

5 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää,

2) että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljellä oleva työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markamäärän suuruinen; ja

Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohtaa otetaan huomioon vain täydet eläkkeeseen oikeuttavat kuukaudet.

Jos vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä on vakuutettu 11 §:n mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella, tältä ajalta eläkettä karttuu työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun karttuman mukaan.

5 a §

(kumotaan)

5 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää:

2) että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljellä oleva työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän suuruinen; ja

(kumotaan)

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta on jatkunut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun noudattaen

momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

7 §

Eläkkeen perusteena olevan työtulon määräämistä varten yrittäjälle vahvistetaan työtuloksi se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tämän lain alaista työtään suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Vuotuista työtuloa ei kuitenkaan vahvisteta 50 000 markkaa suuremmaksi.

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 b §:n 2 momentissa tarkoitettusta keskimääräisestä työtulosta.

Jos yrittäjän työtulo tulee 2 momentin mukaisesti korotettavaksi vähintään yhdellä kolmanneksella tai alennettavaksi vähintään yhdellä neljänneksellä eikä työtuloon vaikuttavien seikkojen voida katsoa olennaisesti muuttuneen jo aikaisemmin kuin neljä vuotta ennen tarkistusta, yrittäjän toiminnan katsotaan tällöin sen yhdenjakoisuudesta huolimatta jatkuvan tarkistuksen jälkeen uutena 4 §:ssä tarkoitettuna jaksona. Yrittäjän toiminnan ei kuitenkaan katsota välillä katkenneen, ellei yrittäjän toiminta ole tarkistuksen jälkeen jatkunut neljää kuukautta tai jakson alkamisesta ole eläketapahtuman sattuessa kulunut neljää vuotta.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos eläkelaitoksen oikeus vakuutusmaksun saamiseen on menetetty 12 §:n 6 momentin mukaisesti, vähennetään siltä kalen-

kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 7 c—7 f §:ssä säädetään.

7 §

Eläkkeen perusteena olevan työtulon määräämistä varten yrittäjälle vahvistetaan työtuloksi se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tämän lain alaista työtään suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Vuotuista työtuloa ei kuitenkaan vahvisteta 8 409,40 euroa suuremmaksi.

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä mitä tässä pykälässä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet työntekijäin eläkelain 7 d §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta mainitun lain 4 f §:n 3 momentissa tarkoitettua tämän lain mukaisesta vakiintuneesta ansiotulosta.

terivuodelta, jolta vakuutusmaksu on vanhentunut, eläkkeen perusteena olevaa työtuloa ottaen huomioon saamatta jääneet vakuutusmaksut siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Jos yrittäjälle on vahvistettu työtulo 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä jätetään sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta

Eläketurvakeskus voi antaa eläkelaitoksille yleisiä ohjeita tämän pykälän soveltamisesta.

7 a §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos yrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain (611/1991) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona yrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettu virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisiä lasketaan kertomalla 80 prosenttia eläkkeen määrästä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mai-

7 a §

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän täyttämiskauden päättymiseen saakka saadaan jakamalla sanotulle ajalle vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo 53 vuoden iän ja 68 vuoden iän täyttämiskausien päättymisten väliselle ajalle laskeaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Kunkin kalenterivuoden eläkkeen perusteena oleva työtulo on kyseiselle vuodelle vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen keskimäärä kyseisenä vuotena.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alkamisen ja 63 vuoden iän täyttämiskauden päättymisen väliselle ajalle (tuleva aika) määrätään siten kuin työntekijäin eläkelain 7 c ja 7 d §:ssä sekä 7 f §:ssä säädetään. Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 ja 3 ja 6 momentissa sekä mainitun lain 7 d §:n 1 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin mikä tämän lain alaisten työansioiden osuus on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1 ja 2 ja 10 ja 13 kohdissa mainittujen lakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä työntekijäin eläkelain 7 c §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluvaiheena.

Jos eläkelaitoksen oikeus vakuutusmaksun saamiseen on menetetty 12 §:n 6 momentin mukaisesti, vähennetään siltä kalenterivuodelta, jolta vakuutusmaksu on vanhentunut,

nittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*), ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan yrittäjän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta yrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Jos yrittäjä on saanut 1 momentissa tarkoitettua etuutta täyttä korvausta pienempänä, etuuspäivien lukumääränä käytetään saatuja korvauksia vastaavien täysien päivien lukumäärää.

8 §

Vanhuuseläke myönnetään eläkeiän saavuttaneelle yrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen lykkäämisestä tai varhentamisesta muuta johdu.

9 §

Yrittäjä on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan vahvistetusta työtulosta soveltamalla sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaa maksuprosenttia. Maksuprosentin ministeriö vahvistaa vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista.

1 ja 2 momentin mukaan laskettavaa eläkkeen perusteena olevaa työtuloa ottaen huomioon saamatta jääneet vakuutusmaksut siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Eläkkeen perusteena olevaa työtuloa 1 ja 2 momentin mukaisesti laskettaessa tämän lain mukaisiin työtuloihin rinnastetaan työntekijäin eläkelain 6 a §:n 2 momentissa säädetty osuus mainitun pykälän 1 momentissa lueteltujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista ja mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettun jatkokarttuman perusteena oleva työtulo. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos työntekijäin eläkelain 6 a §:ssä mainittujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot taikka jatkokarttuma otetaan huomioon mainitun lain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain mukaista eläkettä laskettaessa.

7 b §

Eläketurvakeskus voi antaa eläkelaitoksille ohjeita 7 ja 7 a §:n soveltamisesta.

8 §

Vanhuuseläke myönnetään 63 vuotta täytäneelle yrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen lykkäämisestä tai varhentamisesta muuta johdu. Vanhuuseläkkeen tai varhennetun vanhuuseläkkeen aikana 11 §:n nojalla vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

9 §

Yrittäjä on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan vahvistetusta työtulosta soveltamalla sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamia maksuprosentteja. Ministeriö vahvistaa vuosittain maksuprosentin, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista, kun työntekijäin eläkelain 12 b §:n mukaista 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotetun

vakuutusmaksun osuutta ei oteta huomioon. Yrittäjän 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien maksuprosentiksi vahvistetaan kuitenkin edellä tarkoitettu prosenttimäärä lisättyinä yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijäin eläkelain 12 b §:ssä tarkoitettu 53 vuotta täyttäneiden työntekijäin eläkemaksu ylittää sitä nuorempien työntekijäin eläkemaksun

10 §

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon 11 §:n 1 momentin mukaista eläketurvaa. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin eläkkeisiin luetaan kuitenkin 11 §:n 1 momentin mukaisiin eläkkeisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon eläketurvaa, joka perustuu ennen 1 päivää tammikuuta 2001 voimassa olleeseen 11 §:n 1 momenttiin. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin eläkkeisiin luetaan kuitenkin mainitun lainkohdan mukaisiin eläkkeisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

11 §

Sellaiselle yrittäjälle, jonka työtulo on 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa edellytettyä pienempi, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin myöntää tämän lain mukainen vakuutus. Vakuutusta alkoon kuitenkin myönnettävä takautuvasti.

Vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle tai sellaiselle yrittäjälle, jonka työtulo on 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa edellytettyä pienempi, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin myöntää tämän lain mukainen vakuutus. Vakuutusta ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

Päätettäessä vakuutuskassalaissa tarkoitettun eläkekassan sääntöjen muuttamisesta tämän pykälän mukaisiksi päätös tehdään vakuutuskassalain 52 §:n ja eläkekassan sääntöjen estämättä yksinkertaisella äänten enemmistöllä

13 §

Vahvistetut työtulot sekä 7 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

13 §

Vahvistetut työtulot sekä 7 §:n 1 momentissa säädetty rahamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä säädetään.

14 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitettuihin eläketurvakeskuksen päätöksiin sekä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin eläkelaitoksen päätöksiin saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 12 d, 14, 16, 17, 17 a—17 c, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 g §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 ja 5 momentin säännöksiä sovellettaessa tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelain perusteella saatavaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työtulo otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkkeen perusteena olevaa palkkaa valittaessa.

14 §

Edellä 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuun Eläketurvakeskuksen päätökseen sekä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuun eläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta ja päätöksen poistamista siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5, 5 a—5 c, 6 a §:ssä, 7 b §:ssä, 7 e §:n 2 ja 3 momentissa, 7 g—7 i, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a—17 c, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, lasketaan ennen tämän lain voimaantuloa 7 a §:n mukaan työeläkelisään oikeut-

tavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus soveltuvien osin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet työeläkelisän laskemisesta. Näin laskettu työeläkelisä korotetaan vastaamaan laskentahetkeä työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 1 §:n 3 momentin 5 kohtaa sovelletaan yrittäjän toimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen ja joka jatkuu lain voimaantuloa edeltävä aika mukaan lukien yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleen vakuuttamatta jättämishakemukseen sovelletaan yrittäjien eläkelain 3 §:ää ja työntekijäin eläkelain 8 §:ää sellaisina kuin ne olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa. Yrittäjä voidaan kuitenkin tällöin jättää vakuuttamatta ainoastaan tämän lain voimaan tuloa edeltävältä ajalta. Jos päätös yrittäjän vakuuttamatta jättämisestä on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ei yrittäjä ole velvollinen ottamaan vakuutusta aikaisemmin kuin 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien, jos vakuuttamatta jättämisen perusteet säilyvät siihen asti ennallaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitetusta yrittäjätoiminnasta karttuu uutta eläkettä työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on täysi työkyvyttömyyseläke ja mainitun lain 5 §:n 1 momentin tai 2 kohdan mukaisesti, jos kysymyksessä on osatyökyvyttömyyseläke, tämän lain voimaantulosta lukien ja yrittäjätoiminnasta näin kertynyt eläke myönnetään työntekijäin eläkelain 4 §:n 6 momentin mukaan, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 6 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen yrittäjän tämän lain piiriin kuuluvaan yrittäjätoimintaan, joka jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan yrittäjään, jonka yrittäjätoiminta jatkuu lain voimaantullessa tai alkaa sen jälkeen.

Lain 7 a §:n 1 ja 2 momentin mukaan

eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistettu työtulo otetaan huomioon tämän lain voimaantulosta lukien. Siltä osin kuin yrittäjälle ennen tämän lain voimaantuloa vahvistettu työtulo otetaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa huomioon, se korotetaan vuoden 2004 tasoon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin on 0,5, ja siitä laskentahetken tasoon työntekijäin eläkelain 7 b §:n mukaisella palkkakertoimella.

Lain 11 §:n mukainen vapaaehtoinen vakuutus vanhuuseläkkeellä tai varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle voidaan myöntää aikaisintaan tämän lain voimaantulosta lukien.

Jos yrittäjä on järjestänyt itselleen 11 §:n 1 momentin mukaisen eläketurvan, sellaisena kuin mainittu lainkohta oli voimassa ennen 1 päivänä tammikuuta 2001, ja mainittuun järjestelyyn liittyy 62 vuotta alempi eläkeikä, on yrittäjällä oikeus saada 31 joulukuuta 2004 jatkuvaan yrittäjätoimintaan liittyvä vähimmäisturvan mukainen eläkkeensä 62 vuotta alemmassa, kuitenkin aikaisintaan 60 vuoden eläkeiässä. Myönnettäessä tämän lain mukainen eläke 62 vuotta alemmassa eläkeiässä, eläke myönnetään siten vähennettynä kuin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa määrätään.

Sen estämättä mitä 1 §:n 3 momentin 4 kohdassa säädetään, tämä laki ei koske edellä 9 momentissa tarkoitettua yrittäjää, jolle myönnetään tämän lain mukainen eläke 62 vuotta alemmassa eläkeiässä.

Sellaiseen 9 momentissa tarkoitettun järjestelyn piiriin kuuluvaan yrittäjään, joka on täyttänyt 65 vuotta alemman eläkeiän ennen tämän lain voimaan tuloa, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä yrittäjällä on oikeus lapsikorotukseen edelleen tämän lain voimaan tullessa olleiden sään-

nösten mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä yrittäjällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 4 e §:n ja 19 e §:n mukaan, kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Myös yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen työntekijäin eläkelain 6 a–6 b §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan tämän lain työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 h §:ää.

Lain 7 §:n 1 momentissa säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 22 a §, 26 §:n 6 momentti ja 39 a §,

sellaisina kuin ne ovat 22 a § laeissa 564/1993, 1548/1993, 886/1994, 1271/1999, 724/2001 ja 633/2002, 26 §:n 6 momentti laissa 1491/1995 ja 39 a § mainitussa laissa 564/1993 ja laissa 981/1994, sekä

muutetaan 20 §:n 1 momentti, 22 c §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 2 kohta, 26 §:n 2 ja 3 momentti, 31 §:n 2 momentti, 39 §:n 5 momentti ja 43 a,

sellaisina kuin ne ovat 20 §:n 1 momentti laeissa 670/1985, 837/1998 ja 70/2002 sekä mainitussa laissa 633/2002, 22 c §:n 1 momentin 2 kohta ja 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 2 kohta mainitussa laissa 1271/1999, 26 §:n 2 ja 3 momentti viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1491/1995, 31 §:n 2 momentti laissa 979/1996, 39 §:n 5 momentti laissa 837/1998 ja 43 a § mainitussa laissa 564/1993 sekä laeissa 827/1996 ja 1368/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

1) vanhuuseläkettä 65 vuotta täyttäneelle tai varhennettua vanhuuseläkettä 60 vuotta täyttäneelle vakuutetulle, viimeksi mainitulle siten alennettuna kuin 25 a §:n 2 momentissa on säädetty;

2) työkyvyttömyyseläkettä:

a) työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi, alle 20-vuotiaalle kuitenkin vain 39 §:n 4 momentissa säädetyn edellytyksin;

b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi; tai

c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 60 mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

3) työttömyyseläkettä 22 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 60, mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle pitkäaikaisesti työttömälle vakuutetulle, joka ei saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai var-

Ehdotus

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

1) vanhuuseläkettä 65 vuotta täyttäneelle tai varhennettua vanhuuseläkettä 62 vuotta täyttäneelle *henkilölle*, viimeksi mainitulle siten alennettuna kuin 25 a §:n 2 momentissa *säädetään*. *Kuitenkin henkilöllä, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke vähentämättömänä 62 vuoden iässä ;*

2) työkyvyttömyyseläkettä:

a) työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi, alle 20-vuotiaalle kuitenkin vain 39 §:n 4 momentissa säädetyn edellytyksin; tai

b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi; tai

3) työttömyyseläkettä 22 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa *ennen vuotta 1950 syntyneelle* 60 vuotta, mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle pitkäaikaisesti työttömälle *henkilölle*, joka ei saa tämän lain mukaista työ-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hennettua vanhuuseläkettä.

kyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä.

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä säädetään, 60 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa työntekijän eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella sovellettavaa määrää pienemmäksi. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaiseen osaeläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin jätetään huomion ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

1) opintovapaalaisia (273/1979) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/1990), valtion virkamieslain (755/1986), peruskoululain (476/1983) tai lukiolain (477/1983) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/1984) mukaista päivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea enintään 180 päivältä, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä enimmäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä pykälässä tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa;

22 a §

(kumotaan)

huomioon ottamatta jätetään myös sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei vakuutettu olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan; tai

6) kuntoutusrahalain (611/1991) tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin kolmannessa virkkeessä säädetään työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaiseen osaeläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamisen välisestä ajasta, vakuutettu säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä, jos hän on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin perusteella ennen kuin työn lopettamisesta tai ansiotulojen vähentymisestä on kulunut 1 momentissa tarkoitettu 360 päivää

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi. Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä, lukuun ottamatta 39 §:n 1, 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Vakuutetulla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä, kolmannessa ja neljännessä virkkeessä säädetyt eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 73 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Jos eläkkeensaaja menee ansiotyöhön ja hänen ansiotulonsa ovat 1 momentissa tarkoitettun rahamäärän suuruiset tai sitä suuremmat, maksetaan hänelle puolet hänen saamastaan yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja rintamasotilaseläkelain (119/1997) 9 a

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§:n mukaisesta ylimääräisestä rintamalisästä. Varhaiseläkkeensaajalle maksettavaa eläkkeensaajien hoitotukea, eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) mukaista asumistukea ja rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää ei kuitenkaan puoliteta. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei makseta lainkaan, vaan se jätetään lepäämään, jos ansiotulot ovat suuremmat kuin 3/5 työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien mukaan määräytyvästä eläkkeen perusteena olevasta palkasta tai työtulosta.

Lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemuksesta työnteon lakatessa tai ansiotulojen vähentyessä. Eläke maksetaan täytenä tai puolitettuna hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa kuitenkin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan vakuutetun hakemuksesta lakauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävää yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi, kun viisi vuotta on kulunut eläkkeen keskeyttämisestä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ollessa lepäävänä vakuutettua ei pidetä eläkkeensaajana.

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttään, että:

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan ole enää oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan; ja että

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttään, että:

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 7 tai 9 §:n mukaan ole enää oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan; ja että

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana

eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella sovellettavan määrän kaksinkertaisena kuukaudessa; eikä

eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijäin eläkelain 4 c §:n 4 momentin 2 kohdassa tarkoitetun *rahamäärän*; eikä

26 §

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta, kuntoutuskorotusta eikä, jos vakuutettu on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan 65 vuotta täyttäneen henkilön mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavana otetaan huomioon myös aika 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläke luetaan kansaneläkettä määrättäessä tuloksi siihen saakka, kunnes tällainen eläke myönnetään sen suuruisena kuin se olisi, jos henkilö siirtyisi eläkkeelle 67 vuotta täytettyään.

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon *seuraavia eläkkeeseen sisältyviä korotuksia tai eläkekertymiä*:

1) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta ja kuntoutuskorotusta;

2) *eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta*;

3) *työntekijäin eläkelain 7 g §:n mukaista tai sitä vastaavaa eläkkeen korotusta*;

4) *työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista tai sitä vastaavaa eläkekertymää taikka vanhuuseläkkeen aikaista työssä karttunutta eläkettä*

5) *valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (/200) mukaista etuutta*; eikä

6) 68 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan *tämän lain mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä saavan* henkilön mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 63 vuotta täytettyään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

Eläkelaitos voi kahden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on lakkautettu, määrätä työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi joko hakemuksen tai hyväksymänsä selvityksen perusteella. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tai sen osalta. *Eläke voidaan myöntää myös yksilöllisenä varhaiseläkkeenä sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, edellyttäen, että työnteon lopettaminen tai ansiotulojen vähentyminen on tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen aikaisemman eläkkeen alkamista. Laskettaessa 360 päivän määräaikaa on otettava huomioon, mitä 22 a §:ssä säädetään.*

Eläkelaitos voi kahden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on lakkautettu, määrätä työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi joko hakemuksen tai hyväksymänsä selvityksen perusteella. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tai sen osalta.

39 §

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, alkaa oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos vakuutettu on tullut työkyvyttömäksi työttömyyseläkettä saadessaan. Samoin vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos hän rintamasotilaseläkettä saadessaan on tullut työkyvyttömäksi ja hän tuolloin on saanut työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten taikka merimieseläkelain (72/1956) mukaista työttömyyseläkettä.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos henkilö on tullut työkyvyttömäksi työttömyyseläkettä saadessaan. Samoin 63 vuotta täyttäneelle henkilölle voidaan myöntää työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, *kuin aikaisintaan siitä lukien, kun hänelle on myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke.*

43 a §

Jos henkilö on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea tai työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaista koulutuspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään

43 a §

Jos henkilö on saanut työttömyysturvalain mukaista *työttömyysetuutta tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (xxx/2002) mukaista koulutustukea tai sairauden, vian tai vamman vuoksi sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa* samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, takautuvasti maksettava eläke on pidätettävä kansaneläkelaitokselle tai suoritettava työt-

eläkettä takautuvasti, työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta on takautuvasti maksettava eläke suoritettava työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai koulutuspäivärahan määrää

Eläke maksetaan työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

työmyyskassalle näiden maksamaa etuutta vastaavalta osalta.

Eläke maksetaan työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tämän lain 20 §:n 1 momentin 1 kohdan estämättä ennen vuotta 1945 syntyneellä henkilöllä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan kansaneläkelain mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan.

Tämän lain 26 §:n 2 momenttia sovellettaessa tuloksi ei oteta työntekijäin eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan 5 a §:n 1 momentin mukaista tai sitä vastaavaa korotusta, jos henkilö on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen.

Tämän lain voimaan tullessa maksussa olevaan kansaneläkkeeseen sovelletaan kansaneläkelain 26 §:n 3 ja 6 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaantullessa.

7.

Laki**perhe-eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/1969) 9 b §:n johdantokappale, 13 §:n 2 momentti, 21 §:n 4 momentti ja 26 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 9 b §:n johdantokappale, 13 §:n 2 momentti ja 26 §:n 2 momentti laissa 982/1994, sekä 21 §:n 4 momentti laissa 982/1996, sekä
lisätään 15 b §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 105/1982 ja 54/1985, mainituksa laissa 982/1996 sekä laeissa 916/1998 ja 683/2002, uusi 12—16 kohta, jolloin nykyinen 12 kohta siirtyy 17 kohdaksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 b §

Leskellä on oikeus jatkoeläkkeeseen edellyttäen, ettei hän saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys-, työttömyys- tai varhennettua vanhuuseläkettä eikä ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä:

9 b §

Leskellä on oikeus jatkoeläkkeeseen edellyttäen, ettei hän saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys-, työttömyys-, *vanhuuseläkettä* tai varhennettua vanhuuseläkettä eikä ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä:

13 §

Lesken oikeus jatkoeläkkeeseen lakkaa niin ikään, kun hänelle myönnetään kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke taikka ulkomailta maksettava vastaava eläke. Lesken oikeus 9 b §:n 1 kohdan mukaan maksettavaan jatkoeläkkeeseen lakkaa myös, kun hänellä ei enää ole huollettavanaan lapseneläkkeeseen oikeutettua 16 vuotta nuorempaa lasta.

Lesken oikeus jatkoeläkkeeseen lakkaa, kun hänelle myönnetään kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyys-, työttömyys-, *vanhuuseläke* tai varhennettu vanhuuseläke taikka ulkomailta maksettava vastaava eläke. Lesken oikeus 9 b §:n 1 kohdan mukaan maksettavaan jatkoeläkkeeseen lakkaa myös, kun hänellä ei enää ole huollettavanaan lapseneläkkeeseen oikeutettua 16 vuotta nuorempaa lasta.

15 b §

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta
(etuoikeutetut tulot):

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta
(etuoikeutetut tulot):

- 12) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeiden ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta;
 13) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea;
 14) työntekijäin eläkelain 7 g §:n mukais-

- 12) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeiden ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta;
 13) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea;
 14) työntekijäin eläkelain 7 g §:n mukais-

Voimassa oleva laki

ta tai sitä vastaavaa eläkkeen korotusta;

15) työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista tai sitä vastaavaa eläkekertymää;

16) valtion varoista suoritettavasta etuudesta alle kolme vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta annetun lain (xx/xxxx) mukaista etuutta; eikä

Ehdotus

ta tai sitä vastaavaa eläkkeen korotusta;

15) työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista tai sitä vastaavaa eläkekertymää;

16) valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolme vuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (xx/xxxx) mukaista etuutta; eikä

17) *ulkomailta maksettavaa eläkettä ja korvausta, jos Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista niin johtuu, sekä 2—5, 7—9 ja 11 kohdassa etuoikeutetuiksi tuloksi säädettyjä etuuksia vastaavia ulkomailta maksettavia etuuksia.*

21 §

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen, jos hän saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai rintamasotilaseläkelain (119/77) mukaista rintamasotilaseläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä. Mainittua eläkettä saavalle leskelle maksetaan kuitenkin alkueläkettä se määrä, jolla alkueläke olisi suurempi kuin mainittu eläke, asumistuki ja ylimääräinen rintamalisä. Eläkkeeseen kuuluvana ei tällöin pidetä kansaneläkelain 30 a §:n mukaista eläkkeensaajien hoitotukea eikä rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen, jos hän saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä, *vanhuuseläkettä* tai varhennettua vanhuuseläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä. Mainittua eläkettä saavalle leskelle maksetaan kuitenkin alkueläkettä se määrä, jolla alkueläke olisi suurempi kuin mainittu eläke, asumistuki ja ylimääräinen rintamalisä. Eläkkeeseen kuuluvana ei tällöin pidetä kansaneläkelain 30 a §:n mukaista eläkkeensaajien hoitotukea eikä rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää.

26 §

Oikeus jatkoeläkkeeseen lakkaa, jos leskelle myönnetään kansaneläkelain mukainen varhennettu vanhuuseläke taikka ulkomailta maksettava vanhuuseläke tai varhennettua vanhuuseläkettä vastaava eläke. Jatkoeläkettä ei makseta samalta ajalta, jolta leski saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä.

Oikeus jatkoeläkkeeseen lakkaa, jos leskelle myönnetään kansaneläkelain mukainen *vanhuuseläke* tai varhennettu vanhuuseläke taikka ulkomailta maksettava *vastava eläke*. Jatkoeläkettä ei makseta samalta ajalta, jolta leski saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tamikuuta 2005.

8.

Laki**eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 6 §:n 2 momentin 11 kohta, sellaisena kuin se on laissa 985/1994, sekä
lisätään 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 112/1982, 56/1985, 590/1986, 127/1988 ja 473/1991, mainitussa laissa 985/1994 sekä laeissa 981/1996, 915/1998, 1421/2001 ja 684/2002, uusi 12 kohta, jolloin nykyinen 12 kohta siirtyy 13 kohdaksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

 Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoi-
 keutetut tulot*)

 Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoi-
 keutetut tulot*):

11) vammaistukilain (124/1988) mukaista vammaistukea; *eikä*

11) vammaistukilain mukaista vammais-
 tukea;

12) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta; eikä

12) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) 5 §:n mukaista korotusta; eikä

13) 2—4, 4a ja 5—11 kohdassa *etuoi-
 keutetuksi tuloiksi säädettyjä etuuksia* vastaa-
via ulkomailta maksettavia etuuksia.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
 mikuuta 2005.*

9.

Laki

kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/1991) 7 §:n 1 momentti ja 18 §:n 3 momentti, sellaisena kuin 18 §:n 3 momentti on laissa 1065/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

7 §

Kuntoutusrahan maksamisen esteet

Kuntoutusrahaan ei ole oikeutta henkilölle, joka:

- 1) ei ole täyttänyt 16 vuotta;
- 2) on täyttänyt 65 vuotta, tätä seuraavan kalenterikuukauden alusta;
- 3) saa varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain (347/1956) nojalla; tai
- 4) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä alle 65 vuoden ikäisenä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla.

18 §

Yhteensovitus

Jos kuntoutujalle myönnetään korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella takautuvasti, maksetaan korvaus samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 39 §:n 7 momentissa ja työntekijäin eläkelain 4 d §:n 6 momentissa säädetään.

Ehdotus

7 §

Kuntoutusrahan maksamisen esteet

Kuntoutusrahaan ei ole oikeutta henkilölle, joka:

- 1) ei ole täyttänyt 16 vuotta;
- 2) on täyttänyt 68 vuotta, tätä seuraavan kalenterikuukauden alusta;
- 3) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä kansaneläkelain (347/1956) nojalla; tai
- 4) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä alle 68 vuoden ikäisenä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla.

18 §

Yhteensovitus

Jos kuntoutujalle myönnetään takautuvasti *vanhuuseläkettä* tai korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella, maksetaan *eläke* tai korvaus samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 39 §:n 7 momentissa ja työntekijäin eläkelain 4 d §:n 6 momentissa säädetään.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tamikuuta 2005.

10.**Laki****sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 15 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 73/2002 ja
lisätään 27 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 471/1981, 595/1985, 1500/1995 ja 832/1996, uusi 7 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 §

Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 65 vuotta taikka jota seuraavan kuukauden alusta lukien vakuutettu alkaa saada työttömyyseläkettä.

Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 68 vuotta taikka jota seuraavan kuukauden alusta lukien vakuutettu alkaa saada työttömyyseläkettä.

27 §

Edellä 4 momentissa tarkoitettua päivärahan ensisijaisuusaikaa ei vahvisteta, jos vakuutettu on täyttänyt 63 vuotta 19 §:n 3 momentissa tarkoitetun enimmäissuoritusajan 150 suorituspäivän täytyessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tamikuuta 2005.

Lain 15 §:n 4 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyteen, joka kohdistuu lain voimassaoloaikaan. Jos vakuutettu oli työkyvyttönen lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa välittömästi edeltänyt yhdenjaksoinen työkyvyttömyys otetaan huomioon määrättäessä lain 19 §:n 1 ja 2 momentin mukaista omavastuu-aikaa ja laskettaessa 19 §:n 7 momentin mukaisia suorituspäiviä.